

Møte mandag den 12. juni 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 94):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2018 (Innst. 422 S (2016–2017), jf. Prop. 128 S (2016–2017))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet (Innst. 396 S (2016–2017), jf. Dokument 8:98 S (2016–2017))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om statens ansatte mv. (statsansatteloven) (Innst. 424 L (2016–2017), jf. Prop. 94 L (2016–2017))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i husbankloven (handsaming av personopplysninger) (Innst. 423 L (2016–2017), jf. Prop. 118 L (2016–2017))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) (Innst. 388 L (2016–2017), jf. Prop. 80 L (2016–2017))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) (Innst. 389 L (2016–2017), jf. Prop. 81 L (2016–2017))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven (rett til barnehageplass for barn født i november m.m.) (Innst. 325 L (2016–2017), jf. Prop. 101 L (2016–2017))
8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven (rederiets garantiplikt) (Innst. 429 L (2016–2017), jf. Prop. 136 L (2016–2017))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i luftfartslova (restriksjonsområde) (Innst. 444 L (2016–2017), jf. Prop. 144 L (2016–2017))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/719 (Innst. 457 S (2016–2017), jf. Prop. 145 LS (2016–2017))
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/719 (Innst. 443 L (2016–2017), jf. Prop. 145 LS (2016–2017))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandeloven (beløpsgrense for kontantvederlag mv.) (Lovvedtak 98 (2016–2017), jf. Innst. 296 L (2016–2017) og Prop. 76 L (2016–2017))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (modernisering og forenkling) (Lovvedtak 99 (2016–2017), jf. Innst. 366 L (2016–2017) og Prop. 112 L (2016–2017))
14. Stortingets vedtak til lov om endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøyskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.) (Lovvedtak 100 (2016–2017), jf. Innst. 367 L (2016–2017) og Prop. 78 L (2016–2017))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i kringkastingsloven (reklame og sponning mv.) (Lovvedtak 101 (2016–2017), jf. Innst. 363 L (2016–2017) og Prop. 102 L (2016–2017))
16. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven (barnevernsreform) (Lovvedtak 102 (2016–2017), jf. Innst. 354 L (2016–2017) og Prop. 73 L (2016–2017))
17. Stortingets vedtak til lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven) (Lovvedtak 103 (2016–2017), jf. Innst. 356 L (2016–2017) og Prop. 87 L (2016–2017))
18. Stortingets vedtak til lov om adopsjon (adopsjonsloven) (Lovvedtak 104 (2016–2017), jf. Innst. 359 L (2016–2017) og Prop. 88 L (2016–2017))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i markedsføringsloven og angrerettloven (håndhevingsreglene) (Lovvedtak 105 (2016–2017), jf. Innst. 355 L (2016–2017) og Prop. 93 L (2016–2017))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene) (Lovvedtak 106 (2016–2017), jf. Innst. 376 L (2016–2017) og Prop. 91 L (2016–2017))
21. Stortingets vedtak til lov om overføring av ansvar for kollektivtransport (Lovvedtak 107 (2016–2017), jf. Innst. 376 L (2016–2017) og Prop. 91 L (2016–2017))
22. Stortingets vedtak til lov om endringer i helselovgivningen (overføring av det offentlige tannhelsetjenesteansvaret, lovfesting av kompetansekrav m.m.) (Lovvedtak 108 (2016–2017), jf. Innst. 378 L (2016–2017) og Prop. 71 L (2016–2017))
23. Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukarrettslova, helsepersonellova m.m. (styrking av rettsstillinga til barn ved yting av helse- og omsorgstjenester m.m.) (Lovvedtak 109 (2016–2017), jf. Innst. 361 L (2016–2017) og Prop. 75 L (2016–2017))
24. Stortingets vedtak til lov om endringer i transplantasjonslova mv. (gjennomføring av organhandelskonvensjonen i norsk rett) (Lovvedtak 110 (2016–2017), jf. Innst. 387 L (2016–2017) og Prop. 89 L (2016–2017))
25. Stortingets vedtak til lov om endringer i legemiddelloven og patentloven (legemidler til barn) (Lovvedtak 111 (2016–2017), jf. Innst. 369 L (2016–2017) og Prop. 127 LS (2016–2017))

26. Stortingets vedtak til lov om endringer i havressurslova m.m. (regulering av turistfiskerier m.m.) (Lovvedtak 112 (2016–2017), jf. Innst. 373 L (2016–2017) og Prop. 119 L (2016–2017))
27. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven (Lovvedtak 113 (2016–2017), jf. Innst. 368 L (2016–2017) og Prop. 85 L (2016–2017))
28. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven mv. (arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader til arbeidsrettede tiltak mv.) (Lovvedtak 114 (2016–2017), jf. Innst. 390 L (2016–2017) og Prop. 74 L (2016–2017))
29. Referat

Presidenten: Representanten Jorodd *Asphjell*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus fylke: Anne *Odenmarck* og Thore *Vestby*

For Hordaland fylke: Gunnar *Bakke*

For Østfold fylke: Tone *Damsleth*

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sylvi Graham. – Andre forslag foreligger ikke, og Sylvi Graham anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:31]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2018 (Innst. 422 S (2016–2017), jf. Prop. 128 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge André Njåstad (FrP) [10:02:32] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Fyrst vil eg gjerne takka komiteen for godt samarbeid og om denne saka. Me har jo og denne våren hatt det rimeleg hektisk med mange store sa-

ker i komiteen, seinast på torsdag, då me diskuterte både kommunereform, regionreform og nye oppgåver til kommunane. Eg vil og takka komitésekretæren og sekretariatet elles på Stortinget, som har hatt det like hektisk som oss, men likevel levert det me treng, slik at me kan leggja fram innstillingane til Stortinget.

Kommunane er viktige. Det viste engasjementet og debatten i salen på torsdag, og kommunane i Noreg forvaltar – på vegner av skattebetalarane – ein betydeleg del av dei økonomiske ressursane i norsk økonomi. Det er brei oppslutning i Noreg om at kommunesektoren har ei viktig rolle som grunnmur i det norske velferdssamfunnet. Kommunane representerer både nærleik, tilhør og moglegheit for innflytelse for innbyggjarane. Kommunane har spelt den viktige rolla heilt sidan 1837, noko eg vart minna på på torsdag, og i sterkare og sterkare grad har kommunane spelt ei viktig rolle for innbyggjarane våre.

I kvart einaste innlegg eg har halde om kommuneopposisjonen i denne fireårsperioden, har eg kome med ei lita helsing til kva som vart sagt om oss før valet i 2013. For det var ikkje måte på kor ille det skulle gå viss me fekk ei ny regjering i 2013. Det gjorde me heldigvis, og heldigvis for Kommune-Noreg, for når me no ser på fasiten, når me ser på kva resultat som er levert frå regjering og stortingsfleirtal til kommunesektoren, ikkje berre i form av auka tilitt, men og i form av auka økonomisk handlingsrom og meir pengar, så ser me at fasiten er ein heilt annan enn den beskrivinga som vart gjeven av spesielt tidlegare kommunalminister og andre representantar frå dei raud-grøne partia, som meinte det kom til å gå ille med Kommune-Noreg med ei Høgre–Framstegsparti-regjering. No har me hatt det i fire år, og det har vel sjeldan vore ein så god fireårsperiode for norske kommunar, heller ikkje økonomisk.

Kor mange kommunar som er på ROBEK, er alltid ein god indikasjon, og i løpet av denne sommaren vil ei rekkje kommunar gå ut av ROBEK-lista på grunn av det rekordgode resultatet i 2016, som har gjort at dei blir friskmelde. Ved utgangen av denne perioden har me aldri hatt færre kommunar i ROBEK-registeret, og det er betydeleg færre ved valet i 2017 enn det var ved valet i 2013. Det er ein veldig god indikasjon på at det går bra i Kommune-Noreg.

I denne kommuneopposisjonen er mykje omtalt, men ein gjengangar i kommuneopposisjonsdebattane har vore nøkkelen til fylkeskommunane på båt og ferje. Det er kanskje det enkeltelementet i inntektssystemet for fylkeskommunane som har vore mest debattert i denne proposisjonen, og eg er veldig glad for at det har kome ei god løysing, som både gjev ein ny og betre nøkkel for båt og ein ny og meir rettferdig nøkkel for ferje, som tildeler pengar til fylkeskommunar meir basert på dei kostnadene ein har til dei enkelte sambanda, og ikkje som i dag, der det er ein lik sum for alle sambanda.

I tillegg til det er eg veldig glad for at regjeringa har funne rom for å prioritera ferjefylka med 100 mill. ekstra, friske kroner til ferjefylka for å fanga opp den store kostnadsveksten dei opplever når dei har nye anbod. Me veit jo at komiteen tidlegare har vore veldig tydeleg på at me skal oppdatera nøklane raskare for nettopp å fanga opp kostnadsforskjellar og auka utgifter som fylka får. Desse 100 millionane kjem på toppen og i tillegg, nettopp for å anerkjenne at båt- og ferjefylka har ei spesiell utfordring, spesielt med at nye miljø- og sikkerheitskrav – i tillegg til at befolkninga og næringslivet forventar ein standardauke –

gjer at anboda har vorte dyrare. Eg kunne godt sagt mykje bra om denne politikken, men eg trur ikkje eg klarar å overgå fylkesordføraren i Møre og Romsdal, Jon Aasen, som seier: «Det er så bra at det er nesten for godt til å være sant.» Eg trur eg sluttar meg til dei orda for å omtala satsinga på ferjefylka som me no har fått til.

Når me fyrst endrar nøkkelen på ferjesektoren, speler det òg inn på den ordninga me har på ferjeavløysingsprosjekt, som denne komiteen har engasjert seg masse i. Då me starta, var det ei ordning som ingen hadde nytta seg av, fordi ho var for dårleg. Då utvida me ho til å gjelda i 40 år, og no er planlegginga og engasjementet i fylkeskommunane stort. Det er mange som ivrar etter å ta i bruk ordninga for å erstatta ei ferje med bru eller tunnel. Me kjenner til at Atløy i Sogn og Fjordane jobbar godt og vil bli realisert. Møre og Romsdal har det prosjektet som kanskje har kome aller lengst, og vil søkja rett over nyttår. Men òg i mitt heimfylke er det mange prosjekt som ein no jobbar med. Dei opplever at den nye nøkkelen vil gje dei mindre pengar til neste år viss dei søker då. Det gjer at det er litt hastverk på ei rekkje prosjekt i Hordaland, for viss dei søker i år, vil dei få ei heilt anna økonomisk ordning enn viss dei søker til neste år. Det gjeld fleire, for eksempel både Lerøy, Bjelkarøy, Masfjordsambandet og ny veg til Huglo og Fjellberg. Der har komiteen ein merknad som seier at viss dei har ein søknad inne til departementet i 2017, vil ein sikra tilskotet på det nivået som er i 2017. Det gjer at det er litt hastverk i Hordaland, og kanskje andre plassar òg, for å få inn ein søknad i år, og eg håpar regjeringa vil vera fleksibel med tanke på å ha ein dialog med dei fylkeskommunane og kommunane det gjeld, for å landa den saken. Spesielt tenkjer eg på at ein har både ekstern kvalitetssikring og reguleringsplan som krav, så ein må vera fleksibel med omsyn til å landa, slik at intensjonen om at ein kjem med i ordninga i 2017, blir følgd for dei det er aktuelt for.

I høyringa som me hadde knytt til denne saka, var det éin ting som ofte gjekk igjen frå fylkeskommunane, og det var nivået på fylkesvegvedlikehaldet. Ein ønskte meir pengar til fylkesveg, og då er det veldig bra at denne regjeringa har teke det signalet for lenge sidan og styrkt fylkesvegssatsinga med over 1 mrd. kr i denne perioden. Det er det same me høyrer når me besøker næringslivet, det er éin ting dei seier til oss: Gje oss meir pengar til veg, sånn at me kan få varene våre ut på marknadene. Difor har me i denne perioden prioritert veg opp og regional utvikling litt ned, men ser ein totalen, har me styrkt vegsatsinga betydeleg meir enn me har redusert regional utvikling. Det samsvargar òg med den tilbakemeldinga me får nettopp om at samferdsle er det aller viktigaste.

Me styrkjer kommuneøkonomien òg til neste år, sånn at kommunane blir i stand til å kunna prioritera. Me viser òg at kommunane kan driva meir effektivt. Det er viktig å seia at dei kan ikkje berre styrkja tenestene sine med å få meir pengar frå oss – noko dei får – dei må òg ha fokus på effektiv drift og frigjera eigne pengar på den måten. Det ligg i proposisjonen ein omtale av ein analyse som er gjort som vil danna eit viktig grunnlag for kommunane. I tillegg anbefaler eg internettsida til departementet, som veldig enkelt lar enkeltkommunar gå inn og sjå korleis dei driv i forhold til andre. Viss ein heile tida fokuserer på å læra av og strekkja seg etter dei beste, ser me at det er eit stort potensial i Kommune-Noreg til å driva smartare og meir effektivt og på den måten få endå betre tenester.

For ein Framstegsparti-mann er det litt irriterande å sjå at me set ned skattane i 20 mrd.-kronersklassen, og så skurr raud-grøne politikarar i kommunane opp eigeoms-skatten i same periode som me har styrkt kommuneøkonomien enormt og ein ikkje har teke ut effektiviseringspotensialet som ligg i kommunane. Det er skremmande å sjå den veksten me har vore vitne til, og å sjå eksempel frå enkeltkommunar som Bodø, som skattlegg småbarnsfamiliar i 30 000–40 000-kronersklassa kvart einaste år, sånn at dei ikkje lenger har råd til å ha barna i barnehage. Det er noko som er galt når kommunane må skattleggja innbyggjarane så tungt at dei ikkje kan ta del i kjernetilbodet i ein kommune. Her må kommunepolitikarane fokusera meir på å henta ut effektiviseringsgevinstane sine sjølve, framfor å skattleggja innbyggjarane. Eg håpar at me kan fokusera meir på det framover. I alle fall legg kommuneopplegget for 2018 opp til at kommunane kan levera gode tenester – utan at ein skal trenga å senda rekninga til innbyggjarane for manglande effektivisering.

Med det anbefaler eg innstillinga, som Framstegspartiet står inne for. Eg minner òg om at i innstillinga ligg det inne eit forslag om Finnmark og Troms som Stortinget voterte over torsdag, så eg reknar med at det ikkje er aktuelt å gjera det ein gong til i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [10:12:53]: Jeg la merke til at komitélederen fra Fremskrittspartiet ikke nevnte eldreomsorg med ett eneste ord. Det er ganske oppsiktsvekkende, for før valget i 2013 uttalte Fremskrittspartiets leder, Siv Jensen, at det ikke skulle stå på penger. Det kunne «koste hva det koste ville» å ruste opp eldreomsorgen. I snart fire år er det nettopp Fremskrittspartiet og Siv Jensen som har styrt pengesekken i regjeringen og hatt ansvaret for å finansiere eldreomsorgen i Norge. I denne perioden har regjeringen kuttet skattene med mer enn 20 mrd. kr, sånn at Christen Sveaas har fått 2,7 mill. kr i gave fra regjeringen og Øystein Stray Spetalen nesten 7 mill. kr, ifølge Aftenposten 15. oktober i fjor. Og nye skattekutt er varslet i neste periode.

Mener Fremskrittspartiet at alt er på stell i eldreomsorgen, siden man har prioritert skattekutt framfor eldreomsorg, og siden representanten Njåstad ikke fant grunn til å nevne en av kommunenes aller viktigste oppgaver i sitt innlegg?

Helge André Njåstad (FrP) [10:13:58]: Det er utruleg at Arbeidarpartiet klarar å snakka om dei som skapar arbeidsplassar i Noreg, som om dei har fått ei gåve. Eg trur me i denne salen skal vera glade for at det finst private bedrifter som skapar arbeidsplassar, og heller anerkjenner at ein viktig grunn til at me kan bruka pengar på både skule, eldreomsorg og barnehagar, er nettopp at ein har nokre gründerar og næringslivsfolk som skapar arbeidsplassar.

Eg kunne gjerne snakka masse om eldreomsorg, men eg pleier å få eit minutt til oppfølging i replikkordskiftet til å svara om eldreomsorg. Eg synest det er heilt utruleg at Arbeidarpartiet nok ein gong kritiserer oss for ikkje å stilla pengar til rådvelde, når det er nettopp det me har gjort med forsøksordninga som nesten ingen kommunar som er styrte av Arbeidarpartiet, søkte på. Då hadde ein jo fått det

som representanten Pedersen etterlyser, at det ikkje skal stå på pengane, for pengane kjem når behovet er der. Eg gler meg veldig til å sjå oppfølginga av prosjektet. Eg registrerer at i Os kommune i mitt heimfylke er det gode tilbagemeldingar på forsøksordninga. Det følgjer vi vidare opp.

Helga Pedersen (A) [10:15:04]: Det er grunn til å minne om at heller ikke Høyre- og Fremskrittsparti-styrte kommuner har stått i kø for å statliggjøre eldreomsorgen, som er Fremskrittspartiets store prestisjeprojekt. Jeg vil minne om at Fremskrittspartiets skatteuttpolitikk overhodet ikke fungerer. Vi har den høyeste ledigheten på 30 år, og sysselsettingsandelen faller med denne regjeringen. Jeg vil også vise til innkrevingen av eiendomsskatt har økt med 30 pst. i denne perioden. Det var jo mens Høyre og Fremskrittspartiet fortsatt styrte Bergen, at man begynte å gjeninnføre eiendomsskatten der. I Bodø, som representanten selv nevnte, har Fremskrittspartiet saldert oppleggene sine med eiendomsskatt.

Da er mitt spørsmål: Hvordan tror representanten Njåstad at eldreomsorgen i Norge ville ha blitt påvirket dersom man hadde fjernet de 12 milliardene i eiendomsskatt som både Arbeiderparti-styrte og Høyre- og Fremskrittsparti-styrte kommuner i Norge krever inn?

Helge André Njåstad (FrP) [10:16:03]: Det er veldig få Framstegsparti-styrte kommuner som har eiedomsskatt. Dei som har det, har arva det frå forgjengarane sine, og dei er valde for å rydda opp i ein økonomisk situasjon.

Bergen kan me snakka masse om. Der vart eiedomsskatten gjeninnført for å ta eit skuleetterslep, som eg trur Arbeidarpartiet skal føla at dei har ein stor del av ansvaret for, sidan dei har styrt byen i veldig mange år. Det er ikkje slik at skulane begynte å forfalla fyrst etter valet i 2003.

I Bodø er det stor forskjell på det moderate nivået på eiendomsskatt som var då Framstegspartiet og Høgre styrte byen, og det nivået me ser i dag, der småbarnsfamiliar fortel at dei får 40 000 kr i året i rekning. Eg trur ikkje nokon vil kjennast ved eit slikt nivå. Difor viser eg til hovudinnlegget mitt og det eg seier om effektivisering. Kommunane kan driva smartare. Dei kan læra av dei 70 kommunane som klarar seg utan eiedomsskatt. Eldreomsorga er veldig god i mange av dei. Så er det ikkje sagt at me skal kutta ut eiedomsskatten utan at me set inn andre tiltak, som å styrkja kommuneøkonomien ytterlegare, som me har gjort i fire år allereie.

Heidi Greni (Sp) [10:17:26]: Fremskrittspartiet har krevd at kommunene skal fjerne den kommunale eiendomsskatten fordi de i 2016 fikk gode resultater som følge av økte skatteinntekter. Det er klart at de 6 milliardene i ekstra skatte kroner skyldes omlegging av utbytteskatten til aksjeselskap. Svært mange tok ut økt utbytte dette året for å slippe skatteskjerpelser. Dette var ikke et resultat av regjeringens økonomiske opplegg, men – som det står i proposisjonen, og som regjeringen selv sier – «tilpasninger til skattereformen blant private skatteyttere», og de er «i hovedsak av engangskaraktær». Regjeringen selv nedjusterte skatteinntektene for 2017 med 850 mill. kr. KS viste til at den sterke veksten i skatteinntekter avtar, og at inngangen i april 2017 var 10 pst. lavere enn året før. Mener Fremskrittspartiet på tross av disse faktaene om ned-

gangen i skatteinntekten at kommunene bør opptre som om skatteveksten i 2016 vil fortsette, og at inntektene de fikk i fjor, vil fortsette også til neste år? Hva er det Fremskrittspartiet vet som statsråden ikke vet?

Helge André Njåstad (FrP) [10:18:34]: Det er riktig at delar av det gode resultatet – rekordresultatet – i 2016 kjem av endringane i selskapsskatten og utbytteskattereglane, som har medført at fleire tok utbytte i 2016. Det er delar av svaret, men det er ikkje heile svaret. At det var eit godt resultat, kjem òg av at me satsa på kommuneøkonomien i proposisjonen for eit år sidan, og av at kommunane har vore flinke til ikkje å bruka opp alle pengane dei har fått, som gjer at det vel berre var ein handfull kommunar som gjekk med underskot i 2016, mens over 400 kommunar gjekk med overskot. Då meiner me det er heilt på sin plass å kunna adressera at den iveren etter å innføra eiedomsskatt og auka eiedomsskatt som raud-grøne politikarar har hatt dei seinare åra, er litt for stor. Her kan ein heller setja han ned og henta ut effektiviseringsgevinsten som ligg i år med god kommuneøkonomi.

Heidi Greni (Sp) [10:19:38]: Regjeringens advarsel i proposisjonen om at dette er «i hovedsak av engangskaraktær», oppfatter jeg som en advarsel til kommunene om at dette må de sette inn i drift, for de pådrar seg framtidige kostnader som det ikke vil komme inntekter for neste år. Mener representanten Njåstad at det er en feilvurdering fra regjeringens side?

Helge André Njåstad (FrP) [10:20:06]: Nei, eg meiner ikkje det er ei feilvurdering frå regjeringa si side. Det som kommunane må gjera når dei no skal laga budsjett, er å vurdere kva inntekter dei vil kunna ha til neste år, basert på denne kommuneproposisjonen og basert på kva dei vurderer at utgiftsnivået og inntektsnivået vil bli i den enkelte kommunen. Det er jo ingen rådmenn som budsjetter ut frå fjoråret og ikkje skjeglar til kva som ligg i statsbudsjettet og kommuneproposisjonen.

Eg er trygg på at det er rom for å kunna redusere eiedomsskatten i norske kommunar dersom ein er villig til det. Det er veldig lite vilje til det i raud-grøne kommunar, ser eg. Ein ser på det som ein rett kommunane har til å skattlegga innbyggjarane. Det er ein uting som me må adressera tydeleg, og spesielt i år der me gjev meir pengar til kommunane. Det gjer me òg til neste år. Det er ikkje snakk om at 2018 blir vanskelegare å budsjettera enn 2017 for norske kommunar, for denne regjeringa og dette stortingsfleirtalet med Kristeleg Folkeparti og Venstre har styrkt kommuneøkonomien betydeleg. Då må me kunna vera tydelege på at eiedomsskatten må ned.

Karin Andersen (SV) [10:21:23]: Noe av verdigrunnlaget som partiene står for, viser seg i hvordan de bruker penger. SV har alltid brukt mye mer penger på kommuneøkonomien enn det Fremskrittspartiet har gjort, og det er fordi vi bl.a. er opptatt av eldreomsorg, mens Fremskrittspartiet bruker sine penger på skattelette, som ikke har gitt noen arbeidsplasser. Det ble skapt flere private arbeidsplasser da de rød-grønne satt, enn nå.

En av de tingene som Fremskrittspartiet er de ivrigste forkjemperne for, er anbudsutsetting av velferdstjenester og eldreomsorg. En av de såkalte effektiviseringsgevinste-

ne man oppnår da, er at hjelpepleiere, renholdere og andre av heltene i eldreomsorgen går ned i pensjon, mens inntektene gis til private selskap, som også ofte plasserer seg sjøl i skatteparadis. Mener virkelig representanten Njåstad fra Fremskrittspartiet at hjelpepleiere og renholdere har for god lønn og for god pensjon?

Helge André Njåstad (FrP) [10:22:24]: Det er ikkje riktig som Karin Andersen seier, at SV alltid bruker meir pengar enn oss på kommuneøkonomi. Dei åra dei sat i regjering, brukte dei mindre pengar enn oss. Årsaka er nok heilt sikkert ikkje SV, men Arbeidarpartiet og Senterpartiet, som hadde større påverknad på politikken til den regjeringa.

Konkurranseutsetjing er eit verkemiddel som er sunt for kommunar å bruka på ulike felt. Eg registrerer at SV no har stor allergi mot konkurranseutsetjing i nokre sektorar, mens dei då dei samarbeidde med oss om barnehage, syntest det var heilt greitt at me fekk private til å hjelpa til for å få det barnehageløftet som me trong, og som me har lykkast godt med dei seinare åra. Då var det greitt. Når me skal byggja vegar og andre ting, er det heilt greitt. Men på nokre tenesteområde klarer ein å laga eit nummer ut av at då er konkurranse veldig usunt.

Eg viser til at pensjonssystema i privat sektor er det dei aller fleste i Noreg har, og det er gode pensjonsordningar. Eg synest at alle heltane, både hjelpepleiarar og reinholdarar, fortener den løna dei har, men dei kan gjerne òg vera utsette for konkurranse, for då får me betre tenester til innbyggjarane.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Helga Pedersen (A) [10:23:53]: Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for framtidens velferdssamfunn. Vi vil at flere skal være i jobb. Vi vil at flere som ønsker det, skal få barnehageplass. Vi mener det er behov for mer tidlig innsats i skolen. Vi må forbedre både kapasitet og kvalitet i eldreomsorgen for å gi de eldre en verdig omsorg tilpasset den enkeltes behov.

For å få til dette må kommunenes økonomi styrkes. Regjeringens økonomiske opplegg for neste år er ikke bra nok. Det økonomiske handlingsrommet til å bygge ut kapasiteten og styrke kvaliteten på sentrale velferdsområder er lite i regjeringens forslag. Regjeringen forbereder ikke kommunene godt nok for det løftet som må tas i årene som kommer, for å ta i bruk ny teknologi, rekruttere, beholde og videreutdanne de ansatte og for å ruste opp bygningsmassen i eldreomsorgen.

Arbeiderpartiet prioriterer skole og omsorg. Vi foreslår derfor at kommunesektorens inntekter styrkes med mellom 2 og 3 mrd. kr utover regjeringens opplegg i 2018. Innenfor denne veksten vil kommunene ha rom for å styrke skole og omsorg og til å øke pedagogdekningen i barnehagene og styrke folkehelsen og det forebyggende psykiske helsearbeidet.

For fylkeskommunene er det store behov for opprusting av fylkesveinettet og behov for mer penger til kollektivtrafikk og båt- og ferjeruter. En tredjedel av vårt kommuneopplegg skal derfor gå til fylkeskommunene for at de skal kunne ivareta de oppgavene de har innenfor transport, og samtidig kunne ivareta sitt ansvar for videregående opplæring og bedre gjennomføring.

Hvordan kan vi oppsummere kommuneøkonomien etter nesten fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering?

Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet er veksten i kommunesektorens samlede inntekter lavere enn med rød-grønn regjering.

Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er veksten i frie inntekter lavere enn med rød-grønn regjering. Regjeringen kommer med svake økonomiske opplegg for kommunene, og i særdeleshet fylkeskommunene, som verken står i stil med de utfordringene vårt velferdssamfunn står overfor, eller de kravene Stortinget stiller til kommunene.

Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er sysselsettingsveksten i kommunesektoren lavere enn med rød-grønn regjering. Regjeringen setter ikke kommunene i stand til å ansette nok barnehageassistenter, lærere, sykepleiere og hjelpepleiere eller til å gi de ansatte tid nok i hverdagen.

Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering krever kommunene inn rekordmye eiendomsskatt. Til tross for at et av regjeringspartiene gikk til valg på å forby kommunene å kreve inn eiendomsskatt, skjer dette.

For fire år siden, da Høyre og Fremskrittspartiet ville i regjering, kom Siv Jensen med følgende løfte om eldreomsorgen:

«Det kan ikke stå på pengene. Det får koste hva det vil. Jeg har ikke samvittighet til å sitte og se på at eldre landet rundt ikke vår vasket seg, gå på do eller spise når de trenger det.»

Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering har vi fasiten: Selv om regjeringen har brukt rekordmye oljepenger – 100 nye milliarder – har det stått på pengene i eldreomsorgen. Det kunne visst ikke koste hva det ville, allikevel. Store skattekutt til dem som har aller mest, var viktigere enn å sette kommunene i stand til å bygge ut kvalitet og kapasitet i eldreomsorgen.

Vi ser at enkeltpersoner som har investert i Høyres og Fremskrittspartiets valgkamp, har fått skattekutt på inntil 10 mill. kr per person. Tenk hva en enkeltkommune kunne skapt av eldreomsorg hvis de hadde fått tilsvarende løft fra regjeringens side. Det er ikke rart at komitélederen fra Fremskrittspartiet forsøker å unngå temaet eldreomsorg når kommuneøkonomi står på dagsordenen i Stortinget.

Arbeiderpartiet har hvert eneste år i denne stortingsperioden prioritert mer penger til kommunesektoren enn regjeringen og stortingsflertallet, for at kommunene skal ruste opp eldreomsorgen, for at kommunene skal kunne satse mer på skole og barnehage, og også for at fylkeskommunene skal kunne ta sitt ansvar for transport og videregående opplæring. Det er faktisk det valget i september handler om: Skal vi fortsette den kursen som denne regjeringen har lagt, at de store pengene blir brukt på de store milliardærene, eller skal vi velge en annen kurs, der vi bruker de store pengene på våre store, felles oppgaver?

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Frank J. Jenssen (H) [10:28:55]: Jeg registrerer at representanten Pedersen mener at det har vært lavere vekst i de frie inntektene til kommunene nå enn under forrige regjering. Det kunne vi – nær sagt – blitt to om.

Uansett: Arbeiderpartiet skriver i sine merknader at regjeringen «har lagt fram et svakt økonomisk opplegg for kommunesektoren». Men tallene viser, når vi nå snakker om vekst i kommunesektoren, at realveksten i kommunesektorens frie inntekter per innbygger – som må være et relevant tall å sammenligne med – var på 0,6 pst. de åtte årene Arbeiderpartiet styrte, og på 1,2 pst. fra 2013 til 2016.

Hvordan kan Arbeiderpartiet hevde at det økonomiske opplegget er svakt når den reelle veksten i frie inntekter i denne perioden har vært høyere enn i de foregående årene? Er 1,2 pst. realvekst i frie inntekter per innbygger høyere eller lavere enn 0,6 pst.?

Helga Pedersen (A) [10:29:51]: Jeg registrerer at Høyre virker å være mer opptatt av retorikk enn av innholdet i politikken. Man bruker kalkulatoren for å prøve å finne halmstrå som kan framstille Høyres kommuneopplegg på en mer fordelaktig måte enn det det reelt er grunn til. Det Frank J. Jenssen her peker på, er et resultat av at befolkningsveksten har gått ned i denne perioden.

Når man sammenligner den rød-grønne regjeringssperioden med dagens regjering, er det ingen tvil om at både de samlede og de frie inntektene har gått ned under denne regjeringen. Det er vel også en årsak til at kommunene har økt eiendomsskatten med 30–40 pst. Flere av Høyres og Fremskrittspartiets kommuner har gått i spissen og sagt at uten eiendomsskatten ville de ikke ha greid å innfri når det gjelder eldreomsorg. Sysselsettingsveksten i kommunene har også gått kraftig ned.

Helge André Njåstad (FrP) [10:31:02]: Eg får takka representanten Pedersen for å snakka om Framstegspartiet i 4 minutt av innlegget og om Arbeidarpartiet i 49 sekund. Det viser vel kanskje at fokuseringa er meir på å kritisera andre enn på å snakka om eigen politikk. Eg skal likevel stilla eit spørsmål om deira eigen politikk, og då om eldreomsorg, som tydelegvis har vorte veldig aktuelt i Arbeidarpartiet.

Eg registrerte at Aftenposten hadde ei sak om Torgeir Micaelsen, som leidde eit internt AP-utval, og som summerte opp den raud-grøne perioden på denne måten:

«Virkemidlene har ikke vært sterke nok. Vi har ikke nådd målene vi satte oss. Og det er for stor forskjell på eldreomsorgen kommuner imellom.»

Dette seier altså Arbeidarpartiets helsepolitiske talsmann, Torgeir Micaelsen, som vidare seier:

«Ap tar selvkritikk etter åtte års rødgrønt styre og foreslår nye virkemidler i eldrepolitikken.»

Spørsmålet mitt til Pedersen blir då: Er ho einig med Micaelsen i at eldreomsorga ikkje vart betre i dei åtte raud-grøne åra?

Helga Pedersen (A) [10:32:01]: Torgeir Micaelsen sa ikke at eldreomsorgen ikke ble bedre i de åtte rød-grønne årene, for det ble den. Nettopp derfor prioriterte vi å styrke kommuneøkonomien med flere titalls milliarder kroner mens vi satt i regjering. Også derfor prioriterte vi å sette kommunene i stand til å ansette over 8 000 nye mennes-

ker hvert år – et tall som har sunket til rundt 5 000 under dagens regjering.

Vi erkjenner at det fortsatt er store, uløste oppgaver i eldreomsorgen, og at Norge står overfor formidable utfordringer de neste årene når det gjelder å ansette og videreutdanne nok folk, og når det gjelder å ta i bruk velferdsteknologi som kan bidra til at flere mennesker kan bo hjemme lenger – og ikke minst ruste opp eksisterende bygningsmasse, noe dagens regjering ikke ønsker å gjøre. Derfor er det vi gjennom denne perioden hvert år har foreslått mer penger til kommunene. Det vil vi også gjøre neste år, fordi god eldreomsorg er viktigere enn skattekutt og flere titalls millioner til enkeltpersoner.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:33:13]: I dag tar vi for oss kommuneøkonomien for 2018. Arbeiderpartiet kan komme i en viktig posisjon i så måte. Nå har vi hørt oljepengebruken bli kritisert, og man kritiserer bruken av skattelette. Samtidig lover Arbeiderpartiet en bedre kommuneøkonomi, bedre eldreomsorg, mer til veier og annet. Da er spørsmålet mitt ganske enkelt: Kan jeg få høre litt om hvordan skattepolitikken til Arbeiderpartiet er tenkt for 2018? Jeg regner med at arbeidet er godt i gang med enten et alternativt budsjett eller et hovedbudsjett, så ganske enkelt: skattepolitikken til Arbeiderpartiet for 2018.

Helga Pedersen (A) [10:33:59]: For det første har vi – dessverre i motsetning til Kristelig Folkeparti – gått imot 20 mrd. kr i skattekutt som er gitt i denne perioden, fordi vi mener eldreomsorg er viktigst. Vi går også til valg på å øke skattene fordi vi fortsatt mener at eldreomsorg og skole er mye viktigere enn milliongaver til landets aller, aller rikeste mennesker. Vi har sett at Stray Spetalen har fått 7 mill. kr i skattekutt fra denne regjeringen, noen har fått enda mer. Tenk hva representanten Toskedals kommune og min kommune kunne gjort med bare 3–4 mill. kr mer til eldreomsorg. Veivalget for Arbeiderpartiet er klart, og jeg håper at også Kristelig Folkeparti vil velge skole og omsorg framfor skattekutt i neste periode.

André N. Skjelstad (V) [10:35:06]: Det er bestandig interessant å skue bakover. Det er for så vidt ingen tvil om at kommuneopplegget de siste fire årene har vært bedre enn de foregående fire. Det er nok det.

Tilbake til eldreomsorg, som representanten gjerne vil le prate om, og som også er et svært viktig tema – ikke minst for kommuneøkonomien. De fleste av oss vet at det også handler om kompetanse ute i kommunene, og ikke minst i de minste kommunene. Representanten Pedersen har ivret for å få til en sterk kommunesammenslåing rundt omkring i landet, nettopp for å bedre kompetansen også i eldreomsorgen, ikke minst i den hjemmebaserte omsorgen og alt som ligger innenfor primæromsorgen. Da er det litt underlig og overraskende når man i dag trekker opp det temaet, at man ikke har vært villig til å se på hva man kunne gjort i kommunene hvis man fikk flere og mer robuste enheter. Det henger også sammen med god omsorg i kommunene. Er ikke representanten enig i det?

Helga Pedersen (A) [10:36:12]: Det er denne representanten helt enig i, og derfor har også Arbeiderpartiet gått inn for kommunesammenslåinger der det er behov for det, og der det er lokal tilslutning til det. Det vi har gått

imot, er tvang. Jeg tror ikke de kommunene som nå ble sammenslått med tvang, vil avgjøre velferdssamfunnets bærekraft eller sammenbrudd. Riktig struktur er viktig, men vi må også finansiere innholdet i den strukturen som nå er vedtatt. Det er nok dessverre ikke sånn, selv om man nå har vedtatt en del kommunesammenslåinger, at det i en krok står en masse helsefagarbeidere og lærere som er villige til å komme og jobbe gratis for kommunene. De trenger flere kollegaer, og de skal ha sin lønn. For å gjøre kommunene i stand til å få de folkene inn i kommunesektoren, foreslår vi å styrke kommuneøkonomien.

Laila Davidsen (H) [10:37:24]: Representanten var opptatt av eldreomsorg, og det er også Høyre. Som tidligere lokalpolitiker opplevde jeg at med Arbeiderpartiet i posisjon ble sykehjem lagt ned. Da Høyre overtok i 2011, ble sykehjem raskt åpnet igjen, til tross for trang kommuneøkonomi etter åtte år med rød-grønn regjering. Ved regjeringsskiftet i 2013 ble kommuneøkonomien styrket, og den statlige andelen ved bygging av sykehjem økte, slik at bl.a. min kommune raskt kunne komme i gang med planlegging av nytt sykehjem. Viser ikke det at det er Høyre-politikk, både lokalt og nasjonalt, som gir eldreomsorgen et løft?

Helga Pedersen (A) [10:38:07]: Det er faktisk helt feil. Under den rød-grønne regjeringen fikk kommunene i Norge mer penger enn under dagens regjering. Regjeringens egne tall viser det. I tillegg har regjeringen lagt om inntektssystemet på en måte som gjør at de største kommunene i Finnmark taper på det. Det vil alltid være variasjoner fra år til år, men Arbeiderpartiet har lagt inn mer penger til kommunene hvert år. Alta ville fått betydelig mer penger hvis Arbeiderpartiet hadde fått gjennomslag for sine kommuneoppbygg, og vi kommer selvfølgelig til å styrke kommuneøkonomien og kommunenes evne til å bygge ut eldreomsorgen dersom vi kommer i regjering.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Frank J. Jenssen (H) [10:39:10]: For fjerde gang har Høyre gleden av å være en del av flertallet som gjennom kommuneproposisjonen definerer viktige rammer for Kommune-Norges virksomhet. I fire år på rad har Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre definert vekstambisjoner for kommuneøkonomien. Veksten har vært bra, og vi har tatt grep som styrker lokaldemokratiet og kommunenes mulighet til å gjøre den viktige jobben de har.

Sammenlignet med mange andre land har norske kommuner store og relevante oppgaver. Sånn vil vi at det skal være, og det har bred politisk tilslutning, fordi viktige velferdstjenester løses best av kommuner som kan se oppgavene i sammenheng, og som har mulighet til å prioritere ressursene lokalt, ut ifra hva som passer best i det enkelte lokalsamfunn.

I forrige uke hadde vi en grundig debatt om hvordan kommunene selv også må se på hvordan de best stiller seg for å kunne løse sine grunnleggende, lovpålagte oppgaver i framtiden. Det blir ikke færre, men flere, oppgaver i framtiden. Det blir ikke mindre ansvar, det blir mer ansvar, til kommunene i framtiden. Det blir ikke lavere, men høy-

ere, krav til tjenestekvaliteten i framtiden. Kommunene skal løse flere, viktigere og mer kompliserte velferdstjenester med stadig høyere kvalitet for framtidens skolebarn, barnevernsbarn, pleietrengende og andre. Utfordringene mange kommuner har i dag, går med andre ord ikke over, og derfor ble kommunereformen igangsatt – med gode resultater så langt.

For andre året på rad ser det ut som om vi i 2016, som i 2015, får et rekordgodt år rent økonomisk for kommunesektoren. Det skyldes økende overføringer over statsbudsjettet, det skyldes ekstra skatteinntekter og at mange kommuner styrer godt, noe de skal ha ros for. For 2018 legges det opp til en fortsatt vekst i de frie inntektene til kommunene, mellom 3,8 og 4,3 mrd. kr. Denne regjeringen har levert større vekst i kommuneøkonomien enn forrige regjering. All skremselspropagandaen fra venstresiden er gjort til skamme. Veksten i kommuneøkonomien går til å sikre kunnskap i skolen, til kvalitet i helsetjenestene og til at det sosiale sikkerhetsnettet styrkes. Handlingsrommet har vært større rent økonomisk i perioden 2014–2018 sammenlignet med forrige periode, og gjennom hele stortingsperioden har vi sikret kommunene god og forutsigbar økonomi. Det gjør vi også inn i 2018. Innenfor 2018-veksten fortsetter vi styrkingen av opptrappingsplanen for rusfeltet og gir mer til tidlig innsats i barnehage og skole og til forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

Regjeringen har hatt en betydelig satsing på helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Hundrevis av nye helsesøstre og jordmødre har kommet til, og det er en positiv utvikling i antall årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det er også en økning i antall førskolebarn og førsteklasinger som får helseundersøkelse. Det viser at vi er på rett vei, og at kommunene tar helsefremmende og forebyggende arbeid for gravide, barn og unge og deres familier på alvor.

Ferjene er en livsåre langs kysten, og vi gir fylkene mulighet til å gi bedre transporttilbud til både innbyggere og næringsliv. Vi foreslår en ny kostnadsnøkkel for 2018 og styrker samtidig finansieringen av båt- og ferjesektoren med 100 mill. kr.

Bevilgningene til samferdsel er på tre år økt samlet fra 40 mrd. kr til over 60 mrd. kr, og vedlikeholdsetterslepet reduseres omsider. I inneværende periode er det også bevilget over 4,4 mrd. kr for å sette fylkeskommunene i stand til å ruste opp og fornye fylkesveinettet – i 2017 er bevilgningen på 1,3 mrd. kr. Og satsingen fortsetter masst i ny Nasjonal transportplan.

På Nordmøre er det en kommune hvor de siden like etter krigen har ønsket å bli trøndere. Rindal hører for lengst til samme fotballkrets og sykehus som trøndere, de fleste av dem som går på polet, gjør det på Orkanger, de har Trondheim som byen sin og Værnes som flyplassen sin. Det er en enstemmig komité som ber regjeringen legge til rette for at Rindal så fort det praktisk lar seg gjøre, kan bli en del av Trøndelag, hvor de også er ønsket hjertelig velkommen.

Dette blir min siste stortingsdebatt om kommuneproposisjonen. Som en ihuga forkjemper – i hele mitt politiske liv – for norske kommuner, lokalt selvstyre og mindre statlig overstyring, har det vært meg en stor glede å kunne konstatere at alle disse fire kommuneproposisjonene har bidratt til utvikling i og for Kommune-Norge, noe som har gitt gode økonomiske resultater, som har gitt oss friere

kommuner med mer selvstyre, og som har gitt oss viktige kommuner med større ansvar for viktige tjenester til innbyggerne.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [10:44:23]: Høyre har de siste fire årene sittet svært stille når det gjelder endringer i skatteutjevningen i det kommunale inntektssystemet. Med det har Høyre løpt fra sine løfter i forrige periode om at skatterike kommuner skulle få beholde mer av sine egne skatteinntekter, og at kommunene skulle få en andel av selskapsskatten. Kan vi forvente at Høyre vil gjøre noe med skatteutjevningen mellom kommunene i neste periode?

Frank J. Jenssen (H) [10:45:07]: Vi har gjennomført viktige endringer i inntektssystemet og hatt en god prosess på det. Min oppfatning er at vi har et robust og ganske bra inntektssystem, men som fra tid til annen har behov for revisjoner, og det har vi nå nylig etter mitt skjønn hatt.

Jeg gjorde et poeng av at dette var min siste debatt. Jeg kan ikke si hva som skal skje i denne salen i de neste fire årene, siden jeg ikke skal være en del av det, men jeg tror at det man vil se, og det Kommune-Norge vil fortsette å se, er forutsigbarhet fra Høyre – forutsigbarhet ved at vi leverer gode økonomiske rammer. Endringer i inntektssystemet skal være godt forankret og godt utredet. Det er jeg sikker på at vi vil bidra til også i de kommende årene.

Stein Erik Lauvås (A) [10:45:53]: Ja, det er vanskelig å spå om framtiden, det har representanten Jenssen helt rett i.

Representanten Jenssen skryter jo i sitt innlegg sterkt av veksten i kommuneøkonomien – det har aldri vært mer penger, osv., osv. – men vi ser at mange kommuner har innført eiendomsskatt. Eidsberg er ett eksempel. De måtte innføre denne skatten nå fra nyttår, for å unngå det som omtales som nærmest stillstand. Vi hører fra regjeringspartner Fremskrittspartiet at det ikke er nødvendig å innføre eiendomsskatt. Er Høyre enig med regjeringskollega Fremskrittspartiet – innfører Eidsberg en unødvendig skatt for sine innbyggere? Hva vil Høyres Frank J. Jenssen svare til f.eks. Eidsberg kommune, som måtte innføre denne eiendomsskatten nå fra nyttår for å unngå det som ordføren i Eidsberg kaller for stillstand?

Frank J. Jenssen (H) [10:46:50]: Jeg kjenner ikke kommuneøkonomien i Eidsberg konkret, eller hvorfor den økonomiske situasjonen der er sånn at kommunestyret mener de er avhengige av eiendomsskatt for å få hjulene til å gå rundt.

Det jeg kan si, er at det økonomiske opplegget som denne regjeringen og dette stortingsflertallet har levert de siste årene, generelt sett ikke gir noen begrunnelse for at man må innføre eiendomsskatt, men det kan selvfølgelig være enkeltsituasjoner i enkeltkommuner som kan handle om egne disposisjoner, og som kan handle om andre, ekstraordinære, situasjoner som jeg ikke kjenner til. Det vet sikkert representanten Lauvås fra Østfold mye mer om enn jeg. Men hovedpoenget er at vi har styrket kommuneøkonomien. Vi lovet at vi skulle styrke kommuneøkonomien. Det

ble påstått at vi skulle rasere kommuneøkonomien. Det må Arbeiderpartiet gå tilbake på. Jeg gadd se at Arbeiderpartiet har tenkt å gjenta den typen påstander i denne valgkampen, det tror jeg nemlig ikke Arbeiderpartiet vil ha mage til.

Vi har styrket kommuneøkonomien. Den er styrket mer, og handlingsrommet til norske kommuner generelt er økt mer, i denne perioden enn under forrige periode.

Heidi Greni (Sp) [10:48:03]: I en fellesmerknad fra komiteen i innstillingen sier vi:

«Komiteen mener det skal være likeverdige levekår i hele landet, og at det må legges til rette for bosetting over hele landet.»

Regjeringen har vedtatt endringer i inntektssystemet som er begrunnet med at det skal bygge opp under kommunereformen. Resultatet er at av kommuner med mellom 2 000 og 25 000 innbyggere tapte 239 kommuner, mens 51 kom ut i pluss. Alle kommuner med over 25 000 innbyggere vant på omleggingen. Vi vet også at i 2017 kom 92 kommuner inn under den såkalte INGAR, inntektsgarantien, og de taper samlet sett 500 mill. kr. Dette skjermer jo ordningen, men bare i en liten periode, ikke over tid. Resultatet er at to kliss like kommuner får forskjellig inntektsgrunnlag og forskjellig nivå på tjenesteproduksjonen sin. Mener Høyre at disse store, dramatiske endringene i inntektssystemet er med på å sikre likeverdige levekår i hele landet?

Frank J. Jenssen (H) [10:49:12]: Det er fortsatt sånn – og det er grunnleggende i inntektssystemet vårt – at pengene fordeles slik at man korrigerer for ulike utgiftsbehov rundt omkring i kommunene. Før var det f.eks. et felles basistilskudd som gikk til alle kommuner, uavhengig av hvor de lå, og hvor store de var. Spørsmålet burde egentlig gå tilbake, og representanten fra Senterpartiet er egentlig den som nær sagt har bevisbyrden her: Hvordan bidro basistilskuddet til utjevning? Det gjorde ikke det. Det bidro til at vi sementerte en struktur der man nærmest betalte for å ha rådhus i kommunene. Det vi har gjort, er at vi har endret inntektssystemet sånn at man får en mer rettferdig fordeling av pengene. Og det er fortsatt sånn at distriktkommuner, kommuner i Nord-Norge, har et betydelig høyere overføringsnivå enn sentrale kommuner – nettopp for at de skal kunne ha et godt tjenestetilbud.

Heidi Greni (Sp) [10:50:07]: La oss ta et eksempel og si at det er to kommuner som har 5 000 innbyggere, kliss lik geografi, akkurat samme demografi og akkurat samme utfordringer. Den ene ble på 5 000 innbyggere etter at den slo seg sammen med noen, den andre har 5 000 fra før. De får helt forskjellige rammer for å levere tjenester til sine innbyggere og helt forskjellig mulighet til tjenestenivå på sine tjenester. Dette vil fortsette over tid – ut fra om de tilfeldigvis var en sånn kommune, eller om de tilfeldigvis ble en sånn kommune fordi de slo seg sammen akkurat i 2017, da vedtaket ble fattet.

Kan representanten forklare meg hvordan innbyggerne i de to kommunene skal klare å få likeverdige tjenester når inntektsgrunnlaget for de to kommunene er så totalt forskjellig?

Frank J. Jenssen (H) [10:51:02]: Jeg tror at til og med i alle de sammenslåingene som Senterpartiet har stemt for, og også med det opplegget for frivillige sammenslåinger som Senterpartiet har vært for, vil man oppleve at når en kommune går inn i en annen kommune, vil den nye kommunen ha forutsigbarhet for inntektsnivået sitt i 20 år framover. Den vil presumptivt også ha et annet og bedre utgangspunkt, bl.a. fordi man får beholde flere basistilskudd, enn nabokommunen som ikke velger å slå seg sammen med en annen kommune, enten den nær sagt velger frivillig å stå utenfor eller har prøvd å bli sammen-slått.

Når det gjelder kommuner som har forsøkt å bli en del av en større kommune, som har ønsket det, men som ikke har fått det til, og som man ser taper, har vi sagt – og det sier regjeringen også – at man skal ha en egen gjennomgang for sikre at de kommunene også kan få en kompensasjon. Dette er de såkalte ungarne, de som er ufrivillig alene, og de skal få en økonomisk kompensasjon som dekker opp for det.

Karin Andersen (SV) [10:52:20]: SV og Høyre har vel alltid prioritert forskjellig mellom fellesskap og private skatteletter, noe Høyre har vært talspersoner for. Høyre snakker veldig mye om kvalitet i skole og om kvalitet i omsorg. Vi i SV vet at kvalitet koster. Da må man sørge for at det er ansatte med riktig kompetanse og med nok tid. Det gjelder skole, det gjelder barnehage, og det gjelder skolehelsetjenesten, f.eks., der Høyre og regjeringen nå fjerner øremerkingen. Det samme gjør man når det gjelder tilskudd til flere barnehagelærere i barnehagene. Man sier at kommunene skal kunne bruke disse pengene til hva de vil.

Da er mitt spørsmål: Hva sier representanten Jenssen til bl.a. ungdom i Drammen, der det er 2 300 ungdommer som skal dele på én helsesøster? Hadde det ikke vært riktig å øremerke disse pengene, slik at vi var sikre på at ungdommene kunne få tilgang på en skolehelsetjeneste?

Frank J. Jenssen (H) [10:53:30]: Jeg er sikker på at både Drammen og andre norske kommuner har ulike måter å sette sammen tilbudet til unge på – det vet vi – enten det gjelder helsetilbud eller annet. Representanten Karin Andersen framstiller det som at dette er penger som kommunene kan bruke som de vil. Fasiten viser at norske kommuner vil bruke pengene sine til et bedre velferdstilbud for innbyggerne. Det er jo det norske kommuner gjør. Representanten Karin Andersen får det til å høres ut som om de spiller dem bort på et eller annet, eller at pengene forsvinner i et eller annet sluk. Selvfølgelig er det sånn at norske kommuner har ett fokus, og det er å sørge for at deres innbyggere, unge og gamle, får et godt velferdstilbud, et godt helsetilbud og et godt sosialt tilbud. Men kommunene er forskjellige, de har forskjellige forutsetninger, og man velger å sette sammen tilbudene på forskjellig måte, noe som gjør at man kanskje ikke finner igjen alt i enhver statistikk man følger. Jeg er sikker på at både Drammen og andre har gode tilbud til innbyggerne sine, og det er nettopp det kommunene vil bruke pengene på.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Geir Sighjorn Toskedal (KrF) [10:54:56]: Kommune-proposisjonen for 2018 er interessant lesning og viktig for folk. Det sitter nok kommunestyre rundt om i landet og følger med på hva som vil komme. Det er jo i kommunene folk bor, og politikerne er opptatt av velferdstjenester der de bor. Kommunene er våre aller viktigste leverandører av grunnleggende velferdstjenester. Derfor er vi glade for at ved behandlingen av den siste kommuneproposisjonen i denne stortingsperioden kan vi i Kristelig Folkeparti si at vi har vært med og levert en anstendig kommuneøkonomi, til tider rimelig god. Det har selvsagt vært skjær i sjøen og uenigheter om ressurskrevende tjenester, for å nevne én ting, men hvis vi hever oss litt over bakken og ser bildet i stort, ser vi at kommunene stort sett har fått de rammene de skulle ha. Og det skulle bare mangle. Det har vært et krav fra Kristelig Folkepartis side.

Det er også svært gledelig at mange kommuner i løpet av de siste årene har klart å komme seg ut av ROBEK, faktisk antyder det at antallet er redusert fra 45 til 30. En ekstra drahjelp i den siste kneika var nok rekordhøy skatteinngang i fjor. Den kan man ikke påregne skal vedvare på samme måte, så for 2018 må vi nok regne med en mer normal situasjon. I denne saken skal også sies «hatten av» for de mange modige og klarsynte kommunepolitikere over hele landet som har vist vilje og kraft til å tenke nytt, til å gjøre nødvendige omstillinger og ta nødvendige grep. Stortinget leverer rammebetingelser, men vi leverer også en haug av oppgaver som skal løses i den enkelte kommune. Der er det lokalpolitikere som må gjøre jobben med tilpasningen.

Inntektssystemet for fylkeskommunene er også med i føringene som legges i denne saken, og vi er glade for at man nå har fått på plass en ny kostnadsnøkkel for båt og ferjer. Vi har fått en opprydding som gir vesentlig større rettferdighet. Og når det legges 100 mill. kr i tillegg til båt- og ferjefylkene, begynner det å ligne på noe. Men det er med spilleregler for kommune- og fylkesøkonomi som med andre levende organismer: Vi blir aldri ferdig med å justere for å få det mer optimalt, og Kristelig Folkeparti ønsker å delta videre i det arbeidet.

I forrige uke behandlet vi kommune- og regionreformen. Det var en kompleks øvelse med mange momenter og variabler. En av dem er rammevilkår for kommuner som fremdeles er ufrivillig små etter at naboen har sagt nei. Det er viktig at det kommer på plass en god økonomisk ordning også for disse, og det er viktig – som jeg også sa på torsdag – at virkemidlene, de såkalte gulrøttene i reformen, må videreføres i neste periode. Kommunereformen er ikke historie, men skal fortsette videre i en god form.

For Kristelig Folkeparti er det veldig viktig at tjenestene oppleves gode av dem som trenger dem. Familier trenger trygghet, en god skole, barnehageplass, og i den sammenhengen er det også viktig at vi har gode rammevilkår for næringslivet, slik at det er arbeid å få. En familie som har arbeid og en normal livssituasjon, gir en god barndom. Og det som er godt for barn, er godt for oss alle. Jeg er derfor ekstra glad for at det ser ut til at det blir en betydelig satsing på skolen. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig med tidlig innsats i 1.–4. klasse, og personlig setter jeg også pris på at det kan bli en ny melding om kulturskoler, for det betyr veldig mye for mange barn å få en annen arena å lykkes på.

Så er det nevnt en del ting som Kristelig Folkeparti har vært med og bidratt til: skolehelsetjeneste, opptrappingsplan for barn og ungdoms psykiske helse, bedre TT-ordning, bedre rusomsorg, og jeg kan nevne flere ting – Kristelig Folkeparti har fått betydelige gjennomslag som nok har gitt budsjettet et sosialt preg. Det setter vi pris på. Det skal Kristelig Folkeparti være gjenkjennbart på.

Øremerking er en krevende sak, men enkelte ting mener vi er viktig. Nå når asylankomstene har endret seg veldig fra 2015 til 2016, er vi glade for å ha fått på plass noen penger i revidert som går til kompensasjon til de kommunene som har investert for å bidra i den nasjonale dugnaden i den situasjonen vi hadde.

Til slutt minner jeg om de punktene vi gikk igjennom i saken om bærekraftige byer og sterke distrikter. Det er veldig viktig at disse prinsippene blir videreført, slik at vi utvikler samfunnet vårt til det beste for innbyggerne, og slik at det blir enda bedre tjenester i 2018. Det ønsker Kristelig Folkeparti å bidra til.

Eirin Sund (A) [11:00:23]: Kristelig Folkeparti er et parti som både her i denne salen og ute alltid har vært opptatt av gode tilbud til de svakeste, og det er det ingen som trekker i tvil, iallfall ønsker ikke jeg å gjøre det. Men når vi ser at enkeltpersoner i dette landet skal få flere millioner i skatteuttak – når det er så store behov der ute, både innen eldreomsorg, som også representanten Toskedal tok opp i sitt innlegg, og innen skole, der en er opptatt av tidlig innsats – hva mener en da om at disse veldig rike skal få så store skatteletter, totalt sett i 20 milliardersklassen, når en ser det behovet som er der ute? Mener Kristelig Folkeparti at dette er rett prioritering?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:01:14]: Kristelig Folkeparti mener at vi må ha et skattesystem som fungerer, og et skattesystem som folk har tillit til.

Skattelette var ikke Kristelig Folkepartis sak. Vi kunne godt brukt noen av disse pengene på andre måter, som representanten nevner; det hadde vært kjekt å få til det. Samtidig må vi ha et skattesystem som stimulerer til reinvestering for å få fart på samfunnet igjen. Etter perioden med åtte rød-grønne år var kanskje tiden inne for å endre noe på skattesystemet. Personlig synes jeg at skatteletten var i største laget, og det var ikke en Kristelig Folkeparti-sak, men som man vet, når fire partier skal samarbeide, er det gi og ta. Kristelig Folkeparti var derfor tydelig i sine krav til velferdsordninger: For å bli med på den skatteletten måtte vi få alle de gjennomslagene som jeg har nevnt.

Eirin Sund (A) [11:02:13]: I forbindelse med denne saken hadde vi jo høring i kommunalkomiteen. Noen av dem som kom og var veldig tydelige på hva de ønsket seg av oss, var både ordførere og fylkesordførere og andre, fra Vestlandet og fra Nord-Norge, og de var spesielt opptatt av båtene og ferjene som binder sammen både land og folk her i landet.

Tror Kristelig Folkeparti og representanten Toskedal at 100 mill. kr, som nå blir lagt på bordet for å finansiere de oppgavene som fylkeskommunen har i dag innen båt og ferje, vil være nok til å bidra til at vi klarer å binde land og folk sammen på en bedre måte?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:02:56]: Jeg kan umiddelbart si at det tror jeg ikke er nok, men det er slik, innen mange politiske områder, at vi skulle hatt mer penger til disposisjon.

Vi har et veldig krevende land, og vi har noen ferjefyller med stor verdiskaping som vi kunne hatt større fokus på. Derfor har også Kristelig Folkeparti vært så nøye med å framheve tapskompensasjonen til en del av disse fylkene, så når vi nå øker ferjetilskuddet, er det et bidrag for å få til det.

For Kristelig Folkeparti er dette veldig viktig, samferdsel på Vestlandet og i Nord-Norge, med den verdiskapingen det står for, og det er en flaskehals. Så dette vil vi følge nøye videre, og jeg håper vi kan øke det tilskuddet.

Heidi Greni (Sp) [11:03:47]: Kristelig Folkeparti er forsiktig med egne merknader og forslag i behandlingen av kommuneproposisjonen. Partiet stiller seg bak regjeringen stort sett i ett og alt, og det får vi ta til etterretning og som uttrykk for partiets vilje og prioriteringer.

Fylkeskommunen gis en beskjeden økning i rammene, 300 mill., der 100 mill. av disse er satt av til å styrke båt og ferje. 200 mill. kr skal altså dekke vekst i videregående, kollektivtrafikk, samferdsel osv. Dette vil ikke strekke til. Fylkesveier slites, og KS sier det er behov for 1,5 mrd. til 2 mrd. kr for å tette vedlikeholdsetterslepet. Senterpartiet foreslår et tiårig vedlikeholdsprogram og bevilgninger over statsbudsjettet innenfor intervallet 1 mrd.–1,5 mrd. kr for 2018.

Hva er Kristelig Folkepartis vurderinger av KS' beskrivelse av situasjonen for fylkesveiene? Og hva tenker Kristelig Folkeparti om Senterpartiets forslag om et vedlikeholdsprogram for fylkesveiene som vil tette gapet over en tiårsperiode?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:04:55]: Jeg må bekjenne at jeg ikke kjenner Senterpartiets plan godt nok, så den vil jeg se på. Jeg tror vi kan ha felles interesse i å styrke distriktene, der verdiskapingen skjer.

Jeg setter også pris på at Greni setter søkelys på vedlikeholdsetterslep, som er viktig. Kristelig Folkeparti har også kjempet for en bedre RUP-ordning, regionale utviklingsprosjekt, slik at distriktene kan utvikle sine særtrekk på en bedre måte. Så jeg tror vi skal kunne finne sammen i en del av disse punktene.

Jeg vil lese Senterpartiets plan for fylkesveier. Vi vet at det var et betydelig etterslep da fylkene overtok veiene, og jeg kjenner til trailerfirma som må legge inn en halvtimes ryggetid når de skal hente fisk ute på øyene, osv. Så det er en ganske kritisk situasjon, og jeg tror vi skal kunne finne sammen i sak på det punktet.

Karin Andersen (SV) [11:06:02]: Til det siste: Dette forslaget fra Senterpartiet og SV står jo i innstillingen her i dag, så det er litt pussig at representanten ikke har oppdaget det.

Men det jeg kunne tenke meg å spørre om, er: SV og Kristelig Folkeparti har vært veldig enige om at det har vært et stort behov for å styrke barnevernet og for å styrke skolehelsetjenesten, altså hjelpetiltak for barn og unge som sliter på ulike måter, eller som til og med trenger hjelp til å få et nytt hjem. Det som skjer i dette budsjettet, er at man innlemmer slike tilskudd. Ja, på skolehelsetjenesten

har man hatt en opptrapping. Nå stoppes det, og det gjøres det også på barnevern – som om man var i mål med det – og man innlemmer disse tilskuddene i rammetilskuddet.

Hva er grunnen til at Kristelig Folkeparti nå har snudd og mener at vi ikke, fra Stortingets side, må sikre de ungdommene og de barna som trenger dette, at vi ikke, fra Stortingets side, når vi sier at de skal få et styrket tilbud, sikrer at det faktisk blir en realitet?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:07:07]: Først: Det ble det sagt at Kristelig Folkeparti ikke hadde oppdaget dette med – var det ferjetilskudd? Det stemmer, men vi samarbeider der vi oppnår resultater og penger, og det er derfor vi står inne i det flertallet som vi her gjør.

Når det gjelder fokus på barn og barns beste, tror jeg Kristelig Folkeparti er i første rekke. Vi har opprettet og støttet egen opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, vi har etablert en plan for vold mot barn, vi følger barnevernssituasjonen nøye i alle komiteer, og vi prøver å involvere barnas beste i alt arbeid, f.eks. i samferdsel, der vi har fått gjennomslag for Barnas transportplan. Så Kristelig Folkeparti har en gjennomgående plan for å sikre barns beste.

Som jeg sa også i mitt innlegg: Det som er godt for barn, er godt for hele samfunnet, og det er Kristelig Folkepartis ledesnor. Så skal vi se nærmere på den saken som du nevnte.

Karin Andersen (SV) [11:08:08]: Det gjelder altså fylkesveiene, det var det som var Grenis spørsmål, og ikke ferjene. Men nok om det.

Jeg synes ikke representanten svarer særlig godt på spørsmålet om hvorfor man nå mener at man ikke lenger trenger å øremerke disse pengene – til barnevern og til skolehelsetjenesten – for erfaringen fra før har jo vist at når man har trappet opp uten den type øremerking, har det dessverre ikke blitt stillinger. For det er jo også mange andre gode ting å bruke penger på i kommunesektoren. Så det er ikke det, det er ikke vond vilje, men hvis vi fra Stortingets side, partiene der, står og lover at dette skal bli en satsing, så er dette en måte å sikre det på.

En annen ting jeg er forundret over: SV foreslår i dag at vi skal bedre ordningen med særlig ressurskrevende tjenester. Det trodde jeg Kristelig Folkeparti faktisk var enig med SV om, at det treffer veldig godt på kommuner, særlig kommuner som har ekstra store utgifter, og det kunne være med på å balansere det som ikke kan fanges opp i inntektssystemet.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:09:08]: Kristelig Folkeparti er klar over dette, og vi mener at de områdene som representanten her nevner, er dekket inn under de ordningene vi er med på. Det har vi presisert, og det har vi tro på vil skje.

Når det gjelder øremerking, har vi som sagt vært med på å øremerke til bl.a. helsesøstre, for at det skulle skje. Der har vi stor tillit til at lokalpolitikerne foretar de rette prioriteringene i sin kommune, så det er også et tillitsforhold til lokale politikere. Vi i Kristelig Folkeparti, via vår organisasjon, gjør våre representanter i kommunene oppmerksomme på dette. Så vi følger opp dette ikke bare ovenfra og ned, men i hver enkelt kommune.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Heidi Greni (Sp) [11:10:19]: Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Derfor vil vi desentralisere makt, bosetting, arbeidsplasser, kapital og kompetanse. Folk skal ha reell frihet til å bosette seg der de selv ønsker. Utviklingen av kommunesektoren er viktig for både næringsliv og bolyst.

Senterpartiet er motstander av de pågående kommune- og fylkesreformene. Disse reformene vil føre til sentralisering og svekket folkestyre – det motsatte av det Senterpartiet ønsker.

Senterpartiet ønsker en omfattende oppgaveoverføring fra stat til kommuner og fylkeskommuner på områder som vil tjene på at lokal kompetanse og lokalkunnskap blir brukt når samfunnsoppgavene skal løses. Regjeringens oppgavereform er ikke en reform etter Senterpartiets lest. Så langt er det relativt marginale oppgaver som overføres til kommunene, bortsett fra forslag om å tappe fylkeskommunene for ansvar og oppgaver.

En samlet komité understreker at det må være samsvar mellom pålagte oppgaver og økonomi i kommunene. For 2018 vil regjeringens økning i frie inntekter til kommunesektoren stort sett spises opp av den demografiske utviklingen, øremerkede midler og pensjonskostnader. Senterpartiet fremmer derfor forslag om å øke kommunesektorens inntekter med mellom 2 mrd. og 2,5 mrd. kr ut over regjeringens forslag. I tillegg foreslår vi 1 mrd. til 1,5 mrd. kr til et vedlikeholdsprogram for fylkesveiene som en del av et tiårig program – altså en samlet økning på mellom 3 mrd. og 4 mrd. kr ut over regjeringens opplegg.

I behandlingen av kommuneproposisjonen for 2017 fikk regjeringen støtte til store endringer i inntektssystemet for kommunene. Endringene ble bl.a. begrunnet med at de skulle bygge opp under regjeringens mål for kommunereformen – altså en ikke engang skjult trussel om at det ville straffe seg ikke å slå seg sammen i storkommuner. Effektene ble store. Blant kommuner mellom 2 000 og 25 000 innbyggere tapte 239 kommuner. Bare 51 kom i pluss. Alle kommuner med over 25 000 innbyggere vant på denne omleggingen. Det er 92 kommuner som til sammen tapte 500 mill. kr, som kom inn under inntektsgarantiordningen. Det illustrerer de dramatiske konsekvensene denne omleggingen har ført til.

Senterpartiet mener omleggingen av inntektssystemet for kommunene bar aldeles galt av sted. I vårt forslag om økt ramme på 2 mrd. til 2,5 mrd. kr inngår derfor også forslag om å gjeninnføre basistilskuddet på 2016-nivå uten gradering. Vi ønsker at dette skal gjennomføres uten at det på ny oppstår store tapere. Vår økning av rammen vil føre til at ingen får mindre i overføring av frie inntekter enn de får i regjeringens forslag.

Inntektssystemet for fylkeskommunene ble omlagt allerede i 2015. Fylkene har slitt med store skjevvinninger, særlig som følge av de dårlig utviklede kostnadsnøklerne for båt og ferje. Det har vært lovet opprettet hvert år siden det ble gjennomført, men først i år får vi framlagt et forslag som er til å leve med for fylkeskommunene. I komiteens høring framkom det likevel en del kritiske kommentarer til faktorer som ligger til grunn for de nye kostnadsnøklerne. Det ble vist til at kriteriene som er valgt, måler antall båt-reiser og passasjerreiser, men ikke avstand og kapasitet knyttet til næringslivets behov. Det er derfor behov for

nærmere analyser av de nye kostnadsnøklerne for båt og ferje.

Fylkeskommunene har et stort vedlikeholdsetterslep på fylkesveinettet. Ifølge KS er det et årlig behov for 1,5 mrd. til 2 mrd. kr. Dette tok de opp i høringen. Senterpartiet støtter dette og viser til et forslag om et tiårig program der vi setter inn en startbevilgning på 1 mrd. til 1,5 mrd. kr i 2018. I dag legges også innstillingen til NTP fram for Stortinget. Senterpartiet går der inn for å avsette 2,3 mrd. kr til tunnelsikring i første del av NTP-perioden.

I komiteens høring fikk vi reaksjon fra flere fylker på regelendringer for tildeling av skjønnsmidler etter flom- og naturskader. Regjeringen varsler at den innfører en forutsetning om at fylkeskommunene må ha utgifter som overstiger 250 kr per innbygger, for å få delvis kompensert. Vi vet at dette vil ramme enkelte fylker spesielt hardt. Det vil påføre dem en stor belastning de ikke kan bære uten at det går ut over andre oppgaver.

La meg også få nevne komiteens merknad om Rindals søknad om overføring til Sør-Trøndelag. Dette har ikke noe med kommunereformen å gjøre, for Rindal har sterk tilknytning til Trøndelag og har hatt denne søknaden inne gjennom mange år. Denne saken må få sin avklaring snarest mulig.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Senterpartiet har alene eller sammen med SV, og varsle om at vi også stemmer for forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og SV, om medfinansieringsordning for IKT.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bjørn Lødemel (H) [11:15:57]: Fasiten for kommuneøkonomien etter denne perioden er følgende: Den gjennomsnittlige realveksten for kommunesektoren sine frie inntekter per innbyggjar var 0,6 pst. frå 2005 til 2013. Frå 2013 til 2016 var realveksten i gjennomsnitt 1,2 pst. Det økonomiske resultatet for kommunesektoren i 2016 var det beste sidan 2006, med eit netto driftsresultat på 4,2 pst. I 2015 var resultatet 3,2 pst. for sektoren. Vi må heilt tilbake til 1990-talet for å finne to år på rad med så gode resultat for kommuneøkonomien.

Før valet i 2013 var det ikkje grenser for korleis dei raud-grøne partia lagde skremsel overfor veljarane. Representanten Greni uttalte til avisa Arbeidets Rett før valet at i Sør-Trøndelag ville så godt som alle kommunar tape på omlegginga, eit samla tap på 135 mill. kr. Angrar representanten Greni på den bombastiske påstanden ho kom med i valkampen for fire år sidan? Og kjem ho til å gjenta det også i år?

Heidi Greni (Sp) [11:17:02]: Framstillingen er temmelig skjev. Hvis en ser på de tabellene som ligger der, viser de at den årlige veksten er redusert i perioden fra 2013 til 2017. Da var veksten på 1,8 pst. I den nåværende perioden er veksten på 1,6 pst.

Så skal jeg innrømme én ting: Det ble ikke så dramatisk som jeg fryktet, etter at vi hadde Jern-Erna som kommunalminister. Jeg tror kanskje ikke at vi får dette ordføreroppøpet fra Høyre som vi så i 2005. Jeg tror kanskje heller ikke vi ser trønderordførere fra Høyre som står fram og sier at de er kjempehappy for at vi nå får en Arbeiderparti-

Senterparti-basert regjering til høsten, slik det skjedde i 2005, da tidligere representant Myraune var fremme og sa at heldigvis ble det regjeringsskifte, og at det var helt nødvendig for at de i de mindre kommunene skal klare å få dette til å gå rundt. Men samtidig vil jeg sterkt advare mot å tro at det vil bli noen dans på roser, og vi ser jo hva som har skjedd med enkelte kommuner etter omleggingen av inntektssystemet.

Helge André Njåstad (FrP) [11:18:17]: Eg trur me alle er einige om at me ikkje ønskjer nokon dans på roser, men heller at dagens regjering held fram.

Eg registrerte at Heidi Greni i sitt innlegg sa at ein var imot kommunereforma. Eg er då litt overraska over at ein i all hovudsak røysta for alle samanslåingane på torsdag.

Mitt spørsmål går på det som Senterpartiet har gjort seg mest kjent for i det siste, nemleg reverseringa som dei ønskjer å gjera på felt etter felt. Me hørde jo i fjor at dei sa at ein ønskte å reversera inntektssystemet for kommunane som me innførte. Og dette er litt viktig: Dersom me skulle få eit regjeringsskifte, noko eg ikkje håpar eller trur, er det ei rekkje kommunar, Oslo, Bergen, Trondheim, store kommunar, som skal laga budsjett. Vil representanten Greni anbefala dei å ha to budsjettforslag, eitt budsjett med sitjande regjering og gjeldande kommuneproposisjon og eitt budsjett med lågare inntekter til storkommunane, basert på reverseringspolitikken til Senterpartiet, allereie i 2018, eller kan dei slappa av med at det ikkje vart reversering så raskt, i så fall?

Heidi Greni (Sp) [11:19:25]: Hvis representanten Njåstad hadde fulgt med litt da jeg holdt innlegget mitt, presiserte jeg nettopp at vi vil reversere inntektssystemet. Vi vil tilbake til det basistilskuddet vi hadde tidligere. Derfor legger vi inn mellom 2 mrd. og 2,5 mrd. kr ekstra utover regjeringens satsing, og jeg presiserte i innlegget mitt at det er ingen kommuner som vil tape på omleggingen av inntektssystemet – alle kommuner vil vinne på det. Oslo vil vinne litt mindre enn de mindre kommunene. Så de som egentlig bør ha to forskjellige budsjetter, er de kommunene som vil vinne mest med Senterpartiets opplegg, for de vil få en betraktelig romsligere økonomi med vårt opplegg enn med det regjeringen legger fram i dag.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:20:27]: Torsdag i forrige uke hadde vi i Kristelig Folkeparti i lag med Senterpartiet gleden av å støtte et forslag om sammenslåing av nærmere 100 kommuner, så vi fikk et nytt kommune-kart. Jeg er glad for at vi fikk det til. Nå er det 2017, nå tenker vi framtid, og jeg har registrert at Senterpartiet har forlovet seg med Arbeiderpartiet for neste periode. Da er det veldig interessant å få vite hva en tenker dersom det er flere kommuner som nå er sårbare og vurderer å danne nye kommuner med sine naboer, for vi fikk i forrige uke høre at Arbeiderpartiet ville styrke dagens belønningsordning. I tillegg ble det sagt at de ikke ville tidsbegrense belønningsordningen. Nå lurar jeg på hva Senterpartiet mener videre. Vil Senterpartiet delta i å styrke dagens belønningssystem, og heller ikke tidsbegrense det?

Heidi Greni (Sp) [11:21:26]: Senterpartiet vil opprettholde det belønningssystemet som har vært, og det var ikke tidsbegrenset. Det var dagens regjering med støtte

fra Kristelig Folkeparti som tidsbegrenset og satte en dato ved at man garanterte at man får dette hvis man bare fatter vedtak innen 1. juli. Denne ordningen med 15+5 år på inndelingstilskuddet, reformstøtte osv., er noe vi selvsagt vil videreføre. Vi er for frivillige kommuneslåinger, for da tenker vi at da har lokalpolitikkerne tenkt at sentraliseringen som ligger i kommunesammenslåing, de ulempene som ligger der, med mindre nærhet til tjenestene osv. i kommunen, vil sterkere fagmiljø og mer forutsigbar økonomi osv. veie opp for.

Vi har alltid stemt for frivillige kommunesammenslåinger. Jeg tror alle kommunesammenslåinger som har skjedd før reformen, var initiert av senterpartiordførere. Selvsagt vil vi fortsatt støtte frivillige kommunesammenslåinger, og vi vil selvsagt reversere tvangssammenslåinger.

André N. Skjelstad (V) [11:22:33]: Det var interessant å høre på innlegget til representanten Greni. Hun tar bl.a. opp igjen noe jeg synes var interessant – et vedlikeholdsfond, eller et etterslep, når det gjelder fylkesveier. Det som er paradokset, er at også Senterpartiet satt i regjering da dette ble overført til fylkeskommunene uten tanke på det og det og det. Vi har bl.a. vært med på å rette det opp i denne perioden ved å tilføre fylkesveiene ganske mye penger.

Men det var ikke mitt spørsmål. Representanten Greni dvelte ganske mye ved basistilskuddet i inntektssystemet. Det er interessant, for det er ikke sånn at de minste kommunene, med lange avstander, har kommet dårlig ut av det systemet. De har tvert imot kommet bedre ut. Jeg kan spørre helt konkret: Har eksempelvis Værøy og Røst kommet dårligere ut med dagens inntektssystem enn med det de hadde før?

Heidi Greni (Sp) [11:23:47]: Nei, de minste kommunene har kommet godt ut med dagens inntektssystem. Men de kommunene som regjeringen, støttepartiene og ekspertutvalget har sagt har den ideelle kommunistørrelsen i Norge, de som har under 25 000 innbyggere, har kommet enormt dårlig ut av dette inntektssystemet. Som jeg sa i innlegget mitt, og som jeg presiserte i replikkordvekslingen med Njåstad: Ingen kommuner i Norge kommer til å tape på Senterpartiets opplegg. Vi legger inn mellom 2 mrd. og 2,5 mrd. kr ekstra. Det betyr at alle kommuner vil tjene på den omleggingen som vi vil ha av inntektssystemet. Det er merkelig at disse tvangskameraene mener at kommuner som har helt like utfordringer og akkurat de samme oppgavene, skal ha helt forskjellig finansiering ut fra om de var en kommune som så slik ut før 2017, eller om de blir en kommune gjennom frivillig eller tvungen kommunesammenslåing i 2017.

André N. Skjelstad (V) [11:24:56]: Det er interessant at representanten er enig i at de minste kommunene med de største avstandsulempene har kommet bedre ut med vårt system. Det kunne vært interessant å følge opp med følgende: Synes representanten Greni at det ville være svært fornuftig ikke å ha det så målrettet – det vil si at alle kommuner ville kommet enda bedre ut? Hadde det ikke da vært bedre å målrette dette ved å fokusere på det vi har gjort gjennom hele perioden, med bedre tjenester til innbyggerne, ikke nødvendigvis å ha lys i alle rådhusene? Det er jo det det handler om. Er ikke representanten Greni

enig i at det er bedre tjenester til innbyggerne dette handler om – nettopp innenfor kommunal sektor?

Heidi Greni (Sp) [11:25:44]: Senterpartiet ønsker bedre tjenester til alle innbyggere, vi ønsker ikke at innbyggere skal straffes verken for at kommunen er en gammelungkarskommune – var det vel representanten Jenssen kalte det, altså de som har fått avslag på grått papir og ikke kan slå seg sammen med andre – eller på grunn av at de ikke ønsker kommunesammenslåing og derfor taper på dette. Vi vil at alle innbyggerne skal ha likeverdige tjenester uansett hvor i landet de bor, og uansett om de tilfeldigvis bor i en kommune som er sammenslått, med tvang eller frivillig, i 2017. Derfor vil vi tilbake til et inntektssystem som ivaretar likeverdige tjenester til alle innbyggere i landet.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [11:26:42]: I forrige uke vedtok vi i denne salen landets mest omfattende endring i Kommune-Norge og Fylkes-Norge på flere tiår. I skyggen av de to reformene er det nok flere som har oversett den årlige kommuneproposisjonen. Det mener jeg er feil, for kommuneproposisjonen er på mange måter livsåren ut til våre lokalsamfunn rundt omkring i Norge. Den gir viktige føringer for kommunenes inntekter, oppgaver og ansvar i året som kommer.

I år er proposisjonen tett knyttet opp mot kommune- og regionreformen. For Venstre har det vært viktig å understreke at regjeringen nå må fokusere på å gjennomføre snarlige og ryddige grenseavklaringer rundt de nye kommunene som nå har oppstått. For eksempel ligger tettstedet Bryggja, som er en del av Vågsøy kommune, mellom kommunene Eid og Selje. Befolkningen i Bryggja har vært klare på at de ønsker å bli en del av den nye kommunen mellom Eid og Selje. Folk i den nye kommunen og i Bryggja lever fortsatt i usikkerhet når det gjelder den grenseavklaringen. Det er derfor viktig at dette og andre tilfeller snarlig blir avklart. Venstre legger til grunn at den avklaringen bør skje innen utgangen av 2017.

Det er synd at flertallet i komiteen ikke har lagt den samme ambisiøse tidsplanen til grunn i sine merknader, men jeg håper at statsråden noterer seg at slike justeringer er viktige, og at det må skje så fort som mulig.

Grensejusteringer vil ikke bare være viktig rundt de nye kommunene. Venstre har også tatt til orde for at et utvalg bør kunne se på grensejusteringer rundt andre kommuner også, spesielt rundt byområdene, når det finnes gamle og lite hensiktsmessige kommunegrenser som hindrer sømløse kommunale tjenester innenfor alt fra samferdsel til omsorg.

La meg si noen ord om ferjekommunene: Hvert år bruker ferjekommunene millioner på innkjøp av ferjetjenester. Et fragmentert marked gjør at private tilbydere står sterkere når det gjelder å framforhandle avtaler som koster våre lokalsamfunn mer enn det nødvendigvis smaker. Dette kunne lett vært unngått om ferjekommunene hadde innsett at det er en styrke å stå sammen i slike innkjøpsprosesser. Venstre har derfor tatt til orde for et felles kontor for innkjøp av ferjetjenester, og vi ber regjeringen se på måter for å hjelpe de relevante aktørene til å etablere et slikt kontor.

Selv om vi har diskutert kommuneproposisjonen, er det klart at tidenes fylkeskommunale reform også har innvirkning på landets kommuneøkonomi. Regionsentertilskuddet har vært et viktig hjelpemiddel for å gjøre sammenslåing mer attraktivt. Flere kommuner har oppfylt intensjonene i kommunereformen og bør berømmes. Venstre er derfor tilfreds med at stortingsflertallet har bedt regjeringen tildele tilskudd på en måte som gjør at også mindre kommuner som har slått seg sammen, vil kunne nyte godt av det tilskuddet.

Kommuneproposisjonen viser for øvrig til regionreformen ved flere hold, bl.a. med henvisning til de kulturpostene som regjeringen ønsker å overføre fra statsbudsjettet til de nye fylkeskommunene allerede i 2018. Venstre og Kristelig Folkeparti har vært opptatt av at kulturoppgaver skal flyttes ut til de nye fylkeskommunene, men mener at en så storstilt omlegging av kulturbudsjettet må utgreies i en prosess rundt kulturmeldingen, der aktørene som det gjelder, også får mulighet til å uttale seg.

Jeg vil ellers understreke at Venstre har søkt å få flertall for å gjøre fylkeskommunen til forvalter av jordlovsøknader når det gjelder fradeling av tomter under to dekar til bolig, fritidshus eller naust. Vi har tatt til orde for dette fordi vi mener at dette er utfordringer som best løses regionalt, på en måte som kan ta høyde for ulike betingelser i forskjellige deler av landet.

Kommunepolitikk er mye, stort og smått. Det er flere gode hjertesaker som vi i Venstre mener fortjener omtale i kommuneproposisjonen. Vi har tatt til orde for at en overføring av midlene til frivillighetssentralene fra stat til kommune blir evaluert, for å sikre at endringen, som Venstre støtter, ikke fører til et svekket frivillighetssentraltilbud. Venstres justisnestor Odd Einar Dørum etablerte frivillighetssentralene i sin tid for å fylle et viktig hull i norsk samfunnsliv. Frivilligheten er og blir et viktig element i samfunnslivet, og Venstre er opptatt av at sentralene skal gå styrket, og ikke svekket, ut av en overføring av finansieringsansvaret.

Det er ellers to lokale prosjekt jeg ønsker å trekke fram i mitt innlegg i salen i dag. Det ene er planlegging av et Jakob Sande-senter i Fjaler kommune. Jakob Sande er en av vår nasjons store forfattere og har etterlatt seg en stor kulturarv. Det er vårt ansvar å overføre den til framtidige generasjoner for å sikre at Sandes arv ikke går tapt. Derfor mener jeg at mye taler for et slikt senter i Fjaler og ber regjeringen sikre at dette blir tatt opp i statsbudsjettet for 2018.

Ellers er jeg svært fornøyd med ting vi har fått til i revidert nasjonalbudsjett, som vi skal vedta ved en senere anledning, bl.a. at vi nå får innført et kompetanseløft for omsorgssektoren for de sammenslåtte kommunene. Vi starter der. Jeg tror det er viktig med kompetanse, ikke minst for sykepleiere, hjelpepleiere og omsorgsarbeidere i de nye kommunene. Å styrke den typen kompetanse tror jeg blir svært viktig. Så får vi ta lærdom av det og evaluere det. Men dette bør innføres på samme vis som med Lærerløftet. Det tror jeg vil være viktig framover.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Skjelstad skal trolig ta opp et forslag?

André N. Skjelstad (V) [11:31:49]: Ja, jeg tar opp forslaget vårt.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [11:32:07]: Representanten brukte mye tid av innlegget sitt på å snakke om grensejusteringer. Jeg synes det var noe underlig at Venstres representant ikke nevnte lærere, kunnskap og skole med ett eneste ord. Unios beregninger har vist at opplegget for neste år vil innebære en tilnærmet nullvekst for kommunesektoren. Da er det ikke mye handlingsrom for å ansette flere lærere som kan sørge for tidlig innsats og tilpasset opplæring. Så er det kanskje heller ikke så rart at representanten fra Venstre ikke snakket om kunnskap, skole og lærere.

Da er mitt spørsmål: Hvorfor er Venstre en del av en regjering som prioriterer de aller største pengene på skatte-kutt til dem som har mest fra før, og ikke penger til velferdskommunene som satser på barn og unge og kunnskap til alle?

André N. Skjelstad (V) [11:33:07]: Jeg synes det er interessant at Arbeiderpartiet drar opp det. I et lite femminuttersinnlegg er det begrenset hvor mye man rekker å si. Men da har jeg muligheten til å si litt om lærere. Jeg må få lov til å si at sammenlignet med 2013 er det mer enn tredoblet satsing på videreutdanning, opp til 1,3 mrd. kr. Derfor er det litt forunderlig at det spørsmålet kommer nettopp fra Arbeiderpartiet. Over 6 000 lærere har nå fått et tilbud om videreutdanning i 2017, mot 1 900 i 2013. Hvis det ikke er en kraftfull satsing, som også Venstre har bidratt til, leser nok representanten Håheim og jeg tallene litt forskjellig. Jeg må si at jeg er litt forundret over at det kommer noe sånt som at vi ikke satser på lærere. Det har aldri vært satset så mye på lærere, ikke minst på grunn av at Venstre har vært så krystallklar på at dette er viktig for våre barn. Men det er også viktig å ha gode, kompetente skoleledere inn i klasserommet, som igjen gir våre barn en best mulig undervisning.

Stine Renate Håheim (A) [11:34:09]: Det er i denne sal ingen uenighet om etter- og videreutdanningstilbudet til lærere. Det tror jeg alle partier er med på. Arbeiderpartiet har støttet fullt og helhjertet alt som har kommet der. Men der uenigheten ser ut til å ligge, er om vi skal ha flere lærere i skolen. Det er jo det skolene etterspør – i hvert fall når jeg er ute i Skole-Norge – at man har flere lærere til å se hvert enkelt barn, flere lærere som kan bidra til at man får tilpasset opplæring til alle elever, og flere ansatte i skolen som kan være der i friminuttene og se mobbing, se hver enkelt elev. Da er det noe underlig at Venstre ikke snakker om skole i en debatt som handler om kommunesektoren, fordi det er fylkeskommunene våre, det er kommunene våre som skal ansette disse lærerne. Etter- og videreutdanning er kjempebra, men Arbeiderpartiet har større ambisjoner. Vi vil også bidra til at kommunene og fylkeskommunene kan ansette flere lærere.

(Lyset blinker i stortingsalen.)

André N. Skjelstad (V) [11:35:16]: Jeg begynte å bli usikker på, når lyset begynte å blinke, om vi skulle gjøre oss ferdig med debatten, men jeg regner med at vi fortsetter.

Vi har prioritert fylkeskommunene sterkt, vi har hele tiden vært krystallklare på regionnivået, fordi også skoleeieren for de videregående skolene er en viktig ressurs. Dette er en av de store oppgavene for fylkeskommunene, som nettopp er den store skoleeieren. Derfor har det vært litt overraskende at Arbeiderpartiet ikke har vært med i siste fase.

Så spør representanten om hva vi har gjort. Vi mener at det er viktig å ha kompetente, gode lærere i klasserommet. Jeg er helt enig med representanten i at mobbing er det viktigste både å forebygge og å slå hardt ned på, men det aller viktigste er kompetente lærere som gir elevene det nødvendige påfyllet, for det er det vi skal bygge videre på i framtida. Jeg er litt forundret over at representanten ikke er mer fokusert på at etter- og videreutdanning er en viktig del. Jeg tror det vil vise seg over tid at det kanskje er det viktigste grepet som er gjort på lang tid.

Heidi Greni (Sp) [11:36:30]: Regjeringen legger bort forslaget om å innføre en andel av selskapsskatten til kommunene fra 2018. Forslaget ble varslet i kommuneproposisjonen for 2016 og skulle innføres fra 2017. Det ville ha ført til at rammeoverføringene hadde blitt redusert til fordel for inntekten fra selskapsskatten. Dette ville gitt en omfordeling mellom kommuner, som Senterpartiet er sterkt imot.

Venstre sier i sine merknader i innstillingen at kommunal andel av selskapsskatten er et viktig prinsipp for kommunene for at de skal være ja-kommuner som skal legge til rette for nærings- og verdiskaping. Nå ber regjeringen om en utsettelse og viser til at med et konjunkturutsatt næringsliv vil det å tilbakeføre selskapsskatten kunne medføre økt usikkerhet. Nå er det grunn til å spørre: Når er det næringslivet ikke er konjunkturutsatt? Gründervirksomhet og nye virksomheter trenger jo støtte og betaler lite skatt i starten. Det er etablerte bedrifter som bidrar med selskapsskatt. Er Venstre enig (presidenten klubber) med Senterpartiet i at (presidenten klubber igjen) forslaget bør legges bort nå?

Presidenten: Presidenten ber om at man holder taletiden også når man tar replikk.

André N. Skjelstad (V) [11:37:46]: Jeg er litt usikker på, utfra deler av innlegget til Greni, om hun ikke fikk framført spørsmålet, men jeg velger å tolke det i beste øyemed. Vi har vært opptatt av dette, og hvis jeg ikke tar helt feil, så har vi stått sammen i næringskomiteen om bl.a. å se på arealbeskatning rundt oppdrett osv., som er svært viktig i våre kystområder, også ikke minst i representantens Grenis fylke som hun representerer i dag, altså Sør-Trøndelag, med området Frøya/Hitra. Men jeg vil framskynde viktigheten rundt det, når vi får problemer som i den nye store Ytre Namdal-kommunen, med PD-sykdommen som nå er kommet, som viser behovet for å ha kraftige muskler. Men det viser også behovet Stortinget har for å kunne se på: Hva gjør vi når en hel region blir utsatt for noe sånt som den PD-influensaen som nå

skjer? Det hadde vært interessant om også Senterpartiet hadde avklart sin holdning til det.

Heidi Greni (Sp) [11:38:51]: Takk for svaret som ikke var om selskapsskatt, men jeg kan spørre om noe helt annet. Representanten var i innlegget sitt veldig opptatt av de nye oppgavene til fylkeskommunen. Da representanter for regjeringen uttalte seg på torsdag, sa de at nå blir det mye enklere å legge ned fylkeskommunen, vi er faktisk halvveis i mål. Det er lett å forstå når de nå har ordnet så store regioner at lokalkunnskapen forsvinner. I tillegg er viktige oppgaver fjernet fra fylkeskommunen. Viktige oppgaver som kollektivtrafikk kan nå legges til kommunene, og det skal gjøres forsøk med tannhelsetjenesten, med frykt om at det også kan bli lagt til kommunene på et senere tidspunkt. Hva tenker representanten om uttalelsene bl.a. fra representanten Schou om at nå er man halvveis i mål med å legge ned regionalt nivå?

André N. Skjelstad (V) [11:39:50]: Hvis jeg bommet på svaret i mitt første, var det kanskje også fordi jeg ble litt usikker på hva spørsmålet var.

Lokalkunnskapen er ikke det avgjørende i dette, det handler først og fremst om å gi gode kvalitative og kvantitative tjenester i de nye regionene. Så skjønner jeg at Høyre og Fremskrittspartiet kan ha sin inngang mot regionnivået. Jeg må bare berømme de to partiene som har vært med nå og hatt kanskje en av de mest kraftfulle overføringene etter at sykehusene ble tatt vekk. Vi må huske på at det var bare lokalsykehusene.

Så må jeg ta én feil som blir gjentatt av Senterpartiets representanter og av flere. Kollektiv er ikke overført, det er et partnerskap mellom de store bykommunene og fylkeskommunene. Tannhelse videreføres per i dag med et forsøk på 15 kommuner. Det må være slutt på kreativ bokføring, for tannhelse ligger fortsatt innenfor fylkeskommunen.

Karin Andersen (SV) [11:41:03]: Jeg skjønner det er veldig ubehagelig for Venstre å ta inn over seg hva samarbeidspartiene egentlig mener om forslaget til ny regionreform, at man faktisk har åpnet for å fjerne disse viktige oppgavene, og at man synes man er halvveis i å få lagt ned det som Venstre nå påstår at de har reddet.

Det jeg skal spørre Venstre om, er konkurranseutsetting og anbud i eldreomsorgen. For der fikk vi nå svar fra både Høyre og Fremskrittspartiet, og de sier helt klart og rett ut at de synes det er helt greit at hjelpepleiere og renholdere taper pensjon, tusenvis av kroner, på at de blir konkurranseutsatt. Da vil jeg spørre om det også er Venstres beskjed til disse heltene i omsorgen, at de ikke er viktige, at de tjener for mye og har for god pensjon.

André N. Skjelstad (V) [11:42:04]: Nei, som jeg sa i mitt innlegg, så vil jeg derimot berømme de heltene innenfor omsorgen. Derfor er Venstre i spiss og har fått et gjennomslag, som jeg er veldig glad for, i det reviderte budsjettet, med nettopp et kompetanseløft innenfor primæromsorgen, altså til de kommunalt ansatte.

Jeg hørte på en replikkveksling mellom representantene Geir Sigbjørn Toskedal og Karin Andersen om noe av det samme. Jeg tror også at når vi ikke fikk det store kartet i dag, er det noen utfordringer innenfor kommunale tjenes-

ter i dag, spesielt innenfor de ressurskrevende tjenestene, men også innenfor det vi kan kalle særomsorgen, der en del kommuner definitivt blir for små for å kunne levere den kompetansen som er nødvendig. Det tror jeg også SV er nødt til å ta inn over seg. For dette er en viktig del som på mange måter har blitt «outsourcet» litt, av flere farger av dem som styrer kommunene, men er et viktig tema videre framover.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Karin Andersen (SV) [11:43:18]: I dag fordeler Stortinget store penger til områder som angår ethvert menneske i dette landet. Jeg kan ikke unnlate å legge merke til at både presselosjen og galleriet sånn sett er tomt. Det synes jeg er ganske trist, for nå handler det om hvor mye penger vi skal bruke på skole, om vi skal ha penger nok til eldreomsorgen, om vi skal sikre at alle som trenger hjelp fra barnevernet, får det raskere enn i dag. Det er mange som venter lenge, og noen får ikke god nok hjelp. Noen steder mangler det ansatte, andre steder mangler det nok kompetente ansatte. Det handler om penger, for de kompetente ansatte koster penger.

For SV er dette et verdspørsmål, og det er også alltid en litt rar debatt om hvem som stoler på kommunesektoren. Ja, SV stoler faktisk så mye på kommunene at vi er det partiet som prioriterer kommuneøkonomien høyest av alle partier, og også i år foreslår vi 4,8–5,8 mrd. kr mer enn regjeringen. Det er også mer enn de andre opposisjonspartiene. Dette har vi gjort i alle år, og det er fordi vi mener at det er mye viktigere å satse på disse fellesområdene – på skole, barnevern, eldreomsorg, og også på klima som man må håndtere i kommunene, rehabilitering, psykisk helse, skolehelsetjenesten. Dette er områder vi vet trenger mer innsats, og hvis vi gjør den innsatsen, vet vi at det bidrar veldig godt til å redusere forskjellene i samfunnet. Men regjeringens og støttepartienes oppskrift er å la de store pengene gå ut i skattelette til de aller rikeste. Det er dårlig bruk av penger. Vårt opplegg gir mange flere arbeidsplasser, og det gir mye bedre velferd og mye bedre fordeling.

Kommuneøkonomien er kjempeviktig. Den er selvfølgelig også en bærebjelke i distriktspolitikken. I vårt opplegg har vi altså fått rom både til mer veiledning til nyutdannete lærere og til flere lærere, altså en minstenorm for hvor mange lærere det skal være. Vi har plass til å styrke barnevernet med 100 mill. kr, vi har plass til to opptak i barnehagene, og vi har plass til 350 mill. kr i eldreomsorgen til opptrapping for flere stillinger. Det er helt nødvendig.

Jeg hører at regjeringen og samarbeidspartiene sier at det nå er veldig mange kommuner som går i pluss, og at noen av disse før har vært på ROBEK-lista. I mitt fylke er det f.eks. én kommune som nå har kommet i pluss. Det er Åsnes kommune. Og hva kan vi si om Åsnes kommune? Det er en av kommunene med den eldste befolkningen. Og hva har de gjort for å kunne få ros fra regjeringen nå? De har lagt ned 25 sykehjemsplasser. De har lagt ned 25 sykehjemsplasser i en kommune som trenger disse sykehjemsplassene sårt. Og så får de ros av regjeringen. SV vil heller at de skal få penger, sånn at de kan ha nok sykehjemsplasser, og også at en kommune som Åsnes – som er en av kommunene i landet som er flinkest til å etablere fosterhjemsplasser og gi unger og familier som sliter, mulighe-

ten til å få et trygt hjem – får bedre økonomi, sånn at de kan klare denne viktige oppgaven.

Vi har i vårt opplegg også satsinger der man faktisk får en reell rehabiliteringsmulighet i kommunene, og ikke et kutt, noe som regjeringen presenterte i budsjettet. Det er 175 mill. kr mindre til rehabilitering til neste år enn det var i fjor, og det er ingen opptrappingsplan, det er en nedtrapping. Vi ønsker også en opptrappingsplan for lavterskel psykisk helsehjelp i kommunene, og vi kombinerer dette med en videre satsing på skolehelsetjenesten og helsesøstre. Det er helt nødvendig, og det vil gi gode liv for mange flere.

Vi øker innsatsen også på rusfeltet i kommunene, og SV øremerker disse pengene. Jeg vil gjenta at SV ikke gjør dette fordi vi ikke stoler på kommunene. Vi gjør det for det første for å sikre at når vi har lovet at det skal bli bedre barnevern eller flere helsesøstre, vil vi kunne sikre at det skjer. Det andre er at vi skal kunne synliggjøre hva staten har lagt på bordet til dette, og si: Ja, det rakk til så mye. Ble det ikke nok, må staten være med på å ta et ansvar for å finansiere tjenestene.

Jeg vil ta opp de forslagene i innstillingen som SV står bak.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Frode Helgerud (H) [11:48:47]: Høyre og SV er formodentlig enige om at alle offentlige institusjoner bør opptre forutsigbart og etisk høyverdig. Under barnehagereformen var SV ivrig etter å få private, også kommersielle, aktører til å investere engasjement, tid og kapital i barnehager. Nå, noen få år senere, går SV til angrep på kommersiell adgang til å legge inn anbud på barnehagedrift og fører en aggressiv retorikk mot enhver form for utbytte på de investeringer og det arbeid som er lagt ned til slik virksomhet. Så jeg har to spørsmål til SV: Mener SV at de fremmer tilliten mellom politikere og samfunnet rundt og fremstår som et etisk forbilde gjennom en så uforutsigbar måte å opptre på? Og tror SV en slik svingdørpolitikk øker sosiale entreprenørers engasjement for å skape nye arbeidsplasser og løse viktige oppgaver?

Karin Andersen (SV) [11:49:43]: Jeg registrerer at Høyre synes det er etisk fullverdig at de skattepengene vi betaler, og som bevilges til f.eks. barnevern eller barnehager, skal gå til millionutbytte til private eiere som til og med plasserer selskapene sine i skatteparadis, og ikke er med og betaler på dugnaden vi har. SV er ikke imot private, men vi er imot at det tas ut profitt – stor profitt – av disse selskapene. Hvis representanten hadde gått gjennom volumet på barnehager, ville han ha sett at det er ikke noen små entreprenører som bare tar et utbytte som dekker deres egne kostnader. Det er store internasjonale selskaper som stort sett er investeringsfond, som eier disse selskapene som i dag driver barnehagene. Og ja, SV ønsker at de pengene skal gå til flere barnehager, og de kommunale, frivillige organisasjoner og private som ikke vil ta ut utbytte, er hjertelig velkomne til den dugnaden.

Frode Helgerud (H) [11:50:53]: Da kan vi vel konstatere at SVs motstand mot kommersiell barnehagedrift

ikke skyldes misnøye med slike barnehager sett fra brukernes side – eller kanskje foreldrene til brukerne, for å være presis – at det heller ikke skyldes at private barnehager er dyrere å drifte, og at fikenbladet om dårligere pensjonsordninger i beste fall er knøttlite. Så SV kan vel da enkelt og greit bekrefte at motstanden mot kommersielle barnehageeiere utelukkende er ideologisk og ikke praktisk basert?

Karin Andersen (SV) [11:51:24]: Jeg tror representanten må høre på svaret. Dette handler om hva skattepengene våre skal brukes til. Jeg konstaterer at Høyre synes det er helt greit at noen selskaper gjør seg steinrike på folks skattepenger, som folk tror skal gå til bedre barnehager – eller på eldreomsorgsområdet, eller på barnevernsområdet. Vi har nå sett en utvikling der det tas ut store utbytter, og regjeringen har nektet å svare Stortinget på hvor mye som tas ut av disse selskapene. Jeg er en glad skattebetaler, men jeg blir ganske sinna når jeg skjønner at skattepengene mine går til dette, og det tror jeg faktisk folk blir.

Så registrerer jeg at Høyre synes at kutt i pensjon i hundredusenkronersklassen til folk som jobber i barnehage, eldreomsorg eller renhold, er småpenger og et fikenblad. For SV er det viktig. Dette er mennesker som fortjener hver eneste krone.

Mazyar Keshvari (FrP) [11:52:43]: Jeg skal fortsette der Høyres representant avsluttet.

Jeg hørte svaret fra representanten Andersen, men hun nekter å gi et svar på hvorfor det var greit. Hvis private aktører er så forferdelig som Sosialistisk Venstreparti plutselig skal ha det til – til tross for at all objektiv gjennomgang viser at de har bedre oppslutning når det kommer til brukertilfredshet, de leverer en tjeneste til en lavere og riktigere pris og klarer på toppen av det hele å ta ut et overskudd som de investerer i bedrifter – hvorfor var det så viktig for SV å ta fra folk pensjonsrettigheter og gjøre alle disse forferdelige tingene da man inngikk barnehageforliket? Da var det helt greit å bruke private barnehager. Det var en forutsetning for å komme i mål med full barnehagedekning. Nå ønsker man å avskaffe dem som bidro til det.

Karin Andersen (SV) [11:53:45]: Det er to grunner til at det ble sånn den gangen. Den ene var at dette var et ufravikelig krav som Fremskrittspartiet framsatte under forhandlingene. Det var Fremskrittspartiet og SV som tok initiativet til dette, og det var Fremskrittspartiet som krevde det. Det var aldri SVs sak. Vi har alltid ment at det oftest eller de ideelle burde ha bygget ut barnehagene. Den andre grunnen er også at på den tida så vi ikke konturen av hva dette kom til å bli. Nå ser vi hvordan de store selskapene posisjonerer seg og kjøper opp de små, private, foreldredrevne barnehagene, de som ikke driver med profit, men som driver private barnehager veldig godt.

Dette handler ikke om kvaliteten på arbeidet til de ansatte i barnehagene. Dette handler rett og slett om skattepengene våre skal brukes til privat profit eller om de skal brukes til kvalitet i barnehagene.

Mazyar Keshvari (FrP) [11:54:45]: Det er et underlig resonnement. Skattebetalernes penger går jo til barnehagene som har de mest fornøyde brukerne, altså forel-

drene til barna som går der. De ansatte er veldig godt fornøyd med dem. Sykefraværet er lavere i Oslo kommune, som jeg kjenner til. Dette gjør dem til en rimeligere kostnad for skattebetalerne, til tross for at de kan ta ut utbytte som de investerer i nye arbeidsplasser. Hvordan henger det på greip å bruke skattebetalerne som argument for hvorfor man ønsker å legge ned de beste tilbudene av en tjeneste, enten det er barnehage eller sykehjem, når de klarer å levere de beste tjenestene til en rimeligere pris? Hvordan tjener skattebetalerne på dyrere og dårligere tjenester til folk flest i Kommune-Norge?

Karin Andersen (SV) [11:55:44]: Hvis representanten hadde trodd på det han sjøl sier nå, måtte han ha lagt ned alt som er kommunalt, og privatisert alt sammen. Dette er med skam å melde helt useriøst.

Det er en del av de private som drives godt kvalitetsmessig – det er helt riktig. Men det som tas ut i profit, er altså penger til overs som man kunne ha gitt som skattelette til vanlige folk. Da hadde man ikke trengt å ta inn de pengene og gi dem til noen av de rikeste i landet, de som eier disse selskapene. Eller man kunne brukt dem til enten å øke kapasiteten – det er det behov for, for det er behov for flere barnehageopptak i landet nå – eller man kunne brukt dem til å øke kvaliteten i barnehagene, altså ansatt flere barnehagelærere og flere fagarbeidere i barnehagen. Fremskrittspartiet foreslår nå at de pengene skal inn i rammen for kommuneøkonomien, og da vet vi ikke om det blir mer kvalitet av det der heller.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:56:56]: Jeg mener å høre at SV hadde dekning for to barnehageopptak til neste år. Det tror jeg Kristelig Folkeparti allerede har fått igjennom. Det tror jeg faktisk kommer nå til høsten.

Mitt spørsmål er det samme som jeg hadde til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, for jeg tenker nå framover. Etter kommunereformen gleder vi oss sammen med SV over omtrent hundre frivillige sammenslåinger. Reformstøtten, som har vært tidsbegrenset, inneholdt både basistilskudd, reformstøtte og støtte etter antall innbyggere, altså tre betydelige pengesekker som var stilt til disposisjon. Det kaller vi dagens belønningsordning. Nå har Arbeiderpartiet og Senterpartiet sagt at de skal styrke den ordningen videre. De har også sagt at den ikke skal være tidsbegrenset. Og nå stiller jeg samme spørsmål til SV, som har vært en del av de rød-grønne: Hvordan forholder SV seg til det spørsmålet, siden det kan bli en ny situasjon etter valget?

Karin Andersen (SV) [11:57:59]: I likhet med Arbeiderpartiet og Senterpartiet er SV for frivillige kommunesammenslåinger, og vi er villig til å bidra med reformstøtte til det. Det er det ingen tvil om. Det vi har vært kritisk til, er at man legger om hele kommuneøkonomien og vrir den for på økonomisk vis å tvinge fram kommunesammenslåinger. Det har SV vært kritisk til hele veien. Vi ser at utslaget av de ordningene som Kristelig Folkeparti har vært med på å bidra til, rammer noen av de kommunene som er mellomstore. De får nå problemer, så vi er nødt til å se på dette. Men hvis kommuner eller fylker slår seg sammen, står SV selvfølgelig bak at man trenger å få dekt utgiftene til det. De er store. I sum kunne man kanskje sett på om noen av de pengene som er brukt til denne prosess-

sen som ikke førte til så mye, kunne vært brukt på en bedre måte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:59:26]: Regjeringens mål er sterke, levende lokalsamfunn. Vi vil spre makt og bygge samfunnet nedenfra. Folk og lokalsamfunn må få styre sin egen hverdag og påvirke sin egen samfunnsutvikling.

Disse målene har vi fulgt opp med konkrete politiske tiltak gjennom hele fireårsperioden. Vi gjennomfører en kommunereform som sikrer sterkere kommuner, som kan gi bedre tjenester der folk bor, og mer makt tilbake til kommunestyresalene. Vi har gitt fylkesmennene tydelig beskjed om å legge mer vekt på lokale vurderinger i reguleringssaker og bedt dem samordne og avskjære innsigelser mot kommunale planer. Under denne regjeringen får kommunene mer gjennomslag for sitt syn enn de gjorde under de rød-grønne.

Stortingets flertall har vedtatt regjeringens forslag om en ny tvisteløsningsordning, som styrker kommunenes stilling i møte med statlige myndigheter. I tillegg har vi sørget for at kommunene har hatt gode økonomiske rammer, som har gitt dem mulighet for å videreutvikle sitt velferdstilbud. Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 4,3 mrd. og 5,3 mrd. kr i 2018. Denne veksten vil sikre at kommunenes utgifter til demografi og pensjon dekkes, at vi finansierer prioriterte politiske satsinger og gir rom for lokale prioriteringer.

Vi viderefører vår prioritering av områder som er viktig for å styrke det sosiale sikkerhetsnettet i kommunene. 300 mill. kr av veksten i frie inntekter er begrunnet med opptrappingsplanen for rusfeltet, som skal bidra til at mennesker med rusproblemer og deres pårørende får bedre og mer likeverdige tilbud der de bor. For å gi alle elever et godt utgangspunkt for sin utdanning og sitt liv styrker vi den tidlige innsatsen i barnehage og skole med 200 mill. kr innenfor rammen av frie inntekter.

Men hvis barn og unge skal klare å lære noe, må de få bedre hjelp når de sliter med psykiske eller andre helseproblemer. I mange tilfeller krever dette at også familier får bedre støtte og oppfølging. Derfor har regjeringen gjennom hele perioden styrket helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Vi ser nå resultater av satsingen ved at flere barn får hjelp, og flere foreldre får hjemmebesøk etter fødsel. I 2018 er 200 mill. kr av veksten i frie inntekter begrunnet med tiltak for barn, unge og familier. En bedre satsing på forebyggende tiltak vil også ruste kommunene for et større ansvar på barnevernsområdet, slik at flere barn kan få hjelp i sitt nærmiljø.

I kystfylkene i hele landet er arbeidsfolk, skolebarn og næringsliv helt avhengig av transport med båt og ferge. Utgiftene til dette tilbudet har økt betydelig de senere år, bl.a. på grunn av investeringer i ny og mer miljøvennlig teknologi. Vi fordeler derfor 100 mill. kr særskilt til fergefylkene. Dette vil bidra til å styrke transporttilbudet langs kysten og gi bedre muligheter for grønne investeringer og oppdrag til norske verft som er hardt rammet av nedturen i oljesektoren. Vi innfører også en ny kostnadsnøkkel for båt og ferge, som på en mye bedre måte enn dagens ord-

ning fanger opp variasjoner i fylkenes kostnader. Dette gir en mer riktig, rettferdig og forutsigbar finansiering.

I valgkampen i 2013 hadde de rød-grønne en nasjonal kampanje med en rekke oppslag om hvor mye kommunene ville tape på en borgerlig regjering. Kommunene i Finnmark ville tape 230 mill. kr, ifølge Helga Pedersen. Senterpartiet mente at Telemark ville tape 90 mill. kr. Marit Arnstad var bekymret for kutt i velferd for trøndere, og mange andre hadde tilsvarende oppslag.

Nå har vi ettertrykkelig dokumentert at påstander om kutt og sulteføring var skremselspropaganda. Departementet har gjort grundige beregninger, der vi tar hensyn til både endringer i oppgaver, befolkningsvekst og skatteinntekter fra 2005 til 2016. Disse beregningene viser at realveksten i kommunene var sterkere i årene 2013–2016 enn i de rød-grønne åtte år. Totalt sett har kommunene i Finnmark og Telemark fått høyere realvekst i disse årene.

Vi vet ennå ikke hva som blir fasiten for skatteinntektene for i år, men også dersom vi inkluderer anslag for dette, viser det at kommunene har hatt en litt høyere vekst per innbygger i våre fire år enn i de forrige åtte rød-grønne. Vi ser det også på kommunenes driftsresultater for 2015 og 2016. Ja, vi må faktisk tilbake til 1990-tallet for å finne to år på rad med så gode driftsresultater i kommunene. Antall ROBEK-kommuner er nede på 30. Det er det laveste nivået vi har registrert noensinne. Da er det nesten ikke til å tro når man sitter og hører på representanten Helga Pedersen, som er tilbake på 2013-modus med skremsler og svartmaling av hvordan det er i Kommune-Norge. Lokalpolitikkerne kjenner seg ikke igjen i det bildet som forsøkes tegnet.

Jeg har ved fremleggelsen av alle våre budsjettforslag vært tydelig på at selv om vi gir kommunene vekst og handlingsrom, må det fortsatt gjøres krevende prioriteringer i kommunene. Det er fortsatt nødvendig å jobbe med effektivisering og bedre ressursbruk. Slik har det alltid vært, og det vet lokalpolitikkerne veldig godt.

Vi vet alle at fremtidens utfordringer ikke kan løses med mer penger til alt. Når oljeinntektene går ned, og velferdsutfordringene går opp, må vi gjøre to ting. Vi må skape større verdier og bruke ressursene bedre. For å skape større verdier og trygge velferden har regjeringen investert i kunnskap, infrastruktur og innovasjon.

Vi må bruke ressursene bedre. Derfor har regjeringen satt i gang et omfattende arbeid for å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor, både stat og kommune. For fire år siden manglet digitaliseringsarbeidet tempo, samordning og politisk lederskap. Under denne regjeringen har vi gitt digitaliseringsarbeidet muskler til å løfte og kraft til å gjennomføre. Det ser vi nå resultater av. Det gjennomføres mange viktige digitaliseringsprosjekter som vil gi innbyggere og næringsliv bedre tjenester, og som vil bidra til effektivisering i offentlig forvaltning. Men fortsatt er det behov for en sterkere samordning på tvers av sektorer og på tvers av forvaltningsnivåer.

Derfor får vi nå på plass en viktig ordning for Kommune-Norge som gir kommuner med sterke IKT-miljøer mulighet til å være digitale lokomotiv, utvikle viktige prosjekter som kan gjennomføres i alle kommunene. Vi får etter hvert også på plass en ny finansieringsmodell for tiltak som staten tar investeringskostnadene for, og hvor kommunene har gevinsten. Vi samarbeider også med kommunene om klart språk og andre viktige forenklingstiltak.

De første velferdsordningene var verken statlige eller kommunale. De ble utviklet av aktører som kirken, bygdelagene og Sanitetskvinnene. De så nød og store sosiale problemer og tok ansvar for å hjelpe. De private aktørene har ofte gått foran, tenkt nytt, tatt ansvar og supplert, utfordret og forbedret de offentlige tjenestene – som da de private aktørene sørget for å oppfylle SVs viktigste valgløfte, om å bidra til at foreldre i hele landet fikk et godt barnehagetilbud. De offentlige tjenestene skole, helse og omsorg skal være offentlig finansiert, men det er viktig at vi også på disse områdene åpner for frivillige og sosiale entreprenører som kan bidra til å løfte enkeltmennesker og løse sosiale utfordringer.

Blant dem er Maaike Visser, som har utviklet en metode for opplæring av barn med lese- og skrivevanskeligheter, den såkalte Lydfarge. 86 skoler har tatt metoden i bruk. 3 800 barn har fått et tilbud som kan gi mulighet for å løse utfordringene bedre. Phillip på ti år forteller at metoden har gjort det lettere å forstå og å lære.

Det er mange innovative krefter også innenfor de kommunale tjenestene. Blant dem er Tone Risvoll Kvernes og de andre ansatte i barnevernet i Kongsberg kommune. De tenker nytt om hvordan man skal inkludere barnas familie og nettverk i sitt arbeid, og lykkes med å redusere akutt-plasseringer med 90 pst.

For å løse dagens og morgendagens utfordringer innenfor helse- og velferdsområdet må vi utvikle nye, gode tjenester i et godt samarbeid mellom kommunen, sosiale entreprenører, frivillige og private, og selvsagt skal tjenestene fortsatt være offentlig finansiert.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [12:09:44]: Jeg la merke til at statsråden startet innlegget sitt med å si at regjeringen vil spre makt og styrke lokaldemokratiet. Samtidig har regjeringspartner Fremskrittspartiet på sitt siste landsmøte vedtatt at de vil forby kommunene å kreve inn eiendomsskatt. Er statsråden enig i dette forslaget fra Fremskrittspartiet?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:10:08]: Det spørsmålet tror jeg jeg har besvart – også til samme representant – tidligere. Nei, Høyre vil ikke forby dette. Men jeg synes ikke det er noen god idé å innføre eiendomsskatt i en situasjon hvor kommuneøkonomien er så god som den er under den borgerlige regjeringen. Det er viktig at lokalpolitikere prioriterer og sørger for at man både legger til rette for næringsutvikling og styrker velferdstjenestene.

Vi ser bl.a. i representantens eget hjemfylke at kommunene har fått styrket sin økonomi mer under den borgerlige regjeringen enn da representanten Helga Pedersen og hennes parti satt i regjering.

Helga Pedersen (A) [12:10:55]: Samtidig har kravene og forventningene til kommunene økt, og jeg kjenner veldig få lokalpolitikere som skriver under på statsrådens virkelighetsbeskrivelse av hvordan det står til ute i kommunene.

Vi kan vise til Høyres egen ordfører i Eidsberg, som til Kommunal Rapport har forklart hvorfor hans kommune måtte innføre eiendomsskatt fra nyttår. Han sa:

«Vi hadde ikke nok handlingsrom til å gjøre kommunen så attraktiv og legge slik til rette for vekst som vi ønsket. Uten eiendomsskatt ville det nærmest blitt stillstand.»

Hva synes statsråden om dette? Hva synes han om at han har levert sin egen partifelle i Eidsberg et kommuneopplegg med et handlingsrom som uten eiendomsskatten – som Høyre og Fremskrittspartiet er imot – ville ført til stillstand i kommunen?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:11:48]: Det er ulike utfordringer i de forskjellige kommunene, og jeg har stor respekt for de vanskelige valgene som lokalpolitikere står overfor. Men det er dokumentert at de skremser og den svartmaling som bl.a. representanten Helga Pedersen sto for i valgkampen i 2013, er gjort til skamme. Med borgerlig regjering har kommunene fått en bedre utvikling enn det de fikk i de åtte rød-grønne årene, og vi har tenkt å fortsette med å sikre kommunene god og forutsigbar økonomi. Det er viktig for at kommunene skal kunne satse på skole, på god omsorg for eldre og på å kunne tette hull i det sosiale sikkerhetsnettet.

Helga Pedersen (A) [12:12:41]: Da Arbeiderpartiet i 2013 advarte mot Høyres politikk, var det basert på Høyres egne løfter om å legge om inntektssystemet. Det har Høyre gått bort fra. Det er vi glade for.

Advarslene har likevel stått seg, for til tross for rekordhøy oljepengebruk med 100 mrd. kr har veksten i både de samlede og de frie inntektene gått ned. For Nord-Norges del har man faktisk mistet inntekter på flere hundre millioner kroner, på grunn av omleggingen i det fylkeskommunale inntektssystemet og kuttet i de regionale utviklingsmidlene. Nettopp fordi situasjonen i kommunene er så ulik, er det viktig at kommunene har muligheten til å kreve inn eiendomsskatt, noe flere ordførere fra både Høyre og Fremskrittspartiet har presisert ved en rekke anledninger.

Ville en regjering bestående av Høyre og Fremskrittspartiet greid å legge inn de 12 mrd. kr som bortfall av eiendomsskatt ville bety?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:13:47]: Nå har jeg vært tydelig på at eiendomsskatten er en lokal skatt som det er lokalpolitikere som prioriterer. Men realiteten er at kommunene har fått styrket sin økonomi, og det er positivt hvis representanten Helga Pedersen erkjenner at hennes skremser fra 2013 var feil. Da er det forunderlig at representanten Helga Pedersen nå er tilbake på samme spor, med svartmaling, med skremser, som lokalpolitikere ikke kjenner seg igjen i.

Vi har nå gjennomført – etter at kommuneproposisjonen ble lagt frem – møter i alle fylker, med lokalpolitikere fra alle partier. Mottagelsen av regjeringens kommuneopplegg har vært god gjennom hele fireårsperioden, og den har vært god også for 2018.

Heidi Greni (Sp) [12:14:45]: I forrige uke vedtok vi en rekke kommunesammenslåinger, og lokalpolitikere skal nå gå i gang med prosessen med å bygge nye kommuner, en prosess de har tenkt å ta på største alvor og gjøre grundig.

I helgen har jeg fått henvendelse fra flere småsjokkerte ordførere som har fått et brev fra departementet der de har

fått beskjed om at møtet i fellesnemnda bør holdes innen 1. juli. Der bør antall representanter i det nye kommunestyret, kriterier for sammenslåing og funksjonsfordeling, fullmakter til fellesnemnda osv. være på plass. Greier de ikke det innen 1. juli, er seneste frist 25. august.

De fleste kommunestyrene har hatt eller har sendt ut lista si for junimøtet, og mange har heller ikke tenkt å ha møte i august. Det er som sagt midt i ferietiden. Hva er tanken bak at dette haster så voldsomt når de skal sammenslås fra 2020? Vil dette være en forsvarlig prosess? Hvorfor skal ikke kommunestyrene få ha en god prosess i denne sammenslåingen?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:15:59]: De aller fleste har en god prosess og har hatt en god prosess. Jeg er imponert over det arbeidet lokalpolitikkerne har gjort, også mange av de fremragende ordførerne fra Senterpartiet som nå er i gang med å bygge nye kommuner. De lokalpolitikkerne fortjener vår støtte, vår oppbacking og vår hjelp.

Når vi har sendt ut brev om felles kommunestyremøter, er det i tråd med en flertallsmerknad som lå i innstillingen vi behandlet i Stortinget sist torsdag, om kommunereformen. Dette følger vi nå opp. Så langt det er praktisk mulig, er fristen 1. juli. Dette er i tråd med inndelingsloven, hvor det står at dette skal gjennomføres så snart det er praktisk mulig å gjøre det. Dette er forutsigbart, og dette vil bidra til at man får gode prosesser i kommunene.

Karin Andersen (SV) [12:17:08]: To store hovedforskjeller på Høyre og SV er for det første hvor mye penger vi mener at vi skal bruke på fellesskapet, på god skole og eldreomsorg. Her mener SV at vi skal bruke mer, mens Høyre bruker pengene på skattelette.

Det andre er å bruke private kommersielle aktører i f.eks. eldreomsorg og barnehager. Mens Høyre tydeligvis er enig med SV i at man ikke vil ha profit i skole – merkelig nok mener de det – mener de at det er helt greit ellers. Da barnehageforliket ble inngått, var ikke Høyre med, men da var jo de fleste private barnehagene foreldredrevne, som ikke tok ut profit. Det vi har sett på undersøkelsene, er at det nå er færre barn i private barnehager som trenger oppfølging. De har færre kvalifiserte ansatte, og de ansatte har dårligere vilkår.

Mener Høyre det er god bruk av offentlige midler å sikre det?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:18:16]: Jeg registrerer at representanten Karin Andersen peker på to forskjeller. Det ene er at Høyre og de borgerlige partiene vil ha et mer konkurransedyktig skattesystem, mens SV vil øke skattene.

Men når SV ikke vil legge til rette for verdiskaping i Norge, men bare vil bruke mer penger over offentlige budsjetter, er det i realiteten velferd på kredittkort. Det er ikke bærekraftig over tid. De mange sosiale entreprenørene, frivillige og private, som bidrar til å utvikle velferdssamfunnet vårt, fortjener et klapp på skulderen, og ikke SVs moralske pekefinger. Når vi vet at oljeinntektene er på vei ned og velferdsutfordringene er på vei opp, trenger vi å mobilisere de gode kreftene og sørge for god offentlig finansiering. Vi trenger innovasjonskraften som ligger hos de sosiale entreprenørene. Vi må legge til rette for at vi spiller

på lag og ikke er oppe med den moralske pekefingeren, som SV er i disse debattene.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Karin Andersen (SV) [12:19:23]: Jeg må få rette på en åpenbar misforståelse.

Presidenten: (klubber) Da vil presidenten foreslå at representanten tegner seg til et treminuttersinnlegg.

Stein Erik Lauvås (A) [12:19:56]: Arbeiderpartiet har store ambisjoner og ser på kommunene som det naturlige verktøyet for å bygge videre ut tjenestetilbudet til innbyggerne. Vi ser på tjenestoområder innen skole, hvor det er behov for mer tidlig innsats. Vi ser på tjenestoområder innen omsorg, hvor de menneskelige ressursene er avgjørende. Vi ser at flere som ønsker det, må få barnehageplass. Vi ser at kommunene må få muligheter til næringsutvikling og by- og tettstedsutvikling.

Vi ser på kulturtilbudet, spesielt til ungdom og eldre, de gruppene som kanskje ikke har lettest for å forflytte seg selv ut av egen kommune, de må få et godt tilbud i kommunene der de bor. Da kan vi snakke om f.eks. ungdommens kulturhus eller ungdomsklubber, steder og aktiviteter hvor ungdom kan samles, lære å kjenne hverandre og lære av hverandre, steder hvor ungdom opplever gode fellesskap. Vi snakker om kulturtilbud som kommer til sykehjem og andre institusjoner, som kan gi et løft i hverdagen for dem som bor der.

Jeg vet at ordførere, kommunestyremedlemmer, rådmenn og andre ansatte i kommunene er levende opptatt av å utvikle gode tilbud til sine innbyggere, innen skole, omsorg, barnehage og kultur. Det gjøres utrolig bra arbeid der ute for å få dette til. Med små midler klarer man i mange kommuner å få til det utroligste, og gjerne i samarbeid med lokale frivillige lag og foreninger og det lokale næringsliv. Uten frivilligheten og næringslivet som støttespillere ute i kommunene ville jobben blitt nær sagt umulig. Derfor må de nevnes. Da jeg selv satt som tillitsvalgt i kommunepolitikken, så jeg hvor verdifullt samspillet mellom kommuner, frivillighet og næringsliv var på mange, mange områder.

Men om dette samspillet skal fungere, må det ofte legges inn litt økonomi. Det er ikke alt som er gratis å få til, for å si det forsiktig. Dersom kommunene ikke har det lille ekstra å bidra med, kan fort frivilligheten og næringslivet også trekke seg litt tilbake, og viktige tiltak på både næringsutviklings- og kulturutviklingssiden kan bli satt tilbake.

Derfor mener Arbeiderpartiet at kommuneøkonomien trenger å styrkes. Arbeiderpartiet har hvert eneste år i denne stortingsperioden prioritert mer penger til kommunesektoren, fordi vi har sett at det er nødvendig. Vi legger inn forslag om at kommunesektoren i 2018 må styrkes med inntil 3 mrd. kr mer enn det regjeringen foreslår i denne proposisjonen. Så vil den summen selvfølgelig ikke løse alle utfordringer som Kommune-Norge har, men det vil gi et svært, svært godt bidrag i svært, svært mange kommuner, for å ta satsingsområdene som jeg har nevnt.

Regjeringen har lagt fram et økonomiopplegg for kommunene. Etter ulike utgifter til befolkningsvekst og pensjoner osv. samt en del føringar på disse pengene vil kom-

munene oppleve et beskjedent handlingsrom, om noe i det hele tatt. Unios gjennomgang viser tilnærmet nullvekst for kommunene. Jeg vet at kommunene er opptatt av å bruke pengene de får, mest mulig effektivt. Når vi vet dette og ser at regjeringen legger inn store besparelser på effektivisering, vil jeg se på det som mer et skalkeskjul for regjeringen for å pynte på hva som blir kommunenes egentlige handlingsrom.

Ta eksempelet Eidsberg, hvor ordføreren, som det var nevnt her, i Kommunal Rapport uttaler at økonomien er krevende, så krevende at Eidsberg ved nyttår innførte eiendomsskatt. Høyres ordfører i Eidsberg sier at uten eiendomsskatt hadde de ikke nok rom til å gjøre kommunen attraktiv. Uten eiendomsskatt ville det blitt nærmest stillstand. Ordføreren sier også at han etterlyser et bedre inntektssystem for kommunene, han etterlyser drahjelp. Statsråden, på sin side, står her og sier at det er ingen grunn til å innføre eiendomsskatt. Vel vel, det får de merke seg der ute i kommunene. 10 av 18 Østfold-kommuner fikk i realiteten et kuttbudsjett for 2017, da de ikke engang fikk nok til å dekke opp for forventet lønns- og prisstigning.

Jeg får neppe Høyre-ordføreren i Eidsberg til å stemme på Arbeiderpartiet – han er en ærlig og lojal kar – men jeg deler hans synspunkt om kommuneøkonomien. Muligheten for å satse sterkere på kommuneøkonomien var til stede. Denne regjeringen valgte å satse knallhardt på skatteuttak til Norges aller rikeste. Det var prioriteringen. Det er en feilprioritering. De store pengene bør gå til å løse de store oppgavene.

Arild Grande (A) [12:25:10]: Kommuneproposisjonen er en av de virkelige store anledningene vi har i denne sal til å si noe om hvilken samfunnsretning vi ønsker oss. Arbeiderpartiet ønsker et samfunn hvor vi har små forskjeller mellom folk, hvor vi har sterke fellesskap, og hvor vi løser de store oppgavene sammen. Vi ønsker å styrke fellesskolen og omsorgstilbudet, sikre at flere får barnehageplass, og at flere sårbare barn får hjelp. Og kommunene er nøkkelen til å oppnå de mange gode ambisjonene som vedtas i denne sal. Da må vi styrke kommunene og sette dem i stand til å håndtere det ansvaret de har.

Her ser vi tydelige skiller i norsk politikk. Vi vil styrke kommuneøkonomien slik at kommunene kan gjøre jobben som forventes, og få en vekst i frie inntekter, mens regjeringen heller prioriterer skatteuttak. Fasiten ser vi: Det er lavere vekst i kommunesektorens samlede inntekter og i de frie inntektene enn under den rød-grønne regjeringen, og vi ser en nedgang i sysselsettingsveksten i kommunene. Det er konsekvensen av Høyre-politikk. Slik har det alltid vært, og Frank J. Jenssen har derfor helt rett når han sier at budskapet fra Høyre er forutsigbart. For når Høyre sitter i regjeringen, velges skatteuttak framfor velferd.

Et annet kjennetegn ved Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen er at de skyver regningene over på andre. Det ser vi på en rekke områder. Den høye oljepengebruken skyver regningen over på kommende generasjoner, og de overfører ansvar til kommunerammen, noe som i realiteten innebærer at de bereder grunnen for at de skal ta mindre ansvar fra statlig hold. Arbeiderpartiet mener det er redelig at når staten krever, så stiller man også opp med midler som setter kommunene i stand til å levere som forventet.

La meg ta noen eksempler: Regjeringen foreslår å overføre øremerkede tilskudd til flere barnehagelærere til kommunerammen. Så skal det komme en bemannings- og pedagognorm til høsten. Når regjeringen altså ikke evner å levere på dette området, skal regningen sendes over til kommunene. Sånn var det også når det gjaldt å få flere barnehageplasser. Det er et opplegg mange kommuner har rapportert tilbake at var svært underfinansiert fra staten.

Et annet område er overføringen som regjeringen foreslår av det øremerkede tilskuddet til stillinger i kommunalt barnevern. Det er noe vi på det sterkeste vil advare mot. Under den rød-grønne regjeringen hadde vi ambisjoner om å få på plass flere stillinger i det kommunale barnevernet. Vi regnet med at kommunene var i stand til å gjøre den jobben, og overførte derfor penger i kommunerammen. Det skjedde ingenting. Derfor valgte vi året etter å øremerke midlene, og antall ansatte vokste helt i tråd med det som var ambisjonen fra Stortinget. Det viser altså at det virker helt etter sin hensikt. Og vi frykter at det samme vil skje når regjeringen nå overfører dette ansvaret til kommuneammen, at det blir en brems i den fine utviklingen vi har sett når det gjelder antall ansatte i barnevernet de siste årene.

Det samme gjorde også regjeringen da de overførte ansvaret for frivilligsentralene, og da de effektivt fjernet kulturskoletimen, som mange barn hadde glede og nytte av. Vi frykter det samme når regjeringen uten utredning, begrunnelse eller involvering av aktørene nå foreslår å overføre en rekke tiltak og institusjoner på kulturområdet til fylkene.

Oppsummert etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering og ved roret i Kommunaldepartementet: skatteuttak framfor velferd. Man skyver regningen over på andre, framtidige generasjoner og på kommunene. Arbeiderpartiet ønsker en annen retning for Norge, et sterkere fellesskap hvor vi løser de store oppgavene sammen. Da er det viktig at vi prioriterer velferd foran skatteuttak til de aller rikeste. Derfor trenger vi et nytt flertall til høsten.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:30:08]: Den store etterkrigsgenerasjonen går nå inn i pensjonistenes rekke. Mange av oss blir også veldig gamle. Den gode nyheten er at flere vil holde seg friske lenger, mens likevel vil mange ha behov for omfattende pleie og omsorg i sine siste år. Det blir utfordrende for kommunene.

Regjeringspartiene – særlig Fremskrittspartiet – lovte i opposisjon at det ikke skal stå på pengene når det gjelder eldreomsorgen. Fasiten etter fire år viser noe annet. En av Fremskrittspartiets mangeårige kjepphester, såkalt statlig finansiering av kommunal eldreomsorg, ble for et års tid siden forsøkt satt ut i livet gjennom et prøveprosjekt. Det har ikke vært noen suksess. Kommunene rømte etter hvert fra hele prosjektet, en etter en, hals over hode. Kun seks kommuner er fremdeles med, mens hundretalls millioner kroner har gått ut bare til byråkrati.

Den eldregenerasjonen som nå kommer, er en mangfoldig generasjon som i større grad enn tidligere vil kreve og forvente et bredere mangfold i omsorgstilbudene. Derfor vil Arbeiderpartiet satse på flere tilbud til eldre, med kultur, fysisk aktivitet, opplevelse og sosialt fellesskap. Vi setter av øremerkede penger til Den kulturelle spaserstokken og en ekstra pott på over 40 mill. kr til ulike aktiviteter for både hjemmeboende og eldre på sykehjem. Vi har også

foreslått en nasjonal strategi for bedre ernæring og tilgang på ernæringskompetanse i kommunene, som regjeringspartiene har stemt ned.

Regjeringa har ikke tatt inn over seg dette store mangfoldet som den nye eldregenerasjonen utgjør – tvert imot. Man tviholder på en politikk for kommunal eldreomsorg ut fra prinsippet «one size fits all». Regjeringa vil f.eks. tvinge kommunene til å bruke investeringstilskuddet for omsorgsplasser, som ble innført på rød-grønn vakt, til kun å bygge nye plasser og ikke til renovering, uansett hva slags behov kommunen og kommunens innbyggere måtte ha.

Både KS og mange enkeltkommuner – også borgerlig styrte – har kritisert omleggingen i harde ordelag, noe som etter hvert fikk helseministeren til å kripe til korset og skyve på tidspunktet for den vedtatte omleggingen. Arbeiderpartiet er sterkt imot denne endringen, for vi vet at det i flere år framover vil være behov for rehabilitering av omsorgsplasser for å oppfylle kravet om tidsriktig standard. Mange kommuner vil få problemer med å gjennomføre helt nødvendige rehabiliteringsprosjekter med de nye reglene for investeringstilskudd, bl.a. Tromsø, Trondheim, Oslo og Bærum.

Like viktig som bygg og nye plasser er det å ha nok folk ansatt i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Kompetanseløftet 2015, som kom under Stoltenberg II-regjeringa, ga over 22 000 nye årsverk i kommunal pleie- og omsorg over åtte år, hvor mer enn 80 pst. hadde relevant utdanning. Da er det bekymringsfullt å se at samtidig som oppgavene øker i kommunene, går årsverksveksten i kommunal helse- og omsorgssektor nå ned. I løpet av de fire siste årene har den årlige veksten vært kun 1 500 nye årsverk per år, mens det under den rød-grønne regjeringa var et snitt på ca. 2 800 nye årsverk per år. I tillegg går det svært tregt med etter- og videreutdanningen blant kommunalt ansatte som delfinansieres med statlige midler.

Tidligere i år lanserte regjeringa en såkalt eldrereform. Helseministeren proklamerte at nå skulle det bli slutt på skrivebordsreformer i eldreomsorgen utformet i hovedstaden. Heretter skal regjeringa ut og lytte til dem som kjenner problemene på kroppen. Det er utvilsomt en god idé – det er bare synd at den ikke har kommet før. Arbeiderpartiet har sammen med landets kommuner gjennom fire år forjeves forsøkt å få regjeringa til å lytte til kommunenes innspill. Så å si alle eldrepolitiske påfunn som regjeringa har kommet med, har møtt massiv motstand hos dem som skal sette tiltakene ut i livet.

En god eldreomsorg skapes ikke gjennom «quick fix» og lettvinde løsninger. Det må jobbes målrettet og kontinuerlig langs flere linjer. Arbeiderpartiet vil ta i bruk en enda større verktøykasse for å skape likeverdige tjenester til eldre. Vi vil prøve ut et øremerket sektortilskudd til eldreomsorg, knyttet opp mot klare kvalitetsindikatorer, og en tillitsreform som skal gi mindre byråkrati, økt tillit til de ansatte og sterkere brukermedvirkning. Vi vil bygge på tillit til lokal kompetanse og kunnskap, helt ulikt den overstyringen som regjeringa har bedrevet, og som kommuner over hele landet har takket nei til.

Arbeiderpartiet foreslår i forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen at inntektene til kommunene for 2018 økes med 2 mrd.–3 mrd. kr utover regjeringas forslag. Det vil monne – også i eldreomsorgen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Irene Johansen (A) [12:35:24]: Det er i kommunene folk bor og lever sine liv. Å gi trygghet for gode tjenester innenfor skole, omsorg og velferd er den viktigste oppgaven vi som politikere har. Samtidig skal vi legge til rette for god infrastruktur, slik at folk kan komme seg til jobb, skole og fritidsaktiviteter.

Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for bedre kvalitet i velferd, omsorg og skole i kommunene, og vi har høye ambisjoner for kommunenes og fylkeskommunenes mulighet til å tilrettelegge for næringsutvikling og arbeidsplasser lokalt.

Under regjeringen Stoltenberg II fikk kommunesektoren et betydelig økonomisk løft. Denne satsingen har Arbeiderpartiet videreført i denne stortingsperioden. Hvert eneste år har vi prioritert mer penger til kommunene enn regjeringen og stortingsflertallet, og vi følger opp dette også for neste år. Vi foreslår å styrke kommunesektorens inntekter med mellom 2 mrd. og 3 mrd. kr utover regjeringens opplegg i 2018, dette fordi regjeringens økonomiske opplegg for neste år ikke er godt nok. Det gir ikke kommunene det økonomiske handlingsrommet de trenger til å bygge ut kapasiteten og styrke kvaliteten på sentrale velferdsområder for innbyggerne.

Vi vil at flere som ønsker det, skal få barnehageplass, og vi vil ha økt pedagogdekning i barnehagene. Vi mener det er behov for tidlig innsats i skolen. Vi mener kapasitet og kvalitet må bedres innenfor eldreomsorgen og foreslår en forebyggingspakke som handler om psykisk helse, folkehelse, gode levevaner og trygg alderdom der bolig, aktivitet og omsorg prioriteres. For å få til dette må kommunenes økonomi styrkes, slik Arbeiderpartiet foreslår.

For fylkeskommunenes del er det store behov for opprustning av fylkesveinettet og for midler til kollektivtrafikk, båt- og ferjeruter. Arbeiderpartiet prioriterer mer penger til dette.

For Østfolds kommuner betyr dette mer penger til gode tjenester for østfoldingene. 10 av 18 kommuner i Østfold fikk i realiteten kuttbudsjett i 2017 fra dagens regjering. Det er derfor behov for et regjeringsskifte fra høsten, for igjen å sette Østfolds kommuner i stand til å yte gode tjenester til befolkningen.

Bjørn Lødemel (H) [12:37:46]: Handsaminga av kommuneproposisjonen viser at det er brei oppslutning om kommunesektoren si viktige rolle som grunnmuren i det norske velferdssamfunnet. Handsaminga i komiteen understreker også dette.

Med bakgrunn i dette er det svært gledeleg å slå fast at regjeringa held fram med å styrkje økonomien i kommunesektoren også for det komande året. Det betyr at kommunane kan møte utfordringane og styrkje dei kommunale velferdstenestene.

Det er også svært gledeleg å sjå resultatet av regjeringa si kraftfulle satsing på kommunane. I eit nært samarbeid mellom dei borgarlege partia har vi gjennom heile denne perioden fått på plass solide og gode økonomiske rammer. Den gjennomsnittlege realveksten for kommunesektoren sine frie inntekter per innbyggjar var 0,6 pst. frå 2005 til 2013. Frå 2013 til 2016 var realveksten i gjennomsnitt 1,2 pst. Det økonomiske resultatet for kommunesektoren

var i 2016 det beste sidan 2006, med eit netto driftsresultat på 4,2 pst. I 2015 var resultatet 3,2 pst. for sektoren. Vi må heilt tilbake til 1990-åra for å finne to år på rad med så gode resultat.

Det tener også regjeringa til ære at ho gjennom heile denne perioden har formidla rammene på ein nøktern måte, slik at det ikkje blir skapt eit urealistisk bildet av situasjonen. På den måten har vi også unngått at Stortinget eller regjeringa skapar store forventningar som lokalpolitikarane vil slite med å innfri.

Det er i dag også svært gledeleg å registrere at regjeringspartia og samarbeidspartia har fullført ei god ordning for ferjeavløysingsmidlar til fylkesvegane, noko som vil vere banebrytande for å få erstatta ferjer med faste samband. I mitt heimfylke gjeld dette t.d. Atløysambandet, Ytre Steinsundet og Kystvegen.

I kommuneproposisjonen blir det også føreslått ein ny kostnadsnøkkel for båt og ferje frå 2018 som byggjer på Møreforskingens anbefalingar. I tillegg til dette aukar regjeringa løyvingane til ferjesektoren med 100 mill. kr. Det er eit viktig bidrag for å sikre god infrastruktur for folk og næringsliv langs kysten.

Etter åtte år med reformvegring, krangel og rot i raudgrøn regjering har regjeringa vår gjennomført mange viktige reformer og sett kommunane og fylkeskommunane i stand til å gje gode velferdstenester, utvikle lokalsamfunna og løyse utfordringane i framtida.

Sist torsdag var ein historisk dag for landet vårt. Stortinget vedtok kommunereforma og regionreforma. Om lag 100 kommunar har sagt ja til kvarandre gjennom frivillige samanslåingsprosessar, og eit breitt fleirtal på Stortinget gjennomfører ei regionreform der ein reduserer talet på fylkeskommunar frå 19 til 11. I tillegg har ein flytta nye oppgåver til kommunane og til dei nye regionane.

På slutten av stortingsperioden er det også gledeleg å kunne peike på alle dei viktige tiltaka som regjeringa har sett i gang for å gjere offentleg sektor betre i stand til å møte utfordringane i notida og i framtida: valfridom, forenkling, digitalisering osv.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:41:04]: Gode velferdstenester i kommunene er helt avgjørende for alle borgere – enten vi trenger tjenester som f.eks. barnehage og skole, eller vi trenger sykehjemsplass – og også for dem blant oss som er ekstra sårbare, og som trenger hjelp fra barnevern, fra rusomsorg eller trenger psykiatrisk helsehjelp, for å nevne noe.

Det er litt underlig å høre Arbeiderpartiets representanter etterspørre hvorfor vi ikke snakker om eldreomsorgen. Det gjør vi mer enn gjerne, for det har i løpet av denne perioden blitt 10 000 nye sykehjemsplasser – ikke tilsagn om tilskudd og annet spill med ord for å late som om man har gjort noe. 10 000 reelle, nye sykehjemsplasser har man fått til i løpet av denne perioden.

En solid og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for å sikre kunnskap i skolen, kvalitet i helsetjenestene og at de sosiale sikkerhetsnettene styrkes. Det er nettopp dette regjeringspartiene, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, har sikret. La oss se på noen av nøkkeltallene som kommunesektoren må forholde seg til når det kommer til de samlede inntektene: Kommunesektoren får 4 mrd.–5 mrd. kr mer i samlede inntekter i 2018, av dette er ca. 4 mrd. kr. frie inntekter. Det er 300 mill. kr for å styrke ru-

somsorgen, 200 mill. kr for å styrke tidlig innsats i barnehage og skole, 200 mill. kr for å styrke forebyggende tiltak for barn, unge og familier. På toppen av dette får fylkeskommunene 300 mill. kr av veksten i frie inntekter, der 100 mill. kr av disse fordeles særskilt til ferjefyllkene.

Veksten i de frie inntektene per innbygger var i gjennomsnitt 1,3 pst. i perioden 2013–2016. Når det gjelder perioden 2005–2013, var den 0,6 pst. Da blir det veldig underlig å hevde at veksten har gått ned og det er dårligere tider. 1,3 pst. er høyere enn 0,6 pst., uansett hvordan man vrir og vender på det.

Satsingen på grunnleggende tjenester og velferd viser hvor viktig det er med prioriteringer, for disse prioriteringene har kommet i en tid da det har vært betydelig inntektsfall i oljesektoren. På toppen av det hele har man også hatt utfordringer med arbeidssituasjonen.

Stine Renate Håheim (A) [12:44:11]: I dag behandler vi en av de viktigste sakene for velferden til folk flest, for det er i kommunene folk bor og velferden skapes. Så hvis det sitter noen der ute og lytter til denne debatten, ikke la dere forvirre av teknisk beregningsutvalg, KOSTRA-tall, prosenter og kalkulatortriks. Still dere heller spørsmålet: Hvem er det som vil mest? Hvem prioriterer velferden til folk flest?

Arbeiderpartiet har store ambisjoner. Vi vil ha tidlig innsats i skolen, styrke arbeidet mot frafall, vi vil ha flere barnehageplasser, og vi vil ha en verdig alderdom. Det vil vi bruke penger på, opp til 3 mrd. kr mer enn regjeringen neste år, fordi vi vet at det koster å ansette flere pedagoger i barnehagen, det koster å forebygge psykiske problemer blant barn og unge, og det koster å gi og satse på eldreomsorg. Men for Arbeiderpartiet er altså en trygg barn- og en god alderdom viktig.

Regjeringen prioriterer derimot noe annet – 20 mrd. kr i skatteuttak til dem som har mest fra før. Det øker forskjellene mellom folk. Det gir rom for å satse mindre på velferd. Og mens arbeidsledigheten er rekordhøy, har sysselsettingsveksten i kommunene gått ned under denne regjeringen. Det er blitt ansatt færre lærere, færre helsefagarbeidere og færre sykepleiere enn det ville ha blitt om Arbeiderpartiet hadde styrt. Til tross for sugerør ned i sparrekassa til generasjonene som kommer etter oss, greier altså ikke regjeringen å prioritere en bedre kommuneøkonomi.

Representanten Frank J. Jenssen fra Høyre snakket om «vekstambisjoner» for kommunene. Men en gjennomgang Unio har gjort, viser at neste år er det tilnærmet nullvekst i kommunesektoren. Null vekst – det er ikke ambisjoner. Da har Arbeiderpartiet større ambisjoner, opp til 3 mrd. kr mer til barnehager, tidlig innsats, flere lærere, kamp mot frafall, satsing på kollektivtrafikk og fylkesveier.

Så skjønner man at det nærmer seg valgkamp når Framskrittspartiet begynner å snakke om eiendomsskatt. Det er stort sett bare i valgkamper de snakker om det, og det er fristende, når representanten Njåstad prøver å skape et bilde av at det bare er rød-grønne kommuner som har eiendomsskatt, å minne om noen uttalelser de siste årene. I Lindesnes har Høyre en ordfører, Janne Fardal Kristoffersen, som i år må gjeninnføre eiendomsskatten. Hun sier:

«Men jeg kan ikke trylle. Ting har endret seg (...). Vi har fått et nytt inntektssystem, og får mindre i statlige overføringer (...).»

Eller vi kan si som Høyre-ordføreren i Sør-Odal i 2014:

«Uten eiendomsskatten hadde vi ikke klart å levere tjenester på et lovlig nivå».

Jeg har flere sitater, men dem får jeg ta i neste innlegg.

André N. Skjelstad (V) [12:47:23]: Jeg er helt sikker på at representanten Håheim har flere sitater. Men det er dog sånn – fra en lang reise som kommunepolitiker – at dette også handler om å tørre å prioritere. Det handler også om å tørre å prioritere i denne sal. Etter min mening gjelder dette ikke minst muligheten til å ha flere kvalifiserte lærere, ikke minst innenfor porteføljen som ligger innenfor både kommunale og fylkeskommunale oppgaver, der vi har videregående skoler. Der har vi gjennom alle disse fire årene vært tydelige på at vi har satset på nettopp fylkeskommunene for å gi den muligheten til bl.a. videregående skoler.

Det handler også om god skoleledelse, og at vi får flere spesialpedagoger inn i skolen og mer tidlig innsats. Dette er også nøkkelen – ikke nødvendigvis flere lærere, men mer tidlig innsats og bedre kvalifiserte lærere. Her er vi nødt til å utvide etter- og videreutdanningen, slik at alle får en reell mulighet til etter- og videreutdanning. Og det handler selvfølgelig om at vi får en lønnsutvikling for lærerne, for det må lønne seg å ta lengre utdanning også for lærere.

Jeg nevnte i mitt forrige innlegg, som jeg må peke på videre framover, at det også handler om at kommuneproposisjonen er en del av det som bygger opp mot statsbudsjettet. Vi har mange gode prosjekter, ikke minst en bygdepakke i Bø, som legger til rette muligheter for grønnere samferdsel og bygdemiljøer, men som inntil videre ikke har mottatt nok støtte til at den kunne realiseres. Bø har vært en foregangskommune gjennom kommunereformen og fortjener også støtte til sin bygdepakke. Jeg håper derfor at regjeringen i statsbudsjettet til høsten ser muligheten til å finansiere dette viktige bygdetiltaket som kanskje er et av Norges mest spennende bygdeutviklingssentra.

Reformene vi nå har vedtatt, vil ha store ringvirkninger også for Kommune- og Fylkes-Norge. Jeg er spent på å følge utviklingen videre. Jeg tror vi kommer til å se tilbake på 2017 som det året da vi endelig brøt tilstanden i norsk kommune- og fylkespolitikk.

På tampen av en debatt er det også viktig å ta med seg at vi nå har gjort det vi har gjort når det gjelder de nye fylkeskommunene. Jeg har tidligere påpekt at det ikke ble helt komplett da vi laget det fylkeskommunale inntektssystemet. Når vi har fått på plass de nye fylkeskommunene for framtiden, er vi også nødt til å få på plass et nytt inntektssystem for de nye elleve fylkeskommunene, som bygger framover og tar inn over seg det vi vedtar i dag om ferge, og det som har vært etterlyst ganske lenge vedrørende fergenøkler. Vi er nødt til å få på plass et nytt fylkeskommunalt inntektssystem for framtiden.

Heidi Greni (Sp) [12:50:37]: Kommuneproposisjonen har også en grundig omtale av kommunereformen. I utgangspunktet ga regjeringen tydelige frister for de lokale prosessene i kommunereformen. 1. juli 2016 var kommunenes frist, og 1. desember 2016 var fylkeskommunenes frist. Jeg og mange rundt om i landet opplever det som kritikkverdig at regjeringen satte sine egne frister til side da de registrerte at reformen ikke fikk ønsket tilslut-

ning. Ikke engang da regjeringen la fram sine proposisjoner om endret kommunestruktur og endret fylkesinndeling, var alle sammenslåingssaker ferdigbehandlet. Derfor inneholder også årets kommuneproposisjon omtale av slike saker.

Jeg mener regjeringens omtale av prosessene i kommunereformen vitner om manglende respekt for de lokale vedtakene som er fattet innenfor frister og med basis i folkeavstemninger og grundige prosesser. Fylkesmennenes rolle i denne sammenheng er mildt sagt spesiell.

La meg få omtale noen av sakene. Regjeringen sier i kommuneproposisjonen at den er kjent med at kommunestyret i Steigen på ny skal behandle spørsmålet om kommunesammenslåing med Bodø. Det har de gjort og med knappast mulig flertall vedtatt ønske om sammenslåing, mens Bodø har takket nei. De har takket tydelig nei. Det tjener verken Steigen eller Bodø at det blir gått nye runder i denne saken nå.

Med bakgrunn i tilrådingen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og en utredning fra NIVI Analyse åpner departementet for en ny vurdering av kommunesammenslåinger på Fosen. Jeg er forundret over at departementet i det hele tatt åpner for at dette skal tas opp igjen. Saken er rotet kraftig til gjennom ulike og motstridende vedtak hos kommunene lokalt etter innblanding og press fra fylkesmannen på et tidspunkt da vedtakene var gjort i de fleste kommunene. Fem av sju har sagt klart ifra at det ikke er aktuelt med én storkommune på Fosen. Nå må de få ro til å gjennomføre vedtatte sammenslåinger som statsråden tidligere har rost i sterke ordelag.

Senterpartiet er kritisk til regjeringens forslag om å endre finansieringsordningen for sammenslåtte kommuner. Den omfatter engangskostnader, reformstøtte og inndelingstilskudd. Dessuten har regjeringen innført stadig nye ordninger for å smøre reformen.

Fra 2018 foreslår regjeringen at støtten til kommunereformen som tidligere har vært bevilget på egen post, eller over skjønnsmidler, skal dekkes over innbyggertilskuddet. Det betyr nok en gang at store bevilgninger til kommunene blir omfordelt fra kommuner som fortsetter som selvstendige kommuner, til sammenslåtte kommuner. Det kan ikke Senterpartiet være med på og har derfor fremmet forslag om at støtteordninger til sammenslåtte kommuner fortsatt skal bevilges over egen post. Vi foreslår også at ordningene som skal videreføres, skal være engangsstøtte, reformstøtte og inndelingstilskudd, og det etter de forutsetningene som opprinnelig ble lagt til grunn.

Karin Andersen (SV) [12:53:49]: Det jeg ville rette opp i stad, var at statsråden fikk lov til å stå i Stortinget og si at SV har brukt mer oljepenger enn regjeringen har gjort. Det er helt, totalt feil. Vi har brukt mindre oljepenger i hvert eneste budsjett enn det regjeringen har gjort i denne perioden. Og det mener jeg jeg burde ha fått lov til å rette opp utenom min taletid.

SV prioriterer kommunesektoren nettopp fordi det er viktig. Det regjeringen bruker penger på, skaper ikke arbeidsplasser. Det skaper vonde forskjeller når det ikke er nok lærere i skolen, når det ikke er nok ansatte i eldreomsorgen, og når det fremdeles er slik at mange unger ikke har skolehelsetjeneste tilgjengelig den dagen livet er svart og vanskelig. Det er vanskelig å skulle vente kanskje i flere uker når livet er tungt å bære og man er ung.

SV mener det er viktig at vi nå gjennomfører en reell opptrappingsplan når det gjelder rehabilitering i kommunene. Veldig mange mennesker er syke, men mange av dem kan bli friske og funksjonsfriske igjen. Noen kan få rehabilitering så de kan leve et godt liv, men det er ikke penger til det i kommunene. SV mener også at vi skal prioritere å øremerke og øke satsingen på rusomsorg. Det er kjempeviktig, men vi må sikre at det faktisk skjer. Vi mener også at kommunene må få penger til å ta klimaansvar og ikke minst foreta klimatilpasninger.

Jeg skal peke på ett punkt som jeg mener det nå er overmodent at Stortinget er med på å vedta, og det er å fjerne kommunenes mulighet til å avkorte sosialhjelp for barnetrygd. Vi har spurt regjeringen: Hvor mye taper de fattigste familiene i landet på at kommunene får lov til å gjøre dette? Svaret er at et sted mellom 350 mill. og 400 mill. kr taper de fattigste barnefamiliene på at dette fremdeles er mulig. SV fremmer forslaget om å tette dette hullet fordi de fattigste barnefamiliene faktisk er de eneste som ikke får barnetrygden i tillegg til sine inntekter uansett. En kan da lure på hvorfor de blir fattige.

Dette hadde det vært utrolig viktig å gjøre nå, for forskjellene i Norge øker, og forskjellene øker med regjeringens prioriteringer, der de også har kuttet andre tilskudd til de aller fattigste familiene. SV ønsker å gjøre noe med det, og vi ønsker å bruke vår skattelette, som gir alle med en inntekt under 600 000 kr flere tusen i skattelette. Det hadde vært et mye bedre opplegg.

Sylvi Graham hadde her overtatt presidentplassen.

Helga Pedersen (A) [12:57:07]: Debatten går mot slutten, og det gir grunnlag for å oppsummere.

Høyrepartiene har vært opptatt av forutsigbarhet. De går begge til valg på at de vil ha nye skattelett. De har ikke avklart hvor mye. Det er en ganske viktig rammebetingelse for kommunene. For hver milliard som går til nye skattelett, blir det handlingsrommet man kan bruke til å prioritere skole og omsorg i årene som kommer, mindre. Jeg merker meg også at Høyre og Fremskrittspartiet er uenige om hvorvidt man vil forby eiendomsskatt. Og velgerne bør merke seg Høyre-statsrådets advarsel mot Fremskrittspartiets forslag.

Når det gjelder skatteutjevning, er det også uklart hva politikken blir i framtiden. Høyre og Fremskrittspartiet har tidligere ment at man skulle utjevne mindre, for midt i denne stortingsperioden lanserte man den nye selskapsskatten med brask og bram. Arbeiderpartiet tok avstand fra det, fordi vi mente at dette ville være en ren konjunkturskatt som ville forsterke de naturlige konjunktorene. Det har etter hvert også regjeringen kommet fram til. De har lagt den på is, men har ikke avklart om selskapsskatten skal innføres i neste periode eller ikke.

Vi advarte mot konsekvensene for Nord-Norge av Høyre og Fremskrittspartiets politikk før forrige valg. Det var en helt betimelig advarsel. Kuttene kom ikke i den innpakningen som Høyre og Fremskrittspartiet forespeilet oss, men Nord-Norge har fått flere hundre millioner kroner i kutt gjennom omlegging av kostnadsnøkler og det kraftige kuttet i regionale utviklingsmidler som de nordnorske fylkeskommunene har tapt betydelig på. Det går ikke minst ut over båt- og fergeruter.

Jeg legger også merke til at mennene fra Høyre og Fremskrittspartiet bruker betydelig med sminke når de skal presentere sitt kommuneopplegg. De utelater omtale av 2017. Realiteten er at handlingsrommet for kommunene går ned med 0,4 pst. i det året vi er inne i. Det snakker man ikke noe om, men realiteten er at kommuneøkonomien i denne perioden har vært på lykke og fromme og helt avhengig av variasjonene i skatteinntektene, ikke av regjeringens prioriteringer.

Jeg er glad for at regjeringen følger opp Rigmor Aasrud, tidligere fornyingsministres, satsing på digitalisering. En forutsetning for at hele landet skal digitaliseres og alle skal med, er at man bygger ut infrastruktur. Der har regjeringen dessverre kuttet i bredbåndssatsingen.

Til syvende og sist handler dette om et helt grunnleggende veivalg – skole og omsorg for folk flest eller flere millioner til milliardærene.

Helge André Njåstad (FrP) [13:00:28]: Det er riktig at debatten går mot slutten, og sjølv om ikkje denne debatten vart like lang som debatten på torsdag, er det veldig viktig å fylla opp kommunane med økonomi, noko me diskuterer i dag. Torsdag diskuterte me strukturen, oppgåver og tillit til kommunesektoren for framtida. Når det gjeld økonomi, forstår eg veldig godt at det ikkje er så lett å angripa oss med omsyn til det me har gjort. Difor angrip ein heller det me har sagt me skal gjera i neste periode. Når ein klarte å finna ein liten nyanseforskjell på korleis me ordla oss om eigedomsskatt, greip ein dette som hovudpoeng i denne debatten, nemleg at Framstegspartiet er veldig opptatt av å fjerna og redusera eigedomsskatten. Det er inga overrasking. Det er vel heller inga overrasking at sjølv om me samarbeider godt i regjering, har Høgre og Framstegspartiet to ulike program og er to ulike parti, men me vil det same, og me går i same retning. Eg ville ha vore meir uroleg når det gjeld kven ein skal samarbeida med på den andre sida. Der er det eit spekter av parti som vil ulike ting, og det kan bli langt meir krevjande for dei å bli einige enn det blir for oss og Høgre i lag med våre venner Kristeleg Folkeparti og Venstre, som vil gå i same retning.

Selskapsskatten var òg representanten Pedersen litt inne på. Der ligg ambisjonen fast, at me skal tilbakeføra delar av selskapsskatten til kommunane. Me ønskjer i sterkare grad at kommunar skal leva av verdiskaping lokalt og mindre av overføringar, så det står i proposisjonen at dette kjem me tilbake til.

Eldreomsorg har òg vore tema i debatten. Det er egentleg litt rart at ein først takkar nei til å få friske midlar gjennom ei ordning som blir stilt til rådvelde, og så harselerer ein etterpå over at ein ikkje har friske midlar til eldreomsorga. Eg er veldig spent på oppsummeringa av dei kommunane som er med i ordninga. Eg registrerte at i heimfylket mitt, Hordaland, har Os kommune gått ut i lokalavisa og sagt at etter eitt år er erfaringane gode, og dette er ein god modell for å sikra at pengane er til stades når behovet oppstår.

Arild Grande hadde òg eit innlegg som bar preg av at ein har liten tillit til at lokalpolitikarar kan bruka pengar på ting dei meiner er riktig. I det raud-grøne utstillingsvinduga i heimdistriktet hans, Trøndelag, ser me av tala at Trondheim har fått meir pengar under vår regjering enn dei fekk i den raud-grøne regjeringas tid. Det er litt spesielt at

ein då ønskjer at ein skal henta pengane inn igjen frå Trondheim kommune og i staden la kommunen søkja på dei og rapportera, med alt det byråkratiet det krev. Eg har faktisk meir tillit til at Trondheim klarer å disponera pengane sine, til liks med at resten av norske kommunar klarer å disponera pengane sine på ein fornuftig måte. Så i neste sak me skal diskutera, saka om kommunal fridom, viser me at me i praksis har stor tillit til kommunepolitikarar.

Frank J. Jenssen (H) [13:03:32]: Det kan selvfølgelig av og til virke som om man i Stortinget har en konkurranse om hvem som er mest for kommunene. Jeg tror alle er for kommunene, men det har vært en diskusjon her om vekst og økt økonomisk handlingsrom. Jeg må si at det bør egentlig være udiskutabelt selv om Arbeiderpartiet prøver å si noe annet. Det bør være udiskutabelt at den reelle veksten i frie inntekter per innbygger har vært høyere i denne perioden enn under forrige regjering. 1,2 pst. vekst per innbygger er fortsatt høyere enn 0,6 pst. vekst per innbygger.

Jeg hører også at Arbeiderpartiet har utviklet en forkjærlighet for Unios analyser og tall. Det er nesten påfallende hvor ofte man nevner Unio, og like påfallende hvordan Arbeiderpartiet åpenbart unnviker kommunesektorens egne vurderinger. KS sier, og har for øvrig sagt og vist i hele denne perioden, at det økonomiske handlingsrommet for kommunesektoren har økt. KS sier også at 2018-opplegget samlet sett gir grunnlag for gode velferdstjenester og god samfunnsutvikling. Det skulle man ikke tro når man hørte opposisjonen i denne sal.

Men det er selvfølgelig lite opportunt å vise til den typen uttalelser når man virker mest opptatt av å svartmale situasjonen. Fra Høyres side er vi ikke opptatt av å idyllisere situasjonen, det har vi aldri gjort. Alle disse fire årene har vi sagt at det er veldig viktig at Stortinget kommuniserer en nøktern og realistisk holdning når det gjelder kommuneøkonomien. Vi styrker kommuneøkonomien, men det er fortsatt sånn at kommunene selv er nødt til å gjøre omstillinger og prioriteringer innenfor de rammene man har.

Heller ikke Arbeiderpartiet kan komme unna at flere helsesøstre og flere jordmødre gir mer velferd. Det er det norske kommuner leverer – f.eks. flere helsesøstre og flere jordmødre. Man kan ikke komme unna at kommuner som gir flere hjemmebesøk til nyfødte, gir bedre velferd. Man kan ikke komme unna at når flere førsteklasinger får helseundersøkelse, virker det helsefremmende og forebyggende, og det gir bedre velferd.

Det er dette styrkingen av det økonomiske handlingsrommet til kommunesektoren handler om – det er derfor vi gjør det. Kommunene forvalter ansvaret og leverer bedre tjenester og mer velferd til innbyggerne.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:06:30]: Jeg kom inn på kontoret mitt, og da hørte jeg plutselig at representanten Keshvari drev med noen magiske talloperasjoner som det er lenge siden jeg har hørt. Jeg syntes han snakket om at denne regjeringa har bygd 10 000 sykehjemsplasser. Jeg beklager hvis jeg tar feil, men det var sånn jeg oppfattet det. Du store all verden! La meg nå få rydde opp i dette. Jeg vil at alle skal legge seg på minnet det helseministeren bruker å si, nemlig at det tar fra fire til syv-åtte år fra en kommune begynner å planlegge plasser, til nøkke-

len står i døra. Så dette med å bygge og ferdigstille plasser må man se over to stortingsperioder, som regel.

Hva opplevde vi på rød-grønn vakt? Jo, fram til 2008 var det nesten ikke ferdigstilt en eneste sykehjemsplass. Med lett hoderegning kan man se hvorfor. Det var fordi kommunene med Erna Solberg som kommunalminister ikke turte å begynne å bygge sykehjemsplasser. Det var også derfor investeringstilskuddet ble innført i 2008 av Stoltenberg II-regjeringa. Langsamt begynte kommunene å tørre å bygge. Vi økte tilskuddssatsen i 2010. Nåværende regjering økte den i 2014. Disse økningene har også gitt et push til kommunene, slik at man har turt å bygge sykehjemsplasser.

Fasiten – SSB-tall – er: Mellom 2008 og 2015 var det omsøkt og gitt tilsagn om – man hadde altså fått ja på søknaden – 12 300 plasser. Det var ferdigstilt 7 700 nye og renoverte plasser. Alle som prøver på litt hoderegning, vet at de aller, aller fleste av de plassene var påbegynt på rød-grønn vakt – påbegynt på rød-grønn vakt, men ferdigstilt, mange av dem, fra 2013 til 2015. Så har det tatt seg ytterligere litt opp fordi kommunene har turt å søke.

Men en liten advarsel: Årsverksveksten innen kommunal pleie og omsorg har nesten blitt halvert under denne regjeringa i forhold til den forrige. Da er spørsmålet: Hvor lang tid tar det før kommunene begynner å realisere disse sykehjemsplassene som de har fått tilsagn om? For det er ikke bare byggekostnadene som skal fungere, det er driftskostnadene også. Derfor ber jeg alle om å slutte med denne tallmagien når det gjelder tilsagn og omsøkte plasser, og at det bare var så mange plasser da, og nå er det sånn. Dette må vi se over lang tid.

Eldreomsorgen trenger noe mer enn at vi driver med forfina tellekantsystemer. Vi må tenke bredere og bedre, for nå er det min generasjon som går inn i pensjonistenes rekke, og vi vil ha det helt annerledes.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:09:45]: Jeg kan slutte meg til én ting av det representanten Tove Karoline Knutsen sa, og det er at vi trenger ikke noen tallmagi. Vi trenger å se på resultatene. Når vi vet at Arbeiderpartiets helsepolitiske talsmann var nødt til å beklage den rød-grønne innsatsen for eldreomsorgen på sine åtte år, sier vel det det meste.

Da jeg tegnet meg, var det fordi representanten Helga Pedersen klaget over at det var kuttet noen titalls millioner til bredbåndsutbygging. Da bør man ta med i det regnestykket at de private investeringene har økt med milliardbeløp. I forrige uke presenterte samferdselsministeren og jeg nye forskrifter som vil bety mer bredbånd til folk og næringsliv i hele Norge. Vi har fått på plass en ny graveforskrift som det har vært kranglet om i de siste 20 år. Ifølge Telenor kan de redusere sine kostnader med opp mot 25 pst., og de sier at de kan spare store beløp, som betyr at «vi kan bygge ut fiber til flere områder». Det er dette som betyr noe, og det er derfor det er forskjell på om det er en rød-grønn regjering som styrer, eller om det er en borgerlig regjering som styrer. Vi gjennomfører. Og vi gjennomfører nå endringer som betyr mer bredbånd ut til folk, ut til næringsliv.

Representanten Helga Pedersen sa også noe annet. Hun sa at det var tilfeldige skatteinntekter som hadde reddet kommuneøkonomien. Det er grunn til å minne om at vi har hatt en oljepris som har falt fra 120 dollar fatet til 30–40

dollar fatet. Regjeringen Solberg har styrt Norge støtt i en svært krevende tid. Men også i de budsjettoppleggene vi har presentert for Stortinget, har det vært et større handlingsrom enn det de rød-grønne la opp til. Hvis vi ser på handlingsrommet fratrasket demografi og pensjon, var det i 2011 foreslått 50 mill. kr. til kommunene, i 2012 minus 150 mill. kr, mens i 2015, med borgerlig regjering, var det foreslått 1,1 mrd. kr, i 2016 900 mill. kr, i 2018 450–950 mill. kr. Så både når vi ser på hva vi har foreslått, og når vi ser på resultatene, har det vært et økt handlingsrom.

Dette er viktig fordi det handler om nettopp skole, eldreomsorg og hvordan vi skal kunne løfte de mest sårbare blant oss. Vi bidrar til gode og forutsigbare rammer, men også verktøyene, slik at kommunene kan tenke nytt og sørge for økt valgfrihet. For jeg tror at også representanten Tove Karoline Knutsen ønsker mer valgfrihet, og det vil hun få med fortsatt borgerlig styre.

Stein Erik Lauvås (A) [13:13:13]: Vi trenger ikke tallmagi – det er helt riktig. Vi må se på resultatene – det er også helt riktig. Kommunestyrepolitikkerne i Eidsberg har sett resultatene. Resultatet var at de måtte innføre eiendomsskatt, hvis ikke ville det vært stillstand i Eidsberg kommune.

Statsråden fortsetter å legge ut om at bredbåndsutbyggingen går aldeles glimrende. Jeg kan opplyse statsråden om at jeg tror det vil være svært delte meninger om det utsagnet, med eller uten graveforskriften, som han nevnte.

Det handler om å prioritere, og det er skattekuttet til Norges aller rikeste som har vært regjeringens tyngste prioritering. Det har ikke vært tidlig innsats. Det har vært skattekutt til Norges aller rikeste som har stått øverst på regjeringens dagsorden. Da blir det eiendomsskatt. Da sørger denne regjeringen for at det er innbyggerne i kommunene som må betale for skattekuttet til Norges aller rikeste.

Så merker vi oss at selv om representanten Njåstad mener at det er nyanseforskjeller mellom Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder eiendomsskatten, så er det ikke det. Det hører vi her i salen i dag, det er jo en avgrunn. Njåstads egen statsråd advarer sterkt mot Fremskrittspartiets politikk når det gjelder eiendomsskatten.

Saken er at kommunene har behov for og bør få mer penger til å drive utvikling av skole, omsorg, næringsutvikling, byutvikling og tettstedsutvikling. Men skal de få de pengene nå, viser det seg at de må gå til innbyggerne og kreve inn eiendomsskatt. Det er det som er virkeligheten der ute.

Arbeiderpartiet har andre forslag når det gjelder kommuneøkonomien. Vi har hatt det hvert eneste år i denne stortingsperioden, og vi har det også nå. Det ville gitt kommunene et godt og riktig puff i riktig retning. Men Høyre og Fremskrittspartiet har sine prioriteringer, og de prioriteringene har vært skattekutt.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:16:21]: Representanten Jenssen fra Høyre sier at hvis vi får flere helsesøstre, blir det bedre helse. Ja, det gjør det. Derfor prioriterer SV det. Hvis vi får flere læreren i skolen, blir det flere elever som blir sett og kommer til å klare seg bra. Derfor prioriterer

vi det. Hvis vi ikke får flere ansatte i eldreomsorgen framover, kommer det til å gå riktig galt. Derfor prioriterer SV det framfor skattelette til de rikeste. Det er et valg vi i SV tar, men Høyre har brukt opp pengene sine til andre ting og har ikke råd til dette, og skyver ansvaret ned på kommunene.

Så til bredbånd. Ja, det første regjeringen gjorde da de kom til makten, var å kutte fra 160 mill. til 50 mill. kr. Så har riktignok Venstre og Kristelig Folkeparti hjulpet dem med å sparke dem litt i gang. Graveforskriften hjelper nok bra i Bergen og i Drammen, men utover bygdene må det tilskudd til, ellers blir det ikke utbygging.

Presidenten: Representanten Tove Karoline Knutsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:17:35]: Til statsråd Sanner og alle andre som stadig siterer hva representanten Torgeir Micaelsen sa i 2013: Jeg vet hva han sa. Han sa følgende: Vi har gjort den feilen at vi har trodd at antall omsøkte plasser fra kommunene etter kort tid vil materialisere seg i ferdigstilte plasser. Det har vi erfart ikke stemmer, for det kan ta tid før kommunene ferdigstiller plasser, og det kan være at man ikke tør å sette i gang i det hele tatt. Derfor må vi tenke videre og breiere når det gjelder eldreomsorg. Så anbefalte han regjeringen å gjøre det samme. Det har ikke regjeringen lyttet til, så man driver fremdeles med talltriksingen. Det er ikke spesielt klokt, for vi trenger helt andre virkemidler i eldreomsorgen.

Så til valgfrihet. Jeg er veldig for valgfrihet, men det skal være valgfrihet på det som betyr noe, slik at en kan råde over hverdagen din, og at en – innenfor rammer – kan bestemme hva slags mennesker som skal komme hjem til seg – enkeltmennesker, ikke bedrifter, ikke firmaer. Man vet jo ikke hva slags mennesker som er i det ene eller det andre eller det ørtende firmaet. Det er ikke valgfrihet.

Stine Renate Håheim (A) [13:18:51]: Vi som bor i distriktene, er fremdeles urolige for hva høyresiden kan finne på dersom de mot formodning skulle få tillit i fire nye år. Vi aner ikke hvor mye skattekutt høyresiden vil prioritere i neste periode. Det er det ingen svar på. De skattekuttene som har kommet, ser ikke vi nødvendigvis mye til i distriktet, vi har ikke mange kapitalsterke mennesker. Da blir det enda verre når regjeringen samtidig kutter i de regionale utviklingsmidlene. Vi aner ikke hva regjeringen kommer til å gjøre når det gjelder inntektssystemet, som har rammet mange av kommunene i distriktene.

Vi har fått kutt i bredbåndsutbyggingen. Nå hører jeg statsråden sier at private investeringer har økt med milliarder. Det høres kanskje fint ut hvis en bor i Bærum eller i sentrale strøk på Østlandet, men for oss som bor der det ikke lønner seg å bygge ut bredbånd, er det ikke de private investeringene som kommer oss til gode. Det er derfor vi trenger fellesskapet. Det er derfor vi trenger at staten går inn med midler til å bygge ut bredbånd der det ikke er kommersielt lønnsomt.

Det er kjempeflott med ny graveforskrift. Som representanten Andersen sa, vil det sikkert være til hjelp i noen store byer, hvor man har litt tuklete greier med det. Men jeg tror jeg kan love statsråden at hvis han kommer med

penger til bredbånd og vil bygge ut mer bredbånd i kommunene i Valdres, tror jeg kommunene der er villig til å grave opp hva som helst når som helst – vi er villig til å gjøre hva som helst. Det er ikke graveforskriften som har vært problemet hos oss, det er mangel på statlige kroner. Denne regjeringen har kuttet i statlige kroner. Hvis vi vinner valget, kan vi love at det blir mer bredbåndsutbygging i hele landet, ikke bare der det er kommersielt lønnsomt. Heldigvis er det snart valg. De som tenker at man vil bygge ut både by og land, de bør stemme på Arbeiderpartiet og venstresiden.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:21:07]: Det er ingen uenighet om at det også er behov for statlige midler for å sikre fremdrift i mer bredbånd der folk bor. Men å hevde at det ikke har noen betydning for utbygging av bredbånd når man kan kutte kostnadene opp mot 25 pst., da må man nesten komme fra Arbeiderpartiet. For det vi nå gjennomfører av endringer, det betyr noe. Det betyr noe for folk, og det betyr noe for næringslivet i Distrikts-Norge.

Så hører jeg at representanten Lauvås sier at de store pengene er brukt på skattelettelse til de aller rikeste. Det er feil. De store pengene er brukt på velferd i kommunene. Det er velferd i kommunene de store pengene har gått til. Det er veiutbygging i hele Norge de store pengene har gått til. Det er helse og helsevesen de store pengene har gått til. Men så er det riktig at vi også har kuttet skattene for vanlige folk – 8 000 kr for en familie med vanlig inntekt. Jeg tror det betyr noe for en vanlig familie å få redusert skattene sine med 8 000 kr. Og det betyr noe for dem som skal investere i norske arbeidsplasser i hele landet at de har fått redusert den særnorske formuesskatten. Og det vil betyr noe dersom Arbeiderpartiet skal øke skattene med minst 15 mrd. kr i neste periode. Det betyr at folk får høyere skatter. Det betyr at det blir høyere skatter på norske arbeidsplasser. Det betyr at det blir mer krevende å skaffe jobb til folk som trenger det. Så de politiske forskjellene er klare og tydelige: En borgerlig regjering sørger for økte investeringer i velferd samtidig som vi fremmer fornyelse i offentlig sektor, mens det vi har hørt av alternativ fra de rød-grønne, stort sett handler om å øke skattene, og det vil gjøre det enda vanskeligere for de mange som fortsatt er på jakt etter en arbeidsplass.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Helga Pedersen (A) [13:23:54]: De største skattekuttene til Høyre og Fremskrittspartiet har gått til dem som har mest. Med Arbeiderpartiets veldig konkrete skattepolitikk, som vi går til valg på, vil folk med inntekter på 600 000 kr og lavere ha lik eller lavere skatt enn i dag, mens vi varsler skjerpinger for dem som har millioninntekter. Det tror jeg det er relativt stor forståelse for.

Vi har ett regjeringsparti som bedyrer at de har tillit til kommunene, men som vil forby de samme kommunene å ta inn eiendomsskatt. Det andre regjeringspartiet er helt uenig i det. Det er ikke en nyanse, det er en grunnleggende uenighet. Men realiteten er at regjeringspartiene ser at eiendomsskatten er helt nødvendig for å unngå kutt i velferden, som følge av de 20 mrd. kr de samme to regjeringspartiene har vedtatt her på Stortinget. Hvis kommuneøko-

nomien hadde vært så god som regjeringen påstår, hadde det vel ikke vært behov for kommunene å øke eiendomsskatten med over en tredjedel.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [13:25:13]: Jeg var i grunnen ferdig med mitt innlegg, men jeg synes svartmalingen fra Arbeiderpartiet når nye høyder, der en legger på litt emosjon og litt volum og kaller alt for skattelettelser og særpreg. Det blir for drøyt å sitte og lytte på det.

Hvis en ser på resultatet i denne perioden, har Kristelig Folkeparti vært med denne regjeringen og fått på plass 1,3 mrd. kr til tidlig innsats i 1.–4. klasse. Arbeiderpartiet vil nå gå videre og ha en norm på kommunenivå, mens vi vil ha det på skolenivå, slik at det blir et konkret resultat, og en ikke kan trikse med tall etterpå. Vi har fått inn flere hundre millioner, satset på flere barnehagelærere, 2 600 flere barnehageplasser, vi har fått økt kontantstøtten, økt engangsstøtten, fått 83 mill. kr til familievern – jeg har en lang liste, som jeg synes det ville være rettfærdig at Arbeiderpartiet tok med. La meg også nevne 30 mill. kr mot menneskehandel, 320 mill. kr til helsesøster- og skolehelsetjeneste for å forhindre at ungdom faller ut av videregående skole, vi har fått hevet minstepensjonen for enslige minstepensjonister, vi har hevet lærlingtilskuddet, og vi har beholdt bistandsprosenten. Slik kan jeg fortsette i det uendelige, så jeg synes at når en skal bedømme situasjonen helhetlig, burde en ta det med og ikke bare svartmale situasjonen. Det har vært anstrengt, men en rimelig brukbar økonomi i kommunene, og vi har minnet hverandre om, etter fallet i oljepris og andre ting, at vi må være nøkterne videre.

I ulike situasjoner i denne fireårsperioden har jeg i replikkrunder møtt påstander om at vi heller skulle ha støttet Arbeiderpartiet, så skulle vi fått mer. Det synes jeg har vært en interessant påstand, spesielt på bakgrunn av at i 2013 var Arbeiderpartiet de som var tydelige på at de ikke ville ha Kristelig Folkeparti med.

Kjell-Idar Juvik (A) [13:27:42]: Jeg har dessverre ikke fått fulgt hele debatten i dag, for vi har lagt fram innstillingen til transportplanen. Men jeg har fått med meg litt av innspurten.

Det som det i hvert fall ikke er noen tvil om – for først å kvittere ut det siste til Kristelig Folkeparti – er at man har fulgt dårlig med hvis man føler at ikke døren står åpen hos Arbeiderpartiet med tanke på samarbeid. Da er i hvert fall det kvittert ut.

Så er det sånn at det betyr noe hvem som styrer, det er ikke noen tvil om det. Vi har fått en regjering som prioriterer annerledes, og det er veldig greit. Det er i hvert fall veldig greit når vi skal ut og drive valgkamp så folk ser forskjellen. Statsråden står på denne talerstolen og forsøker å bortforklare skattekuttene. Jeg må si at det virker meget overraskende at man ikke klarer å innrømme at når det gjelder de store skattekuttene, har de store pengene gått til dem som har mest fra før. Man prøver å snu tonen helt motsatt vei med at når Arbeiderpartiet skal øke skattene, er det de som har lavest inntekter, som faktisk skal bli rammet. Det henger ikke i hop og sånn er det selvfølgelig ikke. Det er som Helga Pedersen sier, folk med en inntekt på 500 000–600 000 kr og under det, vil få lik eller lavere skatt med Arbeiderpartiets skatteopplegg.

Så er kommuneøkonomi viktig, og det vet ikke minst jeg som har vært i kommunepolitikken i mange år, åtte år som ordfører. Det er forskjell på regjeringer, og det merker innbyggerne veldig godt. Så kan man slå seg på brystet nå for man har hatt noen år med gode skatteinnganger. Jeg vet ikke om det er regjeringen som skal ha den største æren for det. Det er i hvert fall sånn at Arbeiderpartiet har i alle disse årene hatt et betydelig bedre opplegg til kommunene enn det regjeringen har. Det kommer man ikke unna med.

Så til bredbånd: Ja, det er sånn i dag at det er et digitalt skille. Bor man utenfor tettbygd strøk, er det bare 37 pst. som har tilgang på høyhastighetsbredbånd. Er man heldig og bor i tettbygd strøk, er det 96 pst. Og så er det store forskjeller fylkene imellom. Ja, det er bra man gjør noe med graveforskriftene, men det er ikke bare dybden det står om når man skal rulle ut bredbånd, det har noe med lengde og avstander å gjøre også. Derfor må man være villig til at staten tar ansvar og bruker statlige penger til å få bygd ut bredbånd i samarbeid med de kommersielle. Det vil ikke denne regjeringen. Det er småpenger. Det første de gjorde var å ta ned beløpet fra 160 mill. til 50 mill. kr. Det gjorde de i både 2015 og 2016. Det ønsker vi å gjøre noe med, og derfor legger vi fram en transportplan der vi løfter inn bredbånd som en ny satsing i transportplanen og legger inn 6 mrd. kr de neste 12 årene – vi skal bruke 500 mill. kr per år for at alle skal få en god bredbånddekning uavhengig av hvor de bor. Så kan statsråden sitte i salen og glise for sin manglende satsing.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [13:30:59]: De store pengene har gått til velferd og veier. Ja, selvfølgelig har det gått store penger til velferd og veier, men det har gått store penger til skattekutt. Statsråden viser til skattekuttene til vanlige folk – 8 000 kr – mens enkeltpersonene med de største formuene her i landet har fått millioner på millioner av kroner i skattekutt av statsråden. Så har skattekuttene til disse vanlige folkene – som man kaller dem – blitt spist opp av ulike avgiftsøkninger, og av at mange kommuner har sett seg nødt til å innføre eiendomsskatten fordi kommunene ikke har hatt rom for å drive nødvendig utvikling. Det er det som er saken. Det er dette som er politikken, det er slik Norge nå styres, det er skjevdeling og forskjellene øker. Nå er det på tide med en ny regjering.

Frøde Helgerud (H) [13:32:17]: Noen utsagn fortjener å bli kommentert, fordi de sier noe om holdningene til dem som uttaler dem. Det var representanten Knutsen som fikk meg til å ta ordet. Hun formulerte seg slik: «Jeg er veldig for valgfrihet, men det skal være valgfrihet for det som betyr noe.»

Dette kunne bare vært uttalt fra en fra Arbeiderpartiet, for det er bare politikere fra Arbeiderpartiet som osrer av en slik selvtillit at de tror det er de politiske partiene som best vet hva som er viktige valgfriheter for hver og en av oss. Hvilke valgfriheter som betyr noe, er formentlig for viktig til at Arbeiderpartiet mener vi kan velge dem selv, og da er det neimen ikke reell valgfrihet.

Mazyar Keshvari (FrP) [13:33:17]: Det er veldig mye underlig som kommer fram i løpet av denne debatten, for realiteten er jo at Arbeiderpartiet aktivt støttet reduksjoner i selskapsskatten og mesteparten av lettelsene i personskatten, med noen unntak for bl.a. pensjonister. Dette utgjør 11–12 mrd. kr av lettelsene Arbeiderpartiet snakker om. Hvis vi tar med arveavgiften – som Arbeiderpartiet ikke har støttet, men heller ikke sagt klart og tydelig om de vil gjeninnføre – så er det 2–3 mrd. kr til der.

Hvis vi begynner å legge sammen alle de endringene som Arbeiderpartiet selv har vært med på, snakker vi om 4–6 mrd. kr som er forskjellen, til tross for at noen av dem bruker 20 mrd., noen 21 mrd. og noen 25 mrd. kr. Det er 25 mrd. kr som er det riktige beløpet. Men når vi trekker fra alt det Arbeiderpartiet har vært med på selv, blir det ikke det store tallet som de ønsker å framstille skal være hele handlingsrommet. Hvis vi ser på budsjettet som vi har, på 1 300 mrd. kr, utgjør dette under 2 pst. av det.

Mitt spørsmål til Arbeiderpartiet, som jeg håper de kan svare på, er hvilken av disse endringene som de har vært med på, ønsker de nå å trekke tilbake og reversere, i og med at de mener at det ikke er råd til å gjøre nærmest noen ting, eller at alt kunne vært gjort bedre bare man hadde latt være å bruke disse lettelsene. For Arbeiderpartiet har jo stemt for dem selv.

Representanten Pedersen fra Arbeiderpartiet påpekte at hvis kommuneøkonomien hadde vært så god som de borgerlige skal ha det til, så hadde det ikke vært nødvendig med eiendomsskatt. Nei, det er ikke nødvendig med eiendomsskatt. Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viste i landets hovedstad gjennom 18 år at det ikke var nødvendig, og man ga gode tjenester til borgerne. Det er ikke rart at det nye byrådet i Oslo må innføre eiendomsskatt når man rekommunaliserer eldreomsorgen og bare der får en økning på 50–60 mill. kr i kostnader, og når man ikke klarer noe så enkelt som å håndtere avfall og påfører hovedstaden ekstra kostnader.

Så det hadde vært veldig fint hvis Arbeiderpartiet i løpet av denne debatten kunne avklare hvilken av de lettelsene de har vært med på, som de ønsker de å reversere, ettersom de bruker et sted mellom 20 og 25 mrd. kr i skatte- og avgiftslette som hovedargument i alle debatter vi har i denne salen.

Presidenten: André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [13:36:14]: Det kunne nesten vært retorisk interessant å spørre representanten Lauvås, men jeg ser at han ikke har mer taletid igjen. Kanskje kan representanten Sund, som har ordet etter meg, og som har taletid igjen, svare på spørsmålet: Hva kommer denne ekstra skatteinngangen i så fall av? Ja, det kommer selvsagt av en omlegging av skattesystemet, men det kommer også av et velfungerende næringsliv som betaler skatt inn til fellesskapet – og det er jo det det handler om. Det er jo heller ikke noen uenighet med Venstre om at bredbånd er viktig. Derfor har vi også prioritert det i hvert alternative budsjett vi har lagt fram.

Men jeg er overrasket over, når en fra Arbeiderpartiets side først skal gjøre det store sveipet, at en ikke da velger å prioritere også mobildekning, som det også er et stort va-

kuum på på veiene rundt omkring i landet. Ikke minst handler dette også om trafikksikkerhet, når en først skal bruke bredbånd innenfor samferdsel.

Eirin Sund (A) [13:37:29]: Det er ganske merkelig å sitte her og høre på denne debatten, for i kjent stil går Høyre- og Fremskrittsparti-folkene opp på talerstolen og kaller det som vi andre sier for svartmaling. Det som faktisk er en politisk, reell uenighet, kaller Høyre-folkene for svartmaling. For oss er dette en reell uenighet. Vi ønsker oppriktig å bruke de store pengene på skole og på eldreomsorg. Det er det som er viktigst for oss.

Så sies det fra talerstolen at regjeringens skattelette virker, og at det fører til flere arbeidsplasser. Jeg kommer fra Rogaland, og erfaringene fra Rogaland viser at det ikke virker. Vi kommer aldri til å skyldte på regjeringen for oljeprisen, det har vi ingen grunn til å gjøre, men vi kan allikevel peke på regjeringen når den mener at denne skatteletten er bra for arbeidsplasser og næringslivet. Hjemme hos oss er det høy ledighet, og det er en rimelig vanskelig situasjon for veldig mange. Så det å fortelle at dette fører til flere arbeidsplasser, er beviselig feil. Det regjeringen gjør, er å svekke fellesskapet, svekke vår evne til å styrke skolen og styrke eldreomsorgen.

Så er det også veldig spesielt å legge merke til at alt som vi i de rød-grønne partiene skal måles på, var det vi gjorde før 2013. Vi har hele tiden, siden 2013, også levert våre budsjetter, som har vært sterkere og større med tanke på at fellesskapet skal få større inntekter til å kunne produsere gode tilbud innenfor eldre- og helsesektoren.

Flere har vært oppe her og prøvd å skape et bilde av at vi ikke har kontakt der ute og ikke vet hva vi gjør, og at regjeringspartiene har en spesiell god kontakt der ute. Vi har fremdeles – og har alltid hatt – veldig god kontakt med våre folk der ute og vanlige folk der ute, i kommuner og i fylker. De er bekymret for at de ikke kan levere det tjenestetilbudet som de mener at de skal levere til sine innbyggere.

Jeg har tidligere vært kommunepolitiker i 16 år – og et par år i fylket. Jeg vet hvordan det føles der ute når en ikke har penger nok til å gjøre det en skal. Da må ingen komme å fortelle meg at 20 mrd. kr i skattelette ikke ville vært viktig for våre kommune- og fylkespolitikere å ha for virkelig å kunne gi innbyggerne det de skal ha.

Så må jeg si at når jeg hører representanten Keshvari fortelle om gode tjenester levert i Oslo tidligere, før det nye byrådet som nå styrer, hvor gode de var før det, og at de ikke har trengt eiendomsskatt før, lurer jeg på om representanten Keshvari noen gang har vært ute i Oslo-skolen og i eldreomsorgen og sett viktigheten av at man har innført eiendomsskatt for å klare å levere det tjenestetilbudet som folk fortjener å få.

Tone Merete Sønsterud (A) [13:40:44]: Skattelette har vært et av de største prosjektene til denne regjeringa, og de største skattelettene har gått til dem som har mest. Det kan man bare ikke løpe fra. Når kommunalministeren her snakker om at det skaper arbeidsplasser, så har han jo ingen dekning for det. Det er ikke noe som tyder på at skattelettelsene skaper arbeidsplasser, slik han påstår – noe representanten Sund også kommenterte.

Hvis Høyre og Fremskrittspartiet kommer til makta igjen, skal man gjennomføre enda større skatteutt, og det

må jo gå utover noe i velferdsstaten vår. Forskjellene i landet kommer til å øke i enda kjappere takt enn det de gjør i dag, med de konsekvensene det får.

For Arbeiderpartiet er en offentlig fellesskole og lik rett til utdanning en grunnleggende rettighet for å sikre like muligheter for alle. En felles læringsarena bidrar også til at vi som samfunn kan lykkes med likestilling, integrering og sosial utjevning. Å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse er ikke bare et gode for den enkelte; det er avgjørende for hvor godt Norge vil lykkes med å skape nye næringer, trygg velferd og å utvikle offentlig og privat sektor. Å kunne skrive, regne og lese er helt grunnleggende for å lykkes i utdanning og i arbeidsliv. Innsatsen må settes inn mye tidligere, i barnehagen og i de første skoleårene.

Den største utfordringen i fellesskolen er at én av fire elever i dag ikke fullfører videregående skole. Elever som er i ferd med å falle fra i videregående opplæring, må derfor få bedre oppfølging, og det må skje mye raskere enn i dag. Arbeiderpartiet vil gjennomføre en reform for tidlig innsats i barnehage og skole for å sørge for at langt flere elever fullfører skolen. Det er viktigere enn skatteutt.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:42:54]: Jeg tror i hvert fall at vi kan enes om at det begynner å nærme seg valg. En debatt som skulle handle om lokaldemokrati og velferd i kommunene, er nå blitt til en debatt om skatteutt. Jeg tror i hvert fall vi kan konstatere at den politikken som regjeringen har ført, i godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, gir gode resultater. Etter at vi opplevde et sjokk i oljeprisfallet og mistet 50 000 arbeidsplasser, ser vi nå at arbeidsledigheten er på vei ned, veksten er på vei opp, og det skapes flere arbeidsplasser.

Jeg synes også vi kan glede oss over at regjeringen gjennom målrettet innsats nå også løfter de mest sårbare blant oss. Blant annet har andelen som er bostedsløse, gått ned fra over 6 000 til under 4 000. I 20 år har det vært om lag 6 000 bostedsløse i dette landet. Nå har vi gjennom målrettet innsats fått det ned til under 4 000.

Andelen barn som er bostedsløse, har gått ned med nesten 70 pst. Det viser at regjeringen klarer å legge til rette for vekstkraft, arbeidsplasser og nye bedrifter samtidig som vi styrker velferden og løfter de aller mest sårbare blant oss.

Så kan vi gjerne ha en diskusjon om skatteutt og hvem det går til. Realiteten er at det er kombinasjonen av et sett av virkemidler som gir effekt, både satsingen på samferdsel, forskning, kunnskap og distriktsnæringene våre, som gjør at vi nå har en sterk vekst innenfor reiseliv, fiskeri og fornybare ressurser. Dette er en god utvikling som vi ønsker å forsterke i årene som kommer. Vi ser at ledigheten går ned, at veksten går opp. Det skapes flere arbeidsplasser. Vi må forsterke den politikken i årene som kommer.

Presidenten: Representanten Mazyar Keshvari har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mazyar Keshvari (FrP) [13:45:22]: Til representanten Sund: Joda, jeg har vært veldig mye ute i virksomhetene i Oslo kommune, og det er viden kjent at Oslo har noen av landets beste skoler, noe den nye byråden fra Arbeiderpartiet anerkjente. Hun sa at hun hadde kommet til

dekket bord. Vi får til sosial mobilitet der andre ikke får det til.

Men jeg registrerer at ingen i Arbeiderpartiet er i stand til å svare på de spørsmålene jeg stilte dem – og det er jo ganske interessant – nemlig om de forhold som går på at de aktivt har vært med på å støtte reduksjoner i selskaps-skatten og mesteparten av lettelsene i personskatten, som utgjør 11–12 mrd. kr, at de har vært med på lettelsene i formuesbeskatningen som går på verdsettelsesrabatten for aksjer og eiendeler, som gjør at den reelle forskjellen er på 5 og 6 mrd. kr, til tross for at de later som om det er 25 mrd. kr.

Eirin Sund (A) [13:46:37]: Statsråden går opp her og sier at han trodde vi skulle diskutere lokaldemokratiet og regionaldemokratiets utfordringer, og at han synes det er merkelig at dette har blitt en debatt om skattekutt. Det er nå engang sånn at det er finansieringen av velferdsstaten, eller velferdsgodene, som er det avgjørende for hvordan vi faktisk bruker pengene. Hvis kommunen skal kunne produsere gode tjenester, må også de store pengene kunne gå til kommunen. Da kan en ikke bare feie under teppet at de 20 mrd. kr som en bruker til skattekutt, får de som har aller mest fra før av, nyte godt av. Det må kunne påpekes, for 20 mrd. kr er for Arbeiderpartiet et stort pengebeløp, det er veldig mye penger, som en kunne brukt til god tjenesteproduksjon.

Hvordan en bruker de store pengene, er det som er det viktigste for Arbeiderpartiet. For oss har det i denne debatten vært viktig å si at vi anerkjenner den jobben en gjør ute i kommunene og fylkene, men vi er også blant dem som anerkjenner at de trenger penger for ytterligere å kunne utvikle og forsterke sitt tjenestetilbud.

Så må jeg si til representanten Keshvari: Jeg betviler ikke at representanten har vært mye ute, og det er ingen tvil om at det er veldig mye i Oslo og i andre kommuner som er bra. Men det er også sånn at når en er ute – også i Oslo-skolen – ser en at det er mange unger som ikke får den hjelpen de trenger, i form av tidlig innsats. Det er altfor mange unger, også i Osloskolen, som ramler av i 5. klasse, og da er løpet kjørt når det gjelder hvordan de skal klare seg framover i tid. Det er disse vi ser igjen som faller ut av videregående skole.

Det er mange som står i kø for å få plass i verdig eldresorg.

Når disse oppgavene ikke er løst, kan vi ikke sitte – eller stå – her i denne sal og si oss fornøyd. Det er da Arbeiderpartiet sier: Vi ønsker å styrke lokaldemokratiet og regionaldemokratiet. Da må vi bruke pengene der de brukes skal, for at dette faktisk skal skje, og for at de skal komme de unge og de eldre innbyggerne våre til gode, og ikke dem som har aller mest fra før.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:49:01]: Den gang Jens Stoltenberg var leder i Arbeiderpartiet og også statsminister, snakket han om at vi må skape og dele. Representanten Sunds innlegg handlet bare om hvordan vi skal bruke pengene.

Representanten Sund sier at vi må kunne diskutere hvordan vi skal bruke pengene. Selvsagt skal vi diskutere hvordan vi skal bruke pengene, men vi skal da også diskutere hvordan vi skal skape verdiene. For det er nå engang slik at velferdssamfunnet vårt krever finansiering, og fi-

nansiering får vi ved at vi får opp vekstkraften i økonomien.

Det betyr at vi må legge til rette for gründere, for de store bedriftene, for de mellomstore og for de små bedriftene – for verdiskaping i hele landet. Det er dét diskusjonen om skattepolitikk handler om. Så er det ikke slik at det bare handler om skatt; det handler også om investeringer i forskning, i kunnskap, i veier, i jernbane. Det er kombinasjonen av disse virkemidlene som innebærer at vi nå ser at arbeidsledigheten går ned, at veksten går opp, og at det skapes flere verdier.

Det som er Arbeiderpartiets hilsen til dem som står på hver dag og skaper nye jobber, er at de skal få 15 mrd. kr i økte skatter. Det er ingen god melding til dem som står på, arbeider og skaper nye jobber.

Presidenten: Representanten Eirin Sund har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Eirin Sund (A) [13:50:54]: Det Jens Stoltenberg sa, at det er viktig å skape for å dele, er noe Arbeiderpartiet levde etter da og lever etter nå. Arbeiderpartiet har vist i våre budsjettforslag, også de siste fire årene, at vi bruker masse penger på tiltak for å skape arbeidsplasser – både innen klimateknologi, entreprenørskap, samferdsel osv. Men så er det altså noen penger som står igjen når det er skapt noe, og som skal deles. Hvem er det vi skal dele dem ut til? Noe av det viktigste vi mener de kan deles ut til, er skole og barnehage. Jens Stoltenberg har sagt veldig mye klokt. I tillegg til at han har sagt at det er lurt å skape for en deler, har han også sagt at kanskje noe av det viktigste vi kan gjøre for arbeidsplasser og næringsliv, er å sikre barnehageplasser til alle, slik at foreldrene kan gå på jobb. Så statsråden trenger ikke å bekymre seg for at Arbeiderpartiet både nå, som før, og alltid framover vil være opp-tatt av at vi skal skape for å kunne dele. Men så er vi uenige om hvordan vi deler de pengene som blir skapt, på rett måte.

Presidenten: Representanten Stine Renate Håheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Stine Renate Håheim (A) [13:52:08]: Vi er kommet langt i debatten når Høyre-statsråder begynner å mimre om forrige gang Arbeiderpartiet styrte landet. Jeg ønsker også at vi skal komme tilbake til det.

Selvfølkelig skal vi skape for å dele, men det er jo nettopp derfor vi snakker om bredbånd, om viktigheten av regionale utviklingsmidler, om viktigheten av tilgang på risikokapital for gründere som har gode ideer. Og det er nettopp derfor Arbeiderpartiet også går til valg f.eks. på å trekke Innlandsutvalget opp av skuffen og realisere prosjekter som er viktige i regionen jeg kommer fra. Så må man nesten være Høyre-mann for å greie å bli overrasket over at en debatt om velferd også handler om skatt, for det henger nemlig ganske nøye sammen. For når man prioriterer 20 mrd. kr i skattekutt til dem som har mest fra før, blir det mindre til velferd for folk flest. Problemet med denne regjeringen er en rekordhøy oljepengebruk. Samtidig er arbeidsledigheten rekordhøy, og det skapes nesten ikke ar-

beidsplasser i privat sektor. Det er på tide med et nytt flertall.

Kjell-Idar Juvik (A) [13:53:25]: Det er viktig at denne debatten dreier seg om lokaldemokratiet og hvordan vi skal ha gode kommuner. Jeg forstår at statsråden vil prate om det, selv om han kanskje ikke vil minnes på alt som skjedde på torsdag, for man kan jo spørre seg om det var lokaldemokratiet som ble satt i høysetet da man med hard hånd tvangssammenslo kommuner. Det ble i hvert fall ikke oppfattet sånn i mitt fylke, verken i Bindal eller i Tysfjord, og jeg vil tro det heller ikke føltes sånn i de andre kommunene.

Man forsøker å lage skatteøkningene til Arbeiderpartiet til noe annet enn det det er. Jeg vil minne både statsråden og andre om perioden før denne regjeringen tok over. Da hadde vi et høyere skattenivå. Da ble det skapt nye arbeidsplasser. Det ble faktisk skapt fem ganger flere arbeidsplasser enn under den regjeringen vi har nå. I tillegg var to tredjedeler av dem i privat sektor. Ja, tallene viser at under Stoltenberg ble det skapt 45 000 nye arbeidsplasser årlig. Under Erna Solberg har det blitt skapt litt over 8 000. Det er tallenes realitet. Så å stå her og påstå at et skattesystem med skatteendringer fra Arbeiderpartiet vil være undergangen for næringslivet, er å dra det veldig, veldig langt.

Man forsøker seg her på noen vittigheter rundt hvordan kommunene drives. Kanskje man skulle ha sjekket litt fakta først? Renovasjonen i Oslo, som man harselerer over – ja, hvem var det som satte ut renovasjonen i Oslo på anbud? Hvem lagde anbudskriterier som gjorde at man fikk det? Var det de som sitter i dag? Nei, det var noe av det siste de som styrte Oslo før den tid, gjorde. Så man bør kanskje sjekke fakta før man begynner å kritisere noen som har fått dette i fanget.

Når vi skal ha en storstilt digitalisering og satsing på bredbånd, omfatter det selvfølgelig også det som går på mobilitet og den biten.

Helt til slutt: Det er også sånn at vi har en regjering som endrer på kriteriene for kommunene, for eiendomsskatt som i dag betales til kommunene fra kraft, er redusert under denne regjeringen. Ja, det er faktisk sånn at kraftkommunene får nesten 400 mill. kr mindre i 2017 på grunn av at regjeringen ikke har justert kapitaliseringsrenten. Det ser ikke ut som om de har til hensikt å gjøre det heller, og gjør de ikke det, ja, så er utfordringene vi står og diskuterer i dag, for 2018, betydelig verre for nesten 200 kommuner hvis ikke den kommer på plass.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [13:56:29]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet (Innst. 396 S (2016–2017), jf. Dokument 8:98 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir be-

grenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frode Helgerud (H) [13:57:28]: (ordfører for saken): La meg først få rose Venstre for over tid både å være opp-tatt av å øke den kommunale friheten og å ha kreative innspill til å komme videre i dette reformarbeidet, slik vi ser av representantforslaget. Takk også til komiteen for en grei prosess i denne saken.

Lokalt selvstyre har vært hyppig diskutert i denne sal i denne stortingsperioden – ikke underlig når større frihet for kommunene er et av de dypeste sporene dagens regjering etterlater seg i sin første periode, bl.a. gjennom

- styrking av kommuneøkonomien
- redusert bruk av øremerkede midler
- overføring av flere oppgaver til kommunene
- økt gjennomslag for kommunene i arealsaker
- færre statlig pålagte tidstyver i kommunene
- adgang for kommunene til å trekke statlig overprøving inn for domstolene
- bedre tjenester og flere oppgaver til kommunene gjennom kommunereformen

Det er litt av en pakke! Forslagsstillerne har således all grunn til å være stolt av hva Venstre har bidratt til å få på plass gjennom disse fire årene. La meg så få knytte noen kommentarer til et par av de konkrete forslagene som er fremsatt.

Først om skatt: Kommunene har i dag betydelig frihet i å skattlegge både inntekt og eiendom. Men gjennom en lang rekke år har ingen norske kommuner benyttet denne friheten til å ilegge sine innbyggere en skattøre under det maksimale. Å fjerne denne øvre adgangsrammen vil følge-lig kun ha én effekt: økt inntektsskatt for innbyggerne i en rekke kommuner.

En begrensning oppad i kommunenes adgang til å fastlegge skattøre er rett og slett et liberalt vern norske borgere har for en forutsigbarhet for egen nettoinntekt og mot en offentlig utgiftsekspløsjon, og en tilsvarende redusert mulighet for den enkelte familie til å ordne sin egen hverdag på ønsket måte – og ved hjelp av egne inntekter.

En begrenset skattlegging av inntekt fra arbeid har også en annen viktig side. I Høyre har vi over lang tid vært tydelige på at det å få flest mulig i arbeid er det beste verktøyet vi har mot utenforskap og uønskede inntektsforskjeller – og for integrering, personlig utvikling og videreutvikling av vårt tillitssamfunn.

Skal vi stimulere flere til å gå ut i arbeidslivet, til i større grad å jobbe full tid eller jobbe lenger mot slutten av yrkeslivet, skal det lønne seg å jobbe. Skjerpet inntektsskatt trekker i motsatt retning. Hvis arbeidslinjen er svaret på flere av landets større utfordringer, som vi tror også Venstre mener, kan ikke virkemiddelet være å redusere incitivene for å arbeide.

Så litt om alkohol: En viktig holdningssak i norsk alkoholpolitikk er at alkohol og bilkjøring ikke hører sammen. Det kan derfor vanskelig sies å være innlysende logisk at nettopp bensinstasjoner, enten de ligger i et tettsted eller

som et isolert bygg langs norske riksveier, skal åpnes for alkoholsalg, uansett hvilket styrkenivå vi snakker om.

Samtidig er det lett å få sympati for forslaget om en prøveordning i kiosker i utvalgte kommuner med omsetning av svakt alkoholholdige drikker, for det er unektelig en smule ulogisk at en liten butikk og en storkiosk som ligger side ved side, med et ikke helt ulikt vareutvalg, skal ha et ulikt regelverk å forholde seg til.

I Høyre betrakter vi imidlertid en slik utvidelse av alkoholomsetningen som en del av den alkoholpolitikken de fire ikke-sosialistiske partier i denne stortingsperioden har en avtale om skal ligge fast. Vi vil derfor stemme mot Venstres forslag.

I forrige uke fattet Stortinget et enstemmig vedtak om å be regjeringen legge frem en stortingsmelding om handelsnæringen. Den kan rimeligvis ikke bli lagt frem før i neste stortingsperiode. Det vil være naturlig at de forslagene Venstre i dag fremmer om justeringer av alkoholomsetning, blir vurdert i en slik sammenheng, og jeg er trygg på at Venstre vil sørge for at det blir gjort.

Stein Erik Lauvås (A) [14:01:54]: Jeg skal forsøke å glede Stortinget med å være kort og si at det som kan og bør avgjøres lokalt, bør avgjøres lokalt. Det er et greit prinsipp. Det må selvfølgelig balanseres med helheten i kravet om likeverdige tjenester i hele landet når vi nå ser dette forslaget om kommunal frihet.

Jeg registrerer at Venstre i kommunereformen, for så vidt også i regionreformen, ikke prioriterte oppgaveoverføring. Det ble en strukturreform og ikke en oppgavereform.

For øvrig viser jeg til Arbeiderpartiets merknader i innstillingen, og jeg registrerer at Venstre står alene om forslagene nr. 2–6.

Helge André Njåstad (FrP) [14:02:56] (leiar i komiteen): Takk til saksordføreren for ein veldig ryddig gjennomgang av alt som forslagsstillarane frå Venstre har fått til i denne perioden i samarbeid med Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, i hovudsak. Det var ei god opplisting, og om eg kan tillata meg å supplera den opplistinga av alt me har fått til, er grunnlovfesting av lokalt sjølvstyre og ein ting som dette Stortinget samla har gått inn for, og som nettopp anerkjenner at kommunane i Noreg har stor fridom, og dei har fått større tillit av Stortinget no enn dei nokosinne tidlegare har hatt.

Om me ser litt stort på det og samanliknar nordiske kommunar med kommunar i resten av Europa, har nordiske kommunar stor fridom og stor oppgåveportefølje. Jo lenger sør ein kjem, jo færre oppgåver har kommunane. Dei nordiske kommunane er kanskje dei i verda som har den mest utvikla oppgåveporteføljen og òg størst mogleg fridom til å løysa det på den måten dei sjølv ønskjer. Så om me ser stort på det, skal me vera fornøgde i Noreg med korleis vårt lokaldemokrati fungerer og kva rolle og posisjon det har i samfunnet.

Likevel er det alltid nyttig å ta ein slik debatt som dette og tenkja gjennom og sjekka av: Har ein verkeleg nok kommunal fridom? Og det er alltid krevjande når ein kjem opp med enkeltforslag som me har meiningar om på alle moglege vis. Skal ein lata det lokale sjølvstyret få lov til å bestemma dette òg? Om ein ser på Venstres eine forslag, som går på skattøyren, er det ein veldig spennande tanke å

kunna ha fri skattøyre i kommunane, å kunna både auka og senka skattane. På ein måte er det noko som tiltalar meg litt ved å tenkja i den retninga. Det hadde vore veldig spennande å ha kommuneval når ein òg styrte inntektssida si og hadde kunna konkurrera med kommunar om å vera den mest attraktive for folk å bu i.

Så veit me at me i dag har eit system der ein har moglegheit til å senka skattøyren og setja ned skattane, ein har moglegheit til å fjerna eigedomsskatten. Me ser at det er veldig få kommunar som tek verkemiddelet i bruk. Då vil ikkje eg som Framstegsparti-mann vera med på å bidra til å leggja til rette for at raud-grøne kommunepolitikarar skal auka skattane i Noreg. Då er det prinsippet viktigare enn den kommunale fridomen. Men all fridomen til å setja ned skattane skal eg sjølvsagt støtta heilhjarta opp om.

Eit anna forslag, som òg saksordføreren kom inn på på vegner av Høgre, var utvida skjenkerett og salsløyve på bensinstasjonar – eit forslag som ein gjerne kunne tenkja seg at Framstegspartiet ut frå perspektivet om mest mogleg fridom lokalt, skulle støtta, men me er òg bundne av den avtalen me har med Kristeleg Folkeparti i denne perioden, som går på at alkoholpolitikken skal liggja fast. Eg minner om at me har gjort ei rekkje tiltak som forenkla kommunane sin politikk òg på alkoholfeltet. Blant anna kan ein vidareføra dagens løyvereglar til neste periode. Ein treng ikkje ta det opp i kvar periode. Det er eit forenklingstiltak som me har funne rom for innanfor avtalen med Kristeleg Folkeparti.

Likevel, når me skriv historia etter denne fireårsperioden, er det eitt område der me verkeleg har styrkt lokalt sjølvstyre, som Venstre, i lag med oss andre, skal ha stor honnør for, nemleg arealpolitikken og plan- og bygningslovpolitikken. Der har dette stortingsfleirtalet sett spor etter seg. Der ein tidlegare hadde ei veldig sterk statleg styring – overstyring av kommunane – har me i denne perioden gått i motsett retning ved å forenkla regelverket og vera tydelege der. Men kanskje aller viktigast er dei signala som er sende ut frå statsrådens side til fylkesmennene om at no skal ein vektleggja lokalt sjølvstyre sterkare enn i dag. Det signalet betyr mykje i tillegg til dei enkeltsakene som statsråden har behandla, der ein no i hovudsak får medhald lokalt, der ein i førre periode fekk medhald frå fylkesmennene. Det er det viktigaste signalet om at ein anerkjenner at lokalpolitikarane i Noreg gjer ein ekstremt viktig jobb. Når dei veg ulike omsyn opp mot kvarandre, skal storting, regjering og fylkesmenn leggja sterkare vekt på det enn ein har gjort tidlegare. Der har ein verkeleg sett spor etter seg. Det norske folk og dei norske kommunane merkjer at det blir større tillit til lokaldemokratiet. Difor er denne debatten viktig å ta. Sjølv om Venstre ikkje får fleirtal for dei fire–fem forslaga som dei fremjar, har dei sett spor etter seg i denne perioden ved å gje kommunane meir sjølvstyre. Det støttar me heilhjarta opp om.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Geir Sighjörn Toskedal (KrF) [14:07:56]: Noen representantforslag er mer altomfattende enn andre, og dette er vel et av dem som klart er i kategorien «omfattende». Kristelig Folkeparti er enig med Venstre i at det er et godt prinsipp at avgjørelser skal tas på lavest mulig hensiktsmessig nivå. Styrking av lokalt selvstyre er en grunnleg-

gende holdning også i Kristelig Folkeparti, og der deler vi Venstres syn. Vi er imot politikk som er styrt av systemer eller ideologi.

Vi har nettopp vedtatt en kommunereform der plassering av makt og myndighet i større grad hos kommunene har vært en gjennomgangsmelodi, og det arbeidet skal fortsette. Den melodien er det nødvendig at en får spille en stund til. Vi setter vår lit til og tolker både opposisjon og posisjon slik at når det nå blir satt ned et ekspertutvalg for å se på regionreformen, skal vi finne mange gode områder der vi skal flytte politikk til mer lokalt styre i regionene.

Vi noterer oss også at bruken av rammelover og øremerkete midler er blitt redusert de siste 15 år, og er tilfreds med den utviklingen. Vi skal vise tillit til lokale og regionale politikere, og flere grep er tatt i den samme retning den siste tiden. Det seneste eksemplet var med Stortingets behandling av Prop. 64 L for 2016–2017, der statlige klageinstanser nå er blitt pålagt å legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret, og der kommunene er gitt søksmålskompetanse overfor statlige vedtak. Jeg vil derfor rette en takk til Venstre som i denne saken setter søkelys på viktige forhold, som vi langt på vei følger.

Men blant de gode intensjoner i representantforslaget finner vi likevel et kuriøst utslag av Venstres kanskje litt plumpe liberalisme. Jeg tenker selvsagt på forslaget om å sette i gang et prøveprosjekt der kommunene kan beslutte om kiosker eller bensinstasjoner skal kunne innvilges salgsbevilling for alkoholdige drikkevarer. Nå er det jo slik at noen allerede selger hodepinetabletter, og jeg vet ikke hvor ideen kom fra, men i alle fall har forslaget heldigvis ikke fått tilslutning fra noen av de andre.

Jeg skjønner at når en diskuterer alkoholpolitikk, må en velge om en skal følge næringslivs- og næringsprinsipper helt ut. Jeg er glad for at vi i Norge har en rusmiddelpolitikk som skal bygge i størst mulig grad på kunnskapsbasert viten, helsepolitikk og familierpolitikk, så jeg tror ikke man skal ha så vondt av at Kristelig Folkeparti har fått dette punktet inn i samarbeidsavtalen. Det skal vi vel kunne leve med. I alle fall har ikke vi oppfattet at det er folkets rop å få utvidet salgsbevilling til bensinstasjoner. Vi noterer oss for øvrig at heller ikke regjeringspartiene er tilbøyelig til å bli med på dette. Vi setter pris på at vi har et samarbeid på et nivå der vi kan stole på hverandre.

Ellers følger vi saksordfører på at forslaget vedlegges protokollen, og fremmer således det.

Heidi Greni (Sp) [14:11:51]: Venstres representanter viser i sitt forslag om større kommunal frihet til at partiet sammen med regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har gjennomført en region- og kommunereform som tar sikte på at større kommuner skal ta hånd om oppgaver som tidligere tilfalt staten. Forslagsstillerne mener det er betydelige muligheter for å gi kommunene større lokalt handlingsrom, som vil gi et sterkere lokaldemokrati og kommunalpolitiske løsninger som i større grad er tilpasset den lokale virkeligheten.

Jeg støtter gjerne intensjonene om større kommunal frihet. Ja, jeg mener sågar at kommunal frihet også skal strekke seg til diskusjonen om kommunesammenslåing. Men Senterpartiet mener det er behov for reformer som styrker kommunenes forutsetninger for å gi gode tjenester til innbyggerne, og for at kommunene skal være framtidsrettede utviklere av sine lokalsamfunn. Jeg klarer ikke med

min beste vilje å se at dette reformbehovet er vektlagt i regjeringens og stortingsflertallets opplegg for kommunereformen. Jeg har også problemer med å se at det endrer seg så mye med forslagene i dette representantforslaget om kommunal frihet.

I forslag nr. 2 bes det om at regjeringen fremmer sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak, og i mindre grad tar i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene. Jeg er enig i målet om minst mulig nasjonal overprøving, og jeg er også enig i at vi må ha minst mulig øremerking. Men øremerking kan være bra og nødvendig, f.eks. i en overgangsperiode når det er opptrappingsplaner, eller når det blir igangsatt nye tiltak i kommunene. Men jeg mener det først og fremst må være gjennom de årlige budsjettprosessene regjeringen må følge opp dette. På det prinsipielle planet har vi nylig behandlet og vedtatt lovendringer som begrenser statens overprøvingskompetanse i kommunale beslutninger. Det var en sak der Venstre og Senterpartiet stod sammen i Stortinget.

I forslag nr. 1 bes det om at kommunene skal kunne øke sine inntekter gjennom økt eiendomsskatt og en friere kommunal skattøre. Dette forslaget mener jeg må ses i sammenheng med inntektssystemet og skatteutjamningen mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Også Senterpartiet kan gjerne være med og diskutere en friere kommunal skattøre, men da må det skje gjennom en helhetlig gjennomgang av hele skattesystemet. Jeg mener dagens regelverk for kommunal eiendomsskatt gir så store intervaller mellom laveste og høyeste nivå at rammene er vide nok som de er og vil ikke utvide den rammen utover sju promille.

Senterpartiet kan ikke støtte forslaget om større kommunal frihet til å bestemme skjenke- og salgstider for alkohol. Her mener vi det trengs nasjonale bestemmelser som ivaretar helseaspektet og andre utfordringer på dette området.

Kommunal frihet til å tillate dobbel bostedsregistrering er forslag nr. 5. Jeg deler komiteens understreking av at folkeregistreringen i Norge er basert på forutsetningen om at hver person har én registrert bostedsadresse. Jeg forstår at det for f.eks. hyttekommuner kunne ha vært interessant at de som tilbringer nesten halve året på hytta, kunne hatt delt bosted, men jeg ser for meg at byråkratiutfordringene med dette – hvem som skal følge med på hvor man ligger hen, og hvor mange netter, osv. – vil være uoverkommelige og noe som vi ikke vil være med på. En endring av dette skaper utfordringer som må vurderes nøye, og vi kan ikke støtte forslaget slik det ligger i dag.

I forslag nr. 6 foreslår Venstres representanter å gi kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring. Vi behandlet sist uke Prop. 84 S for 2016–2017, der Senterpartiet sammen med Arbeiderpartiet og SV har en merknad der vi går imot Nærings- og fiskeridepartementets motstand mot at akvakultursøknader skal behandles av fylkeskommunene. Vi mener dette er et saksområde der fylkeskommunene kan bygge opp kompetanse og overta ansvar. Vi mener derfor det viktige i denne omgangen er å sikre fylkeskommunenes ansvar på dette området. Jeg vil legge til at Senterpartiet også mener at kommunene må få mer igjen for å avsette arealer til havbruksnæringene.

André N. Skjelstad (V) [14:17:11]: Det er ikke alt som bestemmes best lokalt. Alle nordmenn har rett til gode helse- og skoletilbud, våre foreldre og besteforeldre har rett til omsorg som ser dem som de individene de er. Dette kan vi ikke rokke ved. Hvilke løsninger som fungerer best i Steinkjer, Bø eller Granvin, er derimot et annet spørsmål. Som stortingspolitikere er det vårt ansvar å lage en kommunestruktur som gjør det mulig for kommunene å levere de tjenestene staten pålegger dem å levere. Og hvordan kan vi gjøre det? Jo, nettopp gjennom de folkevalgte i Steinkjer, Bø og Granvin og i alle andre kommuner rundt omkring i landet. Derfor har jeg, sammen med flere, fremmet et forslag på Stortinget som puster liv i den kommunale friheten. Vi vet at samfunnet på mange måter tar de beste beslutningene når en er nærmest dem det gjelder.

Når jeg snakker med lokale folkevalgte rundt i landet, er tilbakemeldingen alltid det samme: Kommunene har for liten mulighet til å sette egen skattøre, og staten detaljstyrer og overprøver telløse kommunale beslutninger. Mellom to styringsnivå vil det alltid være en viss gnisning, men dette har gått den gale veien. Sammen med regjeringen har vi nå kommet noe på vei ved å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak, men uten stor innflytelse over inntektssiden sitter mange kommuner igjen med eiendomsskatt som eneste mulige virkemiddel.

Eiendomsskatt er en trussel mot små familieeide bedrifter, som skaper arbeidsplasser i lokalsamfunnene våre. Vi mener at den er med på å kneble næringsvilkår, men jeg forstår at kommuner – desperate etter å dekke underskudd – tyr til denne skatten. Tenk om de hadde hatt muligheten til å fastsette egen skattøre i stedet. Det hadde gitt lokalsamfunnene våre en rekke nye verktøy i kassa. Skulle noen fremdeles mene at eiendomsskatt er den rette veien å gå, så må lokalsamfunnet selv få bestemme det. Det er kommunal frihet i praksis.

Staten har fremdeles en lang finger inn i kommunens daglige virke. Ofte er det slik at alt annet enn det som er viktig, kan håndteres lokalt, men ikke akkurat dette. Det er en setning jeg dessverre hører altfor ofte hører fra forskjellige interesseorganisasjoner. Lokaldemokrati kan være kaotisk, uoversiktlig og sitrende spennende, og det føles nok for mange tryggere å la staten ta hånd om det. Utfordringen er at vi snekres en nasjonal politisk løsning som skal gjelde så vel i Oslo som i Verran. Derfor ønsker vi at statens muligheter til å overstyre kommunene skal reduseres. Det krever at regjeringen tar en helhetlig vurdering som resulterer i mer kommunalt selvstyre.

Det finnes mange eksempler på overstyring som ikke nødvendigvis henger på greip. Hvorfor skal ikke kommunene selv få styre skjenkebevilgningene og åpningstidene? Hvorfor skal vi ikke kunne tillate en håndfull kommuner muligheten til en forsøksordning med alkoholsalg på bensinstasjoner, som på mange måter er som små lokale butikker? Hvis kommunens innbyggere selv ønsker en restriktiv politikk, må de jo få lov til det. Hvis kommunene derimot mener at en også i distriktene skal kunne ta seg en øl på kvelden, må det også være greit.

Kommunene bør også få bestemme selv om de ønsker å tillate dobbel bostedsregistrering, og hvordan oppdrettsnæringen skal forvaltes lokalt. I forrige uke bestemte vi i denne sal at vi nå faktisk skulle få prøve ut den såkalte Trøndelagsmodellen når det gjelder tildeling av rettigheter

innenfor oppdrett til kommunene. Men da burde vi også fulgt opp med den lokale skattøren for de kommunene som har det, disse midlene. Og er det slik at det ikke går an å finne enkle løsninger, enkle ordninger når du kanskje er halvparten av tiden i en hyttekommune? Hva ville ikke det bety for distriktene? Hvilke vurderinger Ålesund trenger å gjøre, er ikke nødvendigvis de samme som i Kristiansand, for de fleste beslutninger fattes lokalt, og jo større og sterkere kommunene våre vokser seg, desto vanskeligere blir det for interesseorganisasjoner og andre å forsvare nasjonale løsninger. Derfor var det også viktig at regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti sto løpet ut i kommunereformen. Nå må de kommunene som har slått seg sammen, få se at vi mener alvor med at vi ønsker å rigge et framtidsrettet folkestyre. Derfor har vi nok en gang satt kommunal frihet på dagsordenen.

Så fremmer jeg våre forslag, de som vi er alene om, og de som vi står sammen med andre om.

Så må jeg si til representanten Lauvås: Det blir altså ikke mer rett – uansett hvor mange ganger man gjentar det – at det er få oppgaver som nå er tilført regionene. Det er faktisk vesentlig flere enn det har vært tidligere.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [14:22:27]: Det er spennende å ta opp disse temaene som Venstre har reist her, men jeg må si jeg mener Venstre tar dundrende feil når de mener at det er kommunestruktur som er det viktigste temaet i denne saken også. Men det er strukturspørsmål som kommunene absolutt burde få lov til å bestemme, det ene er deres egen størrelse, det andre er skolestruktur. Der burde kommunene kunne få lov til å si ja eller nei til om de eventuelt godkjente privatskolene skal få etablere seg eller ikke, for skole har jo kommunene ansvaret for. Jeg venter på at Venstre skal være med på å gi kommunene sjølstyre på de områdene de har ansvar for.

SV har vært positiv til å utrede friere skattøre, og det er fordi vi mener det ville vært interessant. Det som Helgerud og Høyre snakker om, at dette liksom skulle ødelegge incentivene til å være i jobb, er rimelig søkt, for å si det sånn. Poenget her er at f.eks. en kommune som ønsker å bygge et kulturhus eller en svømmehall, skal kunne si det til befolkningen, man skal kunne gå til valg på det. Jeg tror faktisk at innbyggerne er i stand til å stemme over om dette er noe de vil være med på eller ikke. Det hadde vært interessant å se, for jeg tror det ville vitalisert kommunepolitikken, og fylkeskommunen trenger også slike egne inntekter, for de mangler dem jo helt. De kan heller ikke skrive ut eiendomsskatt.

Til eiendomsskatten, som representanten Skjelstad var inne på: Det er faktisk en av de skattene som er mer rettferdig, så jeg synes poenget med å svartmale det også blir feil. Det er en inntekt som kommunene har mulighet til å skrive ut, og også gjøre unntak fra.

Så til dette med detaljregulering. Ja, det er en sak med mange sider. Det ene handler om f.eks. miljø, natur og jordvern, som jeg trodde Venstre og SV var rimelig enige om at vi hadde trengt et strengere nasjonalt vern over. Der ser jeg at Venstre nå er i full glideflukt, sammen med regjeringen, til å svekke muligheten til å ivareta de nasjonale verdiene på det.

Når det gjelder f.eks. sosiale ordninger, har vi utallige tilsynsrapporter som viser at tilbudet til særlige grupper som har særlige utfordringer, er under stort press i veldig mange kommuner, og der man ønsker såkalte kommunale løsninger, der resultatet ofte er at disse tjenestene ikke finnes, eller er veldig dårlige. Dette gjelder særlig – hvis man er interessert i å sjekke det – tjenester til mennesker med utviklingshemning f.eks. SV er fast bestemt på og kommer aldri til å vike på at dette skal være like godt i alle kommuner og noe som man ikke skal kunne gjøre forskjell på, så der er det faktisk behov for å stramme inn.

Så til alkohol og lokal frihet på det. Ja, det er flere som har hatt gode innlegg om det, men jeg syns representanten Skjelstad gjør det rimelig useriøst når han sier at dette handler om at folk skal kunne ta seg en øl. Meg bekjent er butikkene åpne både her og der, så det er mulig å kjøpe seg en øl for den som har tenkt det. Det er faktisk mulig å gå på polet og bestille i posten også, så vidt jeg vet, over meste parten av landet. Dette handler om å ivareta nasjonal alkoholpolitikk, og jeg vet ikke om noe som jeg syns passer mindre sammen enn bensinstasjon og alkohol – det har jeg litt vanskelig for å se.

Det siste temaet jeg skal si litt om, er dette med dobbel bostedsregistrering. Jeg skjønner poenget med det, men jeg tror ikke dette er noen god løsning. Selv bor jeg i et fylke der f.eks. kommunen Trysil har veldig økning i befolkningstallet særlig i vintersesongen, når fjellet er åpent. De har veldig store utgifter særlig på helsefeltet, men også en del andre områder, som nok ikke er fullt ut fanget opp i inntektssystemet eller andre tilskuddsordninger. Det er en reell situasjon. Det kan kanskje også dreie seg om kommuner som har veldig stor utpendling eller innpendling. Jeg tror ikke dobbel bostedsregistrering vil løse dette, og det åpner for en hel rekke andre temaer, bl.a. det representanten fra Senterpartiet var oppe her og spurte om, hvem som skulle registrere hvor man sov om natta, men det er ikke tvil om at dette bør man adressere når man diskuterer kommuneøkonomi framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [14:27:33]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om statens ansatte mv. (statsansatteloven) (Innst. 424 L (2016–2017), jf. Prop. 94 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 5 minutter.

Det anses vedtatt.

Frank J. Jenssen (H) [14:28:07]: (ordfører for saken): Offentlig forvaltning skal ivareta en rekke viktige verdier for samfunnet: demokrati og rettssikkerhet, faglighet, integritet, åpenhet og effektivitet. Med sånne ver-

dier i bunnen må Norge sies å ha en offentlig sektor som er svært velfungerende i internasjonal målestokk.

Så sies det også at verdens største rom er rommet for forbedring. Også i den norske offentlige forvaltning er det rom for forbedring. Det er også sånn at omlegging er nødvendig for å møte nye krav og endrede økonomiske utsikter. Derfor er det en veldig viktig lov vi behandler i dag, for staten skal være en moderne og attraktiv arbeidsgiver, men som andre virksomheter i samfunnet må også statlige virksomheter gis tillit og handlingsrom til å finne gode løsninger i samarbeid med tillitsvalgte. Forslaget til ny lov om statens ansatte har blitt til etter et grundig forarbeid. Et eget utvalg la fram et omforent forslag. Departementets høringsforslag var i hovedsak en oppfølging av det enstemmige forslaget samtidig som regjeringen innarbeidet endringer i tråd med høringsinstansene også på flere områder.

Forslaget vi behandler i dag, innebærer forenklinger og forbedringer sammenlignet med den gjeldende tjenestemannsloven. Blant annet lovfestes kvalifikasjonsprinsippet. Det innføres enklere prosedyrer for ansettelser. Flere stillinger skal kunngjøres offentlig. Reglementer skal forhandles og avtales lokalt. Forslaget innebærer også en innstramming av adgangen til midlertidige ansettelser i staten. I tillegg harmoniseres vilkårene for oppsigelse med arbeidsmiljøloven, akkurat som adgangen til midlertidige ansettelser. Jeg kommer litt tilbake til begge deler.

Departementet foreslår altså at ansettelser i staten fortsatt skal skje gjennom behandling i to trinn – i all hovedsak en videreføring av dagens ordning. Selv om den nye loven på en rekke punkter harmoniseres med arbeidsmiljøloven, innebærer den også en tilpasning til det som er statens særpreg, i form av at det er strengere prosedyrekrav og sterkere rettigheter for ansatte enn i arbeidslivet for øvrig. For eksempel innebærer lovfesting av kvalifikasjonsprinsippet – det at man skal ha kollegiale organ ved ansettelse og oppsigelse samt klageadgang og fortrinnsrett til ny jobb i statsforvaltningen – at ansatte i staten fortsatt vil ha en sterkere rettslig stilling enn ansatte i privat sektor. Den klare hovedregelen i staten skal fortsatt være fast ansettelse, og adgangen til midlertidige ansettelser begrenses med denne loven sammenlignet med dagens lov. For det er med dagens lovgivning og praksis at staten har en til dels betydelig større bruk av midlertidige ansatte enn andre sektorer.

Lovforslaget innebærer altså en innstramming ved at fast ansettelse oppnås etter tre år, ikke fire som i dag. Det innføres en plikt til årlig drøfting av bruken av midlertidighet i virksomhetene. I tillegg videreføres ikke adgangen for Kongen til å gi særregler i forskrift, og en lovhjemmel for å ansette midlertidig der arbeidet ennå ikke er fast organisert, videreføres heller ikke. Flertallet i komiteen legger til grunn at disse tiltakene vil bidra til redusert midlertidighet i staten, noe som jeg tror alle har vært opptatt av, og vi forutsetter at dette selvfølgelig følges opp av regjeringen og statens virksomheter.

YS, Unio og Akademikerne, og for så vidt andre, har reist spørsmål ved om innstrammingen vil ha den ønskede effekten i praksis. Flertallet i komiteen er opptatt av at den nye loven skal ha en effekt. Det er naturlig å evaluere effektene, derfor fremmer vi også et forslag der vi ber regjeringen om å evaluere effektene etter to års virketid og drøf-

te resultatene med hovedsammenslutningene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Når det gjelder reglene om oppsigelse, hevder opposisjonen at det vil bli lettere å kvitte seg med brysomme røster eller varslere. Dette er feil, like feil som opposisjonens merknadsskriving om midlertidighet. Forslaget legger opp til at statsansatte som tidligere måtte avskjediges som følge av at de krenket sine tjenesteplikter, skal kunne sies opp. Oppsigelse er en mildere reaksjonsform enn avskjed, og det innføres derfor et nytt grunnlag for oppsigelse av statsansatte knyttet til gjentatte krenkelser av tjenestepliktene. Men det er altså ikke noe grunnlag for å hevde at denne terskelen for oppsigelse er lavere etter det fremlagte forslaget enn det som følger av arbeidsmiljøloven. Det gjelder strenge dokumentasjonskrav og krav til forsvarlig saksbehandling i oppsigelsessaker, i tillegg til at saken kan påklages og behandles i domstolene.

Opposisjonen grunngir motstanden mot lovforslaget med prosessen. De grunngir det med at lovforslaget svekker ansatterettigheter, at det gir vilkårlighet og dårligere rettsikkerhet. Det er drøye påstander gitt at forslaget i hovedsak er en oppfølging av et enstemmig tjenestemannslovutvalg. Statens ansatte vil ha en sterkere rettslig stilling enn andre, og stillingsvernet for midlertidige ansatte styrkes. De som stemmer imot denne loven, stemmer imot en lov som gjør at det vil bli mindre midlertidighet i staten.

Eirin Sund (A) [14:33:35]: Loven om statens ansatte skal erstatte tjenestemannsloven og regulere ansettelses- og oppsigelsesregler for statens ansatte. Det er kanskje ikke denne saken eller denne loven som media og andre har høyest på dagsordenen og sterkeste fokus på, men for dem dette gjelder, er dette viktig. Det er altså for 170 000 ansatte i staten denne loven skal gjelde. Det er da viktig at vi får til en god tjenestemannslov. Det vil være viktig for de 170 000.

Staten skal være en plass for uredde, faglige, uavhengige arbeidstagere med stor lojalitet til sitt samfunnsoppdrag. Staten skal ivareta rettsikkerhet, demokrati og ytringsfrihet også for dem som arbeider i statens tjeneste.

Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha en moderne og oppdatert lov om statens ansatte. Vi deler også regjeringens oppfatning om at det er behov for å regulere rettsstillingen til statens tjenestemenn i en egen lov. Vi mener også at statlig sektor har vært og vil fortsette å være gjenstand for omfattende omstilling, og det kan og vil være behov for å gjøre endringer og oppdateringer.

Men dette er et lovarbeid som må stå seg over tid, hvis en skal klare å gjøre dette skikkelig. Vi går imot denne proposisjonen i sin helhet. Jeg hører at representanten Jenssen kritiserer opposisjonen for å gjøre det. Da vil jeg bare gjøre oppmerksom på at det her er store forbund, både LO, NTL, Politiets Fellesforbund, Forskerforbundet og andre, som stiller de samme spørsmålene vi stiller.

Vi går imot denne proposisjonen i sin helhet på grunn av at det har vært en prosess fra regjeringens side som har vært under enhver kritikk. En hadde en tre måneders høring. Forslaget i proposisjonen avviker fra flere punkter som ble anbefalt av tjenestemannslovutvalget. Det legges fram forslag som ikke var fremmet i høringsrunden. Det skapes inntrykk av at det er en harmonisering av arbeidsmiljøloven, noe det ikke er. Det framstår også som om det har tilslutning fra arbeidstakerne, og det har det ikke.

Vi er særdeles kritisk til at lovforslaget viderefører regjeringens politikk for å svekke arbeidstageres rettigheter, det reduserer stillingsvernet, det er utstrakt adgang til forskriftsregulering, og tilleggsmandatet svarer ikke opp dette med reduksjon av midlertidig ansatte. Situasjonen blir verre for varslere og for kritiske røster med oppsigelsesadgang. Så flytter også denne måten å gjøre det på – eller måten regjeringen foreslår at det skal gjøres på – makt fra Stortinget til regjeringen.

Vi er opptatt av og arbeider for at vi skal ha en fungerende og moderne lov for statsansatte, og vi ønsker nye forslag velkommen. Men da forutsetter vi imidlertid at prosessen blir en annen og bedre enn tilfellet har vært i angjeldende sak. Derfor kommer vi til å stemme imot loven.

Så vil jeg bare opplyse om at det ved en inkurie står en feil i punkt 2.12 på side 16. Det står «tjenstlig tilrettevisning». Det skal egentlig være «skriftlig irettesettelse». Jeg vet ikke om det hjelper å si det nå når det er trykt, men nå har jeg i alle fall fått rettet opp den inkurien fra talerstolen.

Presidenten: Da er det rettet opp.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:37:19]: Dette er en stor og viktig sak for samfunnet og en stor og viktig sak for de ansatte i staten som dette gjelder. I dag behandler vi ny lov om statens ansatte. Den skal da erstatte lov om statens tjenestemenn. Lovforslaget bygger på en rapport laget av det såkalte tjenestemannslovutvalget og skal regulere de personalpolitiske forholdene for statens ansatte.

Jeg har lyst til å gi anerkjennelse til partene som har deltatt, for et solid arbeid og ryddige avklaringer. Det er jo alltid en krevende sak når vi skal inn i slike endringer. Jeg vil også takke saksordføreren for arbeidet som er lagt ned i komiteen i så måte.

Arbeidet viser vilje til å tilpasse regelverket slik at det blir mest mulig likt andre ansattgrupper, samtidig som man snakker sant om de spesielle tingene som ligger rundt det å jobbe i staten, og for de statlig ansatte. Vi forstår det slik at det er lagt opp til ryddige prosesser både rundt ansettelser, rundt omstillingsprosesser og endringer i arbeidsforhold og forutsetter at det blir gjort på beste måte i samråd med partene.

Ikke minst er vi fornøyd med de viktige innskjerpinger som er gjort av midlertidige ansettelser. Midlertidig ansettelse skal bare benyttes når arbeidet er av midlertidig karakter. Derfor er vi glad for at begrepsbruken i dette tilfellet samsvarer med det som står i arbeidsmiljøloven.

Da har jeg ikke tenkt å bruke mer av Stortingets dyrebare tid.

Heidi Greni (Sp) [14:39:29]: Departementet sier i sin begrunnelse for forslaget til ny lov om statens ansatte at loven må være tilpasset en moderne statsforvaltning, og at en ny lov må stå seg over tid. Det sies videre at lovforslaget ivaretar en avveining av på den ene siden statens interesser som arbeidsgiver og på den andre siden hensynet til rettsikkerhet og vern for den enkelte ansatte.

Jeg kan være enig med begrunnelsen for lovforslaget ut fra det jeg siterte innledningsvis, men spørsmålet er om de gode intensjonene følges opp i det konkrete lovforslaget som er lagt fram. Fra Senterpartiets side mener vi lovprosessen ikke har vært god nok. Det er ikke lagt fram en lov

som vil stå seg over tid, for å sitere regjeringens forutsetninger. Senterpartiet vil derfor stemme imot den fremlagte lovproposisjonen i sin helhet.

Jeg tror det er en kjent sak at Senterpartiet mener at arbeidsmiljøloven bør endres for å sikre arbeidstakernes rettigheter bedre på flere områder. Da de rød-grønne overtok regjeringsmakten i 2005, var arbeidsmiljøloven noe av det første som ble tatt tak i. Det samme vil bli situasjonen etter regjeringsskiftet i høst. Lov om statsansatte vil være en særlov som har forrang. Det heter at lovforslaget er tilpasset forvaltningsloven slik at statlige virksomheter er bundet av de saksbehandlingskrav som følger av forvaltningsloven når det gjelder vedtak om ansettelser, oppsigelser, suspensjon osv.

Jeg mener vi har behov for å få på plass en endret arbeidsmiljølov som gir bedre premisser for bestemmelsene i statsansatteloven. Jeg registrerer at også departementet prinsipielt sett mener det skal være en harmonisering mellom statsansatteloven og arbeidsmiljøloven, men ser samtidig at ansattorganisasjonene i staten mener loven gir en rekke smutthull som ikke etterlever dette prinsippet.

Fra Senterpartiets side vil vi spesielt understreke behov for å ettergå hvordan forslaget til ny lov for statsansatte rammer inn reglene for midlertidig ansatte. Ifølge uttalelsene fra ansattorganisasjonene er i dag 16 pst. av ansatte i staten midlertidige. I arbeidslivet for øvrig er det om lag 8 pst. midlertidig ansatte. Ved universitetene er så mange som en fjerdedel uten fast stilling, og det er vanlig å gå i midlertidige stillinger i mange år. Fra Senterpartiets side deler vi organisasjonenes bekymring når de sier at lovforslaget gir for sterk åpning for midlertidig ansettelse i staten.

Det heter at loven «må gis et meningsinnhold som er tilpasset statens særpreg». Jeg forstår at departementet mener at midlertidige ansettelser i staten skal vurderes ut fra helt andre forutsetninger enn i arbeidslivet for øvrig. Det kan jeg aldeles ikke være enig i. Senterpartiet mener oppsigelsesvernet i staten skal følge arbeidsmiljølovens bestemmelser. Dette ble også foreslått av tjenestemannslovutvalget, men i regjeringens forslag er dette svekket gjennom en tolkning som kan svekke den faktiske harmoniseringen til arbeidsmiljøloven.

Senterpartiet støtter ansattorganisasjonene, som mener regelverket i statens ansettelsesordning skal videreføre dagens bestemmelser om mindretallsanke. Departementet foreslår å oppheve denne retten, mens Unio og LO med flere mener at dagens ordning er viktig som sikkerhetsventil for å ivareta åpenhet om og innsyn i ansettelsesprosesser.

Ole Mic Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

André N. Skjelstad (V) [14:43:30]: Loven om statens ansatte er et viktig tilskudd til norsk statlig arbeidsgiverpolitikk. Jeg ønsker å berømme regjeringen for å ta grep som moderniserer, styrker og bedrer vilkårene for norske statlig ansatte.

I komiteen har saksordføreren Frank J. Jenssen gjort en god jobb i å styrke arbeidstakernes rettigheter ytterligere. Å stramme inn tilgangen til midlertidig ansettelse i staten var et mål i Sundvolden-erklæringen da den ble underskrevet, og jeg er glad for at vi nå leverer på det.

Et av de viktigste områdene for Venstre er styrking av varslervernet i staten. Venstre er opptatt av varslervernet fordi vi mener at mange av varslerne spiller en viktig samfunnsrolle som bør beskyttes. Som arbeidsgiver har staten også en foregangsrolle, og derfor er jeg glad for at vi i lovforslaget bedrer varslervernet i staten.

Venstre mener midlertidig ansettelse er et viktig og nyttig middel i arbeidsmarkedet. Dette gir norsk økonomi økt fleksibilitet og skaper muligheter for unge mennesker til å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Samtidig er vi opptatt av at midlertidig ansettelse ikke skal være en permanent tilstand. Vi har begrenset bruken av langtids midlertidig ansettelse i det private næringslivet, og derfor er vi glad for at vi nå legger føringer som også begrenser det i det offentlige. At lov om statens ansatte nå i stor grad harmoniseres med arbeidsmiljøloven, er et viktig tiltak i så måte.

Altfor ofte har statlige ansettelser blitt foretatt internt og uten utlysning. Dette blir nå endret i loven om statens ansatte, som setter strengere krav til åpenhet rundt ansettelsesprosesser. Dette vil sørge for bedre kvalifiserte ansatte, med en større grad av profesjonelt mangfold.

Staten har en foregangsrolle å spille i sitt forhold til de ansatte. Vi kan ikke stille ett krav til de ansatte i det private næringslivet og et annet til dem som er ansatt i staten. Selv om staten selvsagt spiller en annen rolle og i visse unntakstilfeller har andre behov enn det private, vil vi alle tjene på en endring som tilnærmer loven om statens ansatte til arbeidsmiljøloven.

Venstre er fornøyd med at lovforslaget har blitt ytterligere skjerpet gjennom et felles komitéarbeid på Stortinget. Innstillingen vi i dag voterer over, er et solid stykke arbeid som skaper tryggere, bedre og mer åpne statlige arbeidsplasser.

Karin Andersen (SV) [14:46:20]: SV og jeg hadde virkelig ventet på at det nå skulle komme et lovforslag som skulle både styrke varslervernet i staten og legge større begrensninger på midlertidighet i staten, for det er det behov for. Da ble vi skuffet da dette lovforslaget kom, og særlig skuffet fordi det lå en rapport fra et tjenestemannslovutvalg i bunn som var enstemmig og på mange punkter veldig bra.

Problemet her er at dette forslaget avviker fra tjenestemannslovutvalget på flere vesentlige punkter. Det utvalget var sammensatt av representanter fra både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Når det utvalget foreslår at arbeidsmiljølovens vilkår bl.a. skal legges til grunn for midlertidig tilsetting og oppsigelser på grunn av virksomhetens forhold, f.eks., benyttes arbeidsmiljølovens begreper i lovforslaget – det er riktig – men i proposisjonsteksten gis begrepene et annet og et videre meningsinnhold enn det som ligger i arbeidsmiljølovens begreper. Det er det som er hele problemet med denne saken, at det er slik.

I tillegg til det er det en rekke andre kritiske punkter. Et av de aller viktigste hensynene når det gjelder å regulere statens ansattes forhold, er at vi skal sikre uavhengighet, og at tjenestemenn velger å følge tjenesteplikten og samfunnsoppdraget framfor ordre fra overordnede. Derfor er det så alvorlig når det i proposisjonen legges fram andre forslag når det gjelder f.eks. dette med avskjed eller oppsigelse. Det virker som om de som tror dette er en bedring, ikke helt har skjønnet at det som foreslås nå, er at vilkårene for å avslutte arbeidsforholdet utvides og senkes. Det vil

altså gjøre det vanskeligere å varsle for dem som er redd for det.

En ny lov med en uklar hjemmel for oppsigelse vil kunne føre til mindre varsling. Det sier flere av arbeidstakerorganisasjonene, og de har faktisk levd oppi dette. Jeg vil minne om at Politiets Fellesforbund også støtter SV og opposisjonen i dette, og de minner oss på at f.eks. varsleren i Monika-saken i Bergen ble truet med oppsigelse av sine overordnede. Dagens lov gir et sterkt vern. Den nye loven vil gi et svekket vern på dette området, og det bekymrer SV.

Det er også en rekke andre punkter som gjør at vi har problemer med denne tolkningen som blir gitt av denne nye lovteksten. Det gjelder også når det gjelder midlertidige tilsetninger, hva som skal regnes med når man skal se på hvor lenge man har vært ansatt. På enkelte områder og i enkelte tilfeller vil man f.eks. måtte ha flere midlertidige tilsetninger av lengre varighet enn i dag, når man ser på de faktiske bestemmelsene her. Dette gjelder f.eks. stipendiater, som er bedre beskyttet av dagens lov enn den vi nå får oss forelagt.

Helt til slutt: Vi har hatt veldig kort tid på dette. Forskriftene ble altså sendt ut på høring før loven behandles i Stortinget – det er ganske spesielt. Det gis en vid adgang til å forskriftsregulere deler av forståelsen av loven, og det er virkelig å flytte regulering på dette området fra lovgiver og Stortinget og over til skiftende regjeringer. Det er den åpningen som er den største bekymringen ved denne loven, at man gir skiftende regjeringer og skiftende politisk flertall mulighet til å forskriftsregulere det som skal sikre oss uavhengige tjenestemenn som sier ifra og formidler fakta, uavhengig av hvilken regjering som sitter.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:51:46]: Den nye loven for statens ansatte, som Stortinget vedtar i dag, er ikke bare viktig for de om lag 160 000 dyktige medarbeiderne vi har. Loven er også viktig for hele samfunnet.

Dagens tjenestemannslov er fra 1983 og reflekterer ikke det moderne arbeidslivet som statens ansatte er en del av. Vårt mål har vært en lov som er fornyet, forenklet og tilpasset vår tid. Dette er viktig for å sikre at statens virksomheter kan utføre sine samfunnsoppdrag på vegne av fellesskapet. Samtidig har det vært viktig å videreføre de viktige grunnverdiene som loven bygger på, og som er avgjørende for tilliten til forvaltningen. Loven skal sikre betryggende prosesser for rekruttering og gode ansettelsesforhold i staten, vi må ivareta rettssikkerhet og respektere demokratiske beslutninger.

Regjeringen nedsatte i 2015 et lovutvalg med representanter både for arbeidsgivere og for arbeidstakere. Utvalget gjorde et godt arbeid og kom frem til omforente konklusjoner. Regjeringen har i all hovedsak fulgt opp disse anbefalingene i sitt forslag.

Regjeringen foreslår, i tråd med utvalgets forslag, å lovefeste kvalifikasjonsprinsippet, som fastslår at den best kvalifiserte søkeren skal ansettes i stilling i staten. Stillinger skal som klar hovedregel kunngjøres offentlig, slik at vi sikrer bred rekruttering til stillinger i staten. Arbeidsgiver kan innstille på hvem som skal ansettes, men vi viderefører kollegiale ansettelsesorganer der også arbeidstakerne er representert. Ansettelsesprosessen kan dermed gå raskere, samtidig som vi beholder betryggende prosesser der

ansattes representanter tar del i beslutningen, og ansettelser skal fortsatt behandles i to organer.

Staten har over lang tid hatt en høyere andel midlertidig ansatte enn andre deler av arbeidslivet. Regjeringen følger opp utvalgets forslag om å stramme inn på adgangen til midlertidige ansettelser i staten. Midlertidig ansatte i staten skal som hovedregel få fast stilling etter tre år. Mange har snakket mye om denne utfordringen, vi gjør faktisk noe for å løse den.

Vilkårene for oppsigelse harmoniseres med reglene i arbeidsmiljøloven. Mens dagens regler gir ansatte med kort ansettelsestid et svakere stillingsvern enn dem med lengre ansiennitet, sørger vi nå for samme stillingsvern for alle statens ansatte. Dette er også i tråd med utvalgets forslag.

Med den nye loven vil ansatte i staten fortsatt ha sterkere rettigheter enn i arbeidslivet ellers. Beslutninger om ansettelse skal tas av et kollegialt organ, ikke av arbeidsgiver alene. Vi lovfester kvalifikasjonsprinsippet. Beslutninger om oppsigelse treffes også av et kollegialt organ, det er klageadgang, og den oppsagte får fortrinnsrett til stilling i hele staten.

Regjeringen har også iverksatt tiltak i annen lovgivning som kommer statens ansatte til gode, f.eks. ved å styrke varslervernet i arbeidsmiljøloven.

Jeg er glad for at de fleste hovedsammenslutningene står ved den enigheten som lovutvalget kom frem til. Det er svært viktig at partene i arbeidslivet kan samarbeide om løsninger, også i spørsmål der vi i utgangspunktet har ulike interesser og ståsted.

Jeg er derfor også glad for at komiteens flertall, i samråd med oss, har foretatt enkelte justeringer og presiseringer for å følge opp innspill fra hovedorganisasjonene. Det vil regjeringen nå følge opp. I innstillingen understrekes det at tilpasningen til statens særpreg ikke innebærer en generell videre adgang til oppsigelse og midlertidighet i staten enn i arbeidslivet for øvrig. Men også staten vil ha legitime behov for dette, bl.a. for å følge opp politiske vedtak og for å sikre god drift av viktige virksomheter for samfunnet.

Regjeringen vil evaluere virkningen av innstrammingen i adgangen til midlertidige ansettelser og vil drøfte dette med partene, slik Stortinget ber om.

Vi registrerer også at Stortinget ber regjeringen foreta en tilpasning til arbeidsmiljøloven i arbeidet med forskriften, slik at det strammes inn på adgangen til å gjøre fratrekk for fravær ved beregning av ansettelsestid. Dette vil vi også følge opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirin Sund (A) [14:57:05]: Vi har gjennom lang tid sett via ulike media ulike saker som har gått på varsling i staten. Det er dem som mener at staten er en versting på varsling og ytring. Arbeiderpartiet er opptatt av at kritiske røster må trygges. Nå vil man legge opp til at faglig kritikk i utgangspunktet ikke vil bli omfattet av et styrket varslervern fordi fagkritikk faller utenfor varslingsinstituttet og ikke regnes som kritikkverdige forhold etter arbeidsmiljøloven. Mener statsråden at dette vil hjelpe varslernes situasjon, kritiske røsters situasjon? Og mener statsråden at man med dette forslaget ivaretar dem som

jobber i staten, altså deres rettssikkerhet, demokratiet og ytringsfriheten?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:58:01]: Varslervernet er viktig. Det er jeg glad for at Stortinget er enig i. Derfor har vi også styrket varslervernet i arbeidsmiljøloven, sørget for at det omfatter flere ansettelsesgrupper, og vi har nedsatt et utvalg for å jobbe videre med dette. Det er viktig at vi har et godt varslervern, men vi jobber også med å revidere de etiske retningslinjene i staten for å klar- gjøre ansattes ytringsfrihet.

Eirin Sund (A) [14:58:40]: Vi hører saksordføreren i dag si at det har vært en god prosess rundt dette, men organisasjonene som deltok med sine eksperter i tjenestemannslovutvalget, sier de opplevde at mye ble gitt fra deres side for å få til bedre bestemmelser for midlertidig tilsetting. I ettertid er flere sentrale bestemmelser, inkludert adgang til midlertidig tilsetting, svekket – sammenholdt med det som var utvalgets anbefaling. De sier også at deler av forslaget som er lagt fram for Stortinget, heller ikke har vært fremmet i høringsrunden, og det er også sendt ut to forskrifter på høring, som representanten Andersen var inne på tidligere i dag, før loven er behandlet i Stortinget. Og organisasjonene, i alle fall LO, NTL, Forskerforbundet og Politiets Fellesforbund, mener helt bestemt at prosessen og forankringen har vært for dårlig. Er det sånn at statsråden ikke ser det slik som både opposisjonen og organisasjonene, som mener det har vært en dårlig prosess, og som sier at hadde prosessen vært annerledes, kunne man kommet ut med en mye bedre lov?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:59:45]: Jeg tror nok at representanten tar munnen litt for full når man uttaler seg på vegne av alle organisasjonene. Det er slik at i et utvalg må man gi og ta. Det har også regjeringen gjort, det har arbeidsgiversiden gjort, og det har arbeidstakerorganisasjonene gjort. Da jeg fikk rapporten, ga jeg stor ros til arbeidstakerorganisasjonene nettopp fordi man hadde kommet frem til enighet. Jeg har vært, og jeg er fortsatt, opptatt av at vi skal få til endringer som skal stå seg over tid. Da må alle gi. Og det mener jeg man har gjort i dette. Det at vi nå endelig klarer å få på plass et regelverk som gjør at vi kan redusere bruken av midlertidighet i staten, mener jeg er svært viktig. Det ble ikke gjort da Arbeiderpartiet styrte landet i åtte år, og med Arbeiderpartiets forslag i dag vil Arbeiderpartiet fortsatt ikke bidra til at vi kan redusere midlertidigheten i staten.

Heidi Greni (Sp) [15:01:01]: Vi får opplyst at 16 pst. av de ansatte i staten i dag er midlertidig ansatt. I arbeidslivet for øvrig er tallet 8 pst. Ved universitetene er så mange som en fjerdedel uten fast stilling, og mange går i årevis i midlertidige stillinger.

Fra Senterpartiets side deler vi organisasjonenes bekymring når de sier at lovforslaget gir for sterk åpning for midlertidige ansettelser i staten. Behovet for dette er begrunnet med at lovens «meningsinnhold» må være «tilpasset statens særpreg».

Mener statsråden at det også i framtiden vil være naturlig at staten har dobbelt så stor andel midlertidig ansatte som næringslivet for øvrig? Hvis jeg oppfattet statsråden rett, mente han at andelen midlertidige ansatte i staten må

ned. Hvilke virkemidler mener statsråden vi må bruke for å få ned andelen? Og hvilket nivå mener statsråden andelen midlertidig ansatte i staten bør ligge på i framtiden?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:02:15]: Spørsmålet var om regjeringen mener at bruken av midlertidige ansettelser i staten er for stor. Svaret på det spørsmålet er ja, vi mener at det er for mye midlertidighet i staten, og vi gjør noe med det. Mens den forrige regjeringen ikke strammet inn på regelverket, strammer vi nå inn på regelverket.

Det som ligger i regjeringens forslag, og det som ligger i innstillingen fra flertallet i komiteen, er at vi strammer inn på bruken av midlertidighet i staten. Vi går fra fire år til at hovedregelen skal være fast ansettelse etter tre år. Dette stemmer Senterpartiet og Arbeiderpartiet imot – de rød-grønne partiene går i dag imot at man skal stramme inn på bruken av midlertidighet i staten.

I tillegg vil vi videre ha en dialog med partene i arbeidslivet for å se på utviklingen. Det skal også være en dialog om bruken av midlertidige ansettelser i den enkelte virksomhet.

Heidi Greni (Sp) [15:03:19]: Har statsråden da noen forklaring på hvorfor samtlige organisasjoner mener at dette lovforslaget gir for sterk åpning for midlertidige ansettelser i staten, og har en helt annen tolkning av de lovendringene som er foreslått?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:03:38]: Jeg tror ikke at det er helt presist. Det kan godt tenkes at LO og NTL er av den oppfatning, men de andre organisasjonene har gitt uttrykk for at de er glade for at regjeringen nå strammer inn på regelverket for bruken av midlertidige ansettelser. Det gjør vi fordi vi mener at det har vært for stor bruk av midlertidige ansettelser i staten.

Den forrige regjeringen strammet ikke inn på dette. I dag vil Senterpartiet stemme imot at vi skal stramme inn på bruken av midlertidige ansettelser. Vi legger til rette for at det kan bli mindre midlertidighet og mer av faste ansettelser i staten fremover.

Karin Andersen (SV) [15:04:26]: Det er ingen organisasjoner som har henvendt seg til Stortinget under behandlingen som sier at dette faktisk vil bedre situasjonen, og det er det som er problemet.

Når det gjelder midlertidighet, er problemet størst på universitetene, og da kan jeg referere hva Forskerforbundet mener om dette. De viser til at det i dag er en fireårsregel i staten og en treårsregel i arbeidsmiljøloven, og at man nå i hovedsak skal harmonisere dette. Problemet er at det i tjenestemannsloven i dag gis fradrag for tjenestetid, mens det gjør det ikke etter arbeidsmiljøloven. Det utvalget sa, var at man skulle følge arbeidsmiljøloven, mens forskriftene som regjeringen har sendt ut på høring, gjør at kun ett år av tiden man f.eks. er stipendiat, skal regnes med i dette. Det betyr at folk skal kunne gå i årevis som stipendiat – og noen gjør det også – og da er konklusjonen fra Forskerforbundet at dette medfører flere midlertidige tilsettinger av lengre varighet enn i dag.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:05:42]: Svaret på det spørsmålet er at det er feil. Det vi i dag gjør, er å stramme inn regelverket, og både Unio og YS har gitt regjeringen

anerkjennelse for at vi nå strammer inn bruken av midlertidige ansettelser ved at man går fra fire til tre år som hovedregel. Men så er det nå engang slik at hvis man har et vikariat for en person som f.eks. blir rektor for fire år, så kan man ikke få fast ansettelse etter tre år. Det må være noen unntak som gjør at man tilpasser statens spesielle virksomheter.

Det vi gjør i dag, er å stramme inn. Det gjorde ikke den forrige regjeringen, og det gjør heller ikke opposisjonen i dag. Det betyr at SV i dag stemmer for at det skal være liberale regler for midlertidighet i staten, mens regjeringen strammer inn på dette.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Rotevatn (V) [15:07:01]: I førre stortingsperiode og perioden før det var Venstre opptekne av to ting når det gjeld mellombels tilsetjingar. Det eine var at vi meinte ein burde opne noko meir for det etter reglane i arbeidsmiljølova, fordi det var for vanskeleg for folk å kome inn. Men vi meinte også at der dora var for vid, nemleg i staten, burde det strammast inn noko. Det var eit viktig krav frå oss då vi forhandla arbeidsmiljølova her på Stortinget i 2015, og der fekk Venstre heldigvis gjennomslag for at ein skulle gje tenestemannslovutvalet eit tilleggsmandat til å stramme inn på bruken av mellombels tilsetjingar. Difor er eg glad for at det no blir gjort.

Ein skal vere forsiktig med å snakke altfor mykje om dette med åtte raud-grøne år, det kan av og til gli over i paradien, men akkurat i denne saka er det faktisk slik at dette var eit krav, og det vart teke opp i Stortinget gjentekne gonger. Dei partia på raud-grøn side som i dag okkar seg over at det er for mange mellombels tilsetjingar i staten, gjorde null i dei åtte åra – null gjorde dei. No blir det endringar, og dei vel altså til overmål å stemme mot dei. Då har dei iallfall plassert seg tydeleg på den sida som ikkje vil gjere noko for å avgrense bruken av mellombels tilsetjingar.

Det regjeringa la fram for Stortinget, var i utgangspunktet ganske bra, men så har det i tillegg vorte gjort ytterlegare innstrammingar gjennom komitéarbeidet, bl.a. når det gjeld fråtrekk for fråvær, der ein gjer ei fornuftig justering. Ein tydeleggjer òg – f.eks. der det har vore usikkerheit, skriv ein no:

«Flertallet understreker at henvisningen til at statens særpreg ikke skal innebære en videre adgang til midlertidige ansettelser (...) i staten enn i arbeidslivet forøvrig.»

Det er viktige presiseringar som bl.a. kjem til fordi ein har hatt god dialog med partane i arbeidslivet i stortingsbehandlinga.

Så blir varslung nemnt, og der har det faktisk også skjedd veldig mykje bra. I min komité, arbeids- og sosialkomiteen – som i utgangspunktet har ansvar for desse spørsmåla – gjorde vi så seint som for to veker sidan, i ei sak der eg var ordførar, nyttige innstrammingar i varslarvernet, der ein utvida varslaromgrepet til også å gjelde innleigde og utsende arbeidstakarar, nye reglar om krav til anonymitet ved varslung til styresmaktene og krav til interne varslingsrutinar. No skjer det mykje viktig, og det skjer

fordi det er ein politisk vilje til det som tidlegare har vore fråverande.

Eg må seie eg er overraska over at det er såpass mange parti her i dag som faktisk skal stemme imot heile lova, og som då i praksis seier at dei føretrekkjer dagens lov. Dei seier dei føretrekkjer dagens lov, dagens bruk av mellombels tilsetjingar, som representanten frå Senterpartiet heilt riktig sa er altfor stor. At ein då ikkje er villig til å gjere noko med det, var overraskande dei åtte åra ein hadde moglegheita, og eg må seie det overraskar meg framleis.

Karin Andersen (SV) [15:10:10]: Det er nok slik at opposisjonspartiene hadde stemt for dette hvis lovforslaget som ble lagt fram, hadde vært i tråd med det enstemmige utvalget, men det er det ikke. Hvis man ser på f.eks. dette med midlertidighet, som er et stort problem, kan jeg vise til proposisjonen, side 114, hvor det uttales at en direkte overføring av arbeidsmiljølovens begrep til statlig sektor «ikke er mulig».

Man begrunner dette med «statens særpreg» – hva nå det skulle være, bortsett fra at man trenger uavhengige tjenestemenn. Man begrunner det med at man får bevilgninger fra Stortinget. Ja, det gjør ansatte i kommunene også. Statsråden sier det er hvis man f.eks. skal gå i vikariat for en rektor. Ja, det gjør man i kommunene også. Til og med barnehagene gjør det, jeg har vært med på det sjøl.

I denne proposisjonen legger man nå opp til en annen fortolkning av begrepet enn det man har i arbeidsmiljøloven. Det man legger opp til, er å fortolke begrepet i samsvar med gjeldende hovedbestemmelse i tjenestemannsloven, slik den er i dag, hvor man kan tilsettes midlertidig når tjenestemannen «bare trengs for et begrenset tidsrom eller for å utføre et bestemt oppdrag». Ordlyden endres, men ikke innholdet. Arbeidsmiljøloven gir adgang til å bruke midlertidig tilsetting ved usikkerhet knyttet til budsjett og økonomiske hensyn.

Slik kunne det være også i staten. Det er ikke det som er problemet. Problemet er at begrepene i proposisjonen tolkes, og da blir adgangen til midlertidige tilsettinger like vid som før, og videre enn i arbeidsmiljøloven. Enten har ikke regjeringen og Venstre forstått det, eller de forsøker å undersøke det, og det er alvorlig, for alle ønsker å stramme inn.

Frykten er nå at det blir ganske mange rettssaker og prosedyrer om dette fordi det ikke er i tråd med utvalget. Det legges inn premisser som ikke lå i utvalget. Jeg kan f.eks. nevne at i forskriften som er sendt ut nå, før loven er vedtatt – i § 9 – foreslås det i treårsregelen at det skal gjøres fradrag for fravær, og det er ikke i samsvar med utvalgets innstilling. Det reduserer betydningen av endringen av treårsregelen. Dessverre gjør det det. Det er det som er problemet, ikke at vi ikke ønsker å stramme inn. Vi ønsker å gjøre det på en måte som gjør at det får effekt, og derfor er vi imot denne, men for det som utvalget foreslo i utgangspunktet.

Sveinung Rotevatn (V) [15:13:27]: Representanten Karin Andersen har rett i at formuleringane i proposisjonen kunne lesast slik at det var eit visst rom for usikkerheit rundt det ein her snakkar om. Men det er også bakgrunnen for at ein i komitéinnstillinga har gjort heilt nødvendige presiseringar, bl.a. har ein skrive rett ut, og det sierte eg i stad, at dette ikkje skal innebære ein vidare

åtgang til mellombels tilsetjingar i staten enn i arbeidslivet elles. Ein skriv:

«Statens sterke stilling kan ikke brukes som et generelt argument mot midlertidige ansettelser (...)» osv., osv.

Så det at ein her skal ha noko vidare rom for mellombels tilsetjingar enn etter arbeidsmiljølova, får eg ikkje til å stemme med komitéinnstillinga.

Så kan ein jo, som representanten Andersen gjorde, seie at her kan det ende opp i rettssak og i tolkingsspørsmål. Men då er det slik at dersom det blir usikkerheit, veg det som står i komitéinnstillinga, og det som blir sagt på talarstolen her i dag, tyngre som rettskjelde enn det som måtte stå i ein proposisjon frå departementet. Det viktige er det ein vedtek, det viktige er det ein skriv, og det viktige er det ein seier her i dag. Det går ikkje an å forstå på nokon annan måte enn at her blir det ikkje nokon vidare åtgang, snarare tvert imot, det blir ein strammare åtgang.

Og det handlar ikkje berre om den formuleringa, det handlar om fleire ting ein gjer. Ein vidarefører ikkje åtgangen til å i forskrift gje særreglar om mellombels tilsetjingar. Ein fjernar lovheimelen om å tilsetje mellombels der arbeidet enno ikkje er fast organisert. Den lovlege åtgangen til bruk av åremålsstillingar blir avgrensa, ein seinkar tida frå fire til tre år når det gjeld kor lenge ein skal kunne vere i mellombels stillingar, osv.

Det er ingen tvil om at dette medfører ei innstramming. Og eg trur, for å vere heilt ærleg, at det ikkje bør vere nokon grunn til at representantane frå SV skal stemme imot dette i dag, iallfall ikkje slik komitéinnstillinga har enda opp, men det vel dei altså å gjere. Då står dei på den gamle lova, som gjev større rom for mellombels tilsetjingar. Det var det vi forsøkte å kome vekk frå, og det gjer vi heldigvis med det fleirtalet som er samla her i dag.

Frank J. Jenssen (H) [15:15:54]: Jeg må si at jeg i ett og alt kan slutte meg til innlegget fra representanten Rotevatn, som har lest innstillingen grundig og forstått hva flertallsinnstillingen faktisk innebærer.

Det er riktig at det etter at proposisjonen ble lagt fram, kom flere henvendelser også til undertegnede og til komiteen om usikkerhet om hvordan nå dette skulle være å forstå – at man bruker det samme begrepet, men skriver at man ikke kan bruke nøyaktig samme fortolkning, osv. Vi syntes for så vidt ikke loven og proposisjonen var veldig uklar når det gjaldt dette, men siden flere spurte om det, sa vi at da skriver vi det inn i innstillingen. Så er det slik som Rotevatn har sagt, at vi «understreker at henvisningen til at statens særpreg ikke skal innebære en videre adgang til midlertidige ansettelser eller oppsigelse i staten enn i arbeidslivet for øvrig», og her ser det ut til at SV står inne på merknaden.

Videre sier vi:

«Statens sterke stilling kan ikke brukes som et generelt argument mot midlertidige ansettelser og oppsigelse, men må vurderes konkret i lys av lovens vilkår.»

Dette kunne utmerket godt ha vært merknader fra en samlet komité, som slik sett hadde sendt et klart og tydelig signal ut til organisasjonene og til alle ansatte i staten om hvordan dette skulle være å forstå. Isteden fortsetter noen representanter fra denne talerstolen å så tvil om hvordan dette skal være å forstå. Nei, det er ikke tvil, vi har presisert det, det kunne ha vært enstemmige komitémerknader.

Jeg må si jeg er litt overrasket over hvorfor man ikke velger å gå inn på denne klare presiseringen, som ville ha bidratt til å oppklare og antakelig avfeid en del av den etter mitt skjønn litt underlige debatten. Så kunne vi fått klarlagt en gang for alle hvordan forslagene om innstramming av midlertidige ansettelser i staten skulle være å forstå, for dette er et innstrammende forslag, som vil bidra til reduksjon i midlertidighet.

I tillegg er det slik at for ytterligere å gjøre dette klart fremmer flertallet et forslag til vedtak der en ber regjeringen om å evaluere effektene av forslaget, drøfte det med hovedsammenslutningene og komme tilbake til Stortinget. Også det kunne man ha fått til et samarbeid om, komiteen kunne felles ha stilt seg bak også det – men heller ikke det var det interesse for å slutte seg til og gå med på. Det virker som om det har vært en stor interesse for i grunnen å ta avstand fra hele lovforslaget, fordi man av en eller annen grunn er veldig opptatt av å kunne stemme imot det hele. Men da stemmer man altså også imot de innstrammingsene som vi vedtar i dag.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:19:11]: Jeg er forundret over at representanten Andersen ser seg tjent med å spre usikkerhet i denne saken. Når regjeringen strammer inn på muligheten for midlertidige ansettelser i staten, er det fordi vi ønsker å redusere bruken av midlertidige ansettelser. Vi mener at det er viktig for å gjøre staten mer attraktiv for gode medarbeidere, slik at vi både kan rekruttere, utvikle og beholde gode medarbeidere. Når vi reduserer tiden det skal gå før man får fast ansettelse, fra fire til tre år, er det ikke en liberalisering, det er en skjerpelse. Vi likestiller nå regelverket i staten med privat sektor, ved at det er tre år som skal gi rett til fast ansettelse. Jeg mener det er et viktig skritt vi der tar, og jeg er forundret over at SV ser seg tjent med å spre usikkerhet.

Jeg viste i mitt innlegg også til at Stortinget ber regjeringen om å foreta tilpasninger til arbeidsmiljøloven i arbeidet med forskriften, slik at det strammes inn på adgangen til å gjøre fratrekk for fravær ved beregning av ansettelsestid. Så la jeg til at dette vil vi selvsagt følge opp. Det vi nå har på bordet, er en lov som vi mener bør kunne stå seg over tid. Jeg er glad for at de fleste hovedsammenslutningene har gitt uttrykk for at vi i all hovedsak følger opp den enigheten som var i utvalget, og at dette vil kunne bidra til en god utvikling for statens ansatte.

Det er riktig at vi selvsagt vil drøfte videre med partene i arbeidslivet hvordan det utvikler seg med bruken av midlertidige ansettelser, slik at vi oppnår det som er vårt mål, nemlig at vi skal redusere bruken.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [15:21:30]: Det er ikke SV som har skapt usikkerhet i denne saken, det er regjeringens håndtering av saken som har skapt usikkerhet. Man har sendt forskrifter på høring før loven er vedtatt, og proposisjonen til Stortinget inneholder andre tolkninger som regjeringen har fulgt opp i de forskriftene som nå er ute på høring, og som gir et annet resultat enn det statsråden står her og sier. Det er det som er problemet.

Betyr det at statsråden nå trekker de forskriftene han har sendt på høring, og starter på nytt? Det må statsråden i så fall svare på. For det kunne være det eneste som betydde at man hadde fått på plass en tolkning av disse bestemmelsene som samsvarer med det posisjonen i dag sier, og som opposisjonen hadde vært enig i. Det viser hvor kritikkverdig denne behandlingen har vært. Vi har ikke engang hatt tid til å ha høring i Stortinget, langt mindre til å trekke i nødbremmene i dag, for å se om statsråden og regjeringen hadde tenkt å følge opp det de i dag sier, men ikke har skrevet, til Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [15:22:50]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i husbankloven (handsaming av personopplysningar) (Innst. 423 L (2016–2017), jf. Prop. 118 L (2016–2017))

Stine Renate Håheim (A) [15:23:13] (ordfører for saken): Forslagene til endringer i husbankloven har vært på høring og fått bred oppslutning. Det er en samlet innstilling fra komiteen, og det er god grunn til å tro at regjeringens forslag vil gå enstemmig gjennom senere i dag. Jeg skal derfor prøve å være kort.

Regjeringen foreslår i proposisjonen å gi kommunene og Husbanken rettslig grunnlag for å hente inn personopplysninger og bruke dem når de behandler søknader om lån og tilskudd, uten at det er nødvendig med samtykke fra søkeren. Her foreslås det et unntak når det gjelder helseopplysninger, som i hovedregel fremdeles skal baseres på samtykke fra søkeren.

I proposisjonen foreslås det en rekke nye hjemler som vil gjøre det enklere å bruke personopplysninger, bl.a. til kontroll, statistikk og forskning og til retting av feil i det digitale saksbehandlingssystemet.

Alle forslagene får enstemmig tilslutning fra komiteen, som mener det er viktig at Husbanken og kommunene får nødvendige hjemler, slik at de effektivt kan utføre kontrolltiltak og sikre at støtteordninger kommer dem som trenger det, til gode.

Komiteen støtter også forslag som vil gjøre det enklere å utarbeide statistikk og forskning. Dette er samfunnsnyttig kunnskap, som igjen kan gi bedre ordninger for dem som trenger det aller mest.

Frode Helgerud (H) [15:24:46]: Vi behandler i dag en enstemmig komitéinnstilling. Det å oppnå enstemmighet for en proposisjon som skal balansere personvern med offentlige kontrollbehov og effektivitet, viser at det har blitt gjort et meget godt håndverk og vist en særdeles god vurderingsevne. At justeringer av husbanklovgivningen også vil medføre kostnadsbesparelser, gjør hele lovsaken enda bedre.

Ved behandlingen av en enstemmig komitéinnstilling er det selvsagt ikke behov for noen omfattende debatt ut over saksordførers redegjørelse. Når jeg likevel velger å ta ordet, er det for å forsterke et viktig poeng, som proposisjonen toucher, men ikke behandler prinsipielt: det personlige ansvaret den enkelte søker har for selv å legge

frem all nødvendig relevant informasjon. Det sies f.eks. i proposisjonen om opplysninger fra arbeidsgiver og bank:

«Derfor bør kommunane og Husbanken alltid vurdere om opplysningar frå desse kjeldene bør hentast inn via søkjaren, sjølv om ein har lovheimel for å hente dei direkte.»

I et liberalt demokrati som vårt bør det offentlige, etter mitt syn, alltid, så langt det er praktisk mulig, søke å legge til rette for at søkeren selv får et ansvar for å bringe mest mulig av nødvendig informasjon frem for den eller de aktuelle offentlige instansene det angår. Dette innebærer på ingen måte noen uenighet om å gi Husbanken og kommunene de hjemler som er foreslått i loven, men er utelukkende et ønske om at Husbanken og kommuner i låne- og kontrollprosesser utarbeider skjemaer, gjennomfører samtaler og på annen måte bidrar til å synliggjøre og kreve et sterkest praktisk mulig personlig ansvar for den enkelte når de søker om å få benytte seg av fellesskapets midler.

Til slutt: Det er ikke hver dag Senterpartiet lar være å protestere på at man fjerner offentlige regionkontor i en lov. Det skjer i denne i denne saken – kryss i taket.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. Presidenten vil foreslå at sakene nr. 5 og nr. 6 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [15:26:51]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) (Innst. 388 L (2016–2017), jf. Prop. 80 L (2016–2017))

Sak nr. 6 [15:27:06]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) (Innst. 389 L (2016–2017), jf. Prop. 81 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 15 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:28:05] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for et godt samarbeid. Selv om komiteen er delt i noen spørsmål, har vi jobbet godt med disse to sakene. Jeg vil også takke komiteen for at de har vært såpassause at de har gitt saksordføreren litt mer taletid enn det som er normalt. Det er ikke sikkert jeg kommer til å bruke 15 minutter.

Vi behandler altså to proposisjoner som går på likestillings- og diskrimineringsområdet. I Prop. 80 L for 2016–2017 legger Barne- og likestillingsdepartementet fram forslag til ny diskrimineringsombudslov. Loven erstatter lov av 10. juni 2005 nr. 40 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda, diskrimineringsombudsloven.

Departementet oppgir flere forhold ved dagens håndhevingsapparat som ligger til grunn for forslaget om ny organisering:

1. Sammenblanding av ombudets pådriverrolle og håndheverrolle kan være prinsipielt uheldig fordi en slik dobbeltrolle kan svekke tilliten til ombudet i lovhåndhevelsesspørsmålene.
2. Saksbehandlingstiden i dagens håndhevingsapparat er svært lang. Dette er belastende både for den som er anklaget for diskriminering, og for den som har anlagt en sak om diskriminering. Lang saksbehandlingstid svekker også effektiviteten og gjennomføringen av diskrimineringsregelverket.
3. Håndhevingsapparatet har i dag ikke myndighet til å tilkjenne oppreisning eller erstatning. Både reelle og allmennpreventive hensyn tilsier at overtredelser av diskrimineringsregelverket bør ha konsekvenser.

Videre fremmer departementet ønske om at ombudet i større grad skal kunne være en uavhengig, klar og samfunnskritisk røst i pådriverarbeidet på diskrimineringsområdet, og foreslår derfor å skille ut lovhåndhevelsesoppgavene fra ombudet. Dette vil ifølge departementet tydeliggjøre og styrke pådriverrollen og også bidra til å sikre ombudets legitimitet overfor myndigheter, brukere og interessenter. Ombudet vil med dette bli et rendyrket uavhengig pådriverorgan som skal følge utviklingen i samfunnet med sikte på å avdekke og påpeke forhold som motvirker likestilling og likebehandling.

Om forslaget om å opprette en ny nemnd sier departementet følgende:

«Håndheveroppgavene skal overføres til et nytt og styrket håndhevingsapparat som skal behandle sakene i én instans. Lederne i den nye nemnda skal som hovedregel ha dommererfaring, og nemnda skal gis myndighet til å fastsette oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkelte saksforhold. En styrket nemnd med effektive sanksjonsmuligheter vil bidra til en effektiv gjennomføring av diskrimineringsvernet.»

Høringsinstansene har vært delt i spørsmålet om hvorvidt lovhåndheveroppgavene skal skilles ut fra ombudet og overføres til et nytt håndhevingsapparat. De har også vært delt i synet på hvorvidt et nytt håndhevingsapparat skal bygges opp som en ren éinstansmodell. Flere høringsinstanser mener det er unødvendig å stille krav om dommererfaring for nemndas ledere, og flere høringsinstanser mener en ny nemnd bør gis myndighet til også å håndheve saker om seksuell trakassering.

For Kristelig Folkeparti er det avgjørende at diskrimineringsvernet ikke svekkes, men styrkes gjennom denne prosessen. Dette har vi gitt tydelig uttrykk for i merknader. Slik vi ser det, kan ikke den foreslåtte delingen av ombud og ny nemnd realiseres innenfor gjeldende budsjettrammer uten at det vil gå på bekostning av kvaliteten på fagmiljøene så vel som gjennomføringsevnen til de to nyopp-

rettede separate instansene, noe som igjen i realiteten vil svekke diskrimineringsvernet for den enkelte.

I særskilt grad er vi opptatt av at ombudets viktige pådriverrolle og veiledningsfunksjon kommer styrket ut av endringen. Derfor har vi fremmet et forslag som er en helt avgjørende forutsetning for at vi vil støtte regjeringens proposisjon. Vi vil nemlig at regjeringen skal utrede hva opprettingen og eventuelt flytting av en ny nemnd vil kreve av ressurser, forutsatt at både nemnd og ombud skal ivaretas som sterke faglige miljøer, og dernest styrke ombudets budsjett for 2018 i henhold til beregningene.

Siden regjeringen selv påpeker i proposisjonen at de ønsker at ombudets pådriverrolle skal tydeliggjøres og styrkes gjennom det foreslåtte grepet, forventer vi at de tar oppfordringen om å gi ombudet de nødvendige ressursene for å kunne gjøre nettopp dette.

Når det gjelder Prop. 81 L for 2016–2017, legger Barne- og likestillingsdepartementet fram forslag til en ny likestillings- og diskrimineringslov som innebærer at de fire gjeldende likestillings- og diskrimineringslovene erstattes av en ny, samlet lov. Departementet ønsker med dette å gjøre lovverket mer tilgjengelig for dem som har rettigheter og plikter etter loven. Lovforslaget er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, men departementet trekker fram noen endringer som de mener styrker diskrimineringsvernet. Plikten til universell utforming av IKT skal utvides til også å omfatte utdannings- og opplæringssektoren. Forbudet mot aldersdiskriminering utvides til å gjelde på alle samfunnsområder. Det skal gis utvidet adgang til positiv særbehandling av menn, og det skal presiseres at det er et særlig strengt forbud mot direkte diskriminering i arbeidsforhold og ved graviditet. Departementet foreslår også at loven skal gi et uttrykkelig forbud mot sammensatt diskriminering.

Andre endringsforslag som fikk en del oppmerksomhet i høringen, var endring av formålsparagrafen, at redegjørelsesplikten for arbeidsgivere ikke videreføres, og at loven ikke skal gjelde i familielivet og andre rent personlige forhold.

Jeg vet at det i proposisjonen gjøres et poeng av at Kristelig Folkeparti i forrige periode støttet tanken om å slå sammen likestillingsloven og de tre diskrimineringslovene. Kristelig Folkeparti har snudd, i likhet med andre høringsinstanser som også har snudd. Jeg vet at det på høringene var delte meninger om dette, men at vi ikke ønsker å slå sammen disse lovene, ga vi ganske klart uttrykk for da vi behandlet likestillingsmeldingen for ett år siden. Statsråden er i hvert fall kjent med at Kristelig Folkeparti tenker annerledes nå enn det vi gjorde for fire år siden. Det vil si – vi tenker ikke annerledes, for det var mange som mente at dette kunne være riktig. Men det er sterk bekymring for hva som vil skje med likestillingsarbeidet og likestillingspolitikken. Min bekymring er at oppmerksomheten rundt likestilling og det viktige arbeidet som må gjøres der, vil bli svekket.

Vi har kommet langt i Norge hva gjelder likestilling, men vi er overhodet ikke i mål, ei heller i arbeidslivet. Vi vet at kvinner blir diskriminert, vi vet at kvinner blir diskriminert når det gjelder graviditet, så vi ønsker ikke å slå sammen disse lovene, men beholde de fire lovene separat, slik det er nå. Kristelig Folkeparti mener at sammenslåingen svekker diskrimineringsvernet på flere konkrete punkter, men den overordnede vurderingen er at de fire lovene

gir de forskjellige gruppene et tydeligere diskrimineringsvern enn en samlet lov vil gjøre.

Likestillingsloven har f.eks. fortsatt en svært viktig funksjon. Kvinner er ingen minoritet, likevel opplever kvinner fortsatt å bli diskriminert i både arbeids- og samfunnsliv. Blant de 100 største norske selskapene sitter det kun 15 pst. kvinner i ledende stillinger i det private. Selv om det ser noe bedre ut i statseide selskaper, 33 pst., forteller dette oss at vi fortsatt har en lang vei å gå. Kristelig Folkeparti mener derfor det er svært viktig at arbeidsgivere fortsatt skal ansvarliggjøres når det gjelder aktivt å fremme likestilling i sine bedrifter.

Regjeringens forslag om å fjerne den såkalte redegjøringsplikten, som nettopp handler om at bedriftene bevisstgjøres på dette ansvaret, er å reversere viktig likestillingspolitikk, etter Kristelig Folkepartis syn. Dersom det er slik som NHO-sjefen uttalte i forrige uke, at rapporteringsplikten i sin nåværende form kun fører til noen linjer i en årsrapport som ikke gjør susen, mener Kristelig Folkeparti at løsningen slett ikke er å fjerne hele plikten, men i stedet å presisere hva den innebærer, og målrette den tydeligere.

Hege Haukeland Liadal (A) [15:38:08]: For oss i Arbeiderpartiet er det viktig fortsatt å kjempe for økt likestilling. Det er fremdeles en viktig del av vår frihetskamp. Det sosialdemokratiske prosjektet handler nettopp om at vi som fellesskap tar ansvar for å skape mer frihet for flere. Dette preger vårt partis historie. Ingen skulle stå med lua i hånda. Folk skulle ha frihet til å leve det livet de vil, og alle skulle ha de samme mulighetene, uavhengig av bakgrunn, uavhengig av hvilken familie en er født inn i, og uavhengig av kjønn.

Klassekamp og likestillingskamp har alltid vært to sider av samme sak for oss. Det er derfor ingen av oss som ser på likestillingskampen som et overskuddsprosjekt, krydderet i hverdagen eller pynten på kaken. Dette handler om grunnmuren i vårt samfunn. Arbeiderpartiets kvinner og menn er ikke festtalefeminister. Arbeiderbevegelsens menn og kvinner skal være feminister hver eneste dag. Dette er vår ideologiske grunnmur.

For oss er likestilling en helt grunnleggende verdi, i et rettferdig, anstendig samfunn. Vi har tatt kampen, vi har kjempet fram kvinners rettigheter, skritt for skritt, vi har bygd lovverk og rettigheter mot å bli diskriminert. Men det å jobbe mot diskriminering har aldri vært nok for oss, for til forskjell fra den politiske høyresiden i Norge har vi alltid skjont at det er forskjell på det å jobbe mot diskriminering og det å jobbe for økt likestilling. Lovene alene skaper ikke et mer likestilt Norge; det er det politikken som gjør. Dette handler om at vi i perioder må forskjellsbehandle for å oppnå likhet. De etablerte mønstrene i samfunnet har så dype røtter at det krever aktiv politikk over tid for å endre. Slik fikk vi f.eks. kvotering, slik at alle, både kvinner og menn, kunne få likere muligheter til arbeid og innflytelse.

Vi har bygd velferdsordninger som har gjort at kvinner og menn skal kunne kombinere arbeid med det å ha unger. Foreldrepermisjon, barnehager, pappakvote, ammeferie – er alle gode eksempler. Det fikk kvinnene ut i lønnet arbeidsliv, noe som igjen gjorde at vi kunne ha råd til mer velferd.

Likestillingspolitikken er av den grunn et av bena i den norske modellen, som har gjort oss til et av verdens rikeste land. Norske kvinners yrkesdeltakelse er verdt mer enn ol-

jen vår. Det kom ikke av seg selv. Det kom av det sosialdemokratiske likestillingsprosjektet, en aktiv likestillingspolitikk. For vi har skjont at likestilling ikke bare lønner seg for den enkelte i form av økt frihet – likestilling lønner seg for samfunnet i sin helhet, for økonomien, for bedriftene og for virksomhetene. Mangfold og likestilling gir bedre beslutninger, bedre ideer, mer innovasjon, bedre omstillingsevne. Det lønner seg, rett og slett.

Likestillingspolitikken gjorde oss til et av verdens rikeste land og et av verdens mest likestilte land. Det sosialdemokratiske prosjektet til arbeiderbevegelsen har lyktes. Men vi er ikke i mål. Høyresiden kan tidvis innrømme at vi gjennom våre forslag til løsninger har klart å skape et mer likestilt samfunn, historisk sett. Men innsikten stopper der, for Høyre og Fremskrittspartiet mener at vi er i mål, at vi er ferdige. De vil ikke fremme ny politikk for å komme videre. Der tar Høyre og Fremskrittspartiet fundamentalt feil.

Menn opplever å ikke kunne ta ut den pappapermisjonen de ønsker, fordi noen forventer at far skal forsørge og mor skal ta seg av omsorgen hjemme – forventninger fra både arbeidsgivere og partnere. Gravide jenter opplever å miste jobben eller ikke å bli innkalt til intervju. Innvandrere og -jenter opplever å ikke få delta på fellesskapsarenaer sammen med andre, fordi noen mener at det ikke sømmer seg.

40 pst. av alle kvinner jobber deltid og blir pensjonstapere eller stanger i glasstaket på vei oppover karrierestigen. Menn går sjeldnere til lege. Gutter velger mannsyrker og jenter kvinneyrker. Åtte av ti ordførere er menn. Ingen av de største børsnoterte selskapene ledes av en kvinne. Tusenvis av kvinner lever i skjul på grunn av vold i nære relasjoner. Dette er eksempler på de likestillingsutfordringene vi har i Norge i 2017. Disse utfordringene trenger politiske løsninger, og der skiller vi og høyresiden lag. Der vi har ment at likestilling ikke er noe en skal måtte skaffe seg selv – i forhandlinger med mor over kjøkkenbordet eller med sjefen i lønnsforhandlinger – men tvert imot at fellesskapet skal stille opp og gjennom å bygge trygge rammer rundt livet til folk gi rammer som gir like muligheter, så folk kan føle trygghet til å velge fritt, mener høyresiden at likestilling er et privat ansvar, at politikken ikke trenger å stille opp, at lovene skal begrenses, ja til og med skrotes. De tar feil. De tok også feil da de en gang var imot kvinnelig stemmerett. De tok feil da de var imot foreldrepermisjon og pappakvote. Og de tar fortsatt feil i dag, når likestillingsministeren fra Fremskrittspartiet foreslår å avvike likestillingsloven. Den moderne høyresiden framfører fortsatt gammeldagse argumenter og fører en bakstreversk politikk.

Vi ble avbrutt i vår likestillingskamp i 2013. Vi hadde akkurat lagt fram en stortingsmelding som het Likestilling kommer ikke av seg selv, som inneholdt analyser av på hvilke områder Norge har likestillingsutfordringer. Men viktigst av alt: Den kom med løsninger og politikk som skulle gjøre noe med disse utfordringene. Meldingen bygde på to NOU-er fra Skjeie-utvalget. Noe av det viktigste Skjeie-utvalget konkluderte med, som vår melding bygde på, var – og er – at det nettopp er for langt mellom de lover vi politikere har laget, og de mål, visjoner og planer vi har vedtatt for likestilling, og det folk opplever av reelle muligheter i sitt liv. Derfor trenger vi å fortsette å bygge strukturer for likestilling. Derfor trenger vi mer, ikke mindre,

aktiv politikk, og vi trenger et sterkere gjennomføringsverktøy for likestillingen.

Det første statsråd Horne gjorde da de blå-blå overtok, var å trekke meldingen som lå til behandling i Stortinget. Høye og mørke slaktet de vår melding, kalte den tynn og byråkratisk, og jammen skulle de lage sin egen helhetlige likestillingsmelding, med mer kraftfulle virkemidler og løsninger for å ta Likestillings-Norge videre. Det tok to år. I to år ventet vi på at regjeringen skulle vise oss sin helhetlige likestillingspolitikk. Imens klarte de å legge lokk på debatten – meldingen kommer snart! I mellomtiden har de hver eneste dag vist hva som er deres reelle likestillingspolitikk. Det begynte med angrep på abortrettigheter gjennom reservasjonsretten, kutt i pappakvoten, økt kontantstøtte, skattekasse 2, dyrere barnehager og lengre køer, en arbeidsmiljølov som gjør det vanskeligere for mange å kombinere arbeidsliv med familieliv, kutt i tiltak mot deltid, kutt til dem som ute der folk bor, i regioner og kommuner, gjør jobben med å sørge for mer likestilling, de som gjør pådriverjobben og håndhever folks rettigheter. Likestillingsombudet, likestillingssentrene og de frivillige organisasjonene opplevde kutt.

I dag foreslås det å slå sammen diskrimineringslovene og likestillingsloven. Det høres helt greit ut å samle lovverket, at flere skal få bedre diskrimineringsvern. Men det er ikke det en felles lov vil føre til – tvert imot svekkes vernet mot kjønnsdiskriminering. En ønsker å fjerne likestillingsloven, som har vært merkevaren for oss, slik rasediskrimineringsloven har vært for USA. Dette vil Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen. I tillegg foreslås det å fjerne et av redskapene vi har hatt for å skape økt likestilling i arbeidslivet og dermed i samfunnet: redegjørelsesplikten. Fordi den ikke har fungert optimalt, velger regjeringen å fjerne den – i kjent bakstreversk høyrestil, som da de foreslo å legge ned ungdomsgarantien fordi den ikke fungerte optimalt. Der skiller vi også lag. Der de avviker, utvikler vi.

Hver eneste dag siden de gikk inn i regjering, er likestillingen mellom kvinner og menn satt i revers. Arbeiderpartiet vil videre, med kraftfulle politiske løsninger som kan gjøre noe med likestillingsutfordringene, med fellesskapsløsninger som skal bidra til at færre folk må oppleve å måtte kjempe de store og små kampene alene, og kan få frihet til å leve som de vil, uavhengig av hvem de er. Mange av dem fremmet vi da likestillingsmeldingen ble behandlet i Stortinget. Og sammen med resten av opposisjonen fikk vi flertall for mye, f.eks. ekstrapoeng på kjønnsdelte utdanninger, gode tiltak for å få flere kvinner inn i toppjobbene, et nytt trepartssamarbeid for økt likestilling, osv.

Arbeiderpartiet vet at samfunnsendringer skapes best innenfor rammene av trepartssamarbeidet. Også der skiller vi lag med regjeringen. Der regjeringen systematisk har undervurdert, hoppet bukk over og oversett trepartssamarbeidet de siste årene, vil vi gi familiene styrke og mer makt. Jeg er sikker på at skal vi komme videre i arbeidet for likelønn, ja, så finnes løsningene nettopp her: i trepartssamarbeidet.

Når vi igjen kommer tilbake til makten, skal vi selvsagt gjøre mer. Vi skal gjenopprette arbeidsmiljøloven som en trygg og god vernelov, som skal gjøre det enklest mulig å kombinere arbeidsliv med familieliv. Vi vil selvsagt ikke bare beholde, men styrke redegjørelsesplikten, slik at det blir et mer kraftfullt verktøy for mer likestilte bedrifter. Vi

vil opprette et nytt program der systematisk likestillingsarbeid og arbeid for økt heltidskultur er målet, og vi vil gjeninnføre heltidspotten i statsbudsjettet, som over tre år førte til små og store prosjekter over hele landet, prosjekter der en lyktes med å gjøre noe med deltiden i arbeidslivet, men som regjeringen fjernet. Den skal på plass igjen.

I tiden fram mot valget vil vi sette likestilling på dagsordenen. Høyresiden kommer igjen til å mene at vi har kommet langt nok, at tiden for de store politiske grepene for økt likestilling er forbi, at det er overstyring, og at folk skal få velge fritt. Vi har hørt det før. Gammeldags høyrepolitikk kommer ofte i moderne dameklær. Men vi skal ut. Vi ser folks utfordringer. Vi ønsker å gjøre noe med dem. Likestillingen har aldri kommet av seg selv, den er ikke gitt en gang for alle.

Jeg tar med dette opp det forslaget som Arbeiderpartiet er alene om i den ene innstillingen, og de forslagene som vi har sammen med Kristelig Folkeparti i den andre innstillingen.

Jeg kommer til å komme litt tilbake til noen endringer underveis, etter som debatten går.

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Svein Harberg (H) [15:50:31] (komiteens leder): I et lovarbeid som dette er det vel på sin plass å lene seg litt tilbake og tenke litt ekstra igjennom hvorfor disse lovene må skrives, hva vi ønsker å oppnå, og ikke minst hvordan vi best kan oppnå målene. Noen av svarene på disse spørsmålene er enkle, noen er mer innviklede.

Hvorfor må disse lovene skrives? Å ha en lov om at det ikke skal diskrimineres, burde være unødvendig. Dette handler om noe så grunnleggende som å behandle hverandre med respekt, slik jeg er, og slik du er. Det er alle her enige om, men vi opplever likevel på flere områder at samfunnet rundt oss glipper, som system og ikke minst ved enkeltpersoner. Derfor er det viktig og avgjørende at vi har et lovverk som både veileder, legger til rette for og klargjør konsekvensene av ikke å ivareta denne respekten for hverandre på en ordentlig måte.

Hva skal så målene for lovverket være? For Høyre dreier det seg om å ha på plass et lovverk som gir vern til sårbare grupper i samfunnet. Da må jussen være klar og tilgjengelig. Hittil har vi hatt fire lovverk på dette området. Å samle disse til én felles lov øker oversikten og den allmenne tilgjengeligheten til innholdet. Vi har tilbakemeldinger på at det har vært vanskelig å orientere seg i fire ulike lovverk. Et klart flertall av høringsinstansene uttalte seg også positivt til at dagens lover foreslås samlet. Samtidig er det viktig å presisere at lovforslaget regjeringen nå har fremmet, i hovedsak er en videreføring av gjeldende rett. Det presiseres at lovens formål skal være å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Når denne loven nå er til behandling, følger vi også opp et løfte i Sundvolden-plattformen, hvor vi erklærte at vi skulle styrke likestillingen og skape et bedre diskrimineringsvern for alle gjennom å fremme forslag om en universell likestillings- og antidiskrimineringslov. Høyres initiativ til dette er for øvrig gammelt. Allerede i 2006 foreslo Høyre dette i et representantforslag. Nå ligger endelig lovforslaget her.

Da har jeg vært igjennom de enkle svarene. Nå går jeg over til den delen det er vanskeligst å svare skråsikkert på: Hvordan kan vi best oppnå målene våre? Jeg skal være ærlig og si at det åpenbart er flere måter å oppnå målene på, og at det er en avveining og en sammenstilling av virkemidler som er viktig. Diskriminering og forskjellsbehandling skjer fortsatt og i altfor stor grad. Da må vi se hvordan vi kan målrette tiltakene og ressursene for å få enda bedre resultater enn det vi har oppnådd så langt. Derfor har vi foreslått å endre ressursbruk og oppmerksomhet.

Det foreslås å videreføre og forsterke arbeidet rundt aktivitetsplikten. Alle arbeidsgivere skal ha en generell aktivitetsplikt, og alle offentlige og private arbeidsgivere som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal underlegges en konkret aktivitetsplikt. Redegjørelsesplikten foreslås ikke videreført. Det er aktivitet som bedrer situasjonen, ikke redegjørelser.

Forslaget er ærlig og godt ment som et tiltak for å øke innsatsen rettet mot aktivitet. Når det nå ser ut til at et stortingsflertall mener redegjørelsesplikten skal opprettholdes, er ikke det et stort og tyngende nederlag og på ingen måte avgjørende for intensjonen i loven. Vår intensjon var økt innsats på aktivitet – vi får håpe virksomhetene fortsatt tar med seg det signalet.

For Høyre har det også vært et viktig prinsipp at det er grenser for politikk. Å gjøre dette lovverket gjeldende også innenfor privatlivets indre rammer rører ved dette prinsippet for oss. Ja, det er selvsagt lover og regler som også gjelder der, men for oss blir det feil på dette området. Det står vi for, og så får Stortinget bestemme den avgrensingen ved voteringen her i dag.

Likestillings- og diskrimineringsloven sammenfatter nå forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, loven om likestilling mellom kjønnene, forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn og forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen foreslår å styrke diskrimineringsvernet gjennom enkelte nye bestemmelser som ikke følger av dagens diskrimineringslovgivning. Blant annet foreslår departementet at plikten til universell utforming av IKT skal utvides til også å gjelde utdannings- og opplæringssektoren, noe som f.eks. vil ha stor betydning for både elever med funksjonsnedsettelser og deres foresatte.

Regjeringen foreslår også en ny bestemmelse om at læremidler og undervisning i barnehager, skoler og andre utdanningsinstitusjoner skal bygge på likestillings- og diskrimineringslovens formål.

Det foreslås også at forbudet mot aldersdiskriminering utvides til å gjelde på alle samfunnsområder, og det foreslås en utvidet adgang til positiv særbehandling av menn.

Alt dette er viktige presiseringer og en tydeliggjøring av tiltak som kan bidra til høyere måloppnåelse og en bedre hverdag for gruppene det gjelder.

Prop. 80 L for 2016–2017 omhandler håndhevingen av lovverket. Det er viktig for tilliten hos de berørte at det er ryddige og klare grenseoppganger mellom aktørene på feltet. Den juridiske omleggingen har følger for håndhevsapparatet. Det er flere forhold ved dagens håndhevsapparat som ligger til grunn for forslaget om ny organisering.

For det første kan en sammenblanding av ombudets pådriverrolle og håndheverrolle være prinsipielt uheldig, for-

di en slik dobbeltrolle kan være egnet til å svekke tilliten til ombudet i lov håndhevsprosmålene.

For det andre er saksbehandlingstiden i dagens håndhevsapparat svært lang. Det foreslås at lov håndhevsrollen skilles ut fra ombudets oppgaveportefølge og overføres til et nytt håndhevsapparat. Ombudet skal fortsatt gi rettighetsveiledning om diskrimineringslovgivningen, herunder veiledning om aktivitetsplikten overfor arbeidsgivere.

Ombudet skal videre føre tilsyn med nasjonal gjennomføring av FNs kvinnekrimineringskonvensjon, FNs rasediskrimineringskonvensjon og FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Et nytt håndhevsapparat bygges opp rundt en nemnd der alle saker behandles i én instans. Muligheten for å bringe saken inn for domstolene til full overprøving på ethvert stadium i forvaltningsbehandlingen vil imidlertid bestå. Ombudet vil med den foreslåtte endringen styrkes som pådriverorgan med ansvar for å bidra til økt likestilling i samfunnet gjennom bevisstgjøring og holdningsendringer, informasjonsarbeid, formidling av kunnskap om likestilling og overvåkning av hva slags diskriminering som skjer.

Å skille ut lov håndhevsoppgavene fra Likestillings- og diskrimineringsombudet vil gi ombudet en friere stilling i pådriverfunksjonen, slik at de ikke må balansere mellom hensynet til nøytralitet i lov håndhevsrollen og nødvendigheten av å være en klar og samfunnskritisk røst i pådriverarbeidet. Nytt håndhevsapparat vil også gi en rask og effektiv saksbehandling fordi en bare må forholde seg til én instans mot to i dag. En endring som her skissert vil kunne gi en total tidsbesparelse på så mye som opptil ett år per sak.

Til slutt vil jeg vise til at Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen ikke er med på forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, men at vi likevel vil stemme for dette i dag. Vi har vært betenkt på at forslaget synes å forhåndskonkludere, men mener det selvsagt er viktig å se på hvilke ressurser som kreves for å følge opp vedtaket og sørge for oppfølging av dette.

Regjeringen har arbeidet godt med det nye lovforslaget og hatt gode høringsrunder, og det er en helhetlig og god løsning vi inviteres til å vedta i dag.

Jeg vil også ta med en stemmeavklaring – utover det som jeg nå varslet, om at Høyre og Fremskrittspartiet vil støtte forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, i innstillingen til Prop. 80 L for 2016–2017. Vi vil også støtte de utredningene som Venstre foreslår i forslagene nr. 5 og 6, så vi vil også stemme for de forslagene.

Når det gjelder Prop. 81 L for 2016–2017, ser vi ikke noen grunn til å stå utenfor forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, som får flertall i salen i dag. Vi ønsket en mer presis beskrivelse, men skjønner intensjonen med det som nå gjøres, og vil derfor også støtte det.

Ib Thomsen (FrP) [16:01:30]: Vår oppgave i denne sal er å vedta lover som et virkemiddel for å regulere samfunnet vi lever i. Det handler om å fastsette rettigheter og plikter på en slik måte at det skaper en fornuftig balanse mellom ulike hensyn. Videre, president, har vi ansvar for å sikre at de lovene vi vedtar, blir overholdt, og at brudd på disse får konsekvenser, men dette er presidenten sikkert kjent med fra før.

Jeg er glad for at vi i dag vedtar et håndhevsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet som gir reelle konsekvenser når man forskjellsbehandler og diskriminerer. Gjennom å gi Likestillings- og diskrimineringsnemnda kompetanse til å legge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkle saksforhold, sender man et klart signal om at også diskriminering skal få en reell konsekvens, og at de som bryter loven, vil bli straffet. Dette vil være et positivt bidrag både gjennom at arbeidsgiver får større incentiver for å sikre at det ikke foregår diskriminering på arbeidsplassen, og gjennom å være preventivt slik at færre vil oppleve diskriminering.

Et annet positivt tilskudd med den behandlingen vi gjør her i dag, er å sikre et forbud mot aldersdiskriminering, noe som blir mer og mer aktuelt for flere av oss, også utenfor arbeidslivet.

For Fremskrittspartiet er et viktig prinsipp at mennesker er likeverdige. Det gjelder også uavhengig av alder. Det bør nemlig ikke være slik at bare folk blir gamle nok, er det greit å forskjellsbehandle. Verdighet omfatter også det å kunne få den samme behandlingen som alle andre. Det er derfor gledelig når vi i dag vil vedta å styrke forbudet mot nettopp aldersdiskriminering.

Loven skal være brukervennlig og så forutsigbar som mulig. Den skal ikke gi folk forventninger om rettigheter de ikke har. Regjeringen ønsker å slå ned på usaklig forskjellsbehandling på grunn av nettopp alder. Loven skal ikke stå i veien for aldersgrenser som har en saklig begrunnelse.

Regjeringen er opptatt av at loven skal være brukervennlig, som jeg sa, og så forutsigbar som mulig. Selv om det er et mål at en felles lov skal gi like god beskyttelse til alle, må loven ta høyde for visse forskjeller. Regjeringen mener et forbud mot aldersdiskriminering har stor verdi, også med unntakene som er foreslått. Det blir f.eks. som utgangspunkt forbudt å ha øvre aldersgrense for å kjøpe leilighet eller å nekte noen en vare eller tjeneste på grunn av alder og uten en saklig grunn.

Det blir også et tydelig forbud mot trakassering på grunn av alder utenfor arbeidsforhold, og regjeringen mener også at et forbud kan være med på å endre holdninger i samfunnet.

For noen av oss som har kommet litt opp i alder, ser dette veldig positivt ut.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten tok den hentydningen.

Kjersti Toppe (Sp) [16:05:33]: Senterpartiet støtter ikke regjeringa sitt forslag om å slå saman dei fire gjeldande likestillings- og diskrimineringslovene til ei samla lov, slik det er foreslått i Prop. 81 L. Eit fleirtal av høringsinstansane er rett nok positive til å samla lovene, men dei uttaler at dei ikkje kan støtta departementet sitt forslag fordi dei meiner at forslaget svekkjer vernet. Det gjeld at plikta for arbeidsgivarar til å gjera greie for likestillingstiltak vert teken vekk, og at ei felles lov ikkje skal gjelda familielivet eller andre reint personlege forhold. Ein tredjedel av høringsinstansane er uansett imot at lovene skal samlast, og grunngir det med at dei er imot opp-

heving av likestillingslova, og at separate lover er det beste verktøyet for likestilling og mot diskriminering.

Senterpartiet er einig med dei mange i høyringa som meiner at kjønn er i ei særstilling samanlikna med dei andre diskrimineringsgrunnlag, og vi meiner at den proposisjonen som vert fremja i dag, ikkje vil styrkja verken diskrimineringsvernet eller likestillingsarbeidet. Vi fryktar, som mange høringsinstansar, at det motsette vil skje dersom forslaget vert vedtatt.

Samanslåing av lover er ikkje eit mål i seg sjølv. Målet må vera å gjera lovverket betre, og det er ikkje tilfellet her, etter vår vurdering. Vi meiner det er viktig å behalda likestillingslova som ei eiga lov med tilhøyrande føremålsparagraf, som i dag. I Noreg har vi framleis ikkje kjønnslikestilling. Vi har både individuell og strukturell diskriminering av kvinner. Vi er einige i det som både Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti skriv i innstillinga om at likestillingslova har ein viktig symboleffekt og er eit norsk varemerke. Sterke juridiske miljø og interessegrupper har òg åvara mot å slå saman lovene, at det vil svekkja diskrimineringsvernet. Norges Handikapforbund er t.d. imot forslaget.

Vi støttar forslaga frå Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet om å baka inn det som er positivt med regjeringa sine forslag, i eksisterande lover – som plikta til universell utforming av IKT, om at dei skal omfatta utdannings- og opplæringssektoren, at læremiddel og undervisning skal byggja på føremålet med lova, at forbudet mot aldersdiskriminering skal utvidast til å gjelda alle samfunnsområde, at ein skal kunna gi positiv særbehandling av kvinner og menn, og at diskrimineringsvernet av gravide vert forsterka. Vi sluttar oss òg til forslaget frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti i innstillinga om å bevare og styrkja aktivitetsplikta og plikta til å gjera greie for likestillingstiltak, at verkeområdet for diskrimineringslova skal inkludera den private sfæren, og at ein skal utvida beskrivinga av diskrimineringsforhold i lova.

Så til Prop. 80 L om ei ny diskrimineringsombudslov, der det er foreslått ei ny organisering av verksemda til handhevsapparatet, som i dag skjer ved Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Senterpartiet støttar ikkje forslaget frå regjeringa om ei ny organisering her. Vi meiner at ombudet framleis må ha både ei pådrivarrolle og ei handhevarrolle, og vi fryktar at forslaget vil svekkja ombudet si rolle. Vi har fremja eit eige forslag til denne saka. Det er nesten likt forslaget frå Arbeidarpartiet. Forskjellen er at vi har tatt vekk orda «lokalisering» og «statsbudsjett». Vi bind oss altså ikkje til auka budsjett. Det er ikkje fordi vi meiner at ombudet ikkje treng auka budsjett, men vi meiner det er ei vurdering som høyrer heime i ein budsjettprosess og ikkje i ei lov som dette. Men vi vil altså styrkja ombudet si rolle. Det er viktig for oss. Slik sett stemmer vi heller ikkje for det alternative forslaget frå Venstre, som vil gi myndigheit til nemnda, men vi kan støtta forslaga nr. 5 og 6, som Venstre har fremja i forslag til Prop. 80 L.

Da tar eg opp forslaget frå Senterpartiet i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sveinung Rotevatn (V) [16:10:29]: Ei felles likestillings- og diskrimineringslov vil vere eit løft for ei rekkje

grupper som i dag opplever at ein ikkje har tilstrekkeleg vern mot diskriminering. Det handlar om at alle skal ha like moglegheiter til å utnytte sine evner, leve sitt liv og delta aktivt i samfunnet.

Venstres intensjon med ei felles lov er eit sterkare og breiare vern mot diskriminering. Eit sterkare og breiare vern mot diskriminering skal ikkje gå ut over arbeidet mot kjønnsdiskriminering og diskriminering av minoritetspersonar. Lova tek særleg sikte på å betre stillinga til kvinner og minoritetar.

I den nye lova blir plikta til universell utforming av IKT utvida, slik at ho også omfattar utdannings- og opplæringssektoren. Det blir gjeve lik tilgang til positiv særbehandling av kvinner og menn, utviding av lista over sjølvstendige diskrimineringsgrunnlag ved graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjons- og omsorgsoppgåver, samansett diskriminering blir eksplisitt forbode, og alder blir inkludert som diskrimineringsgrunnlag, med fornuftige avgrensingar. Dette støttar Venstre.

På nokre viktige område er det likevel behov for endringar. Venstre meiner det er viktig at lova tek høgd for at det kan vere andre forhold enn dei som er lista opp, som kan føre til diskriminering av menneske. Tidlegare har vi hatt for dårleg beskyttelse av grupper som ingen såg føre seg ville oppleve diskriminering. For eksempel fell personar med hiv og heterofile transpersonar mellom kategoriene lova av i dag beskyttar. Difor støttar Venstre forslag nr. 5 i innstillinga til sak nr. 6, der det går fram at opplisting av diskrimineringsgrunnlag i likestillings- og diskrimineringslova § 1 første ledd skal inkludere andre vesentlege forhold ved ein person.

Venstre ønskjer også å behalde aktivitets- og utgreiingsplikta. Førebyggjande arbeid er avgjerande for å forhindre diskriminering. Berre gjennom bevisstgjerung og målretta tiltak vil vi klare å kjempe mot diskriminering i arbeidslivet. Det handlar ofte om å endre haldningar, og det må gjerast gjennom systematisk arbeid over tid. Difor er aktivitetsplikta viktig.

For bedrifter som jobbar aktivt for likestilling og mot diskriminering, gjev utgreiingsplikta ei moglegheit til å vise fram kva ein gjer, og kva resultat det gjev. Venstre støttar difor forslag nr. 3 i innstillinga til sak nr. 6, om å bevare aktivitets- og utgreiingsplikta og å styrkje ho ved å følgje opp Skjeie-utvalets tilrådingar til endringar.

For Venstre er det viktig at vernet mot diskriminering gjeld på alle samfunnsområde, sjølv om det ikkje i like stor grad kan handhevast på alle område. Lova er normdannande, og signaleffekt er viktig. Det overordna signalet er at vi ikkje aksepterer diskriminering. Vi vil difor støtte forslag nr. 4 i innstillinga til sak nr. 6, om at lova skal gjelde på alle samfunnsområde, og dermed støttar vi ei anna formulering av § 2 første ledd i lova enn det som følgjer av tilrådinga.

Regjeringa har føreslått ei endring i oppgåvefordelinga mellom Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Venstre har kome til at vi ikkje støttar denne endringa. Med felles lov og inkludering av fleire grunnlag i lova fryktar vi at ei overføring av oppgåver og ressursar frå ombudet til nemnda vil kunne medføre ei svekking av diskrimineringsvernet.

Vi er vidare opptekne av å sikre lågterskeltilbodet hos ombudet og fryktar at ei eininstansbehandling med krav om skriftlegheit vil høgje terskelen for å melde inn saker.

Dersom terskelen blir for høg, er ikkje vernet reelt. Vi føreslår difor å behalde oppgåvefordelinga av i dag, men at nemnda av i dag blir gjeven kompetanse til å gje pålegg om oppreisning i arbeidsforhold og erstatning i enkle saker. Vi har levert eit eige forslag om dette, som hermed er teke opp.

Ei profesjonalisering av nemnda, slik regjeringa skisserer, vil krevje meir ressursar av begge partar. Vi meiner difor at ei eventuell løysing som det gjer det nødvendig på ny å vurdere behovet for å innvilge fri rettshjelp med behovsprøving på dette området. Forslaget vårt om det er dermed teke opp.

Vidare meiner vi at ein også må vurdere eit lågterskeltilbod for handheving av forbudet mot seksuell trakassering. Det treng ikkje vere ombudet, det kan også bli handtert av Arbeidstilsynet. Seksuell trakassering i arbeidslivet er ei stor utfordring for mange, og i nokre sektorar er ein meir utsett enn i andre. Ifølgje dei årlege levekårsundersøkingane frå SSB er talet på personar som kjenner seg seksuelt trakassert på norske arbeidsplassar, aukande. Forbudet mot seksuell trakassering blir handheva via domstolane i dag, men svært få saker blir bringa inn. Difor ønskjer Venstre å greie ut eit lågterskeltilbod, og forslaget om det er hermed teke opp.

Kampen for likestilling er ein viktig del av historia til Venstre. Likestillingskampen står i ei særstilling, og Noreg har kome langt i arbeidet med å fremje likestilling mellom kjønna. Likevel må vi erkjenne at vi ikkje har vore like flinke til å løfte fram andre grupper. Difor er det viktig at vi no inkluderer andre grunnlag for diskriminering enn kjønn i den nye lova. Likestillingslova har ei viktig symbolkraft som vil bidra til å gje heile feltet eit løft.

Presidenten: Representanten Sveinung Rotevatn har tatt opp de forslagene han refererte til.

Snorre Serigstad Valen (SV) [16:15:39]: I dag diskuterer vi en av landets og kvinnebevegelsens stolte seire, nemlig likestillingsloven, ved inngangen til lovens 40-årsjubileum. Det er en lov som fremdeles er i en særstilling globalt. Den var kontroversiell i sin unnfangelse og historisk ved sin fødsel, og den er dessverre veldig aktuell den dag i dag – og høyst nødvendig.

Derfor skulle en håpe at når Stortinget gjør betydelige endringer i lovverket, var det utvetydige styrkinger man gjennomførte, men sånn ble det ikke. Det er særlig tre problemer vi i SV ser med endringene i loven.

Det å gjøre loven generell gjør den for det første dårligere. Et hovedproblem er at lovene som ble lansert som en styrkelse av vernet for minoritetene til kvinnevernets nivå, som det heter, i stedet svekker vernet av kvinner uten å styrke minoritetsvernet. Denne vesentlige endringen av likestillingsloven skulle både fremme likhet og være holdningsdannende. Loven har tjent oss godt. Derfor burde regjeringen lyttet til kritikken som ble framført under høringen av kvinneorganisasjoner og andre organisasjoner og forbund, om at lovendringen ville svekke det å fremme likestillingen mellom kjønnene og ikke styrke forbud mot diskriminering av alle andre.

Det er ulike grunnlag for og årsaker til ulike former for diskriminering. Dette må tydeliggjøres heller enn å blandes sammen. Kvinnediskriminering er et samfunnsproblem som krever samfunnsmessig endring. Det er ikke kun

et individuelt ansvar. Det er ikke tilfeldig når kvinner opplever diskriminering i privatlivet, i arbeidslivet eller på samfunnsnivå. Det handler om maktforhold. En kunne kanskje forvente at selv om Fremskrittspartiet i mesteparten av sin eksistens har avvist disse grunnleggende forskjellene i makt mellom kvinner og menn, hadde resten av regjeringsskollegiet kunnet påpeke det for dem.

Det andre er at loven også må gjelde private forhold. Det er alvorlig at kvinnevernet ikke lenger skal gjelde i familien og i private forhold. Å fjerne at loven dreier seg om private forhold, er en spesiell endring som vi har problemer med å forstå årsaken til. Loven har en normativ virkning. Den er forebyggende og holdningsskapende og burde også – selvfølgelig – kunne omhandle hvordan folk lever sitt liv og motvirke den forskjellsbehandlingen noen kvinner utsettes for, i hjemmet og i familien. Vi kan ikke se at det finnes gode eksempler på at dette er en endring som er nødvendig eller påkalt av hvordan loven til nå har vært praktisert.

For det tredje må vi ta på alvor at det er store likestillingsutfordringer i arbeidslivet. Derfor bør alle arbeidsgivere fortsatt ha ansvar for å fremme likestilling, forebygge diskriminering og rapportere om dette. Det har vært et svært nyttig verktøy i arbeidet for likestilling i Norge. Rapportering om forholdene i norsk arbeidsliv har bidratt til Likestillings- og diskrimineringsombudets kunnskapsgrunnlag. Det burde styrkes i stedet for å fjernes. Høyres argument om at redegjørelse fra arbeidsgiver er byråkratisk, er fullkomment absurd. Denne rapporteringen er i seg selv bevisstgjørende og holdningsskapende og har sannsynligvis i seg selv ført til mer likestilling i arbeidslivet enn det som ellers ville vært tilfellet.

SV går også imot oppdeling av likestillingsfunksjonene.

Vi er ikke ennå på det punktet at vi kan lene oss tilbake og si at vi er fornøyd. Man snakker fra en posisjon av tydelig privilegium når man er privilegert politiker og på vegne av alle andre i samfunnet sier at nå tåler vi litt mindre vern av kvinner i lovverket. Det er for så vidt ikke overraskende at det kommer fra Fremskrittspartiet. For ti år siden skrev nåværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen en glimrende kronikk i Samtiden der det het:

«Jeg er fristet til å si at Høyre og FrP alene vil bringe ut det verste i hverandre.»

Mon ikke tanken på å gi Fremskrittspartiet ansvar for likestillingspolitikken i Norge var et av de tilfellene Røe Isaksen den gang hadde i tankene. Jeg er i hvert fall overrasket over at Høyre er med på statsrådets løp på dette feltet. Det tjener ikke norsk likestillingskamp til ære, og det tjener strengt tatt ikke Høyre til ære heller.

Statsråd Solveig Horne [16:20:35]: Først vil jeg takke for debatten så langt.

Regjeringen har lagt fram et forslag om en helhetlig likestillings- og diskrimineringslov og forslag om endringer i håndhevsapparatet. La meg understreke at her er det ingen likestillingslov som blir skrotet eller er død. Den skifter altså navn til en felles likestillings- og diskrimineringslov.

Med disse endringene vil vi få et sterkere og mer tydelig vern mot diskriminering og mer effektive sanksjoner. Det er en historisk milepel at nemnda nå vil få myndighet til å ilegge oppreisning og erstatning.

Diskriminering er et alvorlig problem både for dem som rammes, og for samfunnet. Det er viktig at vi har et slagkraftig og godt lovverk som forbyr diskriminering, og som legger til rette for godt likestillingsarbeid.

I dag har vi fire nesten helt like diskrimineringslover og en mengde forarbeider som sier noe om hvordan lovene skal forstås. Lovverket er uoversiktlig og lite brukervennlig. Selv om det var en del motstand da lovforslaget var på høring, ønsker et stort flertall av høringsinstansene en samlet lov.

Dagens lover har også blitt kritisert for å rangere diskrimineringsgrunnlagene. For dem som diskrimineres, spiller det liten rolle om forskjellsbehandlingen skyldes etnisitet, kjønn, seksuell orientering eller funksjonsevne. Regjeringen foreslår et mer likestilt vern for de ulike diskrimineringsgrunnlagene, samtidig som nyanser i dagens lovverk videreføres. Formålet med loven er å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Regjeringen har lyttet til høringsinstansene, og vi foreslår å understreke at loven særlig skal ta sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling og bidra til å bygge ned samfunnsskapte funksjonshemmende barrierer.

Regjeringen foreslår også å styrke diskrimineringsvernet på viktige punkter. For første gang får vi et vern mot diskriminering på grunn av alder, også utenfor arbeidslivet. Adgang til positiv særbehandling av menn utvides for å gi kvinner og menn samme rettsvern mot diskriminering.

Vi foreslår en plikt til universell utforming av IKT i skoler og opplæringsinstitusjoner. Det vil gjøre det enklere for elever med funksjonsnedsettelse å delta i undervisningen og for foreldre med funksjonsnedsettelse å følge opp barnas skolegang.

Vi foreslår å styrke og konkretisere arbeidsgivers aktivitetsplikt. Absolutt alle arbeidsgivere, uansett sektor og størrelse, skal ha plikt til å jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering på alle diskrimineringsgrunnlagene. Regjeringen forventer at alle bedrifter følger lovpålagte plikter og jobber aktivt for likestilling, selv om de ikke må redegjøre for dette. Regjeringen har mer tro på gode, aktive plikter enn på byråkratisk og ressurskrevende papirarbeid.

I dag er det vanskelig å forstå hva diskrimineringslovene gir rett og plikt til. Regjeringen foreslår derfor å gjøre reglene tydeligere. Vi tydeliggjør det strenge vernet mot diskriminering i arbeidslivet og det strenge vernet mot diskriminering på grunn av graviditet. Vi foreslår også et tydeligere forbud mot sammensatt diskriminering.

Det holder ikke bare med et godt lovverk. Det må få konsekvenser å diskriminere. Et godt håndhevsapparat krever tydelige roller og effektive sanksjoner. Ombudet har i dag både en lovhåndheverrolle og en pådriverrolle. Dette er prinsipielt uheldig fordi pådriverrollen kan påvirke rollen som objektiv håndhever. Det er viktig å ha et håndhevsapparat som nyter tillit hos begge parter.

Ombudet har og vil fortsatt ha en sentral rolle for å sikre likestilling og motarbeide diskriminering. Ombudet vil hvis forslaget blir vedtatt, bli et rent pådriverorgan på lik linje med Barneombudet. Ombudet vil også få en friere rolle som vaktbikkje og en kritisk røst. Ombudets veiledningsfunksjon skal videreføres uforandret, og veiledningssakene vil også gi et godt erfaringsgrunnlag for ombudets viktige pådriverarbeid.

For personer som diskrimineres, har det stor betydning å få behandlet saken sin raskt innenfor rettssikre rammer, og at lovbruddet faktisk får konsekvenser. Vi foreslår derfor en enklere saksbehandling og mer effektive virkemidler.

Saksbehandlingstida i dagens håndhevingsapparat er for lang. Det kan ta opptil to år fra saken leveres inn til ombudet, til endelig vedtak i nemnda foreligger. Vi foreslår derfor at en ny diskrimineringsnemnd skal behandle alle saker i én instans. Saksbehandlingen i den nye nemnda vil være raskere og mer forsvarlig. For å sikre forsvarlig saksbehandling og riktige vedtak skal det også stilles krav om dommererfaring for nemndas ledere.

Nemnda har i dag ingen myndighet til å ilegge oppreisning og erstatning. De som har vært utsatt for diskriminering, må selv reise sak for domstolene. Rettspraksis viser imidlertid at svært få slike saker blir brakt inn for domstolene. Effektive sanksjoner forutsetter at lovbrudd blir håndhevet. Vi foreslår derfor at diskrimineringsnemnda skal gis myndighet til å ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i mer enkle forhold. Dette er en milepæl og en nyvinning.

Jeg merker meg at komiteens mindretall ønsker å beholde likestillingsloven. Men jeg registrerer også at de skriver i merknaden at det bør bare skje dersom det vil gjøre lovverket bedre. Det er innholdet i loven, og ikke antall lover, som betyr noe. De aller fleste av likestillingslovens bestemmelser videreføres, også formålsbestemmelsen.

Vi foreslår dessuten flere nye regler som vil gi et bedre vern mot kjønnsdiskriminering, bl.a. nye regler om graviditetsdiskriminering og diskriminering pga. omsorgsoppgaver. Med andre ord blir lovverket både tydeligere og bedre.

Komiteens mindretall vil også videreføre arbeidsgivers redegjørelsesplikt og likestillingslovens virkeområde i familie- og privatliv. Selv om likestillingsloven i dag gjelder på dette området, står det helt klart i loven og i forarbeidene at den ikke skal håndheves i familie- og privatlivet, hverken av håndhevingsapparatet eller av domstolene. Jeg regner med at de fleste er enig i at heller ikke denne loven skal håndheves i familie- og privatliv. Dette må også presiseres både i denne loven og i den nye diskrimineringsombudsloven. Slik mindretallsforslaget er formulert, gjøres det ikke noe unntak for håndhevingen.

Jeg ønsker å gi loven større autoritet ved å fjerne symbolbestemmelser og plikter uten effekt. Det er aktivitetsplikten som er viktig for likestillingsarbeidet, og derfor foreslår vi å styrke denne.

Jeg har også merket meg mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet, der man ønsker å gi diskrimineringsombudet myndighet til å ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkelte saksforhold. Jeg finner grunn til å advare mot en slik løsning, for ombudet fatter ikke vedtak i dag. Ombudet gir bare uttalelser som ikke er bindende. Dersom ombudet skal gis myndighet til å ilegge oppreisning og erstatning, må det først gis vedtaksmyndighet. Å gi ombudet vedtakskompetanse vil innebære en dramatisk endring og endret ramme for håndhevingsystemet. Jeg mener dette er uheldig, og minner også om at ved opprettelsen av Likestillingsombudet i 2006 ble det vurdert om ombudet skulle gis vedtakskompetanse. Men det ble vist til at det ville gi ombudet en uheldig dobbeltrolle som kunne være egnet til å svekke tilliten til arbeidet. Jeg me-

ner at det samme hensynet gjør seg gjeldende i dag. Den relativt høye omgjøringsprosenten i nemnda underbygger etter min oppfatning dette – nemnda kom i 2016 til et annet resultat enn ombudet i 35 pst. av klagesakene. Heller ikke Skjeie-utvalget foreslo i sin utredning i 2011 å gi ombudet oppreisnings- og erstatningsmyndighet. Det er helt avgjørende med en rettssikker behandling av saker om oppreisning og erstatning. Vi foreslår derfor at det skal stilles krav om dommererfaring for lederne i den nye diskrimineringsnemnda. I tillegg til dette skal partene gis en ubetinget rett til muntlig behandling i saker om oppreisning. Det skal sikre en rettssikker behandling og legge til rette for en kontradiksjon for parts- og vitneavhørene.

Forslagene som ligger til behandling, og som regjeringen har fremmet i dag, mener vi gir en helhetlig, sterk og tydelig likestillings- og diskrimineringslov og en lov som vil sikre bedre håndheving av diskrimineringsaker, og er et solid fundament for arbeidet for likestilling og mot diskriminering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [16:30:50]: Helt ny kunnskap fra kilden og forskningsmiljøet CORE fra mai 2017 viser at Norge sakte, men sikkert ligger bak både Sverige, Finland og Island når det gjelder likestilling. Dette er bakteppet for det vi debatterer i dag. Mener statsråden at hun har tatt kjønnslikestillingen videre med sine grep?

Statsråd Solveig Horne [16:31:22]: Bakteppet for dagens debatt er en ny likestillings- og diskrimineringslov og et styrket håndhevingsapparat. For første gang vil det få konsekvenser å diskriminere, noe den forrige regjeringen unnlot å ta med seg da de behandlet diskrimineringsloven i 2013.

Norge er et av verdens mest likestilte land. Vi er et av de beste av de nordiske landene på likestilling. Det som går fram av den rapporten som representanten viste til, er at kvinneandelen er lav når det gjelder ledere i privat sektor. Selv om det er kvoteringsregler i dag, har altså ikke sideeffektene av de kvoteringsreglene slått til, og vi har en utfordring med å få på plass flere kvinnelige ledere. Det arbeidet er ikke noe som staten klarer alene, det må være i et samarbeid med bedriftene. Det er et arbeid som denne regjeringen tar på største alvor, og vi samarbeider også med næringslivet for å få på plass flere kvinnelige ledere.

Hege Haukeland Liadal (A) [16:32:23]: Jeg takker for svaret. Som tidligere representanter har vært inne på i sine innlegg, er likestillingsloven en merkevarelov for Norge. Internasjonalt har den vakt stor oppmerksomhet, på samme måte som rasediskrimineringsloven i USA. Hvordan er det å være likestillingsminister og legge ned – avvikle – likestillingsloven i dag?

Statsråd Solveig Horne [16:32:51]: Jeg kan forsikre representanten om at det er en god følelse å være likestillingsminister i dag, når vi får vedtatt en ny likestillings- og diskrimineringslov. Jeg gjentar: Det er ingen likestillingslov som blir skrotet eller er død i dag, den gjenoppstår under et nytt navn: likestillings- og diskrimineringsloven. Likestillings- og diskrimineringsloven gir et tydeli-

gere vern for kvinner ved at vi beholder formålsparagrafen for å framheve kvinners stilling, og ved at vi styrker, eller tydeliggjør, diskrimineringsvernet for gravide, og ikke minst det som går på sammensatt diskriminering, for vi vet at kvinner er mer utsatt for sammensatt diskriminering enn andre. Så dagens vedtak er historisk, og jeg er glad for at vi nå får på plass en ny, felles likestillings- og diskrimineringslov.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:33:56]: Jeg vil bruke litt tid på å rette opp noe som ble sagt fra talerstolen av statsråden, nemlig at når det gjelder forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet om å gi ombudet mulighet til oppreisnings- og erstatningsmyndighet, nevnte hun også at Kristelig Folkeparti sto bak det. Det gjør ikke Kristelig Folkeparti. Det er Venstre som står bak det.

Så til spørsmålet mitt. Jeg sa i innlegget at i de 100 største norske selskapene sitter kun 15 pst. kvinner i ledende stillinger i det private næringslivet. Det er noe bedre i statseide selskaper – 33 pst. Når statsråden foreslår å fjerne redegjørelsesplikten, på hvilken måte ser hun for seg at antall kvinner i ledende stillinger skal kunne øke i tiden framover?

Statsråd Solveig Horne [16:34:45]: Jeg skal ikke bruke tid på å oppklare ting her, men Venstre har et eget forslag der de sier at nemnda skal få mulighet til en oppreisning.

Representanten tar opp et viktig tema, for det er bekymringsfullt at selv om vi har en kvoteringsregel i dag, er det for få kvinner i ledende stillinger. Derfor har vi støttet opp om arbeidet som er gjort for å få tydelig fram at det er noe som næringslivet selv må arbeide for. Men det å få flere kvinner inn i ledende posisjoner starter med de utradisjonelle valgene som jenter og gutter tar på utdanning, og med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet vi har.

For meg har det vært viktig at vi har en aktivitetsplikt, som vi tydeliggjør i dagens forslag, og som gir arbeidsgiverne plikt til å føre en aktiv likestillingspolitikk, og at det skal gjelde for alle områdene. Jeg har tro på at det som ligger i aktivitetsplikten, som lovfestes, er viktigere enn selve redegjørelsesplikten.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:35:48]: Jeg synes det er bra at man legger vekt på aktivitetsplikten, men jeg klarer ikke å forstå, allikevel, hvordan den aktivitetsplikten skal kunne følges opp og ha en betydning hvis man ikke samtidig er nødt til å rapportere på det og redegjøre for den aktiviteten som statsråden mener at de vil styrke i dette forslaget.

Statsråd Solveig Horne [16:36:10]: Redegjørelsesplikten fungerer ikke etter intensjonen slik den blir praktisert i dag. Den oppleves som byråkratisk og som noe regnskapsførerene fyller ut i årsrapporten. Derfor ønsker jeg heller å styrke aktivitetsplikten og erstatte redegjørelsesplikten med positive tiltak som informasjon, dialog og spredning av gode erfaringer. Vi vet at aktivitetsplikten kan ha en viktig funksjon også uten redegjørelsesplikten, særlig med den styrkingen og den konkretiseringen som ligger i forslaget nå.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:36:49]: Hvis redegjørelsesplikten blir sett på som en byråkratiserende ordning som ikke har hatt stor betydning, hvorfor har ikke statsråden tatt et initiativ til å styrke redegjørelsesplikten og gjøre den mer aktuell og mer adekvat for det som redegjørelsesplikten skal avdekke?

Statsråd Solveig Horne [16:37:13]: For regjeringen har det vært viktig å styrke aktivitetsplikten, at den skal gjelde alle grunnlag og ikke bare likestillingsloven, som før, og at alle bedrifter skal ha denne aktivitetsplikten.

Så mener jeg at vi på andre måter kan drive aktiv og god likestillingspolitikk og få seriøse bedrifter til å følge lov-pålagte plikter og jobbe aktivt for likestilling. Det har vært viktigere enn å styrke redegjørelsesplikten.

Snorre Serigstad Valen (SV) [16:37:57]: Fremskrittspartiet har stått på feil side av historien i en rekke historiske og viktige likestillingssaker, nær sagt de fleste i Stortinget, senest i sin innbitte kamp mot felles ekteskapslov. Dette engasjementet som statsråden utviser for likestillingssaken, må være personlig, for i Fremskrittspartiets nylig vedtatte program er det ni linjer å lese om likestilling, og to av dem handler om hvor galt det er med kvotering. Det står mer enn dobbelt så mye om bompenger i Fremskrittspartiets program som det står om likestilling. Det står ikke engang at manglende likestilling i Norge er et problem. Det står faktisk ingenting.

Med hvilken autoritet snakker Fremskrittspartiet om likestillingspolitikk? Hvorfor skal det overveldende flertall av nordmenn som er uenige med Fremskrittspartiet i likestillingsspørsmål, lytte til Solveig Horne og Fremskrittspartiets forslag?

Statsråd Solveig Horne [16:38:51]: Nå kan det være at det står lite om likestilling fordi vi har oppnådd mye på disse fire årene. Med dagens vedtak om ny likestillings- og diskrimineringslov får det for første gang konsekvenser å diskriminere, ved at vi nå gir nemnda en vedtakskompetanse. Det skjedde ikke under SV, som hadde likestillingsministeren, men det skjer under Fremskrittspartiet, som har likestillingsministeren.

Jeg har lyst til å understreke at Fremskrittspartiet tar likestillingsarbeidet på alvor, og mener at en av de største utfordringene vi har på likestillingsfeltet, er vold i nære relasjoner. Det arbeides det med. Hvis representanten slår opp i Fremskrittspartiets partiprogram på det som går på å bekjempe vold i nære relasjoner, vil han se at det er en aktiv politikk på det feltet.

Fremskrittspartiet har en aktiv likestillingspolitikk. Takket være samarbeid mellom SV og Fremskrittspartiet fikk vi på plass tidenes barnehagesatsing med full barnehageutbygging. Så det er mye takket være SV og Fremskrittspartiet at kvinner i dag kan gå ut og bli i arbeidslivet på den måten de gjør i dag.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Arild Grande (A) [16:40:10]: Hvis presidenten la merke til et rop fra galleriet under statsrådens svar på den første replikken, var det fra min datter på litt over ett år. Om det var i protest mot statsrådens svar eller i glede over å se igjen faren sin, kan vi la henge i luften.

Likestilling er kanskje blant Norges fremste merkevarer internasjonalt. Det får hele verden til å se mot Norge. Vi får ofte, også til dette hus, delegasjoner fra utlandet som ønsker å lære av den norske historien.

De fleste nordmenn lever i dag i en virkelighet med stor personlig frihet. Hvordan kom vi hit? Skjedde det av seg selv? Nei, det er selvsagt resultatet av politikk – av sosialdemokratisk politikk. Gradvis og gjennom mange år har man styrket rettigheter, lovverk, håndhevingsapparat, utvidet pappatid, for å nevne noe. Hvorfor har vi gjort det? Jo, det er fordi vi ønsker et samfunn hvor alle er med, og hvor man ikke blir overlatt til seg selv om man støter på problemer. For oss er ikke likestilling bare festtaler; det er et møysommelig arbeid mot et større mål. For oss gir de strålende framskrittene Norge har hatt, inspirasjon til å fortsette å styrke likestillingsarbeidet.

Så har vi Høyre, Fremskrittspartiet og Solveig Horne. Gjennom fire år har de, skritt for skritt, satt likestillingen i revers. Vi lå og cruiset i sjetten gir under den rød-grønne regjeringen, i stor fart mot det likestilte samfunnet. Så kuttet regjeringen i pappatiden og giret ned til femte. Så økte de kontantstøtten og giret ned til fjerde. Så økte de barnehagekøene og barnehageprisene og giret ned til tredje. Så innførte de politikk for økt midlertidighet i arbeidslivet og giret ned til andre. Deretter reduserte de arbeidet mot ufriwillig deltid og giret ned til første. Nå skal de altså svekke både lov og håndhevingsapparat. Det er å sette likestillingsarbeidet helt i revers.

Men så opplever Horne – til tross for iherdige forsøk i sitt innlegg forleden – på enkelte områder å bli parkert, igjen og igjen. Det var massiv kritikk mot likestillingsmeldingen som ble lagt fram, og Stortinget påla regjeringen en rekke vedtak for å styrke likestillingen. Nå opplever statsråden nederlag også når det gjelder redegjørelsesplikten og det at loven ikke skal gjelde i den private sfære. Det er jeg glad for.

Men i dag, som i mange andre saker vi diskuterer i denne salen, veksler Kristelig Folkeparti og Venstre på å sikre regjeringen gjennomslag for noen av de viktigste prioriteringene deres. Det er trist, og det vil i sum svekke likestillingsarbeidet i Norge.

Så hører jeg at det er gitt løfter om penger en gang i framtiden. Ja, slike løfter har regjeringen kommet med tidligere, f.eks. da de svekket LHBT-senteret. Da skulle det komme en styrking til hele feltet. Men det har vi ikke sett noen verdens ting til, og jeg frykter det samme vil skje også med disse løftene.

Men uavhengig av det handler grepet om noe mer. Det handler om å røske opp deler av fagekspertisen i ombudet med roten, og det gir en total svekkelse av håndhevingsapparatet at man flytter ut fagmiljøer. Man må jo spørre seg: Når man hadde anledning både i likestillingsmeldingen og i dette arbeidet, særlig når man har de mange vedtakene som Stortinget har fattet når det gjelder likestilling, hvorfor er det sånn at ikke regjeringen noen gang kommer med tiltak som vil styrke likestillingen i Norge? Det er for meg en gåte.

Arbeiderpartiet vil beholde særlovene og styrke dem. Vi vil styrke håndhevingsapparatet gjennom både ombud og en styrket nemnd. Og vi vil styrke likestillingsarbeidet i arbeidslivet.

Det er behov for et helt nytt gir når det gjelder likestillingsarbeidet. Vi må framover. Vi skal nå stadig nye mål.

Men det er helt åpenbart for alle at skal vi komme dit, trenger Norge et nytt flertall ved valget til høsten.

Thore Vestby (H) [16:45:23]: For Høyre er muligheter for alle mer enn bare et slagord. Muligheter for alle går som en blå tråd gjennom all vår politikk. Vårt mål er at alle skal kunne jobbe for å nå drømmene sine, uten å bli utsatt for diskriminering.

Dagens diskrimineringsvern er spredt på fire ulike lover. Dette gjør reglene lite tilgjengelige for den som opplever diskriminering. Det er liten vits i å ha et vern som få kjenner eller finner ut av. Derfor samler vi nå de fire love i én lov.

Vårt mål er et sterkt, enhetlig og tydelig lovverk som sikrer effektiv beskyttelse mot diskriminering. Det skal være lett å se hvilket vern man har mot diskriminering, og det skal være lett å se hvilke plikter man har til ikke å diskriminere. Lovverket i dag oppfyller ikke dette, derfor er vi i Høyre utålmodige etter å få vedtatt en sterk, enhetlig og tydelig lov.

I debatten om ny lov har Arbeiderpartiet forsøkt å skape et inntrykk av at vi fjerner likestillingsloven. Det er feil. Likestillingsloven har vært banebrytende og viktig, og verken innhold eller historie går tapt ved at denne nå innlemmes i en felles lov. Ordet «likestilling» beholdes i lovens tittel, og det er foreslått at det fortsatt skal stå i formålsbestemmelsen at loven særlig skal ta sikte på å bedre kvinners stilling.

Mange jenter og kvinner med minoritetsbakgrunn opplever diskriminering både fordi de er kvinner, og fordi de har minoritetsbakgrunn. Sammensatt diskriminering er et problem. Forbud mot sammensatt diskriminering presiseres nå i lovteksten, og en felles lov vil i seg selv gjøre det enklere å se diskrimineringsgrunnlagene i sammenheng og skape en større bevissthet rundt dette.

For mange mammaer og pappaer opplever å bli forskjellsbehandlet når de planlegger å få barn, har barn i magen eller går hjemme med barn. Dette er en sårbar periode, da kreftene skal brukes på barnet, ikke på å slåss mot fordommer. Høyre synes derfor det er viktig at loven tydeliggjør det strenge vernet mot graviditetsdiskriminering, og at det foreslås en egen bestemmelse som presiserer at manglende tilrettelegging for gravide på arbeidsplassen og i utdanning er diskriminering. Den nye loven gir også kvinner og menn et vern mot diskriminering på grunn av omsorgsoppgaver.

I dag finnes det gode løsninger slik at alle kan benytte seg av IKT når de går på skolen. Men det hjelper ikke dersom skolen man går på, ikke har valgt de universelt utformede IKT-løsningene. Alle skal ha likeverdig tilgang til utdanning, men da må læremidlene kunne brukes av alle. Den nye loven utvider plikten til universell utforming av IKT til også å gjelde opplærings- og utdanningssektoren. Dette vil ha stor betydning for både elever og foreldre med funksjonsnedsettelse. Det hjelper ikke bare å ha rett; det er også viktig å kunne få rett.

I dag har Likestillings- og diskrimineringsombudet en todelt rolle, som pådriver og som lovhåndhever. Det er en sammenblanding av roller som er prinsipielt uheldig. Lovhåndheveroppgavene blir nå flyttet fra Likestillings- og diskrimineringsombudet til en ny og styrket likestillings- og diskrimineringsnemnd. Ombudet vil med dette få en or-

ganisasjonsmodell som tilsvarer den Barneombudet har i dag.

I tillegg skal den nye nemnda gis mulighet til å ilegge oppreisning i diskrimineringssaker innenfor arbeidslivet og en begrenset adgang til å tilkjenne økonomiske tap i enkelte saksforhold innenfor og utenfor arbeidslivet.

La meg også nevne at en av lovens hovedintensjoner er å få ned saksbehandlingstiden. Den er i dag på over to år, og det er belastende både for den som er anklaget, og for klageren selv. Behandlingstiden vil gå ned fordi nemnda får rendyrket sin rolle. Samtidig får ombudet større mulighet til å utføre sitt pådriverarbeid.

Det å få leve uten diskriminering bør være en selvfølge. Derfor er Høyre stolt og glad for at vi endelig får vedtatt en sterk, enhetlig og tydelig lov, og at vi nå gir mennesker som blir diskriminert, en mulighet til å få rettighetene sine oppfylt, sjekket og rettfærdiggjort på en trygg, effektiv og god måte.

Sonja Mandt (A) [16:50:55]: Når Torbjørn Røe Isaksen slår fast i et intervju til ANB at problemet for sykepleieryrket er at det er et typisk kvinneyrke, og at utviklingen ikke er sunn, bekrefter og underbygger han at vi ikke har kommet langt nok når det gjelder likestilling, og at vi derfor trenger et godt lovverk. Spørsmålet jeg stiller meg, er om dette tas nok på alvor av den regjeringa som nå sitter, og om de virkelig vil gjøre noe med det.

Det er ønskelig med flere menn i et yrke som er faglig krevende og utfordrende, med en spennende og innholdsrik yrkeshverdag, og flere menn i barnehager og skoler, hvor flertallet i dag er kvinner.

Innenfor helse er deltids spesielt utbredt – ønsket eller uønsket. Det er rundt 40 pst. av hjelpepleierne og rundt 60 pst. av sykepleierne som har heltidsstilling. Da er det ikke så rart at yrket ikke tiltaler menn. Menn vil tradisjonelt ha hele stillinger og godtar ikke å «shoppe» vakter for å fylle opp til hel stilling. Det bør heller ikke kvinner måtte gjøre. Deltid er uforutsigbart. Det er vanskelig å planlegge økonomien og fritida. Mange må ta vakter som det ellers er vanskelig å dekke. Vikarer må jobbe helger og helligdager for å sikre seg en inntekt å leve av.

Under behandlingen av likestillingsmeldinga fikk Arbeiderpartiet flertall for å øke innsatsen mot kvinners deltidsjobbing og for å stille krav til alle offentlige virksomheter om redusert bruk av deltidsstillinger. Det er i det offentlige de fleste jobber, derfor må kommune og stat gå foran med et godt eksempel.

Vi ønsket også å gjeninnføre den årlige heltidspotten til tiltak for å skape heltidskultur og spesifisere krav om redusert bruk av deltid i helseforetakene. Det fikk vi ikke flertall for. Vi er enig i at vi trenger flere menn i omsorgsykker, derfor må vi innføre flere tiltak for å få mer likestilling og for å gjøre yrket attraktivt.

Under Stoltenberg-regjeringa laget vi f.eks. et program mot ufrivillig deltid som stilte konkrete krav om å redusere deltidsbruken i sykehusene med 20 pst. Det er et eksempel på systematisk arbeid som har gitt resultater, og bruken av deltid ble redusert i tråd med kravet.

Det ble også opprettet en heltidspott til lokale tiltak som kunne brukes til forsøk som kommunene kunne søke på for å øke stillingsprosenten. Kommunene har behov for å finne gode løsninger for flere heltidsstillinger, og de tren-

ger hjelp til det. Fafo har folgeevaluert dette, og det viser seg at det har vært positive tiltak.

Det må settes i verk tiltak for å få flere menn inn i de yrkene vi ønsker, men det må være mer enn en hyllingstale og et avisintervju. Det må satses, slik Stoltenberg-regjeringa gjorde, og slik som den neste regjeringa fra Arbeiderpartiet kommer til å gjøre. Dersom en vil noe med likestilling, må de midlene en har, og et sterkt lovverk tas i bruk, sammen med gode rollemodeller. Det er flott å snakke om likestilling i festtaler og å stå i utlandet og fortelle hvor langt vi har kommet i Norge, men når det lyser gult i lampa vår, er vi på vei mot et mindre likestilt samfunn, som er det regjeringa får nå, hvis de fortsetter å ture fram som de gjør.

Fremskrittspartiet har dessverre fått gjennomslag for å sette hele likestillingen i revers, og jeg synes det er synd at Høyre er med på det. Jeg trodde Høyre var mer framtidsrettet. At Kristelig Folkeparti og Venstre sørger for et flertall for endringene, er også beklagelig. De burde støttet et mer likestilt samfunn.

Lasse Juliussen (A) [16:54:53]: Likestillings- og diskrimineringsombudet gjør i dag et helt uvurderlig arbeid, både som pådriver og som håndhever, for å øke likestillingen og hindre diskriminering. Det er i underkant av ti år siden ombudet ble det det er i dag. Organisasjonen har fått satt seg, den fungerer bra, og en har store fordeler av et etablert, tverrfaglig og samlet kompetansemiljø. Nå foreslås det organisatoriske endringer som truer store deler av det som er bygget opp over flere år.

Vi er ikke nødvendigvis imot organisatoriske endringer på likestillings- og diskrimineringsområdet – tvert imot. Det bør gjennomføres dersom det kan føre til styrket arbeid mot diskriminering og for økt likestilling. Problemet er at vi ikke kan se at den foreliggende Prop. 80 L for 2016–2017 vil gjøre det. Tvert imot er det grunn til å frykte at likestillings- og antidiskrimineringsarbeidet vil bli betydelig svekket dersom forslaget blir gjennomført. En oppsplitting av fagmiljøet kan få svært negative konsekvenser. Det ble også grundig belyst i høringen som komiteen hadde.

En stor fordel med å ha håndheveransvaret og pådriveransvaret samlet er nettopp at arbeidet med enkeltsaker på håndheversiden belyser strukturelle diskriminerende forhold og dermed gir viktig innsikt for pådriverarbeidet.

Det er også en misforståelse at vi ikke vil gi oppreisingskompetanse innenfor dagens struktur. Det vil vi, og det har vi også foreslått her i dag.

Vi er selvsagt i utgangspunktet positive til å etablere statlige arbeidsplasser utenfor Oslo, men vi vet av erfaring fra andre statlige flyttinger at få, om noen, medarbeidere blir med når arbeidsplassen flyttes. Vi frykter – med god grunn – at en utflytting av nemndsoppgavene vil føre til at håndheverapparatet vil være svekket i mange år. Da begynner det å bli vanskelig å se de gode grunnene til å splitte opp og flytte ut. Dersom vi gjennom erfaring hadde sett uheldige virkninger av en dobbeltrolle hos ombudet eller manglende uavhengighet, ville det selvsagt vært et godt argument, men slik er det ikke. Vi kan bruke Skjeie-utvalget som grunnlag for den konklusjonen. De kunne ikke finne at de to hovedfunksjonene ble skjevt vektet, heller ikke at pådriverarbeidet hadde svekket lov håndhevingen eller gitt ombudet redusert legitimitet som lov håndhever. Vi mener helt klart at dagens organisering gjør at ombudet i sitt på-

driverarbeid drar lærdom av lovhåndhevingsjobben og kan foreslå politikk som forebygger tilsvarende saker. Vi mener at det styrker ombudet som kompetansemiljø.

Et ønske om å bygge opp likestillingskompetanse og sikre sterke fagmiljøer flere plasser i landet kan vi også stille oss bak, men det hadde jo stortingsflertallet mulighet til å gjøre i fjor høst. Vi foreslo i vårt alternative statsbudsjett 20 mill. kr ekstra til å styrke de eksisterende likestillingssentrene som finnes, og å etablere to nye. Det ville vært en mye bedre løsning for å sikre bredere likestillingskompetanse flere plasser i landet enn å gjøre som regjeringen nå foreslår, å flytte ut kompetanse på bekostning av det mest sentrale likestillingsmiljøet vi har.

Vi er kjent med at det er et forslag her i dag som skal sikre at det følger med penger som gjør at en kan bygge opp et nytt håndhevingsmiljø uten å svekke totaliteten. Det er mye å si om det.

For det første er det lite betryggende å vedta en oppsplitting her i dag og så vente til statsbudsjettet med å følge opp med penger. Alle som har vært igjennom en budsjettprosess, vet hvor usikkert det kan være. Om regjeringen hadde vært opptatt av å styrke ombudet, hadde vi ikke sett det grepet her nå. Så enkelt tror jeg det er. Og det hjelper lite med løfter om penger i framtidige budsjetter.

For det andre: Uansett om det hadde fulgt med penger, ville det medført en svekkelse, for vi vet som sagt av erfaring at det er vanskelig å flytte kompetanse sammen med arbeidsplassen. Det vil ta tid å bygge opp et nytt kompetansemiljø, og det vil bety tapte år for likestillingsarbeidet.

For det tredje: Uansett om det skulle komme nok penger, uansett om det om noen år er bygget opp et kompetansemiljø på høyde med dagens, er det fortsatt et feil strukturelt grep å ta, for splittingen av fagmiljø og arbeidsoppgaver i seg selv fjerner muligheten for synergier og fordeler knyttet til å se pådriverrollen og håndheverrollen under ett.

Vi er, uavhengig av økte rammer eller ikke, imot selve grunntanken bak å splitte miljøet. Vi mener det vil bety et mindre effektivt likestillings- og antidiskrimineringsarbeid. Derfor sier vi som vi gjør, foreslår som vi gjør, og stemmer som vi gjør, i dag.

Svein Harberg (H) [16:59:46]: Det er åpenbart at standpunktene er avklart i denne saken. Vi har derfor ikke behov for en lang debatt, bare noen kommentarer, og mye av det går nok på denne historiefortellingen. Siste taler var oppe og snakket om disse flyttingene, der det høres ut som om kompetansen forsvant over natten. Jeg har, ikke minst som ordfører i en region som fikk tilflyttet statlige arbeidsplasser, fulgt slike prosesser. Det går utmerket. Noen av dem som flyttet ut, har til og med sagt at det var enklere å få den kompetansen de trengte, der de kom, i vårt tilfelle på Sørlandet, for der var det mange som ville arbeide hos dem, og som hadde tatt den utdannelsen. Vi opplevde at folk flyttet hjem igjen til den delen av landet for å ta disse spennende arbeidsplassene i bruk. Vi har ikke på noen måte opplevd tap av kompetanse – heller styrket kompetanse. Det har jeg flere eksempler på, men det kan vi jo ta en prat om etterpå, slik at representanten blir beroliget.

Så må jeg innrømme at den enorme, rørende kjærligheten til redegjørelse overrasker meg litt. De av oss som har vært i mange bedriftsstyrer og mange bedriftsforsamlin-

ger, og holdt tråden i mange årsoppgjør, vet hvordan disse tingene håndteres. Det som virkelig betyr noe, er det som statsråden har påpekt, at aktivitetsplikten følges opp. Aktiviteten endres ikke av at revisor legger inn en setning i årsregnskapet. Nei, den endres ved at det er oppfølging, aktiv oppfølging, av det som skjer der ute, og det er nettopp det regjeringen har tatt initiativ til.

Vi skal fortsatt kjempe for likestilling. En lov alene skaper ikke likestilling – jeg er helt enig med representanten fra Arbeiderpartiet som sa det. Vi er helt på linje, og det er bra. Vi er også på linje når det gjelder at likestillingsloven i Norge har hatt signaleffekt i andre land. Jeg er veldig glad for at vi nå har en likestillings- og diskrimineringslov, som jeg håper gir samme signaleffekt i andre land, nemlig at de andre gruppene også tas med, for det trenger de også å lære i mange andre land. Vi løfter opp de andre gruppene, og vi har fått klare tilbakemeldinger om at det føles. Det er viktig.

Så er det fortsatt utfordringer, det er vi enige om i denne salen. Nå er det gjort noen grep, og så skal vi sørge for alle sammen at det at det er en likestillings- og diskrimineringslov, løfter alle disse gruppene, slik at de tydeligere får hjelp i sin situasjon. Derfor sliter nok jeg med å være med på å si at kjønnslikestilling har en særstilling. Nei, for hver og en av dem som blir diskriminert og ikke likebehandlet, er det så alvorlig at jeg vil ikke sette den ene gruppen foran den andre. Alle de som blir forskjellsbehandlet på den måten, må ha akkurat samme vern, akkurat samme oppfølging, akkurat samme oppmerksomhet fra vår side. Så er det forskjellige mengder, forskjellig volum, på de forskjellige områdene, men hvert enkelt menneske som opplever det, skal være trygg på at de får oppfølging fra oss.

Jeg er kanskje mest bekymret for at denne debatten handler om hva virksomhetene skal gjøre, hva staten skal gjøre, mens vi kanskje har den største utfordringen i hverdagen hos den enkelte rundt oss. Det er bare å ta en runde av og til inn på sosiale medier og se kommentarene, så ser man at det er ikke alltid at de er preget av likebehandling og respekt for at andre mennesker er annerledes. Det er skremmende av og til. Vi har en jobb å gjøre, hver og en av oss, når det gjelder å snakke om dette som noe viktig.

Det viktige i dag er at vi i denne salen lander på at vi vedtar en likestillings- og diskrimineringslov, som skal ha et godt håndhevingsapparat. Det blir mer ryddig med den løsningen som vi får nå. Vi får et aktivt ombud, som kan være påvirket og følge opp og se at alt gjøres etter de regler og de konvensjoner som gjelder, og så får vi et ryddig håndhevingsapparat. Det er bra.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:04:44]: La meg bare først få lov til å gi en liten kommentar til komitéleders innlegg. Jeg er enig i at all diskriminering må bekjempes, men jeg er dypt uenig i at det ikke fortsatt skal være et spesielt fokus på likestilling, for likestilling og de utfordringene vi ser der, har veldig dype, strukturelle årsaker, som gjør at vi også i framtiden er nødt til å ha et stort fokus på det som har med likestillingspolitikk å gjøre. Derfor er jeg uenig i at man nå skal slå dette sammen.

Så er jeg uenig med Arbeiderpartiet når de ramser opp alt dette som regjeringen da har satt i revers, og nevner

kontantstøtten. Jeg og Kristelig Folkeparti mener at det går fint an å kombinere god familiepolitikk med god likestillingspolitikk. Og hva gjelder kontantstøtten: Det gledelige er jo at de siste ti årene har antall fedre som velger å være hjemme med kontantstøtte, økt. Jeg er dypt uenig med Arbeiderpartiet. Det går fint an å kombinere familiepolitikk og likestillingspolitikk. Det er der Kristelig Folkeparti plasserer seg.

Så får vi kritikk for å gi regjeringen støtte i å splitte nemnd og ombud. Jeg mener helt prinsipielt at dersom ombudet nå også skulle vært gitt myndighet til å kunne ilegge bøter, er jeg redd for at det ville gått ut over ombudets legitimitet og tillit. Derfor støtter Kristelig Folkeparti regjeringen i dette grepet, forutsatt at det blir finansiert, og forutsatt at ombudets rolle ikke svekkes. Det har vi nå fått tydelig beskjed om at vi får flertall for. Og når man snakker om framtidig budsjett: Vi snakker om budsjettet for 2018. Allerede når budsjettet legges fram i oktober, kommer vi til å lete med lykt og lupe for å finne de pengene som må til for å styrke ombudets rolle. Men vi er mest opptatt av at man ikke gjør noen grep som svekker tilliten til ombudet og ombudets legitimitet.

Jeg tar opp Kristelig Folkepartis forslag i sak nr. 5, og så vil jeg signalisere at jeg vil anbefale Kristelig Folkepartis stortingsgruppe å støtte Venstres forslag nr. 5 og 6 i samme sak.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Solveig Horne [17:07:39]: Jeg skal ikke forlenge debatten, men det er helt tydelig at Arbeiderpartiet har kommet i valgkampmodus, for maken til svartmaling av denne regjeringens likestillingspolitikk skal man lete lenge etter. Det er kanskje fordi de har behov for å legge vekt på at det ikke har gått så godt, men det har faktisk gått godt, for aldri har så få kvinner jobbet deltid og så mange heltid. Da vi tok over, jobbet 40 pst. av kvinner deltid, i 2016 var tallet 37 pst. Tilsvarende når det gjelder heltid, har andelen økt fra 60 til 63 pst. i samme periode. Forskjellen mellom kvinners og menns gjennomsnittslønn har minket fra 2015 til 2016, og ifølge arbeidsmarkedsstatistikken er det 22 000 flere kvinnelige ledere i 2016 enn da vi tok over i 2013. Flere barn går i barnehage, færre bruker kontantstøtte, og de aller fleste kvinner med barn jobber heltid. Dette viser at gode velferdsordninger for barnefamilier gir resultater og er viktige for å kunne kombinere familieliv og arbeidsliv.

Vi bygger videre på å styrke dagens likestillingsstruktur, og hver enkelt sektor har også ansvar for å fremme likestilling på egne områder. Barne- og ungdomsdirektoratet er gitt en sentral rolle som fagorgan. Slik kunne jeg fortsett – og hvis dette er likestilling i revers, så vet ikke jeg.

Så har jeg lyst til å understreke det som også representanten Mandt var inne på, nemlig hvor viktig det er å få flere menn inn i helse- og omsorgsfagene. Da er jeg veldig glad for at vi i dag vedtar at det er mulighet for positiv særbehandling av menn, for vi trenger flere menn inn i helse- og omsorgsyrkene. I dag har ikke kommunene anledning til å gå aktivt inn og oppfordre menn til å søke slike stillinger. Med dagens lovendring er det altså mulig. Det at vi anerkjenner at menn har likestillingsutfordringer i 2017, er

også noe som har vært viktig for denne regjeringen i likestillingsarbeidet.

Så er det flere som nevner at vi svekker håndhevingsapparatet med nå å få på plass en styrket nemnd. Det er helt feil, for med dette vedtaket vil vi få et tydelig ombud som har en pådriverrolle, og ikke en dobbeltrolle, som fremdeles skal ha en veilederfunksjon, og som også kan være en skikkelig vaktbikkje for oss politikere. Vi styrker altså Likestillingsnemnda. Det blir raskere behandling, og det blir nå mulighet til å kunne gi oppreisning. Når Arbeiderpartiet står her og framhever at de vil gi oppreisningen til et ombud, som altså ikke har vedtakskompetanse i dag, vil jeg bare si at selv om vi ikke er enig med Venstre, har i hvert fall Venstre gjort et bedre arbeid enn det Arbeiderpartiet har gjort i denne saken.

Hege Haukeland Liadal (A) [17:10:50]: Det foreligger ingen konkrete holdpunkter for at det svekker ombudets legitimitet at pådriver- og håndheverrollen er lagt til samme organ, så hva som ligger bak påstanden til statsråden om det, krever en forklaring. Forhåpentligvis redegjør statsråden for det.

Når det gjelder at aktivitetsplikten fortsetter, er vi glad for det. Men at redegjørelsesplikten avvikes i stedet for å utvikles, synes vi er underlig. Det ville vært naturlig at statsråden hadde forklart seg noe annerledes på spørsmål fra representanten Bekkevold. Det kan sammenlignes med at barn får lekser i skolen, men læreren sjekker dem ikke.

I dag skrotes likestillingsloven på Høyre og Fremskrittspartiets vakt. Det er ikke noe annet å si om det.

For øvrig kommer Arbeiderpartiet til å støtte forslagene nr. 5 og 6, fra Venstre.

Arild Grande (A) [17:12:22]: Jeg registrerer at representanten Svein Harberg ikke skjønner dette med redegjørelsesplikten. Det får så være, men det kom klart fram på høringen blant organisasjoner som har erfaring på feltet, at det er et svært nyttig og viktig verktøy – ledelsen og tilfellsvalgte kan sette seg ned sammen. Det er ikke sånn at det bare er en revisor som legger inn en liten fotnote, det er faktisk en anledning til å gå inn og se på hvordan situasjonen er på arbeidsplassen, og hvis den ikke er tilfredsstillende, kan man se hva man kan gjøre i fellesskap. Det er jo dette som er den norske arbeidslivsmodellen, der man i samarbeid utvikler bedriftene til felles beste. Det har vært med og bidratt til at vi har et arbeidsliv som i stor grad fungerer svært godt i dag. Når en fjerner redegjørelsesplikten og bare skal ha en aktivitetsplikt, skjønner jo alle at det er et spill for galleriet. Å ha en rekke aktiviteter uten å sjekke om det faktisk fungerer, om det faktisk bidrar til bedre likestillingsarbeid på hver enkelt bedrift, vil ikke fungere slik Høyre skisserer det.

Statsråden gjør et poeng av dette med ombudet og oppreisningskompetanse. Her kan man kanskje skyldte litt på formuleringen i vårt forslag, som kan bidra til uklarlheten, men vi ønsker at styrkingen skal skje innenfor dagens struktur, og mener i og for seg at vi godt kan signalisere herfra at oppreisningskompetansen kan legges til nemnda. Det uenigheten dreier seg om her, er at vi mener at ved å splitte opp fagmiljøene, ved å ta det grepet som regjeringen foreslår, vil håndhevingsapparatet på likestillingsområdet svekkes betydelig. Jeg hører at Svein Harberg prøver å glatte over dette med at det løser seg alltid. Nei, vi fryk-

ter – og det er flere partier i denne salen som ser utfordringene knyttet til at man splitter opp eksisterende fagmiljøer – at det i alle fall ikke vil være noe som styrker likestillingsarbeidet. Derfor ønsker vi å signalisere at vi kommer til å stemme subsidiært for Venstres forslag, og vi håper at det, hvis vårt forslag faller, i så fall blir flertall i denne sal for det Venstre har fremmet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:14:58]: Hvis det var slik at vi bare opprettholdt Likestillingsombudet og Likestillingsnemnda som i dag, ville det sannsynligvis ikke vært så mange prinsipielle innvendinger mot det. Utfordringen er at da vi behandlet likestillingsmeldingen, var vi samtidig veldig opptatt av at vi måtte få sterkere virkemidler, det måtte sterkere virkemidler til for å få bukt med den likestillingsutfordringen, som vi bl.a. ser innenfor arbeidslivet. Jeg mener at f.eks. Venstres forslag om å gi Likestillingsnemnda myndighet til å kunne ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidsliv og erstatning i enkle saksforhold blir problematisk hvis man ikke gjør et klart skille. For det er ikke all right å vedta noe der man blir sittende på begge sider av bordet. For å bevare legitimiteten til ombudets pådriverrolle og den helt nødvendige tilliten ombudet skal ha, mener jeg det er prinsipielt riktig å ha dette skillet. Derfor støtter vi regjeringen i dette – forutsatt at det i budsjettet for 2018 kommer tydelig fram at pådriverrollen ikke skal være skadelidende fordi man gjør et slikt skille, snarere tvert imot skal ombudet styrkes.

Kjersti Toppe (Sp) [17:16:52]: Ein liten kommentar og ei stemmeforklaring: Statsråden sa at ho ønskjer seg fleire menn inn i helse- og omsorgssektoren, og at det låg til rette for dette. Eg er einig i det, men ein må óg ta vare på dei kvinnene ein har. Ei sak som ikkje har vorte nemnd her, er dette med rettane til dei gravide. Det har vorte nemnt, men det er ei stygg sak i helsevesenet no. Gravide får ikkje lenger den retten eg hadde då eg jobba i helsevesenet og var gravid. Då hadde vi rett til vaktfritak i siste trimester. Vi snakkar om at vi har kome lenger – nei, på enkelte område går vi i revers. Eg har ikkje gode følelsar for at dei unge som går inn i legeyrket, må klara å arbeida under regimet som er i dag.

Så til komitéleiar, som meinte vi ikkje berre måtte snakka om kva staten skal gjera, og kva verksemdene må gjera. Eg er einig i det, men vi må sjølvsagt snakka om det, for det er der vi kan gjera noko. Vi kan ikkje bestemma kva folk skal snakka om i heimen sin, men vi kan gjera noko med kva staten legg til rette for på sine arbeidsplassar. Når jentene mine kjem heim og fortel at når dei studerer til ingeniør, har dei framtidsutsikter til at dei vil tena 100 000 kr mindre enn gutane som går på same studiet, for det viser statistikken, kva fortel ein dei då? Vi må kjempa for å klara å gjera noko med dette, og så skal vi òg gjera noko med det vi snakkar med kvarandre om. Men det er eit politisk ansvar på likestillingsfeltet.

Så til stemmeforklaringa: Vi kjem til å gjera som Arbeidarpartiet og stemma subsidiært for forslag nr. 4, frå Venstre, i sak nr. 5 – subsidiært til vårt forslag.

Presidenten: Representanten Svein Harberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Harberg (H) [17:19:15]: Først en oppklaring: Min bekymring for at vi kanskje ikke når fram til den enkelte, var ikke kritikk av de andre partiene, det var bare en generell bekymring.

Jeg er vant til å bli erklært som den som ikke forstår noe som helst av representanten Arild Grande, men jeg forstår i hvert fall én ting, og det er at hvis det er redegjørelsesplikten som må til for at et styre og de tillitsvalgte skal jobbe med likestilling og tiltak for det i virksomheten, har man en langt større utfordring enn redegjørelsesplikten. Det må være en selvfølge at de tillitsvalgte og ledelsen i en virksomhet jobber med det, uavhengig av redegjørelsesplikt. Det forsterker kanskje det jeg sier om at det er enkeltmenneskene som er i posisjonene, vi må jobbe med – ikke presse det gjennom på en slik måte.

Karin Andersen (SV) [17:20:20]: Jeg har i ganske mange år vært kjent med ønsket om å lage en samlet lov. Det er noen argumenter for det, men det er veldig gode og sterke argumenter mot å gjøre det.

Jeg skal ta opp noe som jeg har hørt få snakke om her i dag. Jeg tar forbehold om at jeg har klart å følge med på alt. Det gjelder lov mot diskriminering av mennesker med funksjonsnedsettelser og tilgjengelighetsloven. Den ble vedtatt for noen år siden. Det er et veldig forsømt område i samfunnet. SV har også fremmet et dokumentforslag om universell utforming og tilrettelegging, som dessverre ikke fikk flertall på de fleste punktene, som er helt nødvendig.

En av grunnene til at vi også mener at man ikke bør slå dette sammen, er at dette er et lovgrunnlag som er ganske nytt. Det har ikke satt seg, og det er annerledes enn de voldsomt strukturelle diskrimineringsgrunnlagene som gjelder særlig for kjønnslikestilling, og også en del andre grunnlag. Her handler det om tilgjengelighet, og det handler om at man skyver en likestillings- og diskriminerings-sak over i sosial- og velferdspolitikken. Det har SV vært en sterk talsperson mot, for det har vært nødvendig å anerkjenne dette som reell diskriminering og mangel på likestilling. Derfor mener vi at denne loven burde vært beholdt lenger, slik at dette setter seg, også med kompetanse på området, i hele forvaltningen og i apparatet som skal håndtere likestillings- og diskrimineringsaker.

Jeg føler meg veldig ubekvem med at man nå legger dette inn i et felles lovverk. Jeg frykter ikke så mye at likestillingsarbeidet når det gjelder på kjønnsdiskriminering forsvinner, for der har vi sterke organisasjoner og skal nok vite å stå på for det, men jeg frykter for den jobben som er gjort for å ha likestilling for mennesker med funksjonsnedsettelser i samfunnet, og ikke-diskrimineringsbestemmelser som faktisk virker. Denne gruppen utsettes for alt fra manglende tilgjengelighet til ganske alvorlig hatkriminalitet, og manglende tilgjengelighet i samfunnet som ingen av oss som sitter her, ett sekund ville funnet oss i.

Det er en av hovedgrunnene til at jeg og SV stemmer imot denne loven i dag.

Statsråd Solveig Horne [17:23:36]: Til representanten Toppe, som tar opp det med graviditetsdiskriminering – der er jeg helt enig. Slik dagens lovverk er, er det et forsvakt diskrimineringsvern i arbeidslivet for dem som er gravide. Når vi vet at det er der de blir mest diskriminert, har det vært viktig for regjeringen å tydeliggjøre dette i lovverket.

Angående forrige periode vil jeg si at det diskrimineringsvernet som da ble vedtatt, nesten var en svekkelse sammenlignet med likestillingsloven av 1978. Vi ønsker et tydeligere og strengere vern mot graviditetsdiskriminering i en egen lovbestemmelse, og vernet som nå blir vedtatt, vil altså framgå klarere av loven enn av dagens likestillingslov og av likestillingsloven av 1978. Vi foreslår også å presisere i loven at manglende tilrettelegging for gravide arbeidstakere er diskriminering. Med dagens vedtak vil man få et tydeligere vern.

Representanten Haukeland Liadal tok opp det med ombudet. Helt siden ombudets opprettelse i 2006 har dobbeltrollen vært debattert og problematisert. Det er et problem når et ombud skal være både en håndhever og en pådriver. Da kommer man i en konflikt og får ikke utøvd pådriverarbeidet skikkelig. Derfor har det vært viktig for regjeringen å ha et tydelig ombud og en styrket nemnd som kan behandle sakene raskere, og ikke minst nå å få på plass en oppreisning.

Jeg er veldig tydelig på det som Kristelig Folkeparti tar opp, at de foreslåtte endringene ikke skal gå på bekostning av verken kvaliteten på fagmiljøene eller gjennomførings- evnen til de to separate instansene. Forslaget innebærer ingen svekkelse av ombudet, for ombudet blir også litt redusert fordi noen oppgaver blir skilt ut. Jeg kan forsikre Kristelig Folkeparti om at vi vil følge økonomien og kompetansemiljøene nøye under denne omorganiseringen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte hvis det er nødvendig når vi følger med på dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

Sak nr. 7 [17:26:06]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnehageloven (rett til barnehageplass for barn født i november m.m.) (Innst. 325 L (2016–2017), jf. Prop. 101 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:26:50] (ordfører for saken): Vi behandler i dag en sak som handler om å gi barn født i november rett til barnehageplass fra den måneden barnet fyller ett år. Dette er et budsjettgjennomslag som vi i Kristelig Folkeparti er veldig glad for at vi har fått til sammen med de tre borgerlige partiene – at vi nå flytter datogrensen enda en måned, har vi klart gjennom de fleste budsjettforhandlingene i denne perioden. I tillegg ønsker departementet en hjemmel for å gi ny forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon. Og for det tredje ønsker departementet å oppdatere bestemmel-

sen om statlige tilsyn, slik at fylkesmannen får hjemmel til å føre tilsyn med kommunepliktene i barnehageloven.

Komiteen vil understreke viktigheten av at departementet følger opp målsettingen om å fastsette bemanningsnorm i lovs form, da bemanningsnormen også har en stor betydning for barnehagens kvalitet og personalets mulighet til å yte omsorg for å følge opp det enkelte barn.

Flere høringsinstanser har uttalt seg om denne proposisjonen, og mange stiller seg positive til å fastsette en hjemmel og en forskrift hvor regelen om pedagogisk bemanning i barnehagen samles, og en oppdatering av § 9, som igjen gir fylkesmannen hjemmel til å føre tilsyn med kommunepliktene. Det også flere høringsinstanser har vært innom, er at man bør innføre regelen om løpende barnehageopptak. Til det svarer departementet at det vil gjøres en vurdering i 2019 av hvordan endringene i retten til barnehageplass har fungert, og behovet for eventuelle utvidelser.

Angående økonomiske og administrative konsekvenser, spesielt med henblikk på frafall av foreldrebetaling i perioden fra august til november for de plassene som holdes av for barn født i november, mener departementet at kommunene er indirekte finansiert også for tapet av foreldrebetaling i disse månedene.

Komiteen er også veldig tilfreds med at departementet ikke ønsker å gi kommunene mulighet til tvungen oppstart. Dette er noe av det som man har vært engstelig for skulle bli noe av konsekvensen, ved at man hele tiden ser behovet for å fylle opp all ledig barnehagekapasitet. Man må leve med at det vil være noen plasser som må stå ledig, for at også barn født i november skal få mulighet til å få barnehageplass ved fylte ett år. Dette blir fulgt opp av departementet, slik at man ikke legger opp til at foreldre tvinges til å starte barnehagehverdagen for barna sine før det er hensiktsmessig.

Kristelig Folkeparti etterlyser likevel at departementet i større grad forholder seg aktivt til høringsinstansenes tilbakemelding vedrørende manglende kapasitet til å ta imot barn under ett år på en forsvarlig måte. Vi merker oss også det som har blitt skrevet av departementet, nemlig at foreldrene og barnehagene selv må avgjøre når det er hensiktsmessig og forsvarlig at barna begynner i barnehagen.

Her vil Kristelig Folkeparti vise til høringsuttalelsene fra Utdanningsforbundet og Læringsmiljøsentret, som omtaler utfordringer med tanke på det fysiske miljøet i barnehagen, som ikke er godt nok tilrettelagt for spedbarn, og bekymring for at foreldre til ni måneder gamle babyer vil oppleve økt press for å gå tilbake i arbeid og potensielle negative konsekvenser for spedbarna. Jeg håper at statsråden selv vil komme inn på dette, for vi vil understreke betydningen av at det tas hensyn til barnas beste i utarbeidelsen av dette forslaget, spesielt når det er snakk om spedbarn under ett år, og henviser til at foreldre og barnehage selv må avgjøre når det er forsvarlig at spedbarn begynner i barnehagen. Det tar heller ikke høyde for at foreldre kan føle seg presset til å ta imot ledig plass tidligere enn det de ønsker. Dette er en gladsak i utgangspunktet, men vi må bare passe på at den ikke får slike utilsiktede konsekvenser. Jeg håper statsråden i sitt innlegg vil komme litt inn på det, hvordan man vil sørge for at ikke kommunene nå gis mulighet til tvungen oppstart.

Jeg er glad for at dette kommer på plass. Jeg vet at det er veldig mange barn som kommer til å nyte godt av at vi

nå flytter denne datogrensen. Men til slutt vil jeg bare si at målet må være å få innført en ordning som gjør at man ikke er avhengig av når på året man er født, men at man får barnehageplass ved fylte ett år.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Lasse Juliussen (A) [17:32:11]: I 2009 innførte regjeringen Stoltenberg II en lovfestet rett til barnehage, og i perioden 2005–2012 ble det etablert om lag 67 000 nye barnehageplasser i Norge. Det er helt naturlig at det barnehageløftet som da ble gjennomført, har blitt fulgt opp med gradvis utvidelse av rettighetene i tråd med Stortingets vedtak, selv om det helt klart kunne ha skjedd raskere.

Arbeiderpartiet har foreslått, årlig, økte bevilgninger for å etablere flere barnehageplasser, i tråd med økt behov og utvidede rettigheter. Vi ønsker gradvis å utvide retten til barnehageplass, slik at alle unger får tilbud fra den måneden de fyller ett år, og vi mener at en slik utvidelse bør skje raskere enn det regjeringen nå legger opp til. Derfor foreslo vi ved statsbudsjettbehandlingen i fjor å be regjeringen fremme forslag til endring i barnehageloven, slik at barn som fyller ett år senest innen utgangen av desember det året det søkes om barnehageplass, har rett på plass. Vi fulgte også opp med penger i vårt alternative statsbudsjett, 200 mill. kr, som ville ha muliggjort innføringen av en slik rett, og dermed økt tempoet i utvidelsen av retten til barnehageplass. Derfor foreslår vi det også i dag. Og ikke nok med at vi foreslo en raskere opptrapping i fjor, og vi gjør det i dag – vi foreslo det også i 2013, i regjeringen Stoltenbergs siste statsbudsjettframlegg.

Gjennom forrige stortingsperiode ble vi stadig kritisert for at vi ikke fikk på plass et system for løpende opptak. Vel, vi bygde som sagt i underkant av 67 000 barnehageplasser, vi fikk på plass retten til barnehage, og vi var klare for å begynne utvidelsen. Det var imidlertid ikke måte på hvor mye bedre det skulle bli bare Høyre og Fremskrittspartiet kom i regjering, og lovnaden om løpende opptak satt løst. Nå er det ikke lenger flere muligheter innenfor denne stortingsperioden til å få det til, og vi har dermed fasiten: Lovnaden var løpende opptak, men alt ved første mulighet, statsbudsjettet for 2014, var denne regjeringens første barnehagegrep å kutte 7 000 barnehageplasser.

I regjeringen Stoltenbergs siste budsjettframlegg lå det inne penger til 2 900 nye barnehageplasser, det antallet som var nødvendig for å utvide retten til og med oktober alt fra 2014. Det ville ikke det nåværende stortingsflertallet ha noe av, og den utvidelsen kom altså først på plass i fjor – altså to tapte år i arbeidet for løpende opptak. Vi kunne hatt oktober på plass i 2014, utvidet til november i 2015 og fulgt opp med desember, slik vi foreslo i fjor. Der er vi ikke nå. Det er synd. Men vi foreslår det altså på nytt, for vi vil lenger, vi vil mer. Vi vil gradvis utvide retten til barnehageplass, slik at alle får tilbud fra den måneden de fyller ett år. Vi vil begynne nå, med å utvide – til og med desemberbarna.

Saksordføreren var innom den merknaden som vi i Arbeiderpartiet står sammen med Kristelig Folkeparti om. Det er en viktig påminnelse. Det er, som saksordføreren var inne på, flere høringsinstanser som har sagt noe om dette i høringen, faren for økende press på tidlig oppstart for dem under ett år. Departementet har kommentert det i

sin proposisjon, men vi etterlyser her at departementet svarer tydeligere. For dem som vil starte opp før de er ett år når de har plass, og mener det er rett for sin familie, er det selvsagt bra, men det kan ikke bli en utilsiktet konsekvens av denne lovendringen at flere føler seg presset til tidlig oppstart.

Så mener jeg at det også er grunn til å stille spørsmål ved regjeringens antakelser om at denne endringen fint dekkes innenfor kommunenes eksisterende rammer. Når kommunene nå må ha plasser stående ledig fra august, og kanskje til november, koster det mer penger for kommunene. Jeg tror en vil finne få ordførere og rådmenn som vil mene at det er helt uproblematisk å ta dette innenfor rammen. Å utvide rettigheter koster penger. Det er selvsagt verdt det, men det koster, og derfor har det også vært viktig for oss i våre alternative statsbudsjetter de siste årene faktisk å ha penger på plass til de utvidelser vi har foreslått.

Jeg lar Arbeiderpartiets forslag fra mindretallet i komitéinnstillingen ligge, og så tar jeg opp det innleverte forslaget til erstatning for det.

Presidenten: Representanten Lasse Juliussen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [17:37:14]: Senterpartiet støtter lovproposisjonen som vil gi barn født i november, rett til barnehageplass fra den måneden barnet fyller ett år. Vi støtter òg dei andre forslaga om forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon og oppdaterte vedtak om statleg tilsyn, slik at Fylkesmannen får heimel til å føra tilsyn med kommunepliktene i barnehageloven. Fleirtalet av høyringsutsegnene er positive, står det i innstillinga. Det burde eigentleg vera sjølvsagt, få kan vel prinsipielt vera imot å gi barn fødde seint om hausten same rett som barn fødde tidlegare på året, til eit barnehagetilbod når barnet fyller eitt år.

Samtidig er det ein del innvendingar, bl.a. at det ideelt sett burde verta innført regel om kontinuerleg barnehageopptak, at dei økonomiske og administrative konsekvensane av dette forslaget må kompenseras, at reglar må forhindra at private barnehagar tar inn barn utan rett til plass framfor barn som har rett til plass, og utfordringane i barnehagane dersom dei må ta imot fleire barn under eitt år i hausthalvåret.

Ifølgje regjeringa skal kontinuerleg barnehageopptak vurderast i 2019, når det skal gjerast ei evaluering av korleis desse endringane i retten til barnehageplass har fungert. Senterpartiet meiner, som Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti, at regjeringa burde ha stilt seg meir aktive til dei høyringsinstansane som har tilbagemeldingar om manglande kapasitet til å ta imot barn under eitt år på ein forsvarleg måte. Eg meiner det vert for lettvtint å visa til at foreldre og barnehagar sjølve må avgjera når det er hensiktsmessig og forsvarleg at barn begynner i barnehagen. Sjølv sagt er det foreldra sitt val når barnet skal starta i barnehagen, men det er eit offentleg ansvar å sørgja for at kvaliteten i det tilbodet vi skal gi til barnefamiliar, er så godt alle plassar at det er heilt trygt og heilt forsvarleg å senda barn som er fylte eitt år – eller kanskje òg yngre barn – i desse barnehagane. Når vi veit at barnehagane får relativt sett fleire yngre barn å ha omsorg for, må det sjølvsagt også gjerast ei vurdering herfrå av kva dette vil krevja av

bemannings-, av lokale og av organisering. Det er eit politisk ansvar som regjering og storting ikkje kan springa frå.

Utdanningsforbundet og Læringsmiljøsentret omtalar utfordringane knytte til bl.a. det fysiske miljøet i barnehagen, at det ikkje er godt nok tilrettelagt for spedbarn. Det vert også framheva ei bekymring for at foreldre til ni månader gamle babyar vil kunna oppleve eit press for å gå tilbake i arbeid, og potensielle negative konsekvensar for spedbarna.

Bergens Tidende omtalar den 26. mars denne utfordringa særleg. Der kom det fram at det er mange som átvarar mot den endringa som i dag vert foreslått og vedteken. Det vil kunna få den uheldige konsekvensen at åtte–ni månader gamle babyar startar i barnehagen allereie frå august, utan at det eigentleg kanskje var meininga. Utfordringa er at barnehagar enten må la plassar verta ståande tomme og tapa pengar, eller tilby foreldre plass etter sommarferien. I denne artikkelen uttalar forskarar at ein meiner at tidleg barnehagestart særleg kan gå ut over barns tilknytning til far, som ofte har permisjon i denne siste tida. Fedrar opplever òg eit stort press om å koma fort tilbake på jobb. Når det da står ein ledig barnehageplass og ventar på dei aller yngste, kan dette presset opplevast som større. Også barnehagebyråd Hafstad Thorsen frå Arbeidarpartiet var i denne artikkelen kritisk til konsekvensane av det nye lovforslaget og etterlyser ein overordna diskusjon rundt endringane som kan gi fleire yngre barn i barnehagen.

Men Senterpartiet støttar opp om lovforslaget. Litt av grunnen til at vi ikkje går inn på Arbeidarpartiets forslag, som vil ta to månader på ein gang, er at vi meiner vi heller må bruka pengane på å styrkja kvaliteten i tilbodet, og særleg no når vi òg gir ungar fødde i november, rett til barnehageplass. Difor støttar vi altså opp om regjeringas proposisjon og stemmer ikkje for tilleggssforslaget frå Arbeidarpartiet.

Karin Andersen (SV) [17:42:08]: SV er for at vi skal utvide retten til barnehageplass også for dem som er født i november og desember. Problemet med regjeringens opplegg er også at det ikke er finansiert. Vi har lagt inn dette i vår kommuneøkonomi med de beregninger som vi har fått fra Finansdepartementet når det gjaldt budsjett for 2017, som viser at et slikt tiltak, opptrapping mot to opptak, koster 385 mill. kr. Det er litt vanskelig å se at noen av de andre partiene i Stortinget har lagt inn dette i sin kommuneøkonomi. Det har SV gjort. Regjeringen mener at dette er finansiert innenfor det kommunene har fått, men det er det umulig å slutte seg til.

Dette skjer altså samtidig som man innlemmer tilskuddet til barnehagelærere i rammen, før loven er endret slik at man sikrer kvaliteten og kompetansen til de ansatte. Dette er ikke bra. Hele mitt voksne liv har jeg sloss for barnehager. Vi må passe på at barnehagene har en høy kvalitet, for de passer jo på det viktigste vi har her i verden. Dess yngre barna er, dess viktigere er det at det er nok riktig kompetanse til stede, og at de har tid til den omsorgen som trengs til disse barna, og også til å hjelpe dem inn i leken når de er små. Det er mulig. Jeg har jobbet i barnehage i 17 år og vet at det er mulig, men på den tida var vi faktisk flere ansatte per barn enn man er i dag.

Så SV mener at disse to tingene er nødvendig, både at man faktisk finansierer dette til kommunene, og at man ikke innlemmer tilskuddet før man har fått på plass loven

som sikrer at kommunene har den kompetansen som skal til.

SV vil støtte Arbeiderpartiets reviderte forslag i dag, og det gjør vi med god samvittighet, fordi vi har et kommuneopplegg og et opplegg for barnehagene som både finansierer dette og sikrer at kompetansen er på plass.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:44:51]: Proposisjonen som behandles i dag, dreier seg om å gi barn født i november rett til barnehageplass fra den måneden barnet fyller ett år, og forslaget om å gi Kunnskapsdepartementet lovhjemmel til å gi ny forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon, i tillegg til en oppdatert bestemmelse om statlig tilsyn, slik at Fylkesmannen får hjemmel til å føre tilsyn med kommunepliktene i barnehageloven kapittel V A.

Jeg må bare knytte noen kommentarer til det som har blitt sagt i salen. Det er jo sånn at det er et prinsipp for hvordan man finansierer kommunene i Norge. En tommelfingerregel er at når kommunene får nye oppgaver, skal de også finansieres, altså betales, kompenseres for det. Da er det sånn at alle departementene har møter med KS for å sjekke at man er enig om at kommunene er finansiert for oppgaven som pålegges – hvis ikke pleier KS å protestere, det er ikke forbudt for regjeringen å gjøre det, men da pleier KS å protestere – og det har vi også gjort i dette tilfellet. Så det er ikke slik at regjeringen bare sier at dette er finansiert, eller sier at dette må kommunene gjøre uten at det er finansiert. Dette er finansiert, både gjennom midler gitt ved overgangen til rammefinansiering og plasser det ble bevilget midler til i 2015–2016. Det var den delen av saken.

Og så er det en helt relevant problemstilling: Hvis dette fører til at veldig små barn sendes i barnehagen, og særlig hvis det fører til et press om at veldig små barn sendes i barnehagen, så er det et problem. La meg bare minne om at det ikke er et problem som oppstår med dette forslaget, men i og for seg blir det tydeliggjort her fordi disse barna vil være enda yngre når august kommer, men også for september- og oktoberbarna er dette en problemstilling.

Til det er det tre ting å si. For det første er det foreldrene som ene og alene bestemmer når barna skal i barnehagen. For det andre: Vi er også veldig klare på fra departementets side at kommunene også er finansiert for eventuelt å holde disse plassene ledige til en kommer og skal ha disse plassene. Da er det eventuelt foreldrebetalingen som er problemet, men dette er også kommunene kompensert for. Det vil si at kommunene kan ikke – jeg understreker det – kreve at et novemberbarn tar sin barnehageplass i august eller mister plassen. For det tredje: Nå kommer – i løpet av veldig, veldig kort tid – forslaget om bemanningsnorm i barnehagen. Det har tatt litt lengre tid enn jeg hadde regnet med, men det er fordi forslaget blir enda bedre enn det vi hadde regnet med i utgangspunktet, fordi regjeringspartiene – ikke minst med Kristelig Folkeparti som pådriver, og Venstre også – også har bevilget mer penger til flere barnehagelærere, sånn at pedagognormen i realiteten heves opp til 43–44 pst. Dette kommer det også forslag om i det som sendes ut.

Helt til slutt: Ingen har berørt lovhjemmelen til å fastsette ny forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon. Dette er rett og slett en opprydning som vil gjøre det lettere for departementet å gjøre det. Endringer i bestem-

melsen om statlig tilsyn trådte i kraft 1. august 2016, og dette vil rett og slett være en oppdatering, som det virker som om Stortinget heller ikke har noen problemer med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lasse Juliussen (A) [17:48:51]: Arbeiderpartiet har for så vidt hele tiden vært komfortabel med den måten å utvide barnehageretten på: å ta det måned for måned. Men daværende stortingsrepresentanter for Høyre og Fremskrittspartiet, nåværende statsråder, gikk før forrige valg hardt ut:

«Når vi har kommet så langt i denne formynderstaten at familiene må planlegge tidspunkt for fødsler for å få barnehageplass sier det seg selv at det er på tide å innføre en familiereform som gir makta tilbake til familiene.»

Et annet sitat:

«Regjeringen har sviktet alle barn født etter 1. september. Høyres mål er et fleksibelt opptakssystem med løpende opptak slik at alle ettåringer kan få plass.»

Da bare lurer jeg på hva det er som gjør at det datosystemet som i 2012 og 2013 ble omtalt som formynderstat og et svik, nå er regjeringens foretrukne måte å organisere barnehageopptak på.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:49:44]: Det er rett og slett at denne regjeringen lager løsninger i Stortinget som er til beste for barnefamiliene, og som gjør at man raskere kan slutte med å ha altfor mange som må ta fri fra jobben, at man må få inn besteforeldre – Stortinget kjenner helt sikkert problemstillingene.

Hvis man husker tilbake, la regjeringen og jeg først frem penger til kommunene for å bygge flere barnehageplasser – nettopp for å gi dem mer fleksibilitet. Men så har vi gjennom avtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre blitt enig om at dette er måten vi gjør det på. Det er derfor norske barneforeldre fra før av har fått september og oktober, og nå kommer også november.

Lasse Juliussen (A) [17:50:30]: Det er bra, det. Det er i tråd med det vi hele tiden har ment, foreslått og lagt inn penger til i våre alternative statsbudsjetter.

Med de uttalelsene som jeg refererte til, og det som statsråden sa nå, ville en kunne forvente en offensiv barnehagepolitikk for flere plasser. Det eneste sikre er at økte rettigheter krever flere barnehageplasser, ikke færre. På åtte år fikk vi fram mellom 60 000 og 70 000 nye barnehageplassstilbud, mens den nåværende regjeringen brukte åtte uker på å kutte 7 000 plasser i sin første høst, og prioriterte kontantstøtte framfor barnehageplasser. Det er færre barn i barnehage i år enn i fjor, og den utvidelsen som nå er foreslått, forutsettes dekket innenfor kommunenes rammer uten tilførsel av nye penger.

Da lurer jeg fortsatt på, jf. det som Høyre nå går til valg på: Er det dette som er å sette kommunene i stand til mer fleksible opptak?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:51:26]: Det helt konkrete spørsmålet svarte jeg på i forrige runde. Men her var det så mange premisser, hvorav flere er unøyaktige eller i hvert fall utelater viktig informasjon. Som represen-

tanten helt sikkert er klar over, var barnehageutbyggingen et resultat av barnehageforliket. Blant de førende partier for barnehageforliket var bl.a. Fremskrittspartiet, som nå sitter i regjering. Høyre satt den gang i regjering og var vel ikke akkurat førende, men kom godt med etter hvert.

Når det gjelder historien om at denne regjeringen kutter 7 000 plasser, er ikke jeg enig i det. Det blir flere barnehageplasser. Det er også gitt penger til betydelig flere plasser med denne regjeringen og med dette flertallet.

Til slutt er det et paradoks som jeg ikke vet om Arbeiderpartiet har tatt inn over seg. Det er ikke bare at det å kutte kontantstøtten med et pennestøk vil øke barnefattigdommen, noe det udiskutabelt vil, men også at idet man kutter kontantstøtten, blir behovet for flere barnehageplasser større. Det er påfallende at et parti som sier at de flørter med Kristelig Folkeparti, ved hver eneste anledning snakker ned en av Kristelig Folkepartis viktigste seire, nemlig kontantstøtten.

Kjersti Toppe (Sp) [17:52:46]: Eg har eit spørsmål som gjeld det som kan bli ein konsekvens av forslaget, nemlig at det kjem til å koma yngre barn inn i barnehagen. Eg merkar meg at fleire forskarar problematiserer dette. Ein ting er om det er gunstig, ein annan ting er om barnehagane faktisk er lagde til rette for det.

No kan vi ikkje vita sikkert om det skjer, men det er gitt uttrykk for ei bekymring, og dette har òg med kvaliteten og tryggleiken for barn og barnefamiliar å gjera. Så spørsmålet mitt gjeld om statsråden vil følgja med på dette. Er han bekymra, ser han innvendingane, og kva kjem regjeringa faktisk til å gjera for å følgja opp dette på ein forsvarleg måte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:53:41]: Jeg er bekymret for det hvis det blir et press. Det er rett og slett fordi jeg aldri har ment – og denne regjeringen har aldri ment, og mitt parti har aldri ment – at det er et mål at barna skal i barnehage så raskt som mulig. Vi mener at det er bra at foreldre har litt tid til å være hjemme sammen med barna. Så er det sunt for barn å være i barnehagen, og ett år er det tidspunktet jeg og de fleste andre foreldre synes er riktig tidspunktet å begynne på. Noen drar det også ut litt lenger, og det er helt greit.

Det er tre overordnede ting. Den nye rammeplanen for barnehagen styrker oppmerksomheten rundt nettopp de minste barna. Det er viktig. Bemanningsnorm er viktig – og det sendes ut på høring nå om veldig, veldig kort tid – og det samme er en forsterket pedagognorm. Men jeg tror også vi må være så ærlige og si at dette nok er et dilemma vi vil møte uansett. Det er klart det vil bli litt mindre dersom man klarer å ha to opptak i året, men selv med et løpende opptak vil det være en mulighet for at man raskere vil ønske å sende barna i barnehagen. Det er det litt vanskelig å gjøre noe med politisk.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:55:04]: Aller først må jeg si at dette er en god sak. Det må vi alle slå fast. Her er det mange barn og mange familier som får gleden av at vi flytter datogrensen med én måned. Det vil si at

barn født i november får mulighet til å få en trygg og god og fin barnehageplass ved fylte ett år.

Er dette finansiert? Det er det spørsmålet som oftest blir stilt. Dette var også problemstillingen da vi diskuterte eller vedtok budsjettet for 2016. Også da var det slik at det kom litt ulike svar fra departementet, ble det påstått, i hvert fall. Men jeg må kunne forutsette at de svarene som departementet gir – at dette er indirekte finansiert allerede – er riktige. For når bekymringen har vært at dette kanskje kan føre til at noen presses til å starte i barnehagen tidligere enn det man har ønske om, altså at spedbarn blir sendt til barnehagen – og dette er med henvisning til det statsråden sa – lurer jeg på hvordan kommuner eller barnehageeier kan ha råd til å sitte med ledig barnehagekapasitet, som de da må ha fram til november, dersom dette ikke er finansiert. Jeg forutsetter at de opplysningene som ligger i proposisjonen, er riktige – at dette er finansiert – og så får vi glede oss over det.

Jeg har et spørsmål til Arbeiderpartiet, for de fremmer et forslag i salen der man ønsker å ta to måneder i en jafs. Dette er en sak som hører inn under budsjettet for 2017, så jeg regner med at Arbeiderpartiet har foreslått eller har en mulighet til å finansiere disse to månedene. Eller er det slik at Arbeiderpartiet tenker at dette også indirekte er finansiert i det budsjettet for 2017 som dette Stortinget har vedtatt? For det finnes ikke noen parallelle budsjetter som man kan hente penger fra. Da må det jo være innenfor det budsjettet som Stortinget til slutt vedtok.

Lasse Juliussen (A) [17:57:31]: Aller først: Jeg har heller ingen grunn til å tvile på korrektheten av det som står i departementets beskrivelse av finansieringen. Det er, som det vises til, en indirekte finansiering som ligger der. Men når jeg ikke er her som vararepresentant, lever jeg i den kommunale hverdagen, og jeg vet hvordan det er med ting som ligger i rammen. Det er ikke sann at fordi noe er indirekte finansiert i 2015, så har de pengene stått på en konto ubrukt fram til i dag. De brukes jo til å drive barnehager og til alle de andre oppgavene kommunene også har. Det er derfor ingen automatikk i at indirekte finansiering fra 2015 betyr at de pengene står klare til å omsettes i dag. Det er en bekymring som jeg viste til i mitt første innlegg, og som jeg tror flere ordførere og rådmenn rundt omkring har.

Når det gjelder finansieringen av det vi nå foreslår, er det i tråd med det vi la fram i vårt alternative statsbudsjett for 2017. Innstillingen til revidert nasjonalbudsjett er ikke avgitt ennå. Vi mener å ha vist gjennom våre alternative statsbudsjetter, både i fjor og i tidligere år, at vi har penger til å satse på dette. Vi er villig til å sette av de pengene, og jeg viser som sagt til de pengene vi har lagt inn i både våre alternative statsbudsjetter og ellers, altså 200 mill. kr, som vi mener vil finansiere utvidelse til desember.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [17:59:21]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven (rederiets garantiplikt) (Innst. 429 L (2016–2017), jf. Prop. 136 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arve Kambe (H) [18:00:22] (ordfører for saken): I denne saken fremmer regjeringen forslag om endringer i skipsarbeiderloven vedrørende rederiers garantiplikt. Forslaget gjennomfører vedtatte endringer i Maritime Labour Convention, MLC, som trådte i kraft tidligere i år. Konvensjonsendringene innebærer nye krav om økonomisk sikkerhet for forlatte sjøfolk og økonomisk sikkerhet ved død eller langvarig uførhet.

Endringene i MLC består bl.a. av krav til økonomisk sikkerhet for sjøfolk som er blitt forlatt. Etter MLC anses en sjømann å være forlatt når rederiet i strid med konvensjonen eller arbeidsavtalen unnlater å dekke sjømannens reisekostnader, har forlatt sjømannen uten nødvendig underhold og støtte eller på annen måte ensidig brutt forbindelsen med sjømannen, herunder ved å unnlate å utbetale avtalt lønn i minst to måneder. En typisk situasjon, som vi ofte ser utenfor landets grenser, er at skipet forlates i en havn eller ankret utenfor havneområdet mens sjøfolkene verken har proviant eller f.eks. olje for å sikre elektrisitet og varme om bord.

Komiteen støtter de endringene regjeringen foreslår, og er også enig i at denne sikkerhetsstillelsen skal dekke grunnleggende behov inntil sjøfolkene er kommet hjem, med minst fire måneders utestående lønn og andre påregnelige kostnader, herunder selvsagt hjemreisekostnader. Etter MLC kan sikkerhetsstillelsen f.eks. være i form av en forsikring eller en garantiordning som sikrer at det er tilstrekkelige midler til rådighet til at det hurtig kan ytes bistand til forlatte sjøfolk.

Regjeringen har fått veldig bred og positiv tilslutning til forslagene i høringsprosessen, og komiteen støtter at det skal være dokumentasjon tilgjengelig om bord som viser at slik sikkerhet er stilt. Sjøfolkene skal selvfølgelig også kunne rette krav om utbetaling direkte til sikkerhetsstillelsen. Disse endringene medfører ingen utvidelse av rederiets materielle forpliktelser overfor sjøfolkene, men innebærer bl.a. at det skal etableres et økonomisk sikkerhetssystem som skal sikre betaling av utestående lønnskrav for alle sjøfolk som er omfattet av MLC. Kravet om økonomisk sikkerhet for forlatte sjøfolk skal inngå i sertifikatet og være gjenstand for kontroll både av flaggstaten og i forbindelse med havnestatskontroll.

Det er en viss justering i merknadene i komitéinnstillingen, der det er et flertall og et mindretall. Flertallet består av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mens mindretallet består av de rød-grønne partiene. Dette har uansett ingen konsekvens for selve innholdet i saken, for det er en enstemmig komité som tilrår lovproposisjonen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:03:20]: Det er korrekt som saksordføreren sa, at det er enstemmig oppslutning om lovendringen. Det er en nødvendig lov.

Det som står i tittelen for lovendringen, er «rederiets garantiplikt». Det som står i komiteens tilråding, er at det «blir stilt garanti for bestemte ytelser som ikke dekkes av lønnsgarantiordningen».

Når det er ulike merknader, henger det sammen med at det er vesentlig at merknadene er entydige ved senere tvister med hensyn til hvordan eventuelle tvister skal håndteres. Det er dessverre blitt en kultur her i Stortinget for at mange merknader er abstrakte og ikke konkrete. De er abstrakte på en sånn måte at det ikke går an å holde dem i hånda. De er ikke målbare. Det er en kultur som innebærer et betydelig byråkrati fordi det kommer inn ulike vurderinger av hvordan det skal forstås.

Det som vi fra den rød-grønne siden har tatt fatt i her, er begrepet «økonomisk sikkerhetssystem», som står i merknaden fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Hva er et økonomisk sikkerhetssystem? Jeg har ikke forstått og greier ikke å forstå hva som er det materielle innholdet i et økonomisk sikkerhetssystem. Jeg forstår ikke at det begrepet er nødvendig å bruke for å tilsøre saken. I flertallets merknad står det «økonomisk sikkerhetssystem jf. proposisjonen». Det var et resultat av drøftinger i komiteen at det ble sånn. Men i merknaden fra den rød-grønne siden står det at «det etableres økonomisk garanti/forsikring» – vi er altså konkrete. Jeg er veldig overrasket over at det ikke kunne ha vært enighet om at det som står både i tittel og i lovtekst, nemlig «garanti», kunne stå i merknadene. Det er unødvendig å innføre begreper som er så abstrakte, så tomme for innhold, for det bare forkludrer den videre behandlingen av lovforslaget fordi det kan komme opp uklarheter og konflikter knyttet til dette.

Jeg vil bare til slutt anmode statsråden om å avklare i sitt innlegg om hun ikke vil støtte opposisjonens merknad om «at det skal etableres økonomisk garanti og forsikring jf. forslaget i proposisjonen». For det er det konkrete innholdet. Vi har forstått det vi snakker om her – en utvidelse av rederiets ansvar. Det er noen som skal betale for den situasjonen som en her forsøker å rette opp, og det må være de ansvarlige på rederisiden. De må stille en garanti eller en forsikring i forkant, sånn at de som eventuelt i dag har blitt skadelidende, får dekket sitt tap. Det er det positive ved forslaget – et forslag og en lovendring som alle støtter i innstillinga.

Statsråd Monica Mæland [18:07:24]: Jeg skal forsøke å gjøre dette kort. Saksordføreren har på en tilstrekkelig måte redegjort om bakgrunnen for og innholdet i dette lovforslaget. Dette handler rett og slett om at det må gjøres forskriftsendringer. Så har vi gjennom forskriftsarbeidet – forskriftene har vært på høring – oppdaget at det er et hull i hjemmelslovgivningen vår.

Når det gjelder representanten Lundteigens spørsmål, er svaret på det ja og nei. Det er ikke slik at rettighetene for norske sjøfolk utvides. De har hatt disse rettighetene. Men det stilles krav til dokumentasjon om bord i skip, og man får en raskere vei mot å kunne oppnå de rettighetene man har, gjennom å kunne stille krav direkte til sikkerhetsstilleren. Dette er en bedring i måten man kan inndrive sitt krav på, sett fra sjøfolks side. Helt konkret gjelder det lov-tomme rommet, der vi ikke har hatt hjemmel, arbeidstakere som er dekket av norske trygdeordninger og lønnsgarantiordning. Ja, vi bruker ordet «garanti» fordi det skal stilles en garanti.

Nå kan vi ha bidratt til denne forvirringen fordi vi også bruker ordet «sikkerhetsstillelse» i lovproposisjonen. Det utvider i og for seg ikke de materielle rettighetene etter norsk lov, men man får en raskere vei mot å kunne få dekket sine rettigheter. Det er det hullet vi nå forsøker å tette.

Presidenten: De talere som heretter har ordet, får en talletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:09:22]: Jeg takker for svaret. En vil nå få en raskere vei for å oppnå sine rettigheter – en vil også med det erkjenne at det blir en lovmes-sig avklaring, sånn at den nødvendige sikkerheten er stilt. Det er sånn vi har forstått det i komiteen i hvert fall – at når en stiller en garanti, eventuelt en forsikring, og det er dokumentert og ligger som dokumentasjon for dem som blir berørt av det, så kjenner en sin rett. Selskapene kjenner sin plikt, og dermed er det ikke noe å tviste om. Derfor er kjernen i dette garanti og forsikring. Det er ikke et økonomisk sikkerhetssystem, som er et abstrakt begrep. Anførselen her går på at vi må slutte med disse abstrakte begrepene og ha det konkret, for da får en det mye enkle-re, en får mindre byråkrati, og vi får vekk tvilstilfellene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [18:10:39]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i luftfartslova (restriksjonsområde) (Innst. 444 L (2016–2017), jf. Prop. 144 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 10 og 11 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 10 [18:11:24]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/719 (Innst. 457 S (2016–2017), jf. Prop. 145 LS (2016–2017))

Sak nr. 11 [18:11:46]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/719 (Innst. 443 L (2016–2017), jf. Prop. 145 LS (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sakene nr. 12–28 er andre gangs behandling av lovsaker. Presidenten vil foreslå at disse sakene behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 12 [18:12:41]

Stortingets vedtak til lov om endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandellden (beløpsgrense for kontantvederlag mv.) (Lovvedtak 98 (2016–2017), jf. Innst. 296 L (2016–2017) og Prop. 76 L (2016–2017))

Sak nr. 13 [18:12:42]

Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (modernisering og forenkling) (Lovvedtak 99 (2016–2017), jf. Innst. 366 L (2016–2017) og Prop. 112 L (2016–2017))

Sak nr. 14 [18:12:43]

Stortingets vedtak til lov om endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøgskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.) (Lovvedtak 100 (2016–2017), jf. Innst. 367 L (2016–2017) og Prop. 78 L (2016–2017))

Sak nr. 15 [18:12:44]

Stortingets vedtak til lov om endringer i kringkastingsloven (reklame og sponsing mv.) (Lovvedtak 101 (2016–2017), jf. Innst. 363 L (2016–2017) og Prop. 102 L (2016–2017))

Sak nr. 16 [18:12:45]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven (barnevernsreform) (Lovvedtak 102 (2016–2017), jf. Innst. 354 L (2016–2017) og Prop. 73 L (2016–2017))

Sak nr. 17 [18:12:46]

Stortingets vedtak til lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven) (Lovvedtak 103 (2016–2017), jf. Innst. 356 L (2016–2017) og Prop. 87 L (2016–2017))

Sak nr. 18 [18:12:47]

Stortingets vedtak til lov om adopsjon (adopsjonsloven) (Lovvedtak 104 (2016–2017), jf. Innst. 359 L (2016–2017) og Prop. 88 L (2016–2017))

Sak nr. 19 [18:12:48]

Stortingets vedtak til lov om endringer i markedsføringsloven og angrerettloven (håndhevingsreglene) (Lovvedtak 105 (2016–2017), jf. Innst. 355 L (2016–2017) og Prop. 93 L (2016–2017))

Sak nr. 20 [18:12:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene) (Lovvedtak 106 (2016–2017), jf. Innst. 376 L (2016–2017) og Prop. 91 L (2016–2017))

Sak nr. 21 [18:12:50]

Stortingets vedtak til lov om overføring av ansvar for kollektivtransport (Lovvedtak 107 (2016–2017), jf. Innst. 376 L (2016–2017) og Prop. 91 L (2016–2017))

Sak nr. 22 [18:12:51]

Stortingets vedtak til lov om endringer i helselovgivningen (overføring av det offentlige tannhelsetjenestansvaret, lovfesting av kompetansekrav m.m.) (Lovvedtak 108 (2016–2017), jf. Innst. 378 L (2016–2017) og Prop. 71 L (2016–2017))

Sak nr. 23 [18:12:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukarrettslova, helsepersonellova m.m. (styrking av rettsstillinga til barn ved yting av helse- og omsorgstenester m.m.) (Lovvedtak 109 (2016–2017), jf. Innst. 361 L (2016–2017) og Prop. 75 L (2016–2017))

Sak nr. 24 [18:12:53]

Stortingets vedtak til lov om endringer i transplantasjonslova mv. (gjennomføring av organhandelskonvensjonen i norsk rett) (Lovvedtak 110 (2016–2017), jf. Innst. 387 L (2016–2017) og Prop. 89 L (2016–2017))

Sak nr. 25 [18:12:54]

Stortingets vedtak til lov om endringer i legemiddeloven og patentloven (legemidler til barn) (Lovvedtak 111 (2016–2017), jf. Innst. 369 L (2016–2017) og Prop. 127 LS (2016–2017))

Sak nr. 26 [18:12:55]

Stortingets vedtak til lov om endringer i havresurslova m.m. (regulering av turistfiskerieringa m.m.) (Lovvedtak 112 (2016–2017), jf. Innst. 373 L (2016–2017) og Prop. 119 L (2016–2017))

Sak nr. 27 [18:12:56]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (Lovvedtak 113 (2016–2017), jf. Innst. 368 L (2016–2017) og Prop. 85 L (2016–2017))

Sak nr. 28 [18:12:57]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdløven mv. (arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader til arbeidsrettede tiltak mv.) (Lovvedtak 114 (2016–2017), jf. Innst. 390 L (2016–2017) og Prop. 74 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 12–28.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 15 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 6–9, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 11, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 12–15, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten gjør oppmerksom på at i denne saken bortfaller innstillingens tilråding til II, da dette ble votert over på torsdag.

Det votes over forslagene nr. 12–15, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2018 øke kommunesektorens inntekter med mellom 4,8 og 5,8 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2018.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra økonomisk til at prosjektet Barnas valg, i regi av Redd Barna, kan realiseres.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i budsjett for 2018 styrke finansieringen av kulturskolene og fremme forslag til hvordan en maksprisordning kan gjennomføres.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 øke statens medfinansiering av ordningen med særlig ressurskrevende tjenester og legge fram forslag til en egen ordning som skal gjelde for personer over 67 år.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.25.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2018 øke kommunesektorens inntekter i intervallet 3 til 4 mrd. kroner ut over regjeringens forslag Kommuneproposisjonen 2018 med følgende fordeling: 2–2,5 mrd. kroner til økt rammefinansiering av kommunene. I inntektssystemet for kommunene gjeninnføres basistilskuddet på 2016-nivå uten gradering. 1–1,5 mrd. kroner til et vedlikeholdsprogram for fylkesveiene.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.25.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide og forlenge forsøket med stemmerett for 16-åringer og ta med de største byene i forsøksordningen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 88 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.25.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6–9, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2018 utrede og legge fram en modell for hvordan ekstraordinære statlige tiltaksmidler i perioder med økende ledighet kan settes inn for å bygge ned vedlikeholdsetterslepet i kommunal sektor.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig plan for bruk av felles IKT-løsninger i hele offentlig sektor, på tvers av etater og forvaltningsnivåer.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 etablere et tiårig nasjonalt vedlikeholdsprogram for fylkesveiene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at inntektssystemet til fylkeskommunene gjennomgås og komme tilbake med forslag som sikrer at kompensasjonen for store avstander og lav befolkningstetthet økes.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.26.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2018 øke kommunesektorens inntekter med mellom 2 og 3 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2018.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 68 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.26.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en medfinansieringsordning for lønnsomme IT-prosjekter i kommunene etter modell av den allerede etablerte ordningen i staten.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.27.03)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre 300 kroner som grenseverdi for å komme inn under inntektsgarantiordningen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at tilskudd som følge av kommunereformen fortsatt skal bevilges over egen post, og at ordningene som videreføres er engangsstøtte, reformstøtte og inndelingstilskudd.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne regelen om at fylkeskommuner må ha utgifter som i sum overstiger 250 kroner per innbygger for å få kompensert deler av medgåtte utgifter til flomskader.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.27.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget gir Kommunal- og moderniseringsdepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 1 900 mill. kroner for 2018. Beløpet foreslås bevilget over kapittel 571 Rammetilskudd til kommuner og kapittel 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner.

III

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en omtale for hvordan nye ferjesamband påvirker ferjetilskuddet til fylkene, eller hvordan de skal bli tatt opp i ordningen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–6, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre

Det votes over forslagene nr. 2–6, fra Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad ta i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt der utvalgte kommuner gis anledning til selv å beslutte om kiosker og bensinstasjoner skal kunne innvilges salgsbevilling for alkoholholdige drikkevarer i gruppe 1 uten hinder av alkoholforskriften § 3-4.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å gi kommuner friheten til å tillate dobbel bostedsregistrering, identifisert henholdsvis som primærbolig og sekundærbolig.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.»

Votering:

Forslaget fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 8 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.28.49)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:98 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak:

A.

Lov

om statens ansatte mv. (statsansatteloven)

Kapittel 1. Lovens virkeområde. Personalreglement.

§ 1 Lovens virkeområde og definisjoner

(1) Loven gjelder for arbeidstakere i staten. Loven gjelder for embetsmenn og for innleie av arbeidstakere i statlig virksomhet der det er uttrykkelig sagt.

(2) Med embetsmann menes den som er utnevnt av Kongen og gitt bestalling som embetsmann, eller er konstituert av Kongen i et embete. Med statsansatt menes i denne lov enhver arbeidstaker i staten som ikke er embetsmann.

(3) Loven gjelder ikke for statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere.

(4) Reglene i §§ 4 til 7, 11 tredje ledd og 24 gjelder ikke for ansatte i Stortinget, andre organer under Stortinget, hos Stortingets ombudsmenn eller i Sametinget.

(5) Der det er tvil om hvem som er omfattet av loven, kan Kongen gi forskrift om hvem loven skal gjelde for. Kongen kan også gi forskrift om at grupper av statsansatte helt eller delvis skal være unntatt fra loven når det foreligger særlige grunner for det.

§ 2 Personalreglement

(1) Bestemmelser som etter loven skal fastsettes ved personalreglement, avtales mellom ledelsen for virksom-

heten og tjenestemannsorganisasjonene i virksomheten som har forhandlingsrett etter tjenestetvistloven. Det kan også inngås avtale om personalreglement for grupper av virksomheter.

(2) Før avtale inngås, skal departementet treffe vedtak om hvilke statsansatte som skal anses av departementet eller beskikkes av Kongen.

(3) Kongen fastsetter personalreglement for departementene og Statsministerens kontor. Et utkast til reglement skal på forhånd forhandles frem mellom de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner etter tjenestetvistloven § 3 første ledd og det departementet som sentralt forvalter statens lønns- og personalforhold.

(4) Et personalreglement er gyldig når

- det er fastsatt i samsvar med bestemmelsene i første til tredje ledd
- det inneholder bestemmelsene som etter loven skal fastsettes i personalreglement og
- det ikke inneholder bestemmelser som strider mot lov eller vedtak fattet med hjemmel i lov, eller avtaler sluttet mellom staten og hovedsammenslutningene.

(5) Partene kan når som helst kreve at personalreglementet tas opp til revisjon. Den samme retten har departementet.

(6) Ved opprettelse av ny virksomhet eller sammenslåing eller omorganisering som berører flere virksomheter, kan det ansvarlige departementet fastsette et midlertidig personalreglement. Før et personalreglement fastsettes, skal det innhentes synspunkter fra virksomhetens ledelse og de lokale representantene for tjenestemannsorganisasjonene nevnt i første ledd. Endelig personalreglement for virksomheten fastsettes i avtale som nevnt i første ledd.

Kapittel 2. Ansettelse mv.

§ 3 Kvalifikasjonsprinsippet

(1) Den best kvalifiserte søkeren skal anses eller utnevnes i ledig stilling eller embete, med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift.

(2) Ved vurderingen av hvem som er best kvalifisert, skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene som er fastsatt i utlysningen.

§ 4 Utlysning av stilling og embete

(1) Ledig stilling eller embete skal utlyses offentlig, med mindre annet er fastsatt i lov, forskrift eller tariffavtale.

(2) For utenriktjenesten kan det fastsettes i personalreglement at ledige embeter eller stillinger bare kunngjøres internt eller i bestemte virksomheter. I særlige tilfeller kan det fastsettes i personalreglementet for utenriktjenesten at kunngjøring helt kan unnlates.

§ 5 Innstilling

(1) Før en statsansatt anses, skal nærmeste leder avgis innstilling.

(2) Dersom nærmeste leder er medlem av det organet som har ansettelsesretten, avgir vedkommende ikke innstilling, men gir i stedet forslag til hvem som bør anses.

(3) Dersom det er flere kvalifiserte søkere til en stilling, skal vanligvis tre søkere innstilles eller foreslås i den rek-

kefølgen de bør komme i betraktning.

(4) Før ansettelse i et departement, skal et innstillingsråd avgi innstilling.

(5) Et innstillingsråd etter fjerde ledd skal ledes av en person som er oppnevnt av arbeidsgiveren. I tillegg skal rådet bestå av like mange medlemmer fra arbeidsgiversiden som fra arbeidstakersiden. Regler om sammensetning, oppnevning og funksjonstid for innstillingsrådets medlemmer fastsettes i personalreglementet.

§ 6 Ansettelse

(1) Statsansatte ansettes av Kongen, eller om Kongen fastsetter det, av et departement, ett eller flere ansettelsesråd eller et styre for en virksomhet eller gruppe av virksomheter. Antallet ansettelsesråd skal fremgå av personalreglementet.

(2) Et ansettelsesråd skal ledes av en person som er oppnevnt av arbeidsgiveren. I tillegg skal rådet bestå av like mange medlemmer fra arbeidsgiversiden som fra arbeidstakersiden. Regler om sammensetning, oppnevning og funksjonstid for ansettelsesrådets medlemmer fastsettes i personalreglementet.

(3) Dersom et medlem av et ansettelsesråd eller et styre ønsker å ansette en søker som ikke er innstilt, skal det innhentes en skriftlig vurdering av søkeren fra den som avgir innstillingen.

(4) Hvis et styre har ansettelsesmyndighet, skal minst to representanter for de statsansatte delta i behandlingen av ansettelsessaker.

(5) Den som ansettes, skal underrettes skriftlig om vedtaket. I underretningen skal det opplyses om særlige vilkår som er fastsatt for stillingen.

(6) Kongen kan gi forskrift om hvordan ansettelsesretten skal benyttes.

§ 7 Unntak fra reglene i §§ 3 til 6

(1) §§ 3 til 6 gjelder ikke for statsansatte som ansettes og embetsmenn som utnevnes for inntil seks måneder.

(2) I personalreglement kan det gjøres unntak fra reglene i §§ 3 til 6 ved ansettelse og utnevning for inntil ett år.

(3) I personalreglement kan det gjøres unntak fra reglene i §§ 5 og 6 ved

- a) gruppevis inntak av elever og aspiranter, eller
- b) ansettelsesforhold med kortere arbeidstid enn 15 timer per uke.

§ 8 Utnevning av embetsmenn og ansettelse av statsansatte som beskikkes av Kongen

Kongen kan fastsette regler om hvem som skal ha rett til uttalelse når embetsmenn skal utnevnes eller konstitueres. Det samme gjelder rett til å utarbeide forslag når statsansatte skal beskikkes fast eller midlertidig av Kongen.

§ 9 Fast og midlertidig ansettelse

(1) Statsansatte skal ansettes fast. Avtale om midlertidig ansettelse kan likevel inngås

- a) når arbeidet er av midlertidig karakter
- b) for arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat)
- c) for praksisarbeid
- d) for utdanningsstillinger, eller

e) for en periode på inntil seks måneder når det har oppstått et uforutsett behov.

(2) Arbeidsgiver i virksomheten skal minst en gang årlig drøfte bruken av midlertidige ansettelser etter bestemmelsene i første ledd med de tillitsvalgte, inkludert grunnlaget for og omfanget av slike ansettelser, og konsekvenser for arbeidsmiljøet.

(3) Midlertidig ansatte etter første ledd bokstav a, b, eller e, og som har vært sammenhengende ansatt i virksomheten i mer enn tre år, skal anses som fast ansatt. I slike tilfeller kommer reglene om oppsigelse av arbeidsforhold til anvendelse.

(4) Kongen kan gi forskrift om adgangen til midlertidig ansettelse for praksisarbeid og utdanningsstillinger.

§ 10 Åremål for statsansatte

(1) Åremål kan benyttes når det følger av lov eller stortingsvedtak. Det samme gjelder når rikets sikkerhet krever det, eller når dette anses nødvendig som følge av overenskomst med fremmed stat eller internasjonal organisasjon.

(2) Det enkelte departementet kan bestemme at øverste leder i en virksomhet skal ansettes på åremål.

(3) Ansettelse på åremål kan benyttes for postdoktorstillinger.

(4) Kongen kan gi forskrift om åremålsstillinger og adgangen til å benytte åremålsstillinger ved tjeneste på Svalbard.

§ 11 Innleie fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak)

(1) Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak), er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 9 første ledd bokstav a eller b.

(2) Arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjoner i virksomheten som har forhandlingsrett etter tjenestetvistloven, kan skriftlig avtale tidsbegrenset innleie uten hinder av det som er bestemt i første ledd.

(3) Det kan inngås sentral tariffavtale mellom staten og tjenestemennenes forhandlingsberettigede organisasjoner om unntak fra reglene om likebehandling av lønns- og arbeidsvilkår ved innleie fra bemanningsforetak. Den generelle beskyttelsen av arbeidstakerne må i alle tilfelle respekteres.

(4) Ved innleie etter denne paragrafen gjelder reglene i § 9 tredje ledd tilsvarende.

(5) Kongen kan i forskrift forby innleie for visse arbeidstakergrupper eller på visse områder når viktige samfunnshensyn tilsier det.

(6) For øvrig gjelder arbeidsmiljøloven §§ 14-12 a første og annet ledd, 14-12 b og 14-12 c.

§ 12 Innleie av arbeidstakere fra virksomhet som ikke har til formål å drive utleie

(1) Innleie av arbeidstakere fra virksomhet som ikke har til formål å drive utleie, er tillatt når den innleide arbeidstakeren er fast ansatt hos utleieren. For at virksomheten skal sies ikke å ha til formål å drive utleie, er det et vilkår at utleier skjer innenfor de samme fagområder som utgjør utleierens hovedbeskjeftigelse og at utleieaktiviteten ikke omfatter mer enn 50 prosent av de fast ansatte hos utleier. Arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjoner i

virksomheten som har forhandlingsrett etter tjenestetvistloven, skal gjennomføre drøftinger før det treffes beslutning om innleie.

(2) For innleie som overstiger ti prosent av de ansatte, og som har en varighet ut over ett år, skal det inngås avtale med tjenestemannsorganisasjonene i virksomheten. Kravet gjelder likevel ikke ved innleie av inntil to personer.

(3) Kongen kan i forskrift forby innleie for visse arbeidstakergrupper eller på visse områder når viktige samfunnshensyn tilsier det.

§ 13 *Fortrinnsrett for deltidsansatte mv.*

(1) Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten.

(2) Fortrinnsretten er betinget av at den ansatte er kvalifisert for stillingen, og at utøvelse av fortrinnsretten ikke vil innebære vesentlige ulemper for virksomheten.

(3) Omplussing etter §§ 19 annet ledd, 20 annet ledd og 27 annet ledd går foran fortrinnsretten for deltidsansatte.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om fortrinnsrett etter denne paragrafen.

(5) Tvist om fortrinnsrett for deltidsansatte etter denne paragrafen avgjøres av tvisteløsningsnemnda, jf. arbeidsmiljøloven § 17-2.

(6) Rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid for statsansatt som er deltidsansatt reguleres av arbeidsmiljøloven § 14-4 a. Virkninger av brudd på denne retten reguleres av arbeidsmiljøloven § 14-4 b.

§ 14 *Adgang til åremål og konstitusjon av embetsmenn*

(1) Embetsmann utnevnes fast i embetet, men kan konstitueres

- a) når embetsmannen bare trengs for et begrenset tidsrom eller for å utføre et bestemt oppdrag
- b) når embetet ennå ikke er fast organisert, eller arbeidsområdet eller virkekretsen er planlagt endret
- c) når embetsmannen skal gjøre tjeneste i stedet for en annen (vikar), eller
- d) for en periode på inntil seks måneder.

(2) I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, kan Kongen, i stedet for å benytte konstitusjon, ta forbehold om at embetsmannen må finne seg i slike endringer i embetets arbeidsområde som senere blir fastsatt.

(3) Innleie etter §§ 11 og 12 kan ikke benyttes til embeter.

(4) Fylkesmenn kan utnevnes på åremål.

(5) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utnevning av embetsmenn i åremålsstillinger.

Kapittel 3. Opphør av arbeidsforholdet, ordensstraff, plikt til å overta andre arbeidsoppgaver mv.

§ 15 *Prøvetid for statsansatte*

(1) For statsansatte gjelder en prøvetid på seks måneder, med mindre ansettelsesorganet har bestemt at prøvetiden ikke skal gjelde.

(2) Dersom den ansatte har vært fraværende fra arbeidet i prøvetiden, kan arbeidsgiver forlenge prøvetiden med en periode som tilsvarer lengden av fraværet. Forlengelse kan bare skje når den ansatte ved ansettelsen ble skriftlig ori-

entert om adgangen til dette, og arbeidsgiver skriftlig har orientert om forlengelsen innen utløpet av prøvetiden. Det er ikke adgang til forlengelse ved fravær som er forårsaket av arbeidsgiver.

(3) Den ansatte skal få nødvendig veiledning, oppfølging og vurdering av arbeidet i prøvetiden.

(4) I prøvetiden kan den ansatte sies opp på grunn av manglende tilpasning til arbeidet eller dersom vedkommende ikke tilfredsstiller rimelige krav til dyktighet eller pålitelighet.

(5) Adgangen til oppsigelse etter fjerde ledd gjelder bare dersom den ansatte har mottatt skriftlig forhåndsvarsel om oppsigelse innen prøvetidens utløp.

(6) Ansatte som har plikt til å gjennomgå en bestemt opplæring, er ansatt på prøve inntil opplæringen er avsluttet, eller prøve eller eksamen er bestått. Hvis opplæringen ikke er fullført på tilfredsstillende måte, gjelder en oppsigelsesfrist på én måned. Det kan fastsettes i reglement på hvilken måte og etter hvilke kriterier det skal avgjøres om opplæringen er fullført på en tilfredsstillende måte.

(7) Bestemmelsen i denne paragrafen innskrenker ikke arbeidsgivers rett til å si opp den ansatte etter §§ 19 og 20.

§ 16 *Plikt til å overta andre arbeidsoppgaver mv.*

(1) Alle statsansatte og embetsmenn i departementene og ved Statsministerens kontor har plikt til å finne seg i omorganiseringer og endringer i arbeidsoppgaver og ansvar.

(2) Statsansatte og embetsmenn som ikke omfattes av hovedtariffavtalen i staten, og som får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i særskilt kontrakt, har plikt til å finne seg i omplussing til andre arbeidsoppgaver i virksomheten eller pålegg om å stå til rådighet for spesielle oppdrag, dersom avtalefestede krav til resultater ikke innfris. Dette gjelder selv om vilkårene for oppsigelse etter §§ 19 eller 20 eller vilkårene for avskjed etter § 27 første ledd bokstav a eller b, ikke er oppfylt. Dette leddet gjelder ikke embetsmenn som omfattes av Grunnloven § 22 annet ledd.

§ 17 *Opphør av midlertidig ansettelse og åremål for statsansatte*

(1) Midlertidige arbeidsavtaler etter § 9 opphører ved det avtalte tidsrommets utløp, eller når det bestemte arbeidet er avsluttet, med mindre noe annet er skriftlig avtalt.

(2) Statsansatte som er ansatt på åremål etter § 10, fratrer uten oppsigelse ved åremålsperiodens utløp.

(3) I ansettelsesperioden gjelder lovens regler om opphør av arbeidsforhold.

(4) Statsansatte som har vært ansatt i mer enn ett år, har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest én måned før fratredelsestidspunktet. Varselet skal anses for å være gitt når det er kommet frem til den ansatte. Dersom fristen ikke overholdes, kan arbeidsgiveren ikke kreve at den ansatte fratrer før én måned etter at varselet er gitt.

§ 18 *Opphør av konstitusjon*

(1) Når en embetsmann er konstituert i embetet, og grunnen til at konstitusjonsformen ble benyttet er falt bort, skal vedkommende pålegges å fratre embetet.

(2) Dersom embetsmannen er utnevnt i åremålsstilling, plikter vedkommende å fratre når åremålet er utløpt.

(3) Hvis konstitusjonen eller åremålsstillingen har vart mer enn ett år, skal vedkommende ha minst én måneds varsel.

(4) Hvis embetsmannen har vært konstituert av Kongen etter offentlig kunngjøring av embetet, kan vedkommende i stedet utnevnes uten ny kunngjøring. Embetsmann som er utnevnt i åremålsstilling, kan ikke utnevnes i embetet uten ny kunngjøring.

§ 19 Oppsigelse på grunn av virksomhetens forhold

(1) Statsansatte kan sies opp når oppsigelsen er saklig begrunnet i virksomhetens forhold.

(2) En oppsigelse etter første ledd er ikke saklig begrunnet dersom arbeidsgiver har en annen passende stilling i virksomheten å tilby den statsansatte. Ved avgjørelsen av om en oppsigelse har saklig grunn etter første ledd, skal det foretas en avveining mellom virksomhetens behov og de ulemper oppsigelsen påfører den statsansatte. Denne avveiningen gjøres med bindende virkning av forvaltningsorganet.

(3) Kongen kan gi forskrift om hva som regnes som annen passende stilling etter annet ledd. Kongen kan også i forskrift fastsette at arbeidsgivers tilbud om annen passende stilling ikke skal omfatte den som blir sagt opp fra bestemte stillinger, og at det heller ikke skal gjelde ved ansettelse i bestemte stillinger.

§ 20 Oppsigelse på grunn av den statsansattes forhold

(1) En ansatt kan sies opp når vedkommende

- a) ikke er i stand til å gjenoppta arbeidet på grunn av sykdom
- b) ikke lenger har de kvalifikasjoner som er nødvendig eller foreskrevet for stillingen
- c) på grunn av vedvarende mangelfull arbeidsutførelse er uskikket for stillingen, eller
- d) gjentatte ganger har krenket sine tjenesteplikter.

(2) Skyldes oppsigelsen forhold som nevnt i første ledd bokstav a eller b, skal den ansatte før oppsigelsen gis, om mulig tilbys en annen passende stilling i virksomheten.

(3) Kongen kan gi forskrift om hva som skal regnes som annen passende stilling etter annet ledd. Kongen kan også i forskrift fastsette at arbeidsgivers tilbud om annen passende stilling ikke skal omfatte den som blir sagt opp fra bestemte stillinger, og at det heller ikke skal gjelde ved ansettelse i bestemte stillinger.

§ 21 Oppsigelse eller avskjed på grunn av sykdom mv. for statsansatte og embetsmenn

Oppsigelsesvernet ved sykdom, svangerskap og etter fødsel eller adopsjon, og ved militærtjeneste mv. i arbeidsmiljøloven §§ 15-8 til 15-10 gjelder for statsansatte. Det samme gjelder for avskjed av embetsmenn etter § 27 første ledd bokstav a eller b.

§ 22 Oppsigelsesfrister

(1) Ved oppsigelse fra arbeidsgiver er oppsigelsesfristen

- a) én måned hvis ansettelsestiden er ett år eller mindre
- b) tre måneder hvis ansettelsestiden er mer enn ett år
- c) seks måneder hvis ansettelsestiden er mer enn to år.

(2) Dersom den ansatte sier opp sin stilling er oppsigelsesfristen

- a) én måned hvis ansettelsestiden er ett år eller mindre
- b) tre måneder hvis ansettelsestiden er mer enn ett år.

§ 23 Beregning av ansettelsestiden

(1) Ved beregning av ansettelsestid medregnes all sammenhengende ansettelsestid i virksomheten.

(2) Dersom hele eller deler av en annen virksomhet overføres til virksomheten, skal all sammenhengende ansettelsestid i den tidligere virksomheten medregnes.

(3) Kongen kan gi forskrift om beregningen av ansettelsestiden og sammenhengende ansettelsestid.

§ 24 Fortrinnsrett til ansettelse i staten

(1) Statsansatte som blir sagt opp på grunn av virksomhetens forhold, har fortrinnsrett til annen passende stilling i staten.

(2) Fortrinnsretten gjelder for statsansatte som har vært sammenhengende ansatt i virksomheten i til sammen minst tolv måneder de siste to årene, og har de nødvendige faglige og personlige egenskapene for stillingen.

(3) Fortrinnsretten gjelder fra oppsigelsestidspunktet og inntil to år etter oppsigelsesfristens utløp.

(4) Ved underretning om oppsigelse skal den ansatte gjøres kjent med fortrinnsretten etter denne paragrafen.

(5) Fortrinnsretten faller bort dersom den ansatte ikke har akseptert et tilbud om ansettelse i en passende stilling senest 14 dager etter at tilbudet ble mottatt.

(6) Er det flere fortrinnsberettigede til en stilling, skal den som er best kvalifisert ansettes.

(7) Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for embetsmenn uansett tjenestetid, dersom avskjeden skyldes at embetsmannen

- a) på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste, eller
- b) ikke lenger har de kvalifikasjonene som er nødvendig eller foreskrevet for embetet.

(8) Reglene gjelder ikke for konstituerte embetsmenn. Fortrinnsretten kan ikke gjøres gjeldende til embeter eller stillinger som beskikkes av Kongen i statsråd.

(9) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om fortrinnsrett. Kongen kan i forskrift fastsette at fortrinnsretten ikke skal gjelde den som blir sagt opp fra bestemte stillinger, og at den heller ikke skal gjelde ved ansettelse i bestemte stillinger.

§ 25 Ordensstraff

(1) Statsansatte eller embetsmenn kan ilegges ordensstraff for

- a) overtredelse av tjenesteplikter eller unnlatelse av å oppfylle tjenesteplikter, eller
- b) utilbørlig adferd i eller utenfor tjenesten som skader den aktelse eller tillit som er nødvendig for stillingen, tjenesten eller embetet.

(2) Som ordensstraff kan statsansatte

- a) ilegges tap av ansiennitet fra én måned til to år, eller
- b) varig eller midlertidig omplasseres til en annen stilling.

(3) Som ordensstraff kan embetsmenn

- a) ilegges skriftlig irettesettelse, eller
- b) ilegges tap av ansiennitet fra én måned til to år.

(4) Opplysninger om ordensstraff kan lagres i personmappen i fem år.

(5) Paragrafen gjelder ikke for embetsmenn som er dommere, eller statsansatte eller embetsmenn som ved lov er underlagt annen disiplinærmyndighet.

§ 26 *Avskjed av statsansatte*

En statsansatt kan avskjediges når vedkommende

- a) har vist grov uforstand i tjenesten
- b) grovt har krenket sine tjenesteplikter
- c) på tross av skriftlig advarsel gjentatt har krenket sine tjenesteplikter, eller
- d) ved utilbørlig adferd i eller utenfor tjenesten viser seg uverdigg til sin stilling eller bryter ned den aktelsen eller tilliten som er nødvendig for stillingen eller tjenesten.

§ 27 *Avskjed av embetsmenn ved administrativ beslutning eller dom*

(1) En embetsmann kan avskjediges når vedkommende

- a) på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste
- b) ikke lenger har de kvalifikasjoner som er nødvendige eller foreskrevet for embetet, eller av andre grunner er varig uskikket for embetet
- c) har vist grov uforstand i tjenesten
- d) grovt har krenket sine tjenesteplikter
- e) på tross av skriftlig advarsel gjentatt har krenket sine tjenesteplikter, eller
- f) ved utilbørlig adferd i eller utenfor tjenesten viser seg uverdigg til sitt embete eller bryter ned den aktelse eller tillit som er nødvendig for embetet.

(2) Før embetsmann avskjediges, skal embetsmannen om mulig tilbys annen passende stilling i virksomheten dersom avskjeden skyldes at vedkommende

- a) på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste, eller
- b) ikke lenger har de kvalifikasjoner som er nødvendige eller foreskrevet for embetet.

(3) Kongen kan gi forskrift om hva som regnes som annen passende stilling etter annet ledd. Kongen kan også i forskrift fastsette at arbeidsgivers tilbud om annen passende stilling ikke skal omfatte den som blir avskjediget fra bestemte embeter, og at det heller ikke skal gjelde ved ansettelse i bestemte stillinger.

§ 28 *Avskjed av embetsmenn ved dom*

(1) En embetsmann kan avskjediges ved dom når vedkommende viser seg å være varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste eller når vedkommende ikke har de nødvendige eller gyldige foreskrevne betingelser for å inneha embetet.

(2) Krav om avskjed etter denne paragraf gjøres gjeldende ved søksmål, jf. likevel regelen i straffeprosessloven § 3 annet ledd.

(3) Påstand om avskjed etter denne bestemmelsen og om tjenestens tap som straff, kan avgjøres i samme sak.

§ 29 *Suspensjon*

(1) Dersom det er grunn til å anta at en statsansatt eller embetsmann har gjort seg skyldig i forhold som kan medføre avskjed etter §§ 26, 27 første ledd bokstav c til f eller 28, og tjenestens eller virksomhetens behov tilsier det, kan

ansettelsesorganet pålegge den ansatte eller embetsmannen å fratre arbeidsforholdet mens saken undersøkes.

(2) Det skal vurderes fortløpende om vilkårene etter første ledd er oppfylt. Dersom vilkårene ikke lenger er oppfylt, skal suspensjonen straks oppheves.

(3) Suspensjonen skal oppheves dersom vedtak om avskjed ikke er truffet innen seks måneder. Suspensjonen kan forlenges dersom særlige forhold tilsier det.

(4) I stedet for suspensjon kan embetsmenn i departementene og ved Statsministerens kontor, i Forsvaret eller utenriktjenesten og statsansatte, midlertidig overføres til en annen, mindre betrodd tjeneste. For slik overføring gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for suspensjon.

(5) Statsansatte og embetsmenn har krav på den lønnen de hadde på suspensjonstidspunktet frem til suspensjonen opphører. Det kan gjøres fradrag i lønnen for inntekt vedkommende får ved å ta annet arbeid i suspensjonstiden.

Kapittel 4. Vedtaksmyndighet og saksbehandlingsregler

§ 30 *Vedtaksmyndighet i saker som gjelder statsansatte*

(1) Vedtak om oppsigelse, ordensstraff, avskjed eller suspensjon treffes av ansettelsesorganet. Paragraf 6 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Arbeidsgiver kan treffe vedtak om suspensjon eller overføring til annen tjeneste etter § 29 i saker som krever særlig rask avgjørelse. I slike tilfeller skal melding om vedtaket straks gis til ansettelsesorganet. Ansettelsesorganet kan omgjøre vedtaket eller treffe annet vedtak etter § 29 om vilkårene for det foreligger.

§ 31 *Vedtaksmyndighet i saker som gjelder embetsmenn og statsansatte som beskikkes av Kongen i statsråd*

(1) Embetsmenn som nevnt i Grunnloven § 22 annet ledd kan før oppnådd aldersgrense bare avskjediges ved dom. Embetsmenn som nevnt i Grunnloven § 22 første ledd kan også avskjediges av Kongen i statsråd. Kongen i statsråd treffer vedtak om suspensjon eller overføring til annen tjeneste etter § 29.

(2) Kongen kan gi departementet fullmakt til å gi embetsmenn avskjed etter søknad eller ved oppnådd aldersgrense og til å vedta opphør av suspensjon eller konstitusjon eller ilegge ordensstraff. Det samme gjelder statsansatte som beskikkes fast eller midlertidig av Kongen i statsråd.

(3) Dersom saken krever særlig rask avgjørelse, kan vedtak om suspensjon eller overføring til annen tjeneste etter § 29 også treffes av departementet. Slikt vedtak skal straks meldes til Kongen i statsråd, som kan stadfeste vedtaket, omgjøre vedtaket eller treffe annet vedtak etter § 29 om vilkårene for det foreligger.

§ 32 *Saksbehandlingsregler*

(1) Før det treffes vedtak om ordensstraff, oppsigelse eller avskjed, skal statsansatte, i tillegg til sine rettigheter etter forvaltningsloven, gis anledning til å forklare seg muntlig for den myndigheten som skal avgjøre saken. Dersom Kongen i statsråd skal treffe avgjørelsen, kan forklaringen skje for departementet. Det samme gjelder for embetsmenn hvis departementet vil fremme forslag om ordensstraff eller avskjed.

(2) Statsansatte og embetsmenn har rett til å la seg bistå av en tillitsvalgt eller annen rådgiver.

(3) Når spørsmål om avskjed er tatt opp av den myndigheten som avgjør eller forbereder saken, kan statsansatte eller embetsmenn kreve bevisopptak etter domstoloven § 43 annet ledd.

Kapittel 5. Klage og søksmål

§ 33 Klage

(1) Dersom en statsansatt i medhold av forvaltningsloven påklager et vedtak om oppsigelse, ordensstraff, suspensjon eller avskjed, er klageinstansen departementet eller den myndigheten som er bestemt i personalreglement. Kongen i statsråd er klageinstans dersom vedtaket er truffet av et departement og ved klage fra embetsmenn over ordensstraff.

(2) Klageinstansen kan ikke endre vedtaket til skade for klageren.

§ 34 Søksmål

(1) Statsansatte eller embetsmenn kan reise søksmål for å få prøvd lovligheten av klageinstansens vedtak. Fristen for søksmål er åtte uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til den statsansatte eller embetsmannen. Fristen er likevel seks måneder dersom den statsansatte eller embetsmannen bare krever erstatning eller saken gjelder irettesettelse som ordensstraff. Partene kan i den enkelte sak bli enige om en lengre søksmålsfrist.

(2) Ved tvist om det foreligger ulovlig midlertidig ansettelse eller innleie gjelder ingen søksmålsfrist så lenge ansettelses- eller innleieforholdet består.

(3) Fristen for å kreve dom for at det har foreligget et fast arbeidsforhold ved tvist om ulovlig midlertidig ansettelse eller innleie, er åtte uker fra det tidspunktet den statsansatte eller den innleide arbeidstakeren fratrer stillingen. Dersom den statsansatte eller den innleide arbeidstakeren bare krever erstatning, er søksmålsfristen seks måneder fra fratredelsestidspunktet. Partene kan i den enkelte sak bli enige om lengre søksmålsfrist.

(4) For søksmål gjelder domstoloven og tvisteloven med de særregler som følger av denne loven og arbeidsmiljøloven §§ 17-1 annet, tredje og fjerde ledd, 17-5, 17-6 og 17-7. Retten kan utsette behandlingen av saken i inntil åtte uker om saken tas opp til fornyet behandling i forvaltningen og forvaltningsorganet gir retten melding om det.

§ 35 Iverksettelse av vedtak som gjelder statsansatte

(1) Vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon eller avskjed kan påklages innen klagefristens utløp.

(2) Vedtak om ordensstraff, oppsigelse eller avskjed kan ikke iverksettes før klagefristen er ute. Påklages vedtaket innen klagefristens utløp, kan det ikke iverksettes før klagen er avgjort.

(3) Klageinstansens vedtak om oppsigelse eller ordensstraff kan ikke iverksettes før to uker etter at underretning om vedtaket er kommet frem til den statsansatte. Dersom den ansatte i løpet av disse to ukene reiser søksmål eller skriftlig varsler arbeidsgiver om at søksmål vil bli reist innen fristen på åtte uker, jf. § 34 første ledd, kan vedtaket om oppsigelse eller ordensstraff ikke iverksettes før saken

er rettskraftig avgjort, eller fristen på åtte uker er utløpt i tilfeller hvor det ikke er reist søksmål.

(4) Tredje ledd gjelder tilsvarende dersom søksmål er reist eller varsel om søksmål er gitt innen oppsigelsesfristens utløp.

(5) Dersom søksmål reises, kan likevel retten, etter krav fra arbeidsgiver, ved kjennelse bestemme at vedtaket skal iverksettes før saken er rettskraftig avgjort, dersom retten finner det urimelig at iverksettelse av vedtaket utsettes. Retten skal samtidig fastsette frist for iverksettelsen av vedtaket.

(6) Dersom en statsansatt reiser søksmål om lovligheten av avskjed eller oppsigelse i prøvetiden, utsettes ikke iverksettelsen av vedtaket, med mindre retten bestemmer det ved kjennelse og søksmål er reist innen søksmålsfristen i § 34 første ledd. Arbeidsmiljøloven § 15-11 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 36 Iverksettelse av vedtak som gjelder embetsmenn

(1) Vedtak om ordensstraff truffet av et departement kan påklages innen klagefristens utløp.

(2) Vedtak om ordensstraff kan ikke iverksettes før klagefristen er ute. Påklages vedtaket innen klagefristens utløp, kan det ikke iverksettes før klagen er avgjort.

(3) Klageinstansens vedtak om ordensstraff kan ikke iverksettes før to uker etter at underretning om vedtaket er kommet frem til embetsmannen.

(4) For vedtak om suspensjon eller avskjed truffet av Kongen i statsråd, er søksmålsfristen åtte uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til embetsmannen. Fristen er likevel seks måneder dersom embetsmannen bare krever erstatning. Partene kan i den enkelte sak bli enige om en lengre søksmålsfrist.

(5) Et vedtak om avskjed av en embetsmann i medhold av § 27 første ledd bokstav a eller b kan ikke iverksettes før to uker etter at underretning om vedtaket er kommet frem til embetsmannen. Dersom embetsmannen i løpet av disse to ukene reiser søksmål, eller skriftlig varsler arbeidsgiver om at søksmål vil bli reist innen fristen på åtte uker som er nevnt i fjerde ledd, kan vedtaket ikke iverksettes før saken er rettskraftig avgjort, eller før søksmålsfristen er utløpt.

(6) Dersom søksmål reises, kan likevel retten, etter krav fra arbeidsgiver, ved kjennelse bestemme at vedtaket skal iverksettes før saken er rettskraftig avgjort, dersom retten finner det urimelig at iverksettelse av vedtaket utsettes. Retten skal samtidig fastsette frist for iverksettelsen av vedtaket.

(7) Femte ledd annet punktum gjelder tilsvarende når embetsmenn reiser søksmål om ordensstraff.

(8) Ved søksmål fra embetsmenn, som nevnt i Grunnloven § 22 første ledd, gjelder arbeidsmiljøloven § 15-14 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd og §§ 17-1 og 17-7 tilsvarende.

§ 37 Virkninger av ulovlig ordensstraff, oppsigelse, suspensjon eller avskjed

(1) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for statsansatte og embetsmenn som er omfattet av Grunnloven § 22 første ledd.

(2) Dersom en domstol finner at en ordensstraff er i strid med § 25, en oppsigelse er i strid med §§ 15, 19 eller

20, en suspensjon er i strid med § 29 eller en avskjed er i strid med §§ 26 eller 27, skal retten, etter påstand fra den statsansatte eller embetsmannen, kjenne vedtaket ugyldig. Dersom saken gjelder oppsigelse eller avskjed, kan retten likevel, i særlige tilfeller etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter.

(3) Statsansatt eller embetsmann kan kreve erstatning dersom ordensstraffen, oppsigelsen, suspensjonen eller avskjeden er ulovlig. Erstatningen fastsettes til det beløpet som retten finner rimelig under hensyn til det økonomiske tapet, arbeidsgivers og den statsansattes eller embetsmannens forhold og omstendighetene for øvrig.

(4) Ved søksmål i forbindelse med virksomhetsoverdragelse gjelder ikke annet ledd annet punktum og arbeidsmiljøloven § 16-4 tredje ledd.

§ 38 Virkninger av ulovlig midlertidig ansettelse eller innleie

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i §§ 9 eller 10, skal retten etter påstand fra den statsansatte avsi dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold eller at arbeidsforholdet fortsetter. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter.

(2) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsen i § 11, skal retten etter påstand fra den innleide arbeidstakeren avsi dom for at den innleide har et fast arbeidsforhold hos innleier. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra innleier, bestemme at den innleide arbeidstakeren ikke har et fast arbeidsforhold dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at dette vil være åpenbart urimelig.

(3) Ved brudd på bestemmelsene i §§ 9, 10 eller 11 kan en midlertidig ansatt eller innleide arbeidstaker kreve erstatning. Erstatningen fastsettes i samsvar med § 37 tredje ledd.

(4) Retten til å fortsette i stillingen eller embetet ved søksmål gjelder ikke for innleide arbeidstakere, midlertidig ansatte eller konstituerte embetsmenn. Etter krav fra en statsansatt eller innleide arbeidstaker, kan retten likevel bestemme at arbeidsforholdet skal fortsette inntil saken er rettskraftig avgjort, dersom søksmålet er reist innen åtte uker etter utløpet av arbeidsforholdet.

Kapittel 6. Særlige bestemmelser

§ 39 Forbud mot gaver i tjenesten mv.

(1) Ingen statsansatte eller embetsmenn må for seg eller andre motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til, eller av giveren er ment, å påvirke vedkommendes tjenestlige handlinger, eller som det er forbudt å motta etter bestemmelser i reglement eller instruks for virksomheten.

(2) Overtredelse kan medføre ordensstraff, oppsigelse eller avskjed.

Kapittel 7. Avsluttende bestemmelser

§ 40 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 41 Overgangsregler – personalreglement

Reglementer som er gitt med hjemmel i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. er gyldige inntil de blir opphevet eller avløst av nytt reglement for virksomheten, men likevel ikke lenger enn to år etter at loven trer i kraft.

§ 42 Overgangsregler – stillingsvern

Bestemmelsen i loven § 9 tredje ledd gjelder for arbeidsavtaler som er inngått etter at loven trer i kraft.

§ 43 Overgangsregler – åremål

(1) Bestemmelsene i § 10 om åremål for statsansatte gjelder for ansettelse i åremålsstilling etter at loven trer i kraft.

(2) Kontraktsbefal og vervede mannskaper i Forsvaret kan ansettes i åremålsstilling på gjeldende vilkår inntil ett år etter at loven trer i kraft.

§ 44 Overgangsregler – innleie

Bestemmelsen i § 11 fjerde ledd om stillingsvern for innleid arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak), får anvendelse for arbeidsavtaler som er inngått etter at loven trer i kraft.

§ 45 Opphevelse av og endring i andre lover

Fra loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. oppheves

2. I lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak gjøres følgende endringer:

§ 4 annet punktum skal lyde:

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven) gjelder ikke for statsforetak. *Tjenesetvistloven og statsansatteloven* gjelder ikke for ansatte i statsforetak.

§ 8 første ledd nr. 5 oppheves.

3. I lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen skal § 5 lyde:

§ 5. *Ansettelse i Riksrevisjonen m.m.*

Riksrevisjonens kollegium ansetter ledere i Riksrevisjonen. De øvrige ansatte i Riksrevisjonen ansettes av Riksrevisjonens ansettelsesråd.

Bestemmelsene i statsansatteloven §§ 4 til 7 om utlysning av stilling, innstilling, ansettelse og særregler gjelder så langt de passer. Bestemmelsene i § 11 tredje ledd om adgang til å inngå sentral tariffavtale mellom staten og tjenestemennenes forhandlingsberettigede organisasjoner om unntak fra reglene om likebehandling av lønns- og arbeidsvilkår ved innleie fra bemanningsforetak og § 24 om fortrinnsrett til ansettelse i staten får ikke anvendelse for Riksrevisjonen.

4. I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1 Generelt

Ved ansettelser m.m. ved institusjoner under denne lov gjelder de alminnelige regler i arbeidsmiljøloven og *statsansatteloven*, med de særregler som følger av denne lov.

§ 6-4 fjerde ledd skal lyde:

(4) For stillinger etter første ledd bokstavene f til i gir departementet forskrift om varighet, arbeidets omfang og innhold, og om adgangen til å fornye ansettelsesforholdet. Departementet kan gi forskrift om beregning av *ansettelsestid* for stipendiater etter *statsansatteloven* § 9.

§ 11-1 femte ledd skal lyde:

(5) Ansettelse i teknisk eller administrativ stilling skjer i ansettelsesråd oppnevnt etter reglene i *statsansatteloven*. Styret bestemmer om det skal være ett eller flere ansettelsesråd ved institusjonen.

§ 11-2 oppheves.

§ 11-3 første ledd skal lyde:

(1) Ansettelsesorganet selv avgjør sak etter *statsansatteloven* § 30 første ledd om avskjed, oppsigelse, suspensjon eller ordensstraff.

§ 11-3 annet ledd oppheves. Nåværende § 11-3 tredje ledd, blir annet ledd.

5. I lov 13. februar 2015 nr. 9 om utenrikstjenesten skal § 3 femte ledd lyde:

Statsansatteloven § 9 tredje ledd om at statsansatt som er midlertidig ansatt etter § 9 første ledd bokstav a, b eller e, og har sammenhengende ansettelse i virksomheten i mer enn tre år, skal anses som fast ansatt, gjelder ikke for spesialutsendinger.

Nåværende § 3 femte og sjette ledd blir sjette og nytt syvende ledd.

6. I lov 19. juni 2015 nr. 70 om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og tjenestemenn (karanteneloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og statsansatte (karanteneloven)

§ 1 annet ledd skal lyde:

Loven omfatter *embetsmenn* og *statsansatte* som går over til stilling eller verv utenfor statsforvaltningen, eller som etablerer næringsvirksomhet.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel 4. *Embetsmenns* og *statsansattes* overgang til stilling mv. utenfor statsforvaltningen

§ 13 første ledd bokstav a og b skal lyde:

a) det foreligger en konkret forbindelse mellom *embetsmannens* eller *den statsansattes* tidligere ansvar og

arbeidsoppgaver i embetet eller stillingen eller bestemte saker som var til behandling i forvaltningsorganet i vedkommendes funksjonstid, og interessene til den virksomheten vedkommende blir tilknyttet eller etablerer, eller

b) *embetsmannens* eller *den statsansattes* tidligere ansvar og arbeidsoppgaver har gitt eller kan gi virksomheten vedkommende blir tilknyttet eller etablerer særlige fordeler, eller

§ 14 annet ledd bokstav a skal lyde:

a) overgangen kan gi virksomheten som *embetsmannen* eller *den statsansatte* blir tilknyttet eller etablerer, særlige fordeler på grunn av vedkommendes stilling, ansvar eller arbeidsoppgaver i statsforvaltningen, eller

§ 15 første og annet ledd skal lyde:

Dersom *embetsmann* eller *statsansatt* som nevnt i § 13 første ledd, eller som har en klausul om karantene og saksforbud i arbeidskontrakten sin, jf. § 14 første ledd, tar imot tilbud om stilling eller verv utenfor statsforvaltningen eller etablerer næringsvirksomhet, skal vedkommende uten ugrunnet opphold gi alle opplysninger tilsettingsmyndigheten trenger for å fatte vedtak om karantene og saksforbud, inkludert opplysninger om embete og stilling og den nye stillingen, vervet eller virksomheten.

Arbeidsgiver kan pålegge informasjonsplikt for andre *embetsmenn* og *statsansatte* enn dem som er nevnt i første ledd, dersom vedkommendes ansvarsområder og arbeidsoppgaver kan gi grunnlag for å ilegge karantene og saksforbud etter § 14 fjerde ledd.

§ 16 første ledd skal lyde:

En *embetsmann* eller *statsansatt* som er ilagt karantene etter §§ 13 eller 14, mottar en godtgjørelse som tilsvarer den tidligere stillings lønn, med tillegg av feriepenger.

§ 16 tredje ledd skal lyde:

I karanteneperioden vil *embetsmannen* eller *den statsansatte* være omfattet av en ordning som tilsvarer gruppelivsordningen som følger av den til enhver tid gjeldende hovedtariffavtale i staten.

§ 17 første ledd skal lyde:

Tilsettingsmyndigheten har frist på to uker til å treffe vedtak om karantene og saksforbud. Fristen regnes fra det tidspunkt vedkommende *embetsmann* eller *statsansatt* har oppfylt informasjonsplikten etter § 15. *Embetsmannen* eller *den statsansatte* kan ikke tiltre stilling eller verv eller etablere næringsvirksomhet før tilsettingsmyndigheten har truffet endelig vedtak i saken.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 39 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 18.29.50)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 56 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.21)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av nye regler for midlertidige ansettelser i staten etter to års virketid. Resultatene skal drøftes med hovedsammenslutningene i staten og legges frem for Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 59 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.39)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i husbankloven (handsaming av personopplysninger)

I

I lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken vert det gjort slike endringer:

§ 4 fjerde ledd blir oppheva.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10 *Innhenting og handsaming av personopplysningar i samband med tilskot og lån*

Når det er naudsynt for sakshandsaminga, kan Husbanken og kommunane utan hinder av teieplikt henta inn og handsama

- opplysningar om namn, adresse, telefonnummer, e-postadresse, kundenummer og reservasjonsstatus for digital post, kontonummer, målform og fødselsnummer
- opplysningar om eventuell verje og den rettslege handleevna til søkjaren i økonomiske tilhøve

- opplysningar om inntekt, formue, skatt og gjeld, medrekna opplysningar om inntekt frå Arbeids- og velferdsetaten
- andre opplysningar om økonomiske tilhøve
- opplysningar om offentlege ytingar
- opplysningar om arbeidstilhøve
- opplysningar om opphaldsløyve og opphaldsrett, og bakgrunnen for gjevne løyve og rettar
- opplysningar om bustad, butilhøve og sosiale tilhøve
- opplysningar om utdanninga til søkjaren.

Opplysningane som er nemnde i fyrste leddet, kan òg verta henta inn og handsama dersom dei er naudsynte for å forvalta løyvde tilskot og lån.

Opplysningane kan verta henta inn frå søkjaren sjølv, folkeregisteret, kontakt- og reservasjonsregisteret, arbeidsgjevar- og arbeidstakarregisteret, skattestyresmakterne, Kartverket, arbeidsgjevarar, utdanningsinstitusjonar, forsikringsselskap, eigedoms-meklarar, finansinstitusjonar, selskap som tilbyr kredittvurderingar, båtregister, Arbeids- og velferdsetaten og anna offentlig styresmakt. Søkjaren skal likevel ha rett til å velja å skaffa opplysningar frå arbeidsgjevar og bank sjølv. Opplysningar om sosiale tilhøve kan berre hentast inn frå søkjaren sjølv.

Når det er naudsynt for sakshandsaminga, kan søkjaren eller andre som opplysningane gjeld, verta bedne om å samtykkja til at det vert henta inn helseopplysningar frå helsepersonell.

Husbanken eller kommunen skal opplysa den som blir pålagt å gje frå seg opplysningar, om føremålet med å henta inn opplysningane, om heimelen for å henta inn opplysningane og om retten til å klaga, jf. forvaltningsloven § 14. Husbanken eller kommunen skal på søknadstidspunktet opplysa søkjaren og eventuelle husstandsmedlemmer om kva kjelder opplysningane vert henta frå, kva dei skal verta brukte til, og om retten til å gjennomføra etterfølgjande kontrollar.

Opplysningane som er nemnde i fyrste leddet, skal verta gjevne utan godtgjersle.

Tilgangen til å henta inn og handsama opplysningar etter denne føresegna gjeld også naudsynte opplysningar om ektefellen eller sambuaren til søkjaren, og heimebuande born eller andre husstandsmedlemmer.

Departementet kan fastsetja nærare føresegner om den tilgangen Husbanken og kommunane har til å henta inn og handsama personopplysningar.

Ny § 11 skal lyde:

§ 11 *Kontroll av personopplysningar ved mistanke om utbetalingar på urettkome grunnlag*

Husbanken og kommunane kan påleggja søkjaren å gje opplysningar når det er rimeleg grunn til å undersøkje om det har skjedd utbetalingar på urettkome grunnlag.

Husbanken og kommunen kan henta inn oppdaterte opplysningar og kontrollera opplysningane som er nemnde i § 10 når det er rimeleg grunn til å undersøkje om det har skjedd utbetalingar på urettkome grunnlag. Husbanken og kommunen kan òg henta inn naudsynte opplysningar om helseforhold utan samtykke frå søkjaren. Søkjaren har likevel rett til å velja å skaffa opplysningar frå helsepersonell sjølv. Opplysningane som er nemnde i dette leddet, skal verta gjevne utan hinder av teieplikt. Husbanken fastset, etter drøftingar med dei aktuelle organisasjonane,

godtgjersle for helsepersonell som vert pålagt å gje opplysningar.

Husbanken og kommunane skal opplysa søkjarar og andre personar som er nemnde i § 10, om kva opplysningar som er henta inn, frå kven og med kva føremål og utfall. Dersom det er naudsynt for å oppnå kontrollføremålet, kan slik informasjon verta utsett til etter at kontrollen er gjennomført.

Ny § 12 skal lyde:

§ 12 Handsaming av personopplysningar for statistikk, analyse, forskning og retting av feil

Husbanken kan handsama dei opplysningane som er nemnde i § 10, når det er naudsynt for å utarbeida statistikk og analysar, men berre dersom ein ikkje kan oppnå føremålet ved å bruka anonymiserte opplysningar. Det same gjeld for kommunane, som kan gje opplysningane til Husbanken.

Husbanken kan lagra dei opplysningane som er nemnde i § 10, for seinare bruk i forskning. Departementet kan gje nærare føresegnar om utlevering av personopplysningar frå Husbanken til bruk i forskning i samsvar med forvaltningsloven § 13 d.

Husbanken kan handsama dei personopplysningane som er nemnde i § 10, når det er naudsynt for å testa, søkja etter feil og retta feil i dei digitale sakshandsamingssystema til Husbanken, men berre dersom ein ikkje kan oppnå føremålet ved å bruka anonymiserte opplysningar. Departementet kan gje nærare føresegnar om handsaming av personopplysningar i samband med testing, søking etter feil og retting av feil.

Noverande § 10 blir ny § 13.

II

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

- forslagene nr. 4–6, fra Sveinung Rotevatn på vegne av Venstre

Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Likestillings- og diskrimineringsombudets (LDO) rolle og opprettholde dagens oppgaver og struktur, og gi LDO myndighet til å kunne ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkle saksforhold.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Arild Grande (A) (fra salen): Arbeiderpartiet har også varslet støtte til forslaget.

Presidenten: Da har Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 57 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens struktur og lokalisering av Likestillings- og diskrimineringsombudet, gi det myndighet til å kunne ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkle saksforhold, samt styrke ombudets budsjett i statsbudsjettet for 2018».

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 66 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens oppgavefordeling mellom Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda, og å gi Likestillings- og diskrimineringsnemnda myndighet til å kunne ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkle saksforhold.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Karin Andersen (SV) (fra salen): SV skal også stemme for dette forslaget.

Presidenten: Da har Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva opprettingen og eventuell flytting av ny nemnd vil kreve av ressurser, forutsatt at både nemnd og ombud skal ivaretas som sterke faglige miljø, og dernest styrke ombudets budsjett for 2018 i henhold til beregningene».

Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble bifalt med 54 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.40)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5 og 6, fra Venstre.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag om fri rettshjelp med behovsprøving på likestillings- og diskrimineringsområdet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et lavterskeltilbud for håndhevelse av forbudet mot seksuell trakassering.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble enstemmig bifalt

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven)

Kapittel 1 Generelle bestemmelser

§ 1 Virkeområde

Loven gir regler om organiseringen av og virksomheten til Likestillings- og diskrimineringsombudet (ombudet) og Diskrimineringsnemnda (nemnda).

Ombudets og nemndas virksomhet omfatter:

- likestillings- og diskrimineringsloven, hvis ikke annet fremgår av denne loven
- arbeidsmiljøloven kapittel 13, med unntak av § 13-1 tredje ledd
- eierseksjonsloven § 3 a
- husleieloven § 1-8
- bustadbyggjelagslova § 1-4
- burettslagslova § 1-5
- skipsarbeidsloven kapittel 10, med unntak av § 10-1

Nemndas håndheving, jf. § 7, omfatter ikke virksomheten til Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre organer for Stortinget. Den omfatter heller ikke virksomheten til domstolene, Domstoladministrasjonen, Innstillingsrådet for dommere og Tilsynsutvalget for dommere.

§ 2 Forholdet til forvaltningsloven

Dersom ikke annet er bestemt, gjelder forvaltningsloven for ombudets og nemndas virksomhet. Forvaltningsloven §§ 35 og 51 femte ledd gjelder ikke. Dersom nemndas vedtak er kjent ugyldig ved dom, gjelder likevel forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

Nemndas vedtak og beslutninger kan ikke påklages.

§ 3 Opplysningsplikt

Offentlige myndigheter plikter uten hinder av taushetsplikt å gi ombudet og nemnda de opplysningene som er nødvendige for å håndheve bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd. Slike opplysninger kan også kreves av andre som har vitneplikt etter tvisteloven. Tvisteloven § 24-8 tredje ledd gjelder tilsvarende. Avgjørelse som nevnt i tvisteloven § 22-6 første ledd annet punktum, § 22-7, § 22-8 annet ledd, § 22-9 annet til fjerde ledd, § 22-10 annet punktum og § 22-11 annet ledd, treffes av tingretten.

Ombudet og nemnda kan kreve bevisopptak ved domstolene, jf. domstoloven § 43 annet ledd.

Kapittel 2 Likestillings- og diskrimineringsombudet

§ 4 Ombudets organisering

Likestillings- og diskrimineringsombudet utnevnes på åremål av Kongen i statsråd for en periode på seks år uten adgang til gjenoppnevning.

Ombudet er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. Kongen eller departementet kan ikke instruere ombudet om ombudets faglige virksomhet.

§ 5 Ombudets oppgaver

Ombudet skal arbeide for å fremme reell likestilling og hindre diskriminering på alle samfunnsområder på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder. Ombudet skal også arbeide for å fremme likebehandling i arbeidslivet, uavhengig av politisk syn og medlemskap i arbeidstakerorganisasjon.

Ombudet skal gi veiledning om bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd. Enhver kan henvende seg til ombudet for veiledning.

Ombudet skal føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med forpliktelsene Norge har etter:

- De forente nasjoners internasjonale konvensjon 18. desember 1979 om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner
- De forente nasjoners internasjonale konvensjon 21. desember 1965 om avskaffelse av alle former for rasediskriminering
- De forente nasjoners internasjonale konvensjon 13. desember 2006 om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Kapittel 3 Diskrimineringsnemnda

§ 6 Nemndas organisering

Nemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. Kongen eller

departementet kan ikke instruere nemnda om nemndas faglige virksomhet.

Nemnda inndeles i tre avdelinger. Nemnda skal bestå av tre ledere og seks øvrige medlemmer. Det skal i tillegg være seks varamedlemmer. Nemndas ledere deltar i hver sin avdeling. En leder oppnevnes som administrativ leder.

Nemndas ledere skal oppfylle kravene til dommere i domstoloven § 53 første ledd og § 54 annet ledd. Nemndas ledere skal ha dommererfaring, med mindre andre særlige kvalifikasjoner tilsier at slik erfaring ikke er nødvendig.

Medlemmer og varamedlemmer oppnevnes av Kongen for fire år, med mulighet for én gangs gjenoppnevning. Ved første gangs oppnevning oppnevnes halvparten av medlemmene og varamedlemmene for to år.

Ansatte i ombudet og departementet kan ikke oppnevnes som medlemmer i nemnda.

Sakene i nemnda forberedes av et sekretariat. Sekretariatets leder ansettes av departementet.

§ 7 *Nemndas ansvarsområde*

Nemnda skal håndheve bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd, med unntak av følgende bestemmelser i likestillings- og diskrimineringsloven:

- a) § 13 første ledd om seksuell trakassering
- b) § 18 om universell utforming av IKT
- c) § 24 om offentlige myndigheters plikt til å arbeide for likestilling
- d) § 25 om arbeidslivets organisasjoners plikt til å arbeide for likestilling
- e) § 26 om arbeidsgivers plikt til å arbeide for likestilling
- f) § 28 om kjønnsbalanse i offentlige utvalg mv.
- g) § 32 annet ledd om behandling av lønnsopplysninger
- h) § 39 om straff for grov overtredelse av diskrimineringsforbudet som er begått av flere i fellesskap

§ 8 *Nemndas behandling av saken*

Nemnda behandler de sakene som bringes inn for den. En part, ombudet eller andre med rettslig klageinteresse kan bringe en sak inn for nemnda.

Nemnda skal ikke representere parten utad.

§ 9 *Skriftlig og muntlig saksbehandling*

Saksbehandlingen i nemnda er skriftlig. Nemnda skal vurdere om det av hensyn til sakens opplysning likevel bør gjennomføres muntlige forhandlinger. Avgjørelse om muntlige forhandlinger kan treffes av nemndleder. I saker hvor det er fremmet krav om oppreisning, har partene rett til muntlige forhandlinger.

§ 10 *Avvisning og henleggelse*

Nemnda skal avvise en sak som er avgjort av en domstol eller brakt inn for en domstol til avgjørelse. Nemnda skal også avvise en sak dersom vilkårene for å behandle saken ikke er oppfylt. Nemnda kan avvise en sak hvis saksforholdet ligger mer enn tre år tilbake i tid.

Nemnda kan henlegge en sak dersom forholdet er av bagatellmessig art, forholdet det er klaget over åpenbart ikke er i strid med de bestemmelser som er nevnt i § 1 annet ledd, eller saken etter bevisets stilling ikke lar seg opplyse tilstrekkelig. Beslutning om henleggelse skal grunngis.

Vedtak og beslutning etter første og annet ledd kan fattes av nemndleder.

§ 11 *Vedtaksmyndighet. Pålegg om stansing, retting mv.*

Nemnda kan treffe vedtak dersom det foreligger et brudd på bestemmelser nevnt i § 1 annet ledd, med mindre annet er bestemt.

Nemnda kan med de unntak som følger av §§ 14 og 15, pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige for å sikre at diskriminering, trakassering, instruks eller gjengjeldelse opphører, og for å hindre gjentakelse. Nemnda kan sette en frist for oppfyllelse av pålegget.

I saker der det antas å medføre ulempe eller skadevirkning å avvente nemndas behandling av saken, kan nemndleder treffe vedtak etter annet ledd.

§ 12 *Oppreisning og erstatning*

Nemnda kan treffe vedtak om oppreisning i arbeidsforhold og ved arbeidsgivers valg og behandling av selvstendig næringsdrivende og innleide arbeidstakere, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 38 annet ledd første punktum, arbeidsmiljøloven § 13-9 og skipsarbeidsloven § 10-9.

Nemnda kan enstemmig treffe vedtak om erstatning ved brudd på bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd, dersom innklagede ikke gjør gjeldende annet enn manglende betalingsevne eller andre åpenbart uholdbare innsigelser.

§ 13 *Tvangsmulkt*

Nemnda kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegg etter § 11 dersom fristen for å etterkomme pålegget er oversittet. Tvangsmulkt fastsettes som engangstvangsmulkt eller løpende dagmulkt. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom frist for å etterkomme pålegget oversittes, og den skal løpe fram til pålegget er oppfylt.

Beslutning om ileggelse av tvangsmulkt kan treffes av nemndleder. En part kan begjære at en beslutning om ileggelse av tvangsmulkt skal prøves på ny. Forvaltningsloven §§ 28–36 gjelder tilsvarende.

Nemnda kan sette ned eller frafalle ilagt tvangsmulkt når særlige grunner taler for det.

Tvangsmulkten tilfaller staten, og den kreves inn av Statens innkrevingssentral.

Departementet kan i forskrift gi regler om tvangsmulkten størrelse, varighet og andre bestemmelser om fastsettelse og gjennomføring.

§ 14 *Nemndas myndighet overfor andre forvaltningsorganer*

Nemnda kan ikke treffe vedtak om at andre forvaltningsorganers vedtak innebærer brudd på bestemmelser nevnt i § 1 annet ledd. Dette gjelder likevel ikke enkeltvedtak truffet av forvaltningsorganer i deres utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner. Nemnda kan ikke i noe tilfelle treffe vedtak rettet mot Kongen eller departementene.

I tilfeller som nevnt i første ledd skal nemnda gi en uttalelse om hvorvidt det forholdet som er brakt inn for nemnda, innebærer brudd på bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd. Dette gjelder likevel ikke saker om utnevning av dommere i statsråd.

§ 15 Nemndas forhold til Arbeidsretten

Reiser en sak for nemnda indirekte spørsmål om en tariffavtales eksistens, gyldighet eller forståelse, kan hver av partene i tariffavtalen få dette spørsmålet avgjort av Arbeidsretten.

Nemnda kan gi en uttalelse om hvorvidt en tariffavtale eller bestemmelse i tariffavtale som er brakt inn for nemnda, er i strid med bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd. Partene i tariffavtalen kan i slike tilfeller bringe spørsmålet om avtalens forhold til en bestemmelse nevnt i § 1 annet ledd inn for Arbeidsretten.

Sak for nemnda som bringes inn for Arbeidsretten etter første ledd eller annet ledd annet punktum, stilles i bero til spørsmålet er ferdig behandlet av Arbeidsretten.

Nemnda kan ikke treffe avgjørelser som hører under Arbeidsretten etter lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister og lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister.

§ 16 Domstolsbehandling

Nemndas vedtak og beslutning om illeggelse av tvangsmulkt kan bringes inn for domstolene til full prøving av saken. Søksmål om overprøving av nemndas vedtak eller beslutning om illeggelse av tvangsmulkt må reises innen tre måneder fra det tidspunktet partene ble underrettet om vedtak eller beslutning i nemnda. Reises ikke søksmål innen fristen, har vedtaket virkning som rettskraftig dom og kan fullbyrdes etter reglene som gjelder dommer. Nemnda kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i annet punktum etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 – 16-14. Vedtaket om oppfriskning kan bringes inn for tingretten.

Søksmål om gyldigheten av nemndas vedtak og beslutninger rettes mot staten ved nemnda og anlegges for Oslo tingrett jf. tvisteloven § 4-4 (4) første punktum. Det samme gjelder lovligheten av forhold knyttet til illeggelse av tvangsmulkt etter § 13.

§ 17 Forholdet til de alminnelige domstoler

Så lenge en sak er til behandling i nemnda, kan ikke sakens parter bringe den inn for tingretten. Saken regnes for å være under behandling fra nemnda mottok klagen.

Er søksmål reist ved tingretten og en part ønsker saken avgjort av nemnda, kan retten stanse den videre behandlingen etter begjæring av parten. Tvisteloven § 16-15, § 16-18 tredje og fjerde ledd og § 16-19 gjelder tilsvarende. Ved rettens avgjørelse av om saken skal stanses, skal det legges vekt på om det er rimelig å stanse saken i påvente av nemndas avgjørelse når hensyn tas til tidsbruken og kostnadene som vil påløpe for partene ved stansing. Saken bringes i gang igjen i tingretten etter begjæring fra en av partene, men tidligst etter at vedtak er fattet, og senest innen én måned etter at vedtaket er forkynt.

§ 18 Straff for overtredelse av pålegg og brudd på opplysningsplikten

Den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme pålegg etter § 11 eller å oppfylle opplysningsplikten etter § 3, straffes med bøter.

Overtredelse foretatt av en person i underordnet stilling straffes ikke hvis overtredelsen vesentlig skyldes underordningsforholdet.

§ 19 Påtale

Overtredelse av § 18 påtales kun etter begjæring av nemnda, med mindre offentlig påtale kreves av allmenne hensyn.

Påtalemyndigheten kan i forbindelse med straffesaken kreve dom for tiltak for å sikre at den lovstridige handlingen, unnlatelsen eller gjengjeldelsen opphører, og for å hindre at den gjentas.

§ 20 Gjenåpning

Nemndas rettskraftige vedtak og beslutninger kan gjenåpnes etter begjæring fra en part. Saken kan gjenåpnes dersom

- a) det foreligger brudd på habilitetskrav i forvaltningsloven § 6
- b) det foreligger andre saksbehandlingsfeil og det ikke kan utelukkes at feilen var bestemmende for vedtakets innhold
- c) opplysninger om faktiske forhold som var ukjent da saken ble avgjort, tilsier at vedtaket høyst sannsynlig ville blitt et annet.

Saken kan ikke gjenåpnes

- a) av en grunn som ble forkastet ved sakens behandling
- b) av en grunn som parten burde ha gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, ved søksmål til tingretten eller ved begjæring om oppfriskning
- c) dersom det er rimelig sannsynlighetsovervekt for at en ny behandling av saken ikke vil lede til en endring av betydning for parten.

Vedtak om gjenåpning treffes av nemndleder.

Avslag på begjæring om gjenåpning kan bringes inn for tingretten. For øvrig gjelder tvisteloven §§ 31-6 til 31-9 så langt de passer.

Dersom nemnda treffer vedtak om gjenåpning, har parten krav på å få dekket sakskostnader etter reglene i forvaltningsloven § 36 første ledd. Forvaltningsloven § 36 annet ledd gjelder ikke.

§ 21 Retting og tilleggsavgjørelse

Nemnda kan rette et vedtak som på grunn av skrive- eller regnefeil, misforståelse, forglemmelse eller lignende klar feil har fått en utforming som ikke stemte med nemndas mening.

Er det ikke truffet avgjørelse om noe som skulle vært avgjort, kan tilleggsavgjørelse avsies dersom begjæring om det fremmes innen fristen for å bringe saken inn for tingretten, jf. § 16 første ledd.

Nemndleder kan treffe vedtak etter første og annet ledd.

For øvrig gjelder tvisteloven §§ 19-8 og 19-9 tilsvarende.

Kapittel 4 Forskrift

§ 22 Myndighet til å gi forskrift

Departementet kan gi forskrifter om ombudets og nemndas organisering, oppgaver og saksbehandling.

Kapittel 5 Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 23 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 10. juni 2015 nr. 40 om Likestil-

lings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

§ 24 Overgangsregler

Saker om brudd på bestemmelser nevnt i § 1 annet ledd som er brakt inn for ombudet eller nemnda før ikrafttredelsen av denne loven, overføres til nemnda for videre behandling. Nemnda skal også behandle nye saker som gjelder forhold fra før lovens ikrafttredelse, hvis forholdet var i strid med bestemmelser nevnt i § 1 annet ledd eller tilsvarende bestemmelser slik de lød før ikrafttredelsen.

Saker som nevnt i første ledd skal behandles etter reglene i loven her. Det kan bare treffes vedtak som nevnt i §§ 11, 12 og 13 i den utstrekning det også var adgang til det før ikrafttredelsen av loven her.

§ 25 Endringer i annen lovgivning

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, skal lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer § 16 nr. 2 ny bokstav c lyde:

- c) tvist om krav som bringes inn for Diskrimineringsnemnda.

Nåværende bokstav c blir ny bokstav d.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.36.49)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 53 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.37.21)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er forslagene nr. 2–5, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Det votes over forslagene nr. 2 og 3.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen implementere de foreslåtte bestemmelser om universell utforming av IKT, likestilt og ikke-diskriminerende læremidler, forbud mot aldersdiskriminering, positiv særbehandling av menn samt forsterket diskrimineringsvern for gravide i gjeldende særlover».

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bevare aktivitets- og redegjørelsesplikten, samt styrke den ved å følge opp Skjeie-utvalgets anbefalinger til endringer, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak om dette».

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.38.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder.

Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling. Loven skal bidra til å bygge ned samfunnskapte funksjonshemmende barrierer, og hindre at nye skapes.

§ 2 Saklig virkeområde

Loven gjelder på alle samfunnsområder, med unntak av familieliv og andre rent personlige forhold.

Loven gjelder ikke ved diskriminering på grunn av alder i forhold som reguleres av arbeidsmiljøloven kapittel 13 og skipsarbeidsloven kapittel 10.

Departementet kan gi forskrift om lovens anvendelse for utsendte arbeidstakere etter arbeidsmiljøloven § 1-7 første ledd.

§ 3 Geografisk virkeområde

Loven gjelder i hele riket, herunder på Svalbard og Jan Mayen. Loven gjelder også på faste og flyttbare installasjoner i virksomhet på norsk kontinentalsokkel, og på norske skip og norske luftfartøyer, uansett hvor de befinner seg.

Kapittel 3 om universell utforming og individuell tilrettelegging, og §§ 24, 25 og 26 om aktivt likestillingsarbeid for så vidt gjelder funksjonsnedsettelse, gjelder likevel ikke på Svalbard og Jan Mayen, installasjoner i virksomhet på norsk kontinentalsokkel, norske skip i utenriksfart og på norske luftfartøyer. Kongen kan gi forskrift om anvendelsen av de nevnte bestemmelsene på disse områdene.

§ 4 *Ufravikelighet*

Bestemmelsene i denne loven, og forskrifter gitt i medhold av loven, kan ikke fravikes ved avtale.

§ 5 *FNs rasediskrimineringskonvensjon*

De forente nasjoners internasjonale konvensjon 21. desember 1965 om avskaffelse av alle former for rasediskriminering gjelder som norsk lov.

Kapittel 2 Forbud mot å diskriminere

§ 6 *Forbud mot å diskriminere*

Diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse grunnlagene er forbudt. Med etnisitet menes blant annet nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge og språk.

Forbudet omfatter diskriminering på grunn av eksisterende, antatte, tidligere eller fremtidige forhold som nevnt i første ledd.

Forbudet gjelder også hvis en person blir diskriminert på grunn av sin tilknytning til en annen person, og diskrimineringen skjer på grunn av forhold som nevnt i første ledd.

Med diskriminering menes direkte eller indirekte forskjellsbehandling etter §§ 7 og 8 som ikke er lovlig etter §§ 9, 10 eller 11.

§ 7 *Direkte forskjellsbehandling*

Med direkte forskjellsbehandling menes at en person behandles dårligere enn andre blir, har blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon, på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd.

§ 8 *Indirekte forskjellsbehandling*

Med indirekte forskjellsbehandling menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som vil stille personer dårligere enn andre, på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd.

§ 9 *Lovlig forskjellsbehandling*

Forskjellsbehandling er ikke i strid med forbudet i § 6 når den

- a) har et saklig formål
- b) er nødvendig for å oppnå formålet og
- c) ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles.

I arbeidsforhold og ved valg og behandling av selvstendig næringsdrivende og innleide arbeidstakere er direkte forskjellsbehandling på grunn av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk bare tillatt hvis denne egenskapen har avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket, og vilkårene i første ledd er oppfylt.

Aldersgrenser som følger av lov eller forskrift, og fordelaktige priser på grunn av alder, er ikke i strid med forbudet i § 6.

§ 10 *Lovlig forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon ved fødsel eller adopsjon*

Forskjellsbehandling på grunn av

- a) graviditet, fødsel og amming, herunder fravær etter arbeidsmiljøloven §§ 12-1, 12-2, 12-3 første ledd første punktum, 12-4 og 12-8, og

- b) permisjon forbeholdt hver av foreldrene, jf. folketrygdloven § 14-12 første ledd

er bare tillatt der forskjellsbehandlingen er nødvendig for å beskytte kvinnen, fosteret eller barnet i forbindelse med graviditet, fødsel eller amming, eller der det foreligger andre åpenbare grunner. Forskjellsbehandlingen må ikke være uforholdsmessig inngripende overfor den som forskjellsbehandles.

Ved forskjellsbehandling på grunn av permisjon ved fødsel eller adopsjon i perioder som ikke omfattes av første ledd, gjelder § 9 første ledd.

Ved ansettelse og oppsigelse er forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon ved fødsel eller adopsjon aldri tillatt. Dette gjelder også ved forlengelse av midlertidig stilling.

§ 11 *Adgang til positiv særbehandling*

Positiv særbehandling på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd er tillatt hvis

- a) særbehandlingen er egnet til å fremme lovens formål,
- b) det er et rimelig forhold mellom formålet man ønsker å oppnå og hvor inngripende særbehandlingen er for den eller de som stilles dårligere og
- c) særbehandlingen opphører når formålet med den er oppnådd.

§ 12 *Brudd på plikten til universell utforming eller individuell tilrettelegging*

Brudd på §§ 17 og 18 om universell utforming og §§ 20, 21, 22 og 23 om individuell tilrettelegging regnes som diskriminering.

Diskriminering som skyldes mangelfull fysisk tilrettelegging, er uttømmende regulert i §§ 17 til 23 for de rettssubjektene og på de områdene disse bestemmelsene gjelder.

§ 13 *Forbud mot å trakassere*

Trakassering på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd og seksuell trakassering, er forbudt.

Med trakassering menes handlinger, unnlatelser eller ytringer som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende.

Med seksuell trakassering menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.

Forbudet omfatter trakassering på grunn av eksisterende, antatte, tidligere eller fremtidige forhold som nevnt i § 6 første ledd.

Forbudet gjelder også hvis en person blir trakassert på grunn av sin tilknytning til en annen person, og trakasseringen skjer på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd.

Arbeidsgivere og ledelsen i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner skal innenfor sitt ansvarsområde forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering.

§ 14 *Forbud mot å gjengjelde*

Det er forbudt å gjengjelde mot noen som har fremmet klage om brudd på denne loven, eller som har gitt uttrykk for at klage kan bli fremmet, med mindre vedkommende har opptrådt grovt uaktsomt.

Forbudet etter første ledd gjelder tilsvarende overfor vitner i en klagesak, og overfor personer som bistår i en klagesak.

Det er forbudt å gjengjelde mot noen som har unnlatt å gjøre det de har blitt instruert til i strid med § 15.

§ 15 *Forbud mot å instruere noen om å diskriminere, trakassere eller gjengjelde*

Det er forbudt å instruere noen om å diskriminere i strid med § 6, trakassere i strid med § 13, og gjengjelde i strid med § 14.

§ 16 *Forbud mot å medvirke til å diskriminere, trakassere, gjengjelde eller instruere*

Det er forbudt å medvirke til å diskriminere i strid med § 6, trakassere i strid med § 13, gjengjelde i strid med § 14, og instruere i strid med § 15.

Kapittel 3 Universell utforming og individuell tilrettelegging

§ 17 *Universell utforming*

Offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner.

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Plikten gjelder ikke utforming eller tilrettelegging som innebærer en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på

- effekten av å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse
- om virksomhetens alminnelige funksjoner er av offentlig art
- kostnadene ved tilretteleggingen
- virksomhetens ressurser
- sikkerhetshensyn
- vernehensyn.

Plikten etter første ledd anses som oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i lov eller forskrift.

Kongen kan gi forskrift om innholdet i plikten til universell utforming på områder som ikke er omfattet av krav i annen lov eller forskrift.

§ 18 *Særlig om universell utforming av IKT*

Løsninger for IKT som underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner, og som er hovedløsninger rettet mot eller stilt til rådighet for allmennheten, skal være universelt utformet fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41.

Med IKT menes teknologi og systemer av teknologi som brukes til å uttrykke, skape, omdanne, utveksle, lagre, mangfoldiggjøre og publisere informasjon, eller som på annen måte gjør informasjon anvendbar.

Plikten gjelder ikke IKT-løsninger der utformingen reguleres av annen lov eller forskrift.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om avgrensning av virkeområdet og innholdet i plikten til universell utforming av IKT-løsninger.

§ 19 *Plikt til å arbeide aktivt for å fremme universell utforming*

Offentlige virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen virksomheten. Det samme gjelder for private virksomheter rettet mot allmennheten.

§ 20 *Rett til individuell tilrettelegging av kommunale tjenester*

Barn med funksjonsnedsettelse har rett til egnet individuell tilrettelegging av kommunale barnehage tilbud, for å sikre likeverdige utviklings- og aktivitetsmuligheter.

Personer med funksjonsnedsettelse har rett til egnet individuell tilrettelegging av kommunale tjenestetilbud etter helse- og omsorgstjenesteloven av varig karakter for den enkelte, for å sikre et likeverdig tilbud.

Retten etter første og andre ledd gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på

- tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse
- kostnadene ved tilretteleggingen
- virksomhetens ressurser.

§ 21 *Rett til individuell tilrettelegging for elever og studenter*

Elever og studenter med funksjonsnedsettelse ved skole- og utdanningsinstitusjoner har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på

- tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse
- kostnadene ved tilretteleggingen
- virksomhetens ressurser.

§ 22 *Rett til individuell tilrettelegging for arbeidssøkere og arbeidstakere*

Arbeidstakere og arbeidssøkere med funksjonsnedsettelse har rett til egnet individuell tilrettelegging av ansettelsesprosess, arbeidsplass og arbeidsoppgaver, for å sikre at de kan få eller beholde arbeid, ha tilgang til opplæring og annen kompetanseutvikling samt utføre og ha mulighet til fremgang i arbeidet, på lik linje med andre.

Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på

- tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse
- kostnadene ved tilretteleggingen
- virksomhetens ressurser.

§ 23 Rett til individuell tilrettelegging for gravide arbeidssøkere, arbeidstakere, elever og studenter

Gravide elever og studenter har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning og eksamen. Gravide arbeidstakere og arbeidssøkere har rett til egnet individuell tilrettelegging av ansettelsesprosess, arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på

- tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for kvinners deltakelse i utdanning og arbeid
- kostnadene ved tilretteleggingen
- virksomhetens ressurser.

Kapittel 4 Aktivt likestillingsarbeid

§ 24 Offentlige myndigheters plikt til å arbeide for likestilling

Offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å oppfylle lovens formål.

§ 25 Arbeidslivets organisasjoners plikt til å arbeide for likestilling

Arbeidslivets organisasjoner skal, innenfor sine virkefelt, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

§ 26 Arbeidsgivers plikt til å arbeide for likestilling

Alle arbeidsgivere skal, innenfor sin virksomhet, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Arbeidet skal blant annet omfatte rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter, tilrettelegging, mulighet for å kombinere arbeid og familieliv og forebygging av trakassering.

I alle offentlige virksomheter, uavhengig av størrelse, og i private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal arbeidsgiver innenfor sin virksomhet

- undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling,
- analysere årsakene til identifiserte risikoer,
- iverksette tiltak som er egnet til å motvirke diskriminering, og bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten og
- vurdere resultater av arbeidet etter bokstav a til c.

Arbeidet som nevnt i andre ledd skal skje fortløpende og i samarbeid med de ansattes representanter.

§ 27 Innhold i læremidler og undervisning

I barnehager, skoler og andre utdanningsinstitusjoner som tilbyr opplæring med grunnlag i lov, skal læremidlene og undervisningen bygge på formålet med loven her.

§ 28 Kjønnsbalanse i offentlige utvalg mv.

Når et offentlig organ oppnevner eller velger utvalg, styrer, råd, nemnder, delegasjoner mv., skal begge kjønn være representert på følgende måte:

- Har utvalget to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert.
- Har utvalget fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to.
- Har utvalget seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre.
- Har utvalget ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire.
- Har utvalget flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 pst.

Første ledd gjelder også ved oppnevning og valg av varamedlemmer.

Departementet kan gi dispensasjon fra kravet om kjønnsbalanse dersom det ikke har latt seg gjøre å finne et tilstrekkelig antall kvalifiserte medlemmer av begge kjønn.

Første ledd gjelder ikke for utvalg mv. som etter lov bare skal ha medlemmer fra direkte valgte forsamlinger. For utvalg mv. valgt av folkevalgte organer i kommuner og fylkeskommuner, gjelder bestemmelsene i kommune-loven.

Kongen gir forskrift om håndheving og rapportering. Kongen kan også gi forskrift med utfyllende regler etter denne paragrafen.

Kapittel 5 Særlige regler i arbeidsforhold

§ 29 Diskrimineringsforbudet i arbeidsforhold mv.

Forbudene i kapittel 2 gjelder alle sider av et arbeidsforhold. Dette omfatter blant annet

- utlysning av stilling,
- ansettelse, omplassering og forfremmelse,
- opplæring og kompetanseutvikling,
- lønns- og arbeidsvilkår og
- opphør.

Første ledd gjelder tilsvarende for arbeidsgiveres valg og behandling av selvstendig næringsdrivende og innleide arbeidstakere.

§ 30 Forbud mot innhenting av opplysninger i ansettelsesprosesser

Arbeidsgivere må ikke i ansettelsesprosessen, herunder under intervju eller på annen måte, innhente opplysninger om en søkers

- graviditet, adopsjon eller planer om å få barn
- religion eller livssyn
- etnisitet
- funksjonsnedsettelse
- seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

Innhenting av opplysninger om etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse og samlivsform er likevel tillatt hvis opplysningene har avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket.

Innhenting av opplysninger om søkerens samlivsform, religion eller livssyn er tillatt hvis virksomheten har som formål å fremme bestemte livssyn eller religiøse syn, og arbeidstakers stilling vil ha betydning for å gjennomføre

formålet. Dersom slike opplysninger vil bli krevet, må dette oppgis i utlysningen av stillingen.

§ 31 Arbeidsgivers opplysningsplikt overfor arbeidssøker

Arbeidssøkere som mener seg forbigått i strid med den loven, kan kreve at arbeidsgiveren skriftlig gir opplysninger om den som ble ansatt. Arbeidsgiveren skal opplyse om utdanning, praksis og andre klart konstaterbare kvalifikasjoner.

§ 32 Arbeidsgivers opplysningsplikt om lønn

Arbeidstakere som har mistanke om diskriminering ved lønnsfastsettelsen, kan kreve at arbeidsgiveren skriftlig opplyser om lønnsnivå og kriteriene for fastsettelsen av lønn for den eller de arbeidstakeren sammenlikner seg med.

Den som mottar opplysninger om lønn i medhold av denne bestemmelsen, har taushetsplikt og skal underskrive en taushetserklæring. Dette gjelder ikke opplysninger som er offentlige etter offentleglova.

En arbeidsgiver som utleverer lønnsopplysninger om en arbeidstaker etter denne bestemmelsen, skal samtidig informere arbeidstakeren om hvilke opplysninger som er utlevert og til hvem.

§ 33 Arbeidstakeres rettigheter ved foreldrepermisjon

Arbeidstakere som er eller har vært i foreldrepermisjon etter arbeidsmiljøloven § 12-5, har rett til å

- a) vende tilbake til samme, eventuelt tilsvarende, stilling,
- b) nyte godt av forbedringer av arbeidsvilkårene som arbeidstakeren ellers ville vært berettiget til under fraværet og
- c) fremme lønnskrav og bli vurdert i lønnsforhandlinger på samme måte som de øvrige arbeidstakerne i virksomheten.

Første ledd gjelder ikke fastsettelse eller endringer av lønns- og arbeidsvilkår som er en følge av andre forhold enn foreldrepermisjon.

Paragrafen her gjelder tilsvarende ved andre permisjoner knyttet til graviditet og fødsel etter arbeidsmiljøloven §§ 12-2 til 12-8.

§ 34 Lik lønn for arbeid av lik verdi

Kvinner og menn i samme virksomhet skal ha lik lønn for samme arbeid eller arbeid av lik verdi. Lønnsfastsettes på samme måte, uten hensyn til kjønn.

Retten etter første ledd gjelder uavhengig av om arbeidene tilhører ulike fag, eller lønnen reguleres i ulike tariffavtaler.

Om arbeidene er av lik verdi, avgjøres etter en helhetsvurdering der det legges vekt på den kompetansen som er nødvendig for å utføre arbeidet og andre relevante faktorer, som for eksempel anstrengelse, ansvar og arbeidsforhold.

Med lønn menes det alminnelige arbeidsvederlaget og alle andre tillegg, fordeler og andre goder som ytes av arbeidsgiveren.

Kapittel 6 Håndheving, bevisbyrde og reaksjoner

§ 35 Diskrimineringsnemndas myndighet til å håndheve loven

Diskrimineringsnemndas myndighet til å håndheve loven følger av diskrimineringsombudsloven.

§ 36 Håndheving av reglene om universell utforming av IKT

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) skal føre tilsyn med at kravene i § 18, jf. § 41 om universell utforming av IKT, overholdes.

Difi kan gi pålegg om retting mot en virksomhet som ikke oppfyller plikten til universell utforming etter § 18 første ledd og forskrift gitt i medhold av § 18 fjerde ledd, og kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegget dersom fristen for å etterkomme pålegget er oversittet. Reglene i diskrimineringsombudsloven § 13 første til tredje ledd gjelder tilsvarende.

Difi kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sine oppgaver etter loven, og kreve adgang til IKT-løsninger som nevnt i § 18. Det samme gjelder klageinstansen ved klage over vedtak etter andre ledd.

Søksmål om gyldigheten av vedtak truffet av Difi eller av klageinstansen må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke bringes inn for domstolene uten at klageadgangen er utnyttet og klagen er avgjort. Søksmål skal likevel i alle tilfelle kunne reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble fremsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om utmåling av tvangsmulkt, og hvordan vedtak om tvangsmulkt skal gjennomføres.

§ 37 Bevisbyrde

Diskriminering skal anses å ha skjedd hvis det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd, og den ansvarlige ikke sannsynliggjør at diskriminering likevel ikke har skjedd.

Dette gjelder ved påståtte brudd på

- a) bestemmelsene i kapittel 2, med unntak av § 13 sjette ledd,
- b) reglene om universell utforming i §§ 17 og 18,
- c) reglene om individuell tilrettelegging i §§ 20 til 23 og
- d) §§ 29, 30, 33 og 34.

§ 38 Oppreisning og erstatning

Den som er blitt behandlet i strid med

- a) bestemmelsene i kapittel 2, med unntak av § 13 sjette ledd
 - b) reglene om individuell tilrettelegging i §§ 20 til 23
 - c) §§ 29, 30, 33 og 34
- kan kreve oppreisning og erstatning.

I arbeidsforhold og ved arbeidsgivers valg og behandling av selvstendig næringsdrivende og innleide arbeidstakere, gjelder arbeidsgivers ansvar uavhengig av om arbeidsgiver kan bebreides. På andre samfunnsområder gjelder ansvaret dersom den ansvarlige kan bebreides.

Erstatningen skal dekke økonomisk tap som følge av den ulovlige behandlingen. Oppreisning for ikke-økonomisk skade fastsettes til det som er rimelig ut fra skadens art og omfang, partenes forhold og omstendighetene for øvrig.

§ 39 *Straff for grov overtredelse av diskrimineringsforbudet som er begått av flere i fellesskap*

Den som i fellesskap med minst to andre personer grovt overtrer forbudet mot å

- a) diskriminere på grunn av etnisitet, religion eller livssyn i § 6,
- b) trakassere på grunn av etnisitet, religion eller livssyn i § 13,
- c) gjengjelde på grunn av etnisitet, religion eller livssyn i § 14 eller
- d) instruere om å diskriminere på grunn av etnisitet, religion eller livssyn i § 15,

straffes med bøter eller fengsel inntil tre år. Den som tidligere er ilagt straff for overtredelse av denne bestemmelsen, kan straffes selv om overtredelsen ikke er grov.

Ved vurderingen av om en overtredelse er grov, skal det særlig legges vekt på graden av utvist skyld, om overtredelsen er rasistisk motivert, om den har karakter av trakassering, om den innebærer en kroppskrenkelse eller alvorlig krenkelse av noens psykiske integritet, om den er egnet til å skape frykt og om den er begått mot en person som er under 18 år.

Før tiltale tas ut for forhold som nevnt i første ledd, skal det vurderes om det vil være tilstrekkelig med sivilrettslige reaksjoner.

Reglene om bevisbyrde i § 37 første ledd gjelder ikke ved håndhevingen av denne bestemmelsen.

§ 40 *Organisasjoners adgang til å opptre som fullmektig*

I saker som behandles av Diskrimineringsnemnda, kan en organisasjon som helt eller delvis har til formål å arbeide mot diskriminering, brukes som fullmektig.

I saker for domstolene kan en person utpekt av og med tilknytning til en organisasjon som helt eller delvis har til formål å arbeide mot diskriminering, brukes som prosessfullmektig. Dette gjelder ikke for Høyesterett.

Retten kan nekte å godta en prosessfullmakt hvis det etter rettens skjønn er fare for at prosessfullmektigen ikke har tilstrekkelige kvalifikasjoner til å ivareta partens interesser på en tilfredsstillende måte.

En prosessfullmektig skal, i tillegg til fullmakt som nevnt i tvisteloven § 3-4, samtidig fremlegge skriftlig orientering fra organisasjonen om sine kvalifikasjoner.

Kapittel 7 Avsluttende bestemmelser

§ 41 *Overgangsregler*

Plikten etter § 18 første ledd inntreder tolv måneder etter at forskrift om innholdet i plikten etter § 18 fjerde ledd har trådt i kraft, eller tolv måneder etter at forskriften gjøres gjeldende for nye pliktsubjekter. Eksisterende IKT-løsninger skal være universelt utformet fra 1. januar 2021.

Difi kan gi dispensasjon fra fristene dersom det foreligger særlig tungtveiende grunner.

§ 42 *Ikrafttredelse*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 21. juni 2013 nr. 58 om forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, lov 21. juni 2013 nr. 59 om likestilling mellom kjønnene, lov 21. juni 2013 nr. 60 om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion

og livssyn og lov 21. juni 2013 nr. 61 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

§ 43 *Videreføring av forskrifter*

Forskrifter gitt i medhold av lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene og i medhold av lov 20. juni 2008 nr. 42 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne gjelder også etter at denne loven har trådt i kraft.

§ 44 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner:

§ 48 nr. 5 tredje og fjerde punktum oppheves.

2. Lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner § 3 a skal lyde:

§ 3 a *Forbud mot diskriminering*

I vedtektene kan det ikke settes vilkår for å være sameier som tar hensyn til kjønn, *graviditet*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk *eller alder*. Slike omstendigheter kan ikke regnes som saklig grunn til å nekte godkjenning av en sameier eller bruker av eiendommen eller tillegges vekt ved bruk av eventuell forkjøpsrett. Ved diskriminering gjelder *likestillings- og diskrimineringsloven*.

3. Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap:

§ 3-3 sjette og syvende ledd oppheves.

§ 3-3a tiende og ellefte ledd oppheves.

4. Lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler § 1-8 skal lyde:

§ 1-8 *Forbud mot diskriminering*

Ved utleie av husrom kan det ikke tas hensyn til kjønn, *graviditet*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk *eller alder*. Slike omstendigheter kan ikke regnes som saklig grunn til å nekte opptak i husstand, framleie, personskifte eller tillegges vekt ved opphør av leieforholdet. Ved diskriminering gjelder *likestillings- og diskrimineringsloven*.

5. Lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag § 1-4 skal lyde:

§ 1-4 *Forbud mot diskriminering*

I vedtektene kan det ikke setjast vilkår for å vere andelseigar som tek omsyn til kjønn, *graviditet*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk *eller alder*. Slike omstende kan ikkje reknast som sakleg grunn til å nekte godkjenning av ein andelseigar eller ha vekt ved tildeling av bustad. Ved diskriminering gjeld *likestillings- og diskrimineringsloven*.

6. Lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag § 1-5 skal lyde:
§ 1-5 *Forbud mot diskriminering*

I vedtektene kan det ikkje setjast vilkår for å vere andelseigar som tek omsyn til kjønn, *graviditet*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk *eller alder*. Slike omstende kan ikkje reknast som sakleg grunn til å nekte godkjenning av ein andelseigar eller brukar eller ha vekt ved bruk av forkjøpsrett. Ved diskriminering gjeld *likestillings- og diskrimineringsloven*.

7. Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø-, arbeidstid og stillingsvern

§ 13-1 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved diskriminering på grunn av kjønn, *graviditet*, *permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon*, *omsorgsoppgaver*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk gjelder *likestillings- og diskrimineringsloven*.

§ 13-4 tredje ledd skal lyde:

(3) Arbeidsgiver kan heller ikke innhente opplysninger som angitt i *likestillings- og diskrimineringsloven* § 30.

8. Lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip

§ 10-1 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved diskriminering på grunn av kjønn, *graviditet*, *permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon*, *omsorgsoppgaver*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk gjelder *likestillings- og diskrimineringsloven*.

§ 10-4 tredje ledd skal lyde:

(3) Arbeidsgiver kan heller ikke innhente opplysninger som angitt i *likestillings- og diskrimineringsloven* § 30.

Presidenten: Det voteres over samtlige paragrafer unntatt § 1 første ledd og § 2 første ledd.

Bak innstillingen står Høyre og Fremskrittspartiet.

Venstre har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 45 stemmer

(Voteringsutskrift kl. 18.39.14)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Likestillings- og diskrimineringslovens § 1 første ledd skal lyde:

Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, *graviditet*, *permisjon ved fødsel eller adopsjon*, *omsorgsoppgaver*, etnisitet, religion, livssyn, *funksjonsnedsettelse*, seksuell orien-

tering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Med den forrige voteringen bortfaller innstillingens tilråding til § 1 første ledd.

Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til § 2 første ledd og forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Likestillings- og diskrimineringslovens § 2 første ledd skal lyde:

Loven gjelder på alle samfunnsområder.»

Bak innstillingen står Høyre og Fremskrittspartiet.

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Voteringsstavlene viste at 53 representanter hadde stemt for komiteens innstilling og 44 representanter hadde stemt for forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.25)

Presidenten: Det skal være motsatt. Vi tar voteringen om igjen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 2 første ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble forslaget bifalt med 50 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.26)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.02)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 2, fra Lasse Juliussen på vegne av Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager skal § 12 a andre ledd lyde: Barn som fyller ett år i september,

oktober, november eller desember det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling til I § 12 a andre ledd.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i barnehageloven (rett til barnehageplass for barn født i november m.m.)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd skal lyde:

Fylkesmannen fører tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter som barnehagemyndighet etter § 8, kapittel IV, *V og VA*. Reglene i kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsynsvirksomheten.

§ 12 a andre ledd skal lyde:

Barn som fyller ett år i september, *oktober eller november* det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage *innen utgangen* av den måneden barnet fyller ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.

§ 17 tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskravet etter andre ledd. Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen.

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Departementet *kan gi forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon og forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra utlandet.*

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Barnehagens øvrige personale*

Bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Pedagogiske ledere må ha utdanning som barnehagelærer. Likeverdig med barnehagelærerutdanning er annen treårig pedagogisk utdanning på høghøyskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk.

Kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskravet i andre ledd første punktum. Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen.

Departementet kan gi forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon, forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra utlandet og forskrift om unntak fra utdanningskravet for personale som arbeider i barnehagen på nattid.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Senterpartiet har varslet støtte til innstillingen.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I § 12 a andre ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet ble innstillingen bifalt med 64 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.26)

Presidenten: Det voteres over resten av I og II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i skipsarbeidsloven (rederiets garantiplikt)

I

I lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip gjøres følgende endringer:

§ 4-7 tredje, fjerde og femte ledd skal lyde:

(3) *Rederiet skal også sørge for at det for arbeidstaker som er omfattet av norske trygdeordninger eller av EØS-avtalens trygdeforordning, og som arbeider om bord på skip registrert i NOR eller NIS, blir stilt garanti for bestemte ytelser som ikke dekkes av lønnsgarantiordningen.*

(4) *Rederiet skal også sørge for at dokumentasjon for obligatorisk forsikring etter yrkesskadeforsikringsloven er tilgjengelig om bord.*

(5) *Denne bestemmelsen får ikke anvendelse for arbeidstaker på fiske- og fangstfartøy.*

Nåværende § 4-7 tredje ledd blir nytt sjette ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov
om endringer i luftfartslova (restriksjonsområde)

I

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart vert det gjort følgende endringer:

Ny § 9-1 a skal lyde:

§ 9-1 a. *Restriksjonsområder*

Departementet gir forskrifter om opprettelse av restriksjonsområder i luftrommet for å unngå sammenstøt mellom luftfartøyer eller andre luftfartsulykker, og for å ivareta viktige samfunnsmessige interesser.

Ved akutte eller uavklarte militære situasjoner kan den militære luftfartsmyndigheten opprette restriksjonsområder i luftrommet. Ansvarlig yter av lufttrafikkjenester skal i så fall være orientert og konsultert på forhånd.

Luftfartsmyndigheten skal umiddelbart gi skriftlig varsel ved opprettelse av restriksjonsområder i luftrommet etter annet ledd.

§ 13 a-5 nr. 6 skal lyde:

6. har overtrådt, eller latt være å etterkomme vedtak truffet med hjemmel i, forskrift gitt i medhold av § 4-1 annet ledd, § 4-10, § 5-1 annet ledd, § 5-3, § 5-4 første ledd, §§ 6-2, 6-12, 7-1 eller 7-3, § 7-4 – herunder for brudd på nasjonal ytelsesplan etter reglene om et felles europeisk luftrom, § 7-5 fjerde ledd, §§ 7-11 eller 7-22, § 7-24 første ledd, §§ 7-25, 7-29, 8-8, 8-9, 8-10, 9-1, 9-1 a eller 9-2, § 9-3 annet ledd, §§ 9-4, 9-5, 9-7, 10-41 a, 10-42, 10-45, 12-9, 13-3, 13-4 eller 15-2 dersom det er bestemt i vedkommende forskrift at overtredelsen skal kunne sanksjoneres etter paragrafen her.

§ 14-13 overskrifta skal lyde:

Overtredelse av forskrift etter §§ 9-1, 9-1 a og 9-2

§ 14-13 nytt andre ledd skal lyde:

Den som overtrer restriksjoner i luftrommet opprettet i medhold av § 9-1 a første og annet ledd, straffes med bøter eller med fengsel inntil 2 år.

§ 14-13 annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

II

Lova tek til å gjelde frå det tidspunkt Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 av 11. desember 2015 om innlemmelse av europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/719 av 29. april 2015 som endrer rådsdirektiv 96/53/EF om fastsettelse av største tillatte dimensjoner i innlands og internasjonal trafikk og av største tillatte totalvekt i internasjonal trafikk for visse veigående kjøretøyer i Fellesskapet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov
om endringer i vegtrafikkloven

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk skal § 36 a lyde:

§ 36 a *Gebyr for overtredelse av bestemmelser om tillatte vektor og dimensjoner*

Eier av kjøretøy, transportør eller avsender som vesentlig overtrer eller medvirker til å vesentlig overtre bestemmelser om tillatte vektor og dimensjoner, kan ilegges gebyr.

Ved overtredelse som medfører gebyrplikt etter første ledd, kan politiet eller regionvegkontoret ta kjøretøyet i forvaring for eierens regning og risiko eller forby bruk av det inntil gebyr og omkostninger er betalt eller sikkerhet for betaling er stilt. Forvaring og bruksforbud kan om nødvendig sikres ved bruk av mekanisk eller elektronisk innretning. § 31 a fjerde ledd gjelder tilsvarende for gebyr for overtredelse av tillatte vektor og dimensjoner.

Er en tilhenger brukt til overtredelse *som medfører gebyrplikt etter første ledd*, er eieren av *motorvognen som trekker tilhengeren*, ansvarlig for gebyret, selv om *denne* ikke er eier av tilhengeren. Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg også hos *motorvogneieren*, jfr. § 38, annet ledd. Bestemmelsene i annet ledd første punktum kan også gjøres gjeldende for *motorvognen*, og den hefter til sikkerhet etter bestemmelsene i § 38, første ledd.

Departementet kan gi forskrift om:

- a) *Veiing, måling og relevant dokumentasjon fra avsender og kontrollmyndighetenes tilgang til slik dokumentasjon,*
- b) *plikt til å kjøre til anvist kontrollsted,*
- c) *gebyrsatser, herunder høyere satser ved gjentakelse,*
- d) *ileggelse, betalingsfrist og inndriving av gebyr,*
- e) *klagebehandling og klagefrist,*
- f) *adgang til ettergivelse av gebyr i særlige tilfeller og*
- g) *inndragning av kjennemerker og dokumenter i tilfelle som nevnt i annet ledd.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 12–28

Presidenten: Sakene nr. 12–28 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 99 til og med 114.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 29 [18:46:41]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.47.
